

From: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Wednesday, 29, 2020, 12:09 AM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
Cc: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
Subject: RE: net binnengekomen commentaar Stas

Ik denk dat de samenvatting van het RVB-rapport niet het belangrijkste punt zou moeten zijn, maar ik heb daar nu even gericht naar gekeken.

Het is niet dat ik per sé mijn formuleringen erdoor wil drukken, maar ik stel vast dat de aanpassingen die zijn gedaan naar aanleiding van het eerdere commentaar van de stas vrijwel allemaal wederom niet (geheel) de goedkeuring kunnen wegdragen. Ik heb overigens moeite om alle teksten te kunnen lezen...

Ik krijg het idee dat we sommige zinnen maar beter helemaal kunnen schrappen. Daarmee trek je informatie uit de samenvatting weg, maar vermijd je ook verkeerde interpretaties van sommige passages.

Ik zal proberen daar woensdagochtend een nieuw voorstel voor te doen.

Over de conclusie moeten we het misschien nog even hebben. Ik krijg het gevoel dat de stas daar wel heel graag eigen teksten in wil hebben en ik betwijfel of wij – als de stellers van het rapport – dat wel zó willen steunen... Misschien moet de stas iets meer afstand nemen van de rapporten die haar zijn aangeboden en moet ze haar conclusies en interpretaties daarvan nadrukkelijker in de appreciatiebrief zetten. Dan voorkomt ze ook dat zij zelf nadrukkelijk op de rapporten kan worden aangesproken.

Misschien moeten jullie die meenemen in je overleg.

Groet,

Van: [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: dinsdag 28 januari 2020 17:16
Aan: [REDACTED] mindef.nl
CC: [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>;
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] mindef.nl
Onderwerp: net binnengekomen commentaar Stas

Een hardcopy ligt op je bureau. Ik heb jouw inzichten nodig om dit te kunnen begrijpen en verwerken.

Mvg [REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Wednesday, [REDACTED] 29, 2020, 5:23 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" mindef.nl>
Subject: RE: nieuwe tijdplan Herwijnen

Heren,

Ik reageer even op het tijdschema in verband met de consequenties voor de klaarliggende vvgb's.

De publicatie in de SC (van het RCR besluit) is verschoven naar vr 14/2. Ik begrijp dat dit niet anders kan.

De communicatie met de gemeente (inclusief onderliggende stukken) is op vr 7/2. De Kamer krijgt alle stukken op ma 10/2.

De website zal ook op ma 10/2 alle stukken publiceren.

Met andere woorden: op maandag 10/2 wordt alles openbaar en kan heel Nederland kennis nemen van de verschillende rapporten en het RCR-besluit van de staatssecretaris.

Is het dan een bezwaar om het verstrekken van de vvgb voor het windpark Noord-Beveland ook op 10/2 te laten gebeuren?

Dan kan met goed fatsoen toch niemand stellen dat dit vooruitloopt op het bekend maken van de stukken?

Als we moeten wachten tot na de publicatie in de SC (een week later), dan stellen we het vertrouwen van de initiatiefnemers van het windpark wel erg op de proef, vrees ik.

De andere klaarliggende vvgb (A16 in Noord-Brabant), kan prima wachten tot na die publicatiедatum. Dat komt niet op een dag.

Hoor graag

Van: mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: woensdag 29 [REDACTED] 2020 16:24
Aan: < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] mindef.nl;
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] tno.nl; [REDACTED] mindef.nl;
tno.nl; [REDACTED] nl

Onderwerp: nieuwe tijdplan Herwijnen en check op (on)juistheden versie 10

Beste collega's,

Een nieuwe versie de (10^e) heeft zonet, na een loos alarm op het PKC waardoor iedereen naar buiten moest, het daglicht gezien. Zo goed als mogelijk hebben [REDACTED] en ik de aantekeningen van de Stas van gistermiddag verwerkt. Dat was een flinke klus. Deze versie gaat mee in de avondpost voor de Stas (die deze week toch niet op reis is gegaan). Morgen komen daar waarschijnlijk nog een serie opmerkingen bij.

Willen jullie even checken op feitelijke (on)juistheden en als het echt niet klopt een tekstvoorstel doen? Svp voor morgen 11.00u. Morgenmiddag maak ik het gehele pakket af. De concept-brief aan de gem W Betuwe doe ik daarbij op basis van de hopelijk dan goedgekeurde formuleringen

Het plan is nu conform bijgevoegd tijdschema. Publicatie Staatscourant is een week opgeschoven.

Merci.

Mvg [REDACTED]

Dit bericht kan informatie beatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook die verband houdt met risico's verbanden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] <[REDACTED]@rijksoverheid.nl>
Sent: Wednesday, 29, 2020, 1:01 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl; " [REDACTED] mindef.nl"
< [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] <[REDACTED]@rijksoverheid.nl>
Subject: Samenvatting, alternatieve tekst
Attachments: Samenvatting, alternatieve tekst.docx

Heren,

Bijgaand mijn verwerking en becommentariëring van het 2^e commentaar van de stas op de samenvatting. Het merendeel neem ik over. Ik vind wel dat het misschien iets consequenter zo moeten. Zie mijn opmerkingen in de kantlijn.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " " < rijksoverheid.nl>
Sent: Thursday, 30, 2020, 11:19 AM
To: " mindef.nl" < mindef.nl>; " mindef.nl"
mindef.nl>
Cc: " mindef.nl" < mindef.nl>
Subject: RE: nieuwe tijdplan Herwijnen en check op (on)juistheden versie 10
Attachments: grove planning versie 30012020.docx

---

e.a.,
Bijgaand een grove planning RCR/RIP radar. Deze wijkt op een aantal punten af van jullie PPT plaatje.
Even bellen hierover?

Van: mindef.nl < mindef.nl>
Verzonden: donderdag 30 2020 11:03
Aan: mindef.nl; tno.nl; tno.nl;
< rijksoverheid.nl>; mindef.nl;
< rijksoverheid.nl>
CC: mindef.nl; nl
Onderwerp: RE: nieuwe tijdplan Herwijnen en check op (on)juistheden versie 10
Dank voor jullie commentaar.
NB, ik probeer dat in te voegen tussen het aanvullende commentaar wat ik van de Stas verwacht.
Vwb de frase: Ik (stas) heb beide rapporten met de gemeente West Betuwe en de Provincie Gelderland op 7 februari j.l. gedeeld.
Jullie vragen: Wanneer gaat deze brief uit? Na 7 feb 2020? Hoe verhoudt zich dat met de laatste zin dat de rapporten persoonlijk met de burgemeester zijn gedeeld? Dat is toch al eerder dan op 7 februari? ""
Idee cfm de ppoint (waarvan de nieuwste bijgevoegd): deze kamerbrief wordt ma 10 feb verstuurd, daarin kan Stas dus verwijzen naar de vrijdag de 7^e feb j.l.. Ja, inzet is dat ze volgende week de burgervader telefonisch spreekt.
Overigens, 3 feb staat een gesprek tussen [redacted] en wethouder gem WBetuwe gepland.
Mvg

From: BS/AL/DJZ/CI BST < mindef.nl>
Sent: donderdag 30 2020 09:00
To: ' < tno.nl>; (< mindef.nl>; tno.nl>; rijksoverheid.nl;< rijksoverheid.nl;>
AL/DS/DAOG < mindef.nl>; mindef.nl>; nl
DMO/PROJN/STGP

Subject: RE: nieuwe tijdplan Herwijnen en check op (on)juistheden versie 10
Enkele aanvullende opmerkingen in de kantlijn in de versie van [redacted]
Hartelijke groeten,

Van: < tno.nl>
Verzonden: donderdag 30 2020 08:24
Aan: (< tno.nl>; AL/DS/DAOG
< mindef.nl>; rijksoverheid.nl;< rijksoverheid.nl;> DMO/PROJN/STGP
mindef.nl>; rijksoverheid.nl;< rijksoverheid.nl;> BS/AL/DJZ/CI
BST < mindef.nl>; nl
Onderwerp: RE: nieuwe tijdplan Herwijnen en check op (on)juistheden versie 10
Goedemorgen collega's

Het is mij, ondanks mijn uitgesproken verwachting, gisterenavond niet meer gelukt om te reageren. Ik had mijn aandacht even voor privézaken nodig.

@ [REDACTED] In de bijlage mijn bijdragen aan Versie 10.

M.vr.gr.

[REDACTED]

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 (0) [REDACTED]
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

Location: [REDACTED]

From: [REDACTED] th
<[REDACTED]@tno.nl>

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

Sent: woensdag 29 juli 2020 18:05

To: mindef.nl; rijksoverheid.nl; mindef.nl; tno.nl; mindef.nl; nl

Subject: RE: nieuwe tijdplan Herwijnen en check op (on)juistheden versie 10

Paar korte punten:

- a) TNO heeft geen nulmeting gedaan. Wordt gedoeld op de metingen die TUV Rheinland heeft gedaan? Die waren toch niet nabij Broekgraaf 1?
- b) Tijdens inloopavond ... : Gaat RIVM ook toelichten? Is dat zeker?
- c) Metingen: na de plaatsing, niet tijdens de plaatsing.

d) Mijn opinie over de verklaring van geen bezwaar heb ik eerder geventileerd.

Vriendelijk groetend,

From: mindef.nl <mindef.nl>
Sent: Wednesday, July 29, 2020 4:24 PM
To: rijksoverheid.nl; mindef.nl; tno.nl; rijksoverheid.nl; mindef.nl; nl
<tno.nl>

Subject: nieuwe tijdplan Herwijnen en check op (on)juistheden versie 10

Beste collega's,

Een nieuwe versie de (10^e) heeft zonet, na een loos alarm op het PKC waardoor iedereen naar buiten moest, het daglicht gezien. Zo goed als mogelijk hebben [REDACTED] en ik de aantekeningen van de Stas van gistermiddag verwerkt. Dat was een flinke klus. Deze versie gaat mee in de avondpost voor de Stas (die deze week toch niet op reis is gegaan). Morgen komen daar waarschijnlijk nog een serie opmerkingen bij.

Willen jullie even checken op feitelijke (on)juistheden en als het echt niet klopt een tekstvoorstel doen? Svp voor morgen 11.00u. Morgenmiddag maak ik het gehele pakket af. De concept-brief aan de gem W Betuwe doe ik daarbij op basis van de hopelijk dan goedgekeurde formuleringen

Het plan is nu conform bijgevoegd tijdschema. Publicatie Staatscourant is een week opgeschoven.

Merci.

Mvg

From: [REDACTED] AL/DS/DAOG
Sent: woensdag 29 juli 2020 16:05
To: [REDACTED] (LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool <mindef.nl>, [REDACTED]

BS/AL/BSG < [REDACTED] [mindef.nl](#)>
Cc: [REDACTED] AL/HDB [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Subject: FW: HERWIJNEN 2020 01 29 aanbiedingsbrief aan TK en EK met TC (9)+dci

Hierbij de concept aanbiedingsbrief rapporten Herwijnen voor EK en TK. Die voor gem West Betuwe (i.a.a.) Prov Gelderland volgt op basis van goedgekeurde teksten van voorliggende brief.

Mvg [REDACTED]

From: [REDACTED] AL/HDB [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Sent: woensdag 29 2020 15:58

To: [REDACTED] AL/DS/DAOG < [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Cc: [REDACTED] AL/HDB [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Subject: HERWIJNEN 2020 01 29 aanbiedingsbrief aan TK en EK met TC (9)+dci

[REDACTED] graag TC en schone versie printen voor STAS

Email aan Luttge en Koebrugge cc mij

En delen met WG

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Grove planning RCR/RIP militaire radar Herwijnen

- Kennisgeving besluit lokale media 12 februari 2020
- Publicatie besluit RCR 14 februari 2020
- Publicatie Voorontwerp Inpassingsplan 27 maart 2020
- Eerste inloopbijeenkomst week van 13 april 2020
- Publicatie Ontwerp RIP en besluiten 5 juni 2020
- Tweede inloopbijeenkomst week 15 juni 2020
- Publicatie definitief RIP en besluiten 25 september 2020
- Start bouw 30 november 2020
- Beroepstermijn incl mogelijke uitspraak RvS 21 mei 2021

From: ' [REDACTED] DMO/PROJN/STGP" [REDACTED] mindef.nl>
Sent: Friday, 31, 2020, 1:45 PM
To: " [REDACTED] AL/HDB" [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: HERWIJNEN proces

Kvo
Heb RVB en TNO geïnformeerd.
Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Plaatsvervangend directeur Projecten

Defensie Materieel Organisatie

mindef.nl

[REDACTED] AL/HDB [REDACTED] mindef.nl>

Verzonden: vrijdag 31

2020 12:00

Aan:

DMO/PROJN/STGP

[REDACTED] mindef.nl>;

, BS/AL/HDB/Stafbureau

<

AL/DS/DAOG < [REDACTED] mindef.nl>;

@mindef.nl>

CC:

AL/HDB

[REDACTED] mindef.nl>

Onderwerp: HERWIJNEN proces

Net met STAS gesproken

We gaan RCR doorzetten

Vandaag belt ze Burgemeester en kondigt dit aan

Maandag kan [REDACTED] na haar gesprek een kopie van elk rapport achterlaten

[REDACTED] maandag blokken voor Kamerbrief, zorg dat je in de ochtend alvast begin met verwerken commentaar en overleggen met secretariaat als dingen niet leesbaar zijn

@ [REDACTED] van 12 tot 1330 inplannen schrijfsessie [REDACTED]

Vragen dan bellen

[REDACTED]
Directeur Integraal Beleid

.....
Directoraat Generaal Beleid

Ministerie van Defensie

Kalvermarkt 33 | 2511 CB | Den Haag | kamer A-23
Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | The Netherlands

.....
M +

mindef.nl

www.defensie.nl

Secretariaat:

[REDACTED]
T:

(op woensdag flex)

From: "Ing., DMO/PROJN/PROJN DIP" <mindef.nl>
Sent: Friday, 31, 2020, 1:55 PM
To: "AL/HDB" <mindef.nl>; "AL/DS/DAOG"
<mindef.nl>
CC: "BS/AL/DCO" <mindef.nl>; "rijksoverheid.nl"
<rijksoverheid.nl>
Subject: Definitief verslag gesprek radarruil met KNMI
Attachments: verslag Defensie radar december 2019.pdf

@all,

Bijgesloten het definitieve verslag van het gesprek met het KNMI over een mogelijke radarruil. Het verslag is door beide partijen voor akkoord ondertekend.
Ik zal in de loop van volgende week er voor zorgen dat dit verslag in xPostWeb wordt opgenomen. Ik stel voor dat hij ook op het Internet wordt geplaatst.
Met vriendelijke groet,

Hoofd Projectbureau ACCS & Projectleider ADSS

.....
Directie Projecten
Defensie Materieel Organisatie
Ministerie van Defensie
Kromhoutkazerne | Herculeslaan 1 | 3584 AB | Utrecht
Postbus 90125 | 3509 BB | Utrecht | MPC 55A

.....

M +31 mindef.nl
W www.defensie.nl/dmo
Project Management Assistente: +31

From: "BS/AL/DJZ" <mindef.nl>
Sent: Friday, 31, 2020, 5:26 PM
To: "AL/HDB" <mindef.nl>; "
BS/AL/DJZ/CI BST" <mindef.nl>
Cc: "AL/DS/DAOG" <mindef.nl>; "
AL/BSG" <mindef.nl>; "(LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool"
Subject: RE: Herwijken

[redacted] is dat de nota over de vaststellingsovereenkomst?

Daarvan heb ik alleen een concept gezien. Dat stuk zou ik graag met [redacted] bespreken.
Dat doe ik begin volgende week.

Is dat vroeg genoeg? Ik ben niet bekend met bijzondere termijnen, of zie ik iets over het hoofd?

Met vriendelijke groeten,

From: AL/HDB <mindef.nl>
Sent: vrijdag 31 2020 17:20
To: BS/AL/DJZ/CI BST <mindef.nl>; "
BS/AL/DJZ <mindef.nl>
Cc: AL/DS/DAOG <mindef.nl>; "
<mindef.nl>; (LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool
<mindef.nl>
Subject: Herwijken

[redacted]
Willen jullie de nota [redacted] aan STAS sturen?

Directeur Integraal Beleid

Directoraat Generaal Beleid
Ministerie van Defensie
Kalvermarkt 33 | 2511 CB | Den Haag | kamer A-23
Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | The Netherlands

M +
mindef.nl
www.defensie.nl
Secretariaat:

T:
(op woensdag flex)

From: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Monday, February 3, 2020, 12:03 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>;
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl>;
[REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: Herwijnen

Heren,

Een aantal van u heeft zo dadelijk een "schrijfsessie" heb ik begrepen.

Als u, indachtig de nieuwe opmerkingen van de stas in de kantlijnen van pagina 5 van het rapport (samenvatting), daarbij de teksten wenst aan te passen, dan is mijn advies dat u daarbij slechts de woorden "en doorlooptijd" toevoegt achter "... de projectkosten..." in regel 4 van de conclusie. Tevens zou u kunnen toevoegen "(het zal nodig zijn om een aparte toegangsweg en kabel en leidingtracés aan te leggen)" achter deze zin. Maar eigenlijk vind ik het onzinnig omdat je daarmee meer gewicht aan dat element gaat toekennen dan in het rapport zelf is gedaan. Dat zou je dan eigenlijk ook moeten aanpassen door er meer nadruk op te leggen.

De stas wil graag de "18 á 24 maanden" verduidelijkt hebben. Ik zou daarvoor verwijzen naar het rapport zelf. Daar staat dit ruimer in beschreven. Om de indicatieve betekenis te versterken, stel ik voor dat u er "anderhalf á twee jaar" van maakt. Ik wijs bovendien op de aanduiding "minimaal". Zo lang we geen lokaal onderzoek uitvoeren en in gesprek gaan met de betreffende gemeente en eigenaren van potentieel te verwerven percelen, weten we eigenlijk helemaal niets zeker. Het enige dat we weten is dat we minimaal anderhalf á twee jaar langer bezig zullen zijn dan wanneer we nu (eindelijk) kunnen starten in Herwijnen. Maar elke poging om het preciezer te duiden is een slag in de lucht.

Ook het aanleggen van een nieuwe toegangsweg kost tijd die je in Herwijnen niet nodig hebt. Of dit een langere doorlooptijd betekent is speculeren. Het lijkt mij wel waarschijnlijk, maar je weet nog niet of de aanleg daarvan niet ook deels parallel aan andere stappen gedaan kan worden. Ik zou dit soort gedachten achterhouden voor het ongetwijfeld komende debat.

Groet,

Van: mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: maandag 3 februari 2020 11:01
Aan: [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>;
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Onderwerp: FW: Herwijnen
Zie nieuwe aanwijzingen van hogerhand.
Mvg

From: AL/HDB [REDACTED] mindef.nl>
Sent: zondag 2 februari 2020 16:26
To: AL/DS/DAOG < [REDACTED] mindef.nl>;
DMO/PROJN/STGP [REDACTED] mindef.nl>
Cc: AL/HDB [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] (LD),
Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: Fwd: Herwijnen

Graag de 18-24 maanden vraag uitzoeken en beantwoorden. Daarna eventueel opnemen in de brief

Kosten indicatie extra grond opvragen bij RVB

Even kijken wat we met de TNO aanbevelingen hebben gedaan

Tot slot de checkvraag van STAS... zijn de suggesties WB en inwoners meegenomen?

[REDACTED]
Directeur Integraal Beleid
+31 [REDACTED]

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "Visser, B, Drs." <[mindef.nl](#)>
Datum: 2 februari 2020 om 14:55:13 CET
Aan: "AL/HDB" <[mindef.nl](#)>,
" (LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool"
< [mindef.nl](#)>, " AL/BSG"
< [mindef.nl](#)>
Kopie: " AL/BSG" <[mindef.nl](#)>
Onderwerp: Herwijken

Dag allemaal,

Ik ga niet over de teksten, maar voor brief zelf toch de vraag of in die 18-24 maanden ook infrastructurele aanpassingen zitten en of dit best case scenario is en of we ook een worst case scenario hebben uitgewerkt. Nav deze zinnen zullen we de vraag krijgen hoeveel hoger de projectkosten zijn en of dat de reden is dat ze afvallen. Hoor graag op beide, om eventueel in brief te verwerken.

En nav de samenvatting TNO, daar staan een aantal aanbevelingen voor defensie in, net als in rapport. Nemen we die over en zetten we dat in brief?

En is duidelijk in beide rapporten hoe we vragen en suggesties hebben meegenomen van west Betuwe zelf en inwoners, hoor graag!

En hoe langer ik er over nadenk, zou ik uiterlijk woensdagochtend de brief versturen aan gemeenteraad en college. In de middag brief naar beide kamers. Dit biedt het college de kans om hun reactie in hun college vergadering voor te bereiden.

Ik neem aan dat Dco ook in de loop is met planning en inhoud?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < rijksoverheid.nl>
 Sent: Monday, February 3, 2020, 5:12 PM
 To: " [REDACTED] mindef.nl" < mindef.nl>
 Cc: " [REDACTED] mindef.nl" < mindef.nl>; " [REDACTED] tno.nl" < tno.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < mindef.nl>
 Subject: RE: nieuwe vervolmakingsronde, nieuwe kansen

Ik reken mezelf tot de volhouders, maar ik word toch wel een beetje stil van wat ik zie aan commentaar rond de aanbiedingsbrief. Het lijkt wel alsof er commentaar is geleverd op een eerste uit de losse pols geschreven opzetje. Ik begin eraan te twijfelen of het zin heeft om überhaupt door te gaan op het ingeslagen pad en dat er niet beter een geheel nieuwe opzet moet worden gemaakt waarbij eerst gedetailleerd wordt opgetekend wat de stas allemaal wel en niet wil zeggen, want dit kan alleen maar een volgende integrale correctieronde opleveren.

Dat gezegd hebbende: pagina's 2 van 5 en 4 van 5 van de brief ontbreken. Ik kan me alleen niet voorstellen dat daar alles naar wens was. Kun je die nog naleveren?

Ik heb speciaal gekeken naar de paragraaf over het locatieonderzoek. Voor zover ik kan overzien, valt het commentaar daarop eigenlijk nog wel mee.

Waar	Commentaar	Reactie/voorstel
Pag. 3 van 5, 1e volle alinea, 3 ^e regel	„te weten 1, 2, 3”	niet overnemen; details lees je in het rapport. Bovendien zijn de betreffende locaties in hoge mate indicatief. Wanneer je de namen hier zo opneemt, spits je de aandacht hier ook nadrukkelijk op.
Pag. 3 van 5, 1 ^e volle alinea, 8 ^e regel	“en”, “dan wel bestemd kan worden”	Redactieel lijkt me dit niet nodig. In de volgende alinea staat al dat vanwege de planologische omstandigheden (bestemming...) veel extra tijd benodigd is. In deze brief hoef je toch geen juridische volledigheid na te streven alsof dit een soort pleitnota is? Je kunt en moet in deze brief niet proberen alles uit het onderzoek exact op te nemen. Daar is het rapport voor. Dit is de appreciatiebrief.
Pag. 3 van 5, 2 ^e volle alinea, opm. in de kantlijn	“maar dit staat nog los van de benodigde infra” (over de 18 – 24 maanden)	Dat is wel correct, maar er staat niet voor niets “minimaal” voor. Ik zou hier ook wederom willen pleiten voor “anderhalf à twee jaar” om het indicatieve te benadrukken. Zie ook de reactie die we eerder gaven. Het is niet fout om hier aan te vullen “en de bijkomende infrastructurele werkzaamheden”, of zoets, maar dan geldt hetzelfde als hierboven: is er een noodzaak om hier zó compleet te moeten zijn? Het verandert niets aan de strekking.
Pag. 3 van 5, 2 ^e volle alinea, laatste zin	“... ontsluitingsweg bewust weggelaten?”	Ik kan het niet goed lezen... maar de ontsluitingswegen komen al terug in de 1 ^e volle alinea. Er is dus alleen iets redactieels gedaan... Geen verdere aanpassing nodig, lijkt mij.

'Less is more' zou ik zeggen over deze brief. De kracht ervan begint nu te lijden onder de drang om het volledig en genuanceerd te maken. Dat geldt ook voor de andere alinea's, wat mij betreft.

Ik heb mijn blik ook even laten gaan over de reactiebundel. Daarin zie ik een heleboel reacties/antwoorden die ik toch ook niet zo sterk vind: zijn het nu antwoorden aan de vragenstellers, of genuanceerde ambtelijke notities?. Ook waar geen commentaar van de stas is te vinden. Ik zal een poging doen om wat suggesties aan te leveren, zonder de strekking van het geheel aan te tasten, want daar zit niemand op te wachten. Als dat allemaal te lang duurt; niet op blijven wachten... het moet door.

Over de samenvatting: ik wil graag met [REDACTED] even de voorgestelde aanpassingen afstemmen voordat de (aller, aller) laatste wijziging wordt doorgevoerd.

Groet,

Van: mindef.nl <mindef.nl>
Verzonden: maandag 3 februari 2020 13:27
Aan: <rijksoverheid.nl>;
<rijksoverheid.nl>; mindef.nl
CC: mindef.nl; tno.nl; mindef.nl;
tno.nl

Onderwerp: nieuwe vervolmakingsronde, nieuwe kansen

Beste volhouders,

Hierbij enig commentaar dat ik rond de lunch in handen gedrukt kreeg.

Er was een 90-minuten durende "schrijfsessie" gepland met een assistent van de Stas en [redacted]. Er zijn echter andere dossiers die de voorrang krijgen. Ik ga nu dus alleen aan de slag met ontcijfering en de vervolmaking van de aanbiedingsbrief (die aan de gemeente West Betuwe heb ik nog niet teruggekregen).

Voor RVB: ik zie tal van opmerkingen in jullie 1^e deel van de vragenbundel. De opmerkingen bij de vragen van de vragenstellers lijken me niet de hoogste prio te hebben, maar scan het svp, kijk waar je iets zinnigs kan toevoegen en doe mij uiterlijk wo 12.00u de nieuwste versie retour.

Het vigerende plan is wo of do alles opnieuw aan onze Stas voor te leggen.

Mvg [redacted]

From: AL/DS/DAOG
Sent: donderdag 30 2020 11:46
To: <rijksoverheid.nl>; 'rijksoverheid.nl';
(rijksoverheid.nl)' <tno.nl>; BS/AL/DJZ/CI BST
<mindef.nl>; (<tno.nl>;
AL/HDB mindef.nl>
Cc: DMO/PROJN/STGP mindef.nl>
Subject: dank voor jullie check op (on)juistheden

Beste collega's,

Dank voor jullie commentaar. Met lichtblauw heb ik de n.m.m. belangrijkste vijf inhoudelijke opmerkingen verwerkt.

Van de Stas heb ik nog geen commentaar gezien. Als dat zo blijft, zal ik deze versie vanmiddag tezamen met alle andere (angepaste) bijlagen in een pakket aanbieden. Morgen heb ik verlof.

Mvg [redacted]

From: AL/DS/DAOG
Sent: woensdag 29 2020 16:23
To: <rijksoverheid.nl>; DMO/PROJN/STGP
mindef.nl>; 'rijksoverheid.nl'; (rijksoverheid.nl)
<rijksoverheid.nl>; <tno.nl>;
BS/AL/DJZ/CI BST <mindef.nl>; (nl>
<tno.nl>; <nl>

Subject: nieuwe tijdplan Herwijnen en check op (on)juistheden versie 10

Beste collega's,

Een nieuwe versie de (10^e) heeft zonet, na een loos alarm op het PKC waardoor iedereen naar buiten moest, het daglicht gezien. Zo goed als mogelijk hebben [redacted] en ik de aantekeningen van de Stas van gistermiddag verwerkt. Dat was een flinke klus. Deze versie gaat mee in de avondpost voor de Stas (die deze week toch niet op reis is gegaan). Morgen komen daar waarschijnlijk nog een serie opmerkingen bij.

Willen jullie even checken op feitelijke (on)juistheden en als het echt niet klopt een tekstvoorstel doen? Svp voor morgen 11.00u. Morgenmiddag maak ik het gehele pakket af. De concept-brief aan de gem W Betuwe doe ik daarbij op basis van de hopelijk dan goedgekeurde formuleringen

Het plan is nu conform bijgevoegd tijdschema. Publicatie Staatscourant is een week opgeschoven.

Merci.

Mvg

From: AL/DS/DAOG
Sent: woensdag 29 2020 16:05
To: (LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool <[mindef.nl](#)>;
AL/BSG <[mindef.nl](#)>
Cc: AL/HDB <[mindef.nl](#)>
Subject: FW: HERWIJNEN 2020 01 29 aanbiedingsbrief aan TK en EK met TC (9)+dci

Hierbij de concept aanbiedingsbrief rapporten Herwijnen voor EK en TK. Die voor gem West Betuwe (i.a.) Prov Gelderland volgt op basis van goedgekeurde teksten van voorliggende brief.

Mvg

From: AL/HDB <[mindef.nl](#)>
Sent: woensdag 29 2020 15:58
To: AL/DS/DAOG <[mindef.nl](#)>
Cc: AL/HDB <[mindef.nl](#)>
Subject: HERWIJNEN 2020 01 29 aanbiedingsbrief aan TK en EK met TC (9)+dci
graag TC en schone versie printen voor STAS
Email aan [REDACTED] en [REDACTED] cc mij
En delen met WG

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "DMO/PROJN/STGP" mindef.nl>
Sent: Tuesday, February 4, 2020, 8:23 AM
To: "AL/HDB" mindef.nl>
Subject: RE: Herwijnen bezoek gemeente

---

donderdag
Met vriendelijke groet,

Plaatsvervangend directeur Projecten
Defensie Materieel Organisatie
mindef.nl

AL/HDB mindef.nl>
Verzonden: dinsdag 4 februari 2020 08:17
Aan: DMO/PROJN/STGP mindef.nl>
Onderwerp: RE: Herwijnen bezoek gemeente
Voorkeur voor een dag
From: DMO/PROJN/STGP mindef.nl>
Sent: dinsdag 4 februari 2020 07:29
To: AL/HDB mindef.nl>
Subject: RE: Herwijnen bezoek gemeente

Hi
Ik zie geen aanleiding in het gesprek van gisteren om teksten aan te passen. Wel graag morgen ook Q&A-bundel meesturen. ☺
Met vriendelijke groet,

Plaatsvervangend directeur Projecten
Defensie Materieel Organisatie
mindef.nl

Van: <mindef.nl>
Verzonden: maandag 3 februari 2020 23:09
Aan: AL/HDB mindef.nl>
CC: DMO/PROJN/STGP mindef.nl>;
AL/DS/DAOG <mindef.nl>; (LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool
<mindef.nl>; AL/BSG <mindef.nl>
Onderwerp: Re: Herwijnen bezoek gemeente
Dag
Dank voor korte terugkoppeling. Eens mbt brief aan raad en college, volgens mij was dat ook de afspraak. Is er een voorkeur voor een dag?
En leidt bezoek tot aanpassing van de brief. En/of leiden de vragen tot aanpassing van brief of Q&A?
Zoals alternatieven onderzoek, moeten we daar nog iets mee?

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 3 feb. 2020 om 19:40 AL/HDB
mindef.nl het volgende geschreven:

Barbara, Ik heb een korte terugkoppeling ontvangen van [REDACTED]
Sfeer goed

Cumulatieve Effecten onderzoek veel vragen ter verduidelijking, lange discussie
met de man die de vragen over laag frequent gebrom had gesteld. [REDACTED]

[REDACTED] heeft duidelijke uitleg kunnen geven (causaliteit nooit bewezen).
Locatie onderzoek. Wethouder geeft aan dat ze liever ziet dat we naar 1 van de
3 alternatieven gaan. [REDACTED] heeft eerst aangegeven dat het even veilig is te
Herwijnen als op de alternatieven. [REDACTED] heeft tijdsvertraging aangedragen en
aangegeven dat er bij de alternatieven ook maatschappelijke onrust zal
ontstaan (naar verwachting)

Rapport Zwamborn achtergelaten, morgen sturen we het andere rapport na
laatste redactionele changes...

Vraag van wethouder Kan de Aanbiedingsbrief aan college en de raad worden
gestuurd. Draagt [REDACTED] zorg voor.

RCR doorgesproken en gemeente geeft aan bij inloopavonden te willen
ondersteunen

[REDACTED]
Directeur Integraal Beleid

Directoraat Generaal Beleid

Ministerie van Defensie

Kalvermarkt 33 | 2511 CB | Den Haag | kamer A-23
Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | The Netherlands

M

mindef.nl

www.defensie.nl

Secretariaat:

T:

(op woensdag flex)

From: " [REDACTED] <[REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Tuesday, February 4, 2020, 3:41 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>
Subject: definitieve laatste versie van het locatieonderzoek
Attachments: rapport alternatieve locaties Herwijnen definitief.pdf

---

Bijgaand in pdf het definitieve rapport (zonder bijlagen) van het Locatieonderzoek. Ik heb in de samenvatting een enkel woord toegevoegd waaruit nog duidelijker moet blijken dat de doorlooptijd van een locatiealternatief hoger zullen uitvallen dan in Herwijnen. Je moet goed zoeken om het te vinden, maar het is zoveel mogelijk in de geest van de opmerkingen van de staatssecretaris. Om het evenwicht te bewaren heb ik vergelijkbare woorden toegevoegd op de laatste bladzijde van het onderzoek zelf.

De datum van het stuk heb ik ook veranderd. Het is nu 4 februari 2020 geworden.

De bijlagen blijven onveranderd. Daarom stuur ik die niet toe. Dat betekent dat jij bij de verzending die er zelf weer bij moet pakken.

Ik maak voor de anderen nog wel een integraal document van dit hoofdrapport en de bijlagen in pdf.

Vriendelijke groet,

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de a富ender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] <[REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Tuesday, February 4, 2020, 11:28 AM
To: " [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl>
< [REDACTED] mindef.nl; ' [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl>
" [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: Herwijnen

[REDACTED]
[REDACTED] en ik stemmen wederom even met elkaar af voordat we hierop antwoorden.
[REDACTED]

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [REDACTED] mindef.nl [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: dinsdag 4 februari 2020 11:03
Aan: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED]
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED]
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] mindef.nl
CC: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl
Onderwerp: FW: Herwijnen

[REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
Paar concrete vragen nog

[REDACTED] wat zit er in de genoemde 18 tot 24 maanden. Is dat de periode die nodig is om hetzelfde uitgangspunt te bereiken als nu op Herwijnen geldt (dus verwerving grond en kabels en toegangswegen) of meer of minder? Dat moet duidelijk worden uit de tekst. De meerkosten hiervan moeten ook duidelijk zijn, nog niet in brief vermelden maar wel rekening mee houden dat ze nog in de brief moeten voor verzending

[REDACTED] de conclusies en aanbevelingen uit de rapporten nog even lezen en bekijken of ze terugkomen in de brief anders meenemen

[REDACTED] Woensdagochtend brief verzenden aan gemeente daarna aan kamer (morgen dus graag hier zijn en eventuele thuiswerkdag met donderdag ruilen)

[REDACTED] blijf [REDACTED] [REDACTED] in de loop houden

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no

From: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>
 Sent: Tuesday, February 4, 2020, 12:08 PM
 To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
 Cc: " [REDACTED] tno.nl" < [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] tno.nl> " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] tno.nl>
 Subject: RE: nieuwe vervolmakingsronde, nieuwe kansen

Bijgaand in rood mijn suggesties en enkele commentaren.

Groet,

Van: [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: dinsdag 4 februari 2020 08:23
Aan: [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl
CC: [REDACTED] tno.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] tno.nl

Onderwerp: RE: nieuwe vervolmakingsronde, nieuwe kansen

@all,

Ik heb even een vergelijkbare tabel geprobeerd te maken voor de opmerkingen op de reactiebundel. Ik kijk er vanmiddag verder naar want ik moet nu wat anders oppakken, maar misschien kunnen anderen hierin alvast meedenken.

Waar	Commentaar	Reactie
Blz 1.	(onleesbaar) eerder wel (onleesbaar) in deze is gedaan! Waar zijn die "mis wat er eerder met mijn op- en aanmerkingen in deze is gedaan! Waar zijn deze?"	
Blz 2. Antwoord 1.1 – Van een richtafstand kan dus worden afgewezen indien dit voldoende is onderbouwd met een onderzoek.	En dat doen we dan!	Misschien de zin "en Defensie maakt gebruik van deze optie." En/of verwijzen naar de rapporten van TNO en RVB (par. 2.2)
Blz 2. Alinea ballonvaarten	3 ^e regel: "te schrappen	
Blz 3. Antwoord 1.2 - Bovendien is het operationeel niet wenselijk om beide radars in de staring mode te zetten, dus in een aantal gevallen zal de noordelijke radar in staring mode worden gezet	Hier staat een kruisje bij. Volgens mij wordt bedoeld deze zin te schrappen	Ik weet niet of we hier iets mee moeten. Ik vind het ook een rare zin die niets toevoegt: voorstel om te schrappen

Blz 3. Antwoord 1.2 - Inderdaad zijn moderne jachtvliegtuigen, zoals de F-35, lastiger met de radar waar te nemen. Gedurende oefeningen zal in het vliegtuig echter een radartransponder worden geactiveerd, waardoor het vliegtuig met een zogenaamde secundaire radar kan worden waargenomen.	maar bij onbekend toestel?	Ik stel voor het antwoord te laten zoals hij nu is. De opmerking van de stas staat bij een omcirkeling van het woord "oefeningen". In het algemeen zijn moderne jachtvliegtuigen lastiger met een radar waar te nemen en dat staat er ook al.
Blz 4. Antwoord 2.1. – In het TNO-rapport wordt op dit onderwerp nader ingegaan.	Welke pagina	Stel voor om hier "In het TNO-rapport wordt in hoofdstuk 3 nader op dit onderwerp ingegaan" te schrijven.
Blz 4. Antwoord 2.3. – In het TNO rapport wordt inhoudelijk ingegaan op de gestelde vragen.	Waar?	Vraag aan TNO gesteld Verwijzing naar TNO-rapport goed, maar een korte heldere ontkenning (indien terecht) zou hier wel wenselijk zijn: kunt u bevestigen dat...? Nee, dat is niet het geval. Zie TNO, pag. etc
Blz 7. Antwoord 3.1		Voorstel andere tekst: De reden dat de radar niet op Nieuw Milligen kan blijven heeft te maken met een veranderd dreigingsbeeld en dat de radar vanaf Nieuw Milligen daarvoor geen optimale dekking heeft. In het RVB rapport wordt in paragraaf 1.1. en 1.2. hierop nader ingegaan. Het kunnen verkrijgen van een zendvergunning heeft vooral te maken met de beschikbaarheid van de frequenties waarop de radar zendt. Dat moet per locatie worden onderzocht. De windmolenvelden in Flevoland hebben van Defensie een verklaring van geen bezwaar met een voorbehoud gekregen. Het voorbehoud is dat de radar van Nieuw Milligen op een nieuwe locatie operationeel moet zijn voordat ze gerealiseerd kunnen worden. Het belang van een spoedige realisatie van deze windparken is echter van dien aard dat hier wel een grote druk op het realiseren van de nieuwe radarlocatie vanuit gaat.
Blz 7. Vraag 3.2. – Alternatieve locaties	Hier staan meerdere onleesbare opmerkingen bij	Ik zou het antwoord iets korter maken: "Bovenstaande onderwerpen komen alle aan de orde in het "locatieonderzoek zuidelijke SMART-L radar" dat het Rijksvastgoedbedrijf heeft uitgevoerd in overleg met Defensie en TNO."

Blz 7, streepje 4	"Waarom de bijlage met (onleesbaar) erbij"	?
Blz 7, streepje 6	"afwegingskader erbij zetten en verwijzen naar (onleesbaar)"	Ik zou het houden op de bestaande verwijzing naar het locatieonderzoek
Blz 7, streepje 13 "hoge bouwwerken" en "een zekere afstand"	"kunnen we dit duiden?"	Nee, dat is niet zonder meer te duiden. Het is relatief: een radar pal naast een gebouw van een paar verdiepingen kan daardoor niets meer "zien" terwijl datzelfde gebouw even verderop geen enkel bezwaar meer hoeft te zijn. Dit zou in een aparte reactie meegenomen kunnen worden. In par. 2.5.4 wordt hier ook op ingegaan, dus het algemene antwoord zou kunnen volstaan.
Blz 7, streepje 15	"waarom hier niet apart antwoord op"	Dit is een onbeantwoordbare vraag. Je voelt dat de vragensteller ons op een woordje probeert te vangen. Waarom de ene locatie geschikt is en de andere niet, wordt met het hele onderzoek toegelicht. Om dat nu in een apart kader kort samen te vatten, lijkt me ondoenlijk.
Blz 8, vervolgantwoorden 3.2	Moet zijn "vervolgvragen 3.2."	corrigeren
Blz 8, vervolgantwoorden 3.2	1 ^e antwoord aanvullen:	"In de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Rarro) is in bijlage 8.4 aangegeven boven welke hoogtes windmolens moeten worden getoetst op eventuele verstoringen van radars. In de praktijk betekent dit dat alle moderne hoge windturbines moeten worden getoetst."
Blz 8, vervolgantwoorden 3.2 2 ^e antwoord		"... voorwaarde ... moeilijk te stellen." Deze voorwaarde is <u>niet</u> te stellen. Het is dus ook een hele flauwe vraag. Graag "moeilijk" vervangen door "niet". Rest laten staan.
Blz 8. Antwoord 3.3 - Een nieuwe activiteit in een Natura-2000 gebied is alleen toegestaan indien er geen alternatief is.	Dus omdat er een alternatief is, kan het niet?	Voor _____ en/of _____ Dat zou je zo kunnen stellen. Herwijken is dan het alternatief. Ik stel voor dat het antwoord iets anders wordt geformuleerd: "In het locatieonderzoek wordt in par. 2.5.5 ingegaan op dit onderwerp. Het is niet zo dat er onderscheid wordt gemaakt tussen natuurwaarden en de gezondheid van mensen. Beide onderwerpen stellen eisen aan de vestigingsmogelijkheden van een radarinstallatie."
Blz 9. Antwoord 3.4 - De strategische verplaatsbaarheid van de radar was vooral bedoeld voor de inzet van een radar tijdens missies en	En geldt niet meer.	De eis geldt formeel nog steeds (hij is nooit ingetrokken) alleen het is zeer onwaarschijnlijk dat we dit in de praktijk gaan uitvoeren. Wel stel ik voor de tekst enigszins aan te passen, omdat hij de vraag niet beantwoordt: "De strategische verplaatsbaarheid van de radar

oefeningen in het buitenland. Deze eis ging niet over deze radar in Herwijnen en over verplaatsing binnen Nederland		was vooral bedoeld voor mogelijke inzet van de radar tijdens missies en oefeningen in het buitenland. De eis was niet gekoppeld aan een specifieke radar of aan een specifieke locatie."
Blz 9 antwoord 3.5		Vind ik wel een heel mooi genuanceerd antwoord. Maar ik zou hier bij voorkeur aangeven dat we dan inderdaad een behoorlijk veiligheidsprobleem hebben. Er zou een beroep gedaan kunnen worden op andere radarsystemen, maar die zijn schaars en niet zomaar beschikbaar. Nederland moet zijn eigen taken zelf kunnen vervullen en dat kan bij uitval niet volwaardig meer. En dus is dit een extra aanleiding om de noodzaak voor een snelle oplossing te onderstrepen.
Blz 10. Antwoord 4.2. – Deze zijn onder bepaalde categorieën bijeengebracht. Mocht uw vraag er niet bijstaan, neem dan vooral contact met ons op.	Via wat?	Ik stel voor hier het email adres radars@mindef.nl bij te zetten.
Blz 10. Vraag 4.3 - ... dat de militaire radar een zeer sterk vermogen heeft om 2.000 km ver te kijken?	Dat klopt toch niet?	De opmerking "een zeer sterk vermogen heeft" is altijd subjectief. Ik denk dan ook niet dat we dat hier moeten ontkennen. Ik stel voor de tekst te laten zoals die nu is.
Blz 11. Antwoord 4.4. - In het kader van de RCR-procedure zal Defensie persoonlijk contact leggen met de bewoners die in de directe omgeving wonen.	Met wie wanneer en waar (onleesbaar)	Dit is iets wat we nu via het RIVM aan het vormgeven zijn. Ik stel voor om ons antwoord niet aan te passen.
Blz 11. Vraag 4.6 - Ligt er een protocol als er problemen komen na het opstarten van de radar om eventuele bepaalde oorzaken uit te sluiten?	Waarom geen antwoord op deze vraag?	Als de vraag wordt genoteerd, moet er wel iets komen te staan, maar het is ook eigenlijk geen vraag... Daarom kun je slechts aangeven of er überhaupt een soort protocol ligt. Je kunt ook antwoorden dat voor de ingebruikname van de radar deze uitgebreid wordt getest zoals nu ook in Wier gebeurt. De vraag over levend vee zou ik niet direct beantwoorden, maar het zou mooi zijn als je kunt aangeven welke instantie het eerste aanspreekpunt is voor alle vragen: DCO, of AOCS? Ik vind het adres van "Claims" eigenlijk niet logisch; dat zet je in na geconstateerde (of althans ervaren) schade. Hier wil

		men vooraf vragen stellen, dan zou je iets gerichter moeten verwijzen, lijkt mij.
Blz 12. Antwoord 5.1. - Defensie zal ruim op tijd in overleg met de GGD treden om te zien of monitoring van gezondheidsklachten mogelijk is.	Waarom nu (onleesbaar) "waarom nu al niet?"	Ik denk dat de opmerking van de stas gaat over waarom we nu niet al dit contact leggen. De radar in Herwijnen zal naar alle waarschijnlijkheid medio 2022 operationeel in gebruik worden genomen. Ik denk dat ons dat voldoende tijd geeft om eerst de RCR procedure te doorlopen voordat we de gevraagde monitoring met de GGD gaan bespreken.
Blz 12. Vergelijkingssite Moneyview beoordeelt verzekeraars op standaard uitsluitingen en ook daar staat over elektromagnetische straling niets vermeld.	Maar hebben we zelf contact opgenomen met verbond van verzekeraars	Volgens het antwoord wel dus. Ik zou de zin over Moneyview maar weglaten want die concludeert hetzelfde.

Met vriendelijke groet,

Hoofd Projectbureau ACCS & Projectleider ADSS

Directie Projecten

Defensie Materieel Organisatie

Ministerie van Defensie

Kromhoutkazerne | Herculeslaan 1 | 3584 AB | Utrecht
Postbus 90125 | 3509 BB | Utrecht | MPC 55A

M +31

mindef.nl

W www.defensie.nl/dmo

Project Management Assistente: +31

< rijksoverheid.nl >

Verzonden: maandag 3 februari 2020 17:12

Aan: AL/DS/DAOG < rijksoverheid.nl >
CC: DMO/PROJN/STGP < rijksoverheid.nl >; mindef.nl; tno.nl; BS/AL/DJZ/CI BST < rijksoverheid.nl >; mindef.nl; tno.nl; DMO/PROJN/PROJN DIP < rijksoverheid.nl >; mindef.nl; Ing., AL/HDB mindef.nl

Onderwerp: RE: nieuwe vervolmakingsronde, nieuwe kansen

Ik reken mezelf tot de volhouders, maar ik word toch wel een beetje stil van wat ik zie aan commentaar rond de aanbiedingsbrief. Het lijkt wel alsof er commentaar is geleverd op een eerste uit de losse pols geschreven opzetje. Ik begin eraan te twijfelen of het zin heeft om überhaupt door te gaan op het ingeslagen pad en dat er niet beter een geheel nieuwe opzet moet worden gemaakt waarbij eerst gedetailleerd wordt opgetekend wat de stas allemaal wel en niet wil zeggen, want dit kan alleen maar een volgende integrale correctieronde opleveren.

Dat gezegd hebbende: pagina's 2 van 5 en 4 van 5 van de brief ontbreken. Ik kan me alleen niet voorstellen dat daar alles naar wens was. Kun je die nog naleveren?

Ik heb speciaal gekeken naar de paragraaf over het locatieonderzoek. Voor zover ik kan overzien, valt het commentaar daarop eigenlijk nog wel mee.

Waar	Commentaar	Reactie/voorstel
Pag. 3 van 5, 1e volle alinea, 3 ^e regel	„te weten 1, 2, 3“	<u>niet overnemen</u> : details lees je in het rapport. Bovendien zijn de betreffende locaties in hoge mate

		indicatief. Wanneer je de namen hier zo opneemt, spits je de aandacht hier ook nadrukkelijk op.
Pag. 3 van 5, 1 ^e volle alinea, 8 ^e regel	"en", "dan wel bestemd kan worden"	<u>Redactie</u> lijkt me dit niet nodig. In de volgende alinea staat al dat vanwege de planologische omstandigheden (bestemming...) veel extra tijd benodigd is. In deze brief hoeft je toch geen juridische volledigheid na te streven alsof dit een soort pleitnota is? Je kunt en moet in deze brief niet proberen alles uit het onderzoek exact op te nemen. Daar is het rapport voor. Dit is de appreciatiebrief.
Pag. 3 van 5, 2 ^e volle alinea, opm. in de kantlijn	"maar dit staat nog los van de benodigde infra" (over de 18 – 24 maanden)	Dat is wel correct, maar er staat niet voor niets "minimaal" voor. Ik zou hier ook wederom willen pleiten voor " <u>anderhalf á twee jaar</u> " om het indicatieve te benadrukken. Zie ook de reactie die we eerder gaven. Het is niet fout om hier aan te vullen "en de bijkomende infrastructurele werkzaamheden", of zo iets, maar dan geldt hetzelfde als hierboven: is er een noodzaak om hier zó compleet te moeten zijn? Het verandert niets aan de strekking.
Pag. 3 van 5, 2 ^e volle alinea, laatste zin	"... ontsluitingsweg bewust weggelaten?"	Ik kan het niet goed lezen... maar de ontsluitingswegen komen al terug in de 1 ^e volle alinea. Er is dus alleen iets redactieels gedaan... Geen verdere aanpassing nodig, lijkt mij.

'Less is more' zou ik zeggen over deze brief. De kracht ervan begint nu te lijden onder de drang om het volledig en genuanceerd te maken. Dat geldt ook voor de andere alinea's, wat mij betreft.

Ik heb mijn blik ook even laten gaan over de reactiebundel. Daarin zie ik een heleboel reacties/antwoorden die ik toch ook niet zo sterk vind: zijn het nu antwoorden aan de vragenstellers, of genuanceerde ambtelijke notities?. Ook waar geen commentaar van de Stas is te vinden. Ik zal een poging doen om wat suggesties aan te leveren, zonder de strekking van het geheel aan te tasten, want daar zit niemand op te wachten. Als dat allemaal te lang duurt; niet op blijven wachten... het moet door. Over de samenvatting: ik wil graag met [redacted] even de voorgestelde aanpassingen afstemmen voordat de (aller, aller) laatste wijziging wordt doorgevoerd.

Groet,

Van: mindef.nl <mindef.nl>

Verzonden: maandag 3 februari 2020 13:27

Aan: <rijksoverheid.nl>; mindef.nl

CC: tno.nl; mindef.nl; tno.nl

tno.nl

Onderwerp: nieuwe vervolmakingsronde, nieuwe kansen

Beste volhouders,

Hierbij enig commentaar dat ik rond de lunch in handen gedrukt kreeg.

Er was een 90-minuten durende "schrijfsessie" gepland met een assistent van de Stas en [redacted]. Er zijn echter andere dossiers die de voorrang krijgen. Ik ga nu dus alleen aan de slag met ontcijfering en de vervolmaking van de aanbiedingsbrief (die aan de gemeente West Betuwe heb ik nog niet teruggekregen).

Voor RVB: ik zie tal van opmerkingen in jullie 1^e deel van de vragenbundel. De opmerkingen bij de vragen van de vragenstellers lijken me niet de hoogste prio te [redacted] maar scan het svp, kijk waar je iets zinnigs kan toevoegen en doe mij uiterlijk wo 12.00u de nieuwste versie retour.

Het vigerende plan is wo of do alles opnieuw aan onze Stas voor te leggen.

Mvg [redacted]

From: AL/DS/DAOG

Sent: donderdag 30 2020 11:46

To: 'rijksoverheid.nl'; '

(rijksoverheid.nl)' < rijksoverheid.nl>;
< tno.nl>; [REDACTED] BS/AL/DJZ/CI BST
< mindef.nl>; ([REDACTED] < tno.nl>;
AL/HDB mindef.nl>
Cc: DMO/PROJN/STGP [REDACTED] mindef.nl>
Subject: dank voor jullie check op (on)juistheden
Beste collega's,
Dank voor jullie commentaar. Met lichtblauw heb ik de n.m.m. belangrijkste vijf inhoudelijke opmerkingen verwerkt.
Van de Stas heb ik nog geen commentaar gezien. Als dat zo blijft, zal ik deze versie vanmiddag tezamen met alle andere (aangepaste) bijlagen in een pakket aanbieden. Morgen heb ik verlof.
Mvg [REDACTED]
From: AL/DS/DAOG
Sent: woensdag 29 2020 16:23
To: < rijksoverheid.nl>; [REDACTED] DMO/PROJN/STGP
mindef.nl>; (rijksoverheid.nl< rijksoverheid.nl>
< rijksoverheid.nl>; (< tno.nl>;
BS/AL/DJZ/CI BST < mindef.nl>; ([REDACTED]
< tno.nl>; < nl>
Subject: nieuwe tijdplan Herwijnen en check op (on)juistheden versie 10
Beste collega's,
Een nieuwe versie de (10^e) heeft zonet, na een los alarm op het PKC waardoor iedereen naar buiten moest, het daglicht gezien. Zo goed als mogelijk hebben [REDACTED] en ik de aantekeningen van de Stas van gistermiddag verwerkt. Dat was een flinke klus. Deze versie gaat mee in de avondpost voor de Stas (die deze week toch niet op reis is gegaan). Morgen komen daar waarschijnlijk nog een serie opmerkingen bij.
Willen jullie even checken op feitelijke (on)juistheden en als het echt niet klopt een tekstvoorstel doen? Svp voor morgen 11.00u. Morgenmiddag maak ik het gehele pakket af. De concept-brief aan de gem W Betuwe doe ik daarbij op basis van de hopelijk dan goedgekeurde formuleringen
Het plan is nu conform bijgevoegd tijdschema. Publicatie Staatscourant is een week opgeschoven.
Merci.
Mvg [REDACTED]
From: AL/DS/DAOG
Sent: woensdag 29 2020 16:05
To: (LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool < mindef.nl>;
AL/BSG < mindef.nl>
Cc: AL/HDB mindef.nl>
Subject: FW: HERWIJNEN 2020 01 29 aanbiedingsbrief aan TK en EK met TC (9)+dci

Hierbij de concept aanbiedingsbrief rapporten Herwijnen voor EK en TK. Die voor gem West Betuwe (i.a.a.) Prov Gelderland volgt op basis van goedgekeurde teksten van voorliggende brief.
Mvg [REDACTED]
From: AL/HDB mindef.nl>
Sent: woensdag 29 2020 15:58
To: AL/DS/DAOG < mindef.nl>
Cc: AL/HDB mindef.nl>
Subject: HERWIJNEN 2020 01 29 aanbiedingsbrief aan TK en EK met TC (9)+dci
graag TC en schone versie printen voor STAS
Email aan [REDACTED] en [REDACTED] cc mij
En delen met WG

From: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Tuesday, February 4, 2020, 8:46 AM
To: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
< [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: [REDACTED] aan west betuwe

Hoi [REDACTED] gisteren afgesproken dat het rapport naar de heer [REDACTED] gemaild kan worden vandaag. Onderstaand mailadres is correct. Hoeft niet perse vanmorgen. Ik zal hem nog wel een mail sturen dat hij het rapport voor het einde van de middag tegemoet kan zien.

Gisteren is ook besproken dat de aanbieding per brief zowel aan college als aan gemeenteraad gericht dient te worden zodat er geen ruis ontstaat of de raad wel op tijd wordt geïnformeerd.

Ik ben vanmorgen ook bezet maar heb vanmiddag tijd voor dit dossier.

Groeten
[REDACTED]

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: maandag 3 februari 2020 14:47
Aan: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED]
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] mindef.nl
CC: [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>;
[REDACTED] mindef.nl
Onderwerp: RE: Rapporten aan west betuwe

[REDACTED]
Je wilt dat ik morgen het definitieve RVB-rapport, inclusief 4 bijlagen, mail naar gem West Betuwe? Ik neem aan dat je wilt dat ik het TNO-rapport er elektronisch bij doe?

[REDACTED] naar wie? Ik kreeg ooit een emailadres van ene Heer [REDACTED] door.
Klopt dat nog?

Ambtelijk contact:

[REDACTED]
Adviseur Ruimtelijke Ontwikkeling en Wonen

[REDACTED] | [REDACTED] WestBetuwe.nl Aanwezig op:
maandag, dinsdag (alleen oneven weken), woensdag en donderdag

[REDACTED] wil je dat dan morgen om 11.00u aanleveren?

Mvg [REDACTED]

-----Original Message-----

From: [REDACTED] AL/HDB [REDACTED] mindef.nl>
Sent: maandag 3 februari 2020 14:38
To: [REDACTED] AL/DS/DAOG < [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED]
[REDACTED] DMO/PROJN/STGP [REDACTED] mindef.nl>

Cc: [REDACTED] rijksoverheid.nl;
<[REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] (LD), Drs. EMSD,
BS/AL/BSG/Mobpool <[REDACTED] mindef.nl>
Subject: [REDACTED] aan west betuwe

All ter info, zojuist met [REDACTED] afgesproken dat het rapport TNO vandaag wordt achtergelaten bij WB Het locatie onderzoek behoeft nog een paar redactionele wijzigingen en wordt asap, (morgen loop van de ochtend) nageleverd. Dit ter voorkoming dat meerdere versies naast elkaar gaan bestaan. [REDACTED] graag afstemmen en zeker stellen dat het rapport morgen in definitieve versie wordt gestuurd [REDACTED]

[REDACTED]
Directeur Integraal Beleid
+31 [REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Tuesday, February 4, 2020, 10:36 PM
To: " mindef.nl" < mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < mindef.nl>;
" [REDACTED] mindef.nl" < mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < mindef.nl>;
< [REDACTED] @mindef.nl>
Cc: " mindef.nl" < mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < mindef.nl>;
< mindef.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl>;
< mindef.nl" < mindef.nl>; " [REDACTED] tno.nl"
< tno.nl>
Subject: RE: versie 14 aanbiedingsbrief onderzoeken Herwijnen aan EK en TK
Attachments: 2020 02 04 aanbieding rapporten aan gem West Betuwe opm [REDACTED] 0402020.docx

---

e.a
Bijgaand enkele opmerkingen en aanvullingen van mijn kant. Deze gelden vanzelfsprekend ook voor de aanbiedingsbrief aan de Kamers. Vwb onderstaand actiepunt voor [REDACTED] en mij verwijst ik naar mijn eerdere mail van vanavond.
Fijne avond

Van: mindef.nl < mindef.nl>
Verzonden: dinsdag 4 februari 2020 16:53
Aan: mindef.nl; mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] @mindef.nl
CC: mindef.nl; mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; tno.nl
Onderwerp: versie 14 aanbiedingsbrief onderzoeken Herwijnen aan EK en TK

Hierbij de laatste versie van de aanbiedingsbrief onderzoeken Herwijnen aan EK en TK.
De opmerkingen van [REDACTED] en Stas heb ik geprobeerd een plaats te geven. Ik heb er meteen ook maar een aanbiedingsbrief bijgedaan voor West Betuwe. Op die brief die afgelopen donderdag in de post van de Stas zat, heb ik geen reactie gekregen. Ze liggen beide ook in een groene map op je bureau.

Vanmiddag is digitaal naar gem West Betuwe gegaan: TNO rapport en RVB-onderzoek (dank [REDACTED] voor je volhardende-aanpaswerk) met vier bijlagen.

De aanpassingen in de Q&A-bundel zijn nog niet gereed.

Werkgroepleden [REDACTED] en [REDACTED] er zitten in de nieuwste versie 14 nieuwe opdrachten, zoals dat elke vragensteller een antwoord krijgt op zijn vraag/vragen. Idealiter moet dit gebeuren net na het weekend. [REDACTED] en [REDACTED] zetten jullie hier capaciteit tegen aan?

/ [REDACTED] weten jullie misschien waar de groene omslagmap van Herwijnen is bij (BS2020000513)? De versies gaan al twee weken van boven naar beneden zonder deze omslag en de dames die voor de Stas werken 'm niet, geven ze aan.

Mvg

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "mindef.nl" <mindef.nl>
Sent: Wednesday, February 5, 2020, 6:06 PM
To: "mindef.nl" <mindef.nl>; "mindef.nl" <mindef.nl>
Cc: "mindef.nl" <mindef.nl>; "tno.nl" <tno.nl>
<"mindef.nl" <mindef.nl>; "mindef.nl" <mindef.nl>;
<"mindef.nl" <mindef.nl>; "mindef.nl" <mindef.nl>
Subject: RE: pakket behorend bij versie 15 en de brief aan de gem WB
Attachments: Reactiebundel militair radarstation Herwijnen_DEF_05022020.docx

Beste [redacted] en [redacted]
Ik vraag me nog wel af waarom het communicatietraject dat Defensie aan het RIVM gaat opdragen en zeer binnenkort van start gaat niet wordt genoemd. Dat is toch een hele positieve boodschap die bij beide geadresseerden goed moet vallen.? Gemeente West Betuwe belde zojuist met de vraag of wij aan kunnen geven wanneer exact het embargo van de toegestuurde rapporten afgaat? Er ligt namelijk een intern gemeente mail klaar aan het bestuur met een reflectie op het afgelopen maandag gevoerde gesprek en de conclusie van de stas om vast te houden aan locatie Herwijnen .@ [redacted] Kan ik hen berichten dat de brieven morgen uit gaan en dat dus vrijdagmorgen het embargo eraf gaat? Bijgaand de laatste definitieve versie in zwart met aangescherpt antwoord 2.3. Indien akkoord dan lijkt me het meest logisch dat deze morgen vanuit Defensie naar gemeente/[redacted] wordt gestuurd. De rapporten en de reactiebundel kunnen dan tevens worden geupload naar de site. @ [redacted] regel jij dit met [redacted] Morgen ga ik ook aan de slag met de update van alle webteksten zodat die voor volgende week woensdag, publicatie kennisgeving besluit in lokale media, gereed zijn. @ [redacted] heb jij nog kunnen kijken naar die kennisgeving en is die akkoord?

Groet [redacted]

Van: [redacted] mindef.nl <mindef.nl>
Verzonden: woensdag 5 februari 2020 16:58
Aan: [redacted] mindef.nl <mindef.nl> rijksoverheid.nl
CC: [redacted] mindef.nl <mindef.nl> rijksoverheid.nl <tno.nl> mindef.nl

Onderwerp: pakket behorend bij versie 15 en de brief aan de gem WB

Beste [redacted]

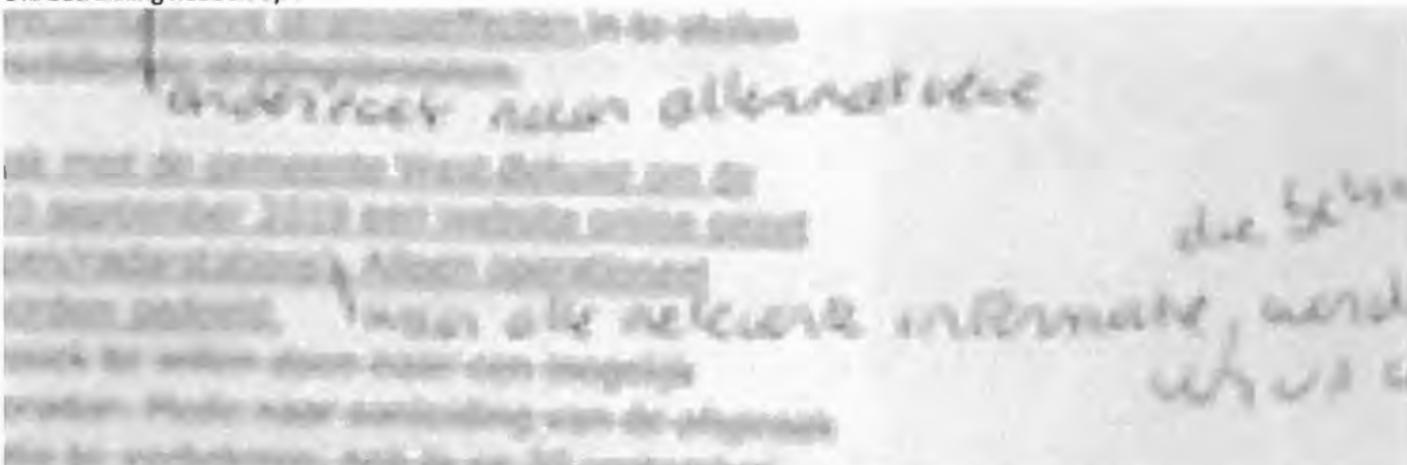
Het was vrijwel onmogelijk om alle opmerkingen van de Stas te begrijpen. Ook als je die foto's van ca. 78 kilobite vergroot, blijft het wazig. Ik heb mijn best gedaan de opmerkingen van Stas te verwerken ik wel kon begrijpen.

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

Communicatie met bewoners van de gemeente West Betuwe

In het debat met de Eerste Kamer (Kamerstuk 005102.38) heb ik de Mev (D66) toegestaan terug te komen aan het einde van het debat om haar standpunt te verduidelijken.

Die betrekking hebben op ?

Hierbij zend ik je de versie 15 schoon en met Track Changes. Ik heb gepoogd ook enig commentaar van RVB nog in te voegen. Op je bureau heb ik hardcopies gelegd. Je moet er eerst zelf even naar kijken voordat ze naar de 2^e verdieping gaan. Stas stelde vragen over de review, zie 5 x aantekeningen op A3-formaat. Ik kan alleen jij beantwoorden. Bovendien heb ik aanpassingen gedaan in de tekst:

“Tevens zullen de vragenstellers per mail de bundel met vragen en antwoorden toegestuurd krijgen. Het blijft voor de inwoners van de gemeente West Betuwe ten tijde van de RCR mogelijk om vragen in te dienen via het e-mailadres:radarstations@mindef.nl.”

Bij bureau Stas willen ze vast houden aan “iedereen krijgt persoonlijk een antwoord op zijn vraag”. Dat zou altijd, intern, gezegd zijn. Ik wil voorkomen dat we nu iets zeggen dat we later niet waar kunnen maken.

Daarnaast tref je aan de brief aan de gem WB. Deze heeft dezelfde tekst als de schone versie 15, maar dan in aangepaste vorm in de kop en daar waar er verwijzingen zijn naar de gemeente. Deze brief zit in een groene flap die (na overleg met [redacted] en bureau SG) alleen gericht aan Stas (nr. BS2020000585)

In X-post zijn alle documenten ge-update, inclusief alle te verzenden bijlagen, voor beide nummers (BS2020000585 en ... 513).

De aangepaste Q&A-bundel is bijgevoegd. Met rood zie je de laatste aanpassingen. Het antwoord behorende bij vraag 2.3 verdient nog fijnslijperij van TNO. [redacted] graag morgenochtend de finale versie met alles in het zwart bij mij. Als die hier ook als final wordt beschouwd moet is nog naar de gemeente. Stuur jij die dan?

Alle bijlagen bij het TNO-rapport en 4 x bij RVB-onderzoek heb ik niet bijgevoegd. Stas heeft die al 2 x gezien. De laatste finale versie van RVB had ik je gisteren van [redacted] al ontvangen. Ik stuur die nogmaals mee.

Ik heb mijn thuiswerkdag (op medisch advies ivm mijn hersteltraject) op jouw verzoek omgewisseld. Maar gezien de ‘bureaucratische spoed’ in deze fase ben ik bereid om morgen je te assisteren en dan vrijdag thuis te blijven.

Mvg

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "DMO/PROJN/STGP" mindef.nl>
Sent: Thursday, February 6, 2020, 8:36 AM
To: "AL/HDB" mindef.nl>
Subject: Laatste versie reactiebundel Herwijnen
Attachments: Reactiebundel militair radarstation Herwijnen_DEF_05022020.docx

---

Hi [REDACTED] als besproken.
Met vriendelijke groet,

Plaatsvervangend directeur Projecten
Defensie Materieel Organisatie
mindef.nl

Reactiebundel

Alle vragen die in de loop van de tijd door zowel inwoners als lokale overheden en instanties zijn gesteld, worden beantwoord in dit document. Veel dezelfde vragen zijn op verschillende manieren gesteld of verwoord. Deze zijn onder bepaalde categorieën bijeengebracht. Met de functie 'Zoeken' kunt u door een woord in te vullen makkelijk zoeken naar vragen/antwoorden die met dat woord te maken hebben. Mocht uw vraag er toch niet bijstaan, neem dan vooral contact met ons op via radarstations@mindef.nl

Inhoudsopgave

1. Effecten van de radar	2
2. Normen en criteria onderzoek	4
3. Locatie	6
4. Proces en communicatie.....	9
5. Klachten en schade	11
Effecten van de radar op de gezondheid – door TNO -	

1. Effecten van de radar

1.1. Beperkingen voor omwonenden

Het militaire radarstation valt in de zwaarste milieucategorie, klasse 6. Hiervoor geldt een veilige afstand van 1.500 meter. Het dorp ligt op ca. 800 meter afstand en enkele boerderijen binnen 300 meter. Wat zijn de beperkingen voor de leefomgeving indien deze radar wordt geplaatst?

- Worden ook bepaalde wegen afgesloten?
- Wat gebeurt er met de toegankelijkheid van de verschillende wegen rondom de beoogde locatie?
- Wat gebeurt er met de toegankelijkheid van het nabijgelegen zwemwater (de zandput) op +- 500 meter?
- Kunnen ballonvaarten in de buurt van de radar, zonder gevaar, plaatsvinden?
- Heeft de plaatsing van de radar gevolgen voor de ontwikkeling van bedrijven en boerderijen in de nabije omgeving indien zij uit willen breiden? En dan met name de bedrijven op het bedrijventerrein Zeiving of andere bedrijven en boerderijen in een vergelijkbare afstand?

Antwoord 1.1.

Er zijn geen beperkingen voor de leefomgeving, omdat de radar zal voldoen aan de zogenaamde ICNIRP-richtlijnen. Er zullen geen wegen worden afgesloten voor het radarstation en ook de toegankelijkheid van de zandput wijzigt niet. Er zijn geen gevolgen voor de ontwikkeling van bedrijven en boerderijen, mits zij geen hoge bouwwerken plaatsen die het zicht van de radar beperken, zoals windmolens of hoge graansilo's.

Wat betreft de **milieucategorie 6**: Voor activiteiten die vallen onder milieucategorie 6 geldt voor het aspect externe veiligheid, ook wel geduid als 'gevaar', de grootste richtafstand, namelijk een richtafstand van 1500 meter ten opzichte van de dichtstbijzijnde gevoelige milieubestemming. Ligt een gevoelige bestemming binnen de richtafstand, dan is een verdere motivering nodig om aan te tonen dat de realisatie van de activiteit inpasbaar is. Van een richtafstand kan dus worden afgeweken indien dit voldoende is onderbouwd met onderzoek:

'Gevaar' betreft volgens de VNG-brochure alle gevaaraspecten, inclusief brandgevaar en stofexplosies. Bij het in gebruik hebben van de radarinstallatie wordt niet gewerkt met gevaarlijke stoffen. Dit in tegenstelling tot andere (bedrijfs)activiteiten die in milieucategorie 6 vallen, zoals olieraaffinaderijen. Gevaren voor de omgeving door brand, explosies of een gifwolk van gevaarlijke stoffen zijn evenmin aan de orde bij het in gebruik hebben van de radarinstallatie. Dus voor deze aspecten hoeft geen rekening te worden gehouden met een richtafstand.

Voor wat betreft het aspect elektromagnetische velden kan in dit geval onderbouwd met onderzoek van de richtafstand worden afgeweken. Hiervoor is bij het gebruik van de radarinstallatie de waarborging van de blootstellingslimieten voor elektromagnetische straling belangrijk. De radarinstallatie mag de in Nederland geldende blootstellingslimieten, die door de International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection (ICNIRP) is bepaald, niet overschrijden.

In het TNO-rapport [1] wordt nader op dit onderwerp ingegaan.

Wat betreft **ballonvaarten**: Voor ballonvaarten gelden geen bijzondere regels voor al bestaande radarsystemen, dus ook niet voor de eventuele radar in Herwijnen.

Luchtballonnen moeten zich net als al het luchtverkeer dat op zicht vliegt, houden aan standaard regelgeving met betrekking tot Obstacle Clearance. De regelgeving schrijft

voor dat een vlucht op zicht over dichtbevolkte gebieden en steden een hoogte van minimaal 300 meter boven het hoogste obstakel binnen een straal van 600 meter moet aanhouden en overal anders een hoogte van 150 meter boven grond of water, of boven een obstakel in een straal van 150 meter van het hoogste obstakel.

1.2. Overlast van gevechtsvliegtuigen

- Komt er overlast voor de omgeving door het oefenen met straks de F35-gevechtsvliegtuigen die moeilijk door een radar kunnen worden gedetecteerd?
- Waarom moet er een nieuwe radar komen als sommige vliegtuigen of straaljagers zoals een JSF toch niet op een radar is te zien?
- Hoe vaak vinden er oefeningen plaats in combinatie met de radar?
- Gaat de sterke staring mode gebruikt worden bij oefeningen en zo ja in welke richting?

Antwoord 1.2.

Voor het oefenen met militaire vliegtuigen, zoals de F-16 en de F-35, zijn in Nederland speciale oefengebieden in het luchtruim aangewezen. De grootste oefengebieden liggen boven de Noordzee. Er is geen noodzaak om met militaire vliegtuigen in de buurt van een radar te oefenen. De bestaande oefengebieden zullen niet wijzigen omdat de radar op een andere locatie komt te staan. De vluchten tussen de vliegvelden en de oefengebieden veranderen ook niet.

Wat betreft de **staring mode:** De staring mode is voor Defensie een nieuwe operationele mode. Het gebruik van deze mode zal mede afhankelijk zijn van toekomstige dreigingen. De operationele inzet en het oefenen met deze mode is nog in ontwikkeling, primair zijn de beide radars bedoeld ten behoeve van het bewaken van het Nederlandse luchtruim en zal de focus niet liggen op de staring mode.

De staring mode is bedoeld voor het ontdekken en volgen van ballistische raketten en kan bovendien gebruikt worden om satellieten waar te nemen in de ruimte. In de staring mode draait de antenne niet rond, dus het zoekgebied is maar beperkt en daarmee is die mode niet bruikbaar voor het oefenen met vliegtuigen.

De richting zal uiteindelijk afhankelijk zijn van de richting van de actuele dreiging of de oefening die wordt ondersteund dus daar is op dit moment niets over te zeggen.

Inderdaad zijn moderne jachtvliegtuigen, zoals de F-35, lastiger met radar waar te nemen. Gedurende oefeningen zal in het vliegtuig echter een radartransponder worden geactiveerd, waardoor het vliegtuig met een zogenaamde secundaire radar kan worden waargenomen.

2. Normen en criteria onderzoek

2.1. Vergelijking andere landen

- Waarom zijn de normen aangaande veiligheid bij straling in Nederland anders dan in de ons omringende landen?
- Kunt u bevestigen dat de radartoren van Defensie met waarden van 8,3V/m niet geplaatst had mogen worden in diverse landen in Europa vanwege te hoge stralingsbelasting?

Antwoord 2.1.

Het is juist dat in sommige landen wordt afgeweken van de ICNIRP-richtlijn. Dit heeft voornamelijk te maken met blootstelling door telecommunicatiesystemen en zorgen uit het publieke domein. In het TNO-rapport [1] wordt in sectie 3.2 op pagina 23 en bijlage C nader op dit onderwerp nader ingegaan.

2.2. Voorzorgsprincipe

Waarom wordt bij hoogfrequente straling zoals de 3G, 4G en 5G zendmasten en radarinstallaties niet het voorzorgsprincipe gehanteerd? Bij laagfrequente straling zoals hoogspanningsmasten wordt dat wel gedaan.

Antwoord 2.2.

In het TNO rapport [1] wordt aandacht besteed aan ALARA en aan het voorzorgsprincipe. ALARA (een acroniem van: as low as reasonably achievable, 'zo laag als redelijkerwijs uitvoerbaar is') is een term uit de bescherming tegen ioniserende straling. Dat houdt in dat bestraling van mensen, dieren, planten en goederen zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, wordt beperkt. In de ICNIRP-richtlijn is een veiligheidsfactor van 50 geïntroduceerd, hetgeen gezien kan worden als toepassing van een voorzorgsprincipe. Om ALARA toe te passen op radiofrequente elektromagnetische velden bestaat momenteel geen wetenschappelijke grondslag. Als wordt voldaan aan de ICNIRP-richtlijn is volgens de huidige wetenschappelijke inzichten de gezondheid van mensen niet in gevaar.

2.3. Hoogte van de blootstelling

- Kunt u met de komst van de militaire radar bevestigen dat we hiermee de hoogste stralingsbelasting van Nederland hebben zoals gemiddeld als maximaal (staring modus) gemeten? Inclusief de cumulatieve straling?

< toelichting: De gemiddelde gemeten hoog frequente stralingswaarden in Nederland liggen tussen 0,3 en 3 Volt/m. In Gorinchem is de hoogst gemeten waarde 0,8V/m. De hoogst gemeten waarde door Agentschap Telecom in Nederland ligt rond de 4,1 Volt/m geeft het TNO rapport aan. Dan is volgens memorandum van TNO de minimale stralingsbelasting door de komst van de Defensieradar 4,5x zo hoog. De maximale stralingsbelasting in de scanning modus geeft al 8,3V/M aan (16,6% van 50V/m). Dit is het hoogste stralingsniveau in Nederland. >

- Geeft de komst van 5G een hoger stralingsniveau? Zo ja, wat zijn daar de effecten van?

Antwoord 2.3.

In het TNO rapport [1] in sectie 5.1.4 op pagina 31 en in de bijbehorende figuren in hoofdstuk 5 wordt inhoudelijk ingegaan op de gestelde vragen. Door TNO zijn reële veronderstellingen gemaakt en zo is een goede, en naar boven afgeronde, schatting gemaakt. Ook wordt nog vermeld dat de radar pas in gebruik genomen zal gaan worden nadat door metingen (!; dat is de verificatie) wordt aangetoond dat ICNIRP niet wordt overschreden.

Evident is dat de ICNIRP-richtlijn die in Nederland gehanteerd wordt gehandhaafd moet worden. Dus als de toetsingswaarden uit de richtlijn door de komst van 5G overschreden gaan worden (wat overigens uiterst onzeker is), dan kan 5G daar niet zonder maatregelen of aanpassing van het stralingsniveau komen.

2.4. ICNIRP-normen

De ICNIRP schrijft op haar website dat er onvoldoende bewijs is dat straling onder de internationale drempelwaarde leidt tot gezondheidseffecten. Deze organisatie geeft echter ook aan dat er nog gaten in de kennis zijn waarvoor meer onderzoek uitgevoerd moet worden.

- Wat zijn deze gaten in kennis die door ICNIRP worden bedoeld?
- Is Defensie op de hoogte van deze gaten in kennis?
- Zo ja, wat heeft defensie hiermee gedaan?
- Zoniet, waarom niet en gaat u alsnog onderzoeken wat hiermee wordt bedoeld?
- Kunt u bevestigen dat de ICNIRP normering vanuit 1998 geen rekening houdt met (schadelijke) lange termijn effecten die door hoog frequente straling kunnen ontstaan?

Antwoord 2.4.

Wat de vraagsteller bedoelt is niet duidelijk. Mogelijk wordt het volgende citaat bedoeld "*The biological implication of these small changes is, however, unclear.*" Dit gaat over slaapkwaliteit, namelijk "*The only consistently observed finding is a small effect on brain activity measured by electroencephalography (EEG)*" [9]. Wetenschappelijke onzekerheid is niet vreemd en een normale gang van zaken binnen de wetenschapsbeoefening. Daarom is het belangrijk dat ICNIRP en de WHO regelmatig de stand van de wetenschap toetsen.

In aanvulling wordt opgemerkt dat op ICNIRP-website [9] het volgende, na wetenschappelijke beoordeling van de zekerheden en de onzekerheden, vermeld staat:

"The overall evaluation of all the research on HF fields leads to the conclusion that HF exposure below the thermal threshold is unlikely to be associated with adverse health effects."

Tot slot word opgemerkt dat in 2009 ICNIRP de richtlijn uit 1998 heeft herbevestigd, zie het volgende citaat:

"However, it is the opinion of ICNIRP that the literature published since the 1998 guidelines has provided no evidence of any adverse effects below the basic restrictions and does not necessitate an immediate revision of its guidance on limiting exposure to high frequency electromagnetic fields." [10].

Zie ook het TNO-rapport [1].

2.5. Drempelwaarde

Kunt u uitsluiten dat de straling nooit boven de drempelwaarde uitkomt? Ook als zowel de militaire radar, de KNMI-radar en eventueel een 5G-netwerk op hetzelfde moment op piekvermogen functioneren, plus de straling van andere bronnen?

Antwoord 2.5.

Het Ministerie van Defensie doet al het mogelijke om er zeker van te zijn dat de ICNIRP-richtlijnen niet worden overschreden. Enerzijds wordt dit met berekeningen aangetoond, zie het TNO-rapport [1], anderzijds zullen er ook metingen worden uitgevoerd.

2.6. Piekbelasting

Wordt in het onderzoek naar de cumulatieve straling rekening gehouden met: de

piekbelasting van zowel de militaire radar als de KNMI-radar, scanning en staring modus, straling van UMTS/3G/4G/5G, straling van alle radars op schepen (obv hoeveel schepen?), piekbelasting van al het GSM-verkeer, bronnen die minder dan 5% van de totale stralingsbelasting opleveren...?

Antwoord 2.6.

Vanzelfsprekend wordt, zoals ICNIRP voorschrijft niet alleen gekeken naar tijdgemiddelde veldsterkten, maar ook naar piekveldsterkten. In het TNO rapport [1] wordt hier nader op ingegaan.

3. Locatie

3.1. Nieuw-Milligen

- Waarom kan er niet net als in Wier de nieuwe radartoren naast de oude radartoren in Nieuw-Milligen worden gebouwd? Dan is er toch zeker geen probleem met een zendvergunning?
- Waarom heeft Defensie toegestaan dat er plannen voor windmolenvelden op Flevoland mogen doorgaan zonder dat de nieuwe locatie(s) al een feit was?

Antwoord 3.1.

De reden dat de radar niet op Nieuw Milligen kan blijven heeft te maken met een veranderd dreigingsbeeld en dat de radar vanaf Nieuw Milligen daarvoor geen optimale dekking heeft. In het RVB-rapport wordt in paragraaf 1.1. en 1.2. hier nader op ingegaan.

Het kunnen verkrijgen van een zendvergunning heeft vooral te maken met de beschikbaarheid van de frequenties waarop de radar zendt. Dat moet per locatie worden onderzocht.

De windmolenvelden in Flevoland hebben van Defensie een verklaring van geen bezwaar met een voorbehoud gekregen. Het voorbehoud is dat de radar van Nieuw Milligen op een nieuwe locatie operationeel moet zijn voordat ze gerealiseerd kunnen worden. Het belang van een spoedige realisatie van deze windparken is echter van dien aard dat hier wel een grote druk op het realiseren van de nieuwe radarlocatie vanuit gaat.

3.2. Alternatieve locaties

- Wordt er onderzoek gedaan naar een alternatieve locatie en waar kunnen we die resultaten vinden?
- Wat gaat defensie doen met alle alternatieve locaties die worden aangedragen?
- Is er al eerder een locatieonderzoek door Defensie gedaan en zoja waar kunnen we die vinden? Zoniet, hoe komt het dat Defensie nog nooit een andere locatie heeft bekeken?
- Wanneer is besloten dat Nieuw-Milligen niet meer geschikt was als locatie en waarom? Wat is het verschil met de criteria toen deze locatie wel is aangewezen voor de bouw van een radar?
- Welke plekken zijn onderzocht en waarom zijn die afgevallen?
- Wat is het zoekgebied voor alternatieve locaties? Kunt u aangeven binnen welke straal rond Herwijnen gezocht kan worden? Of in welke provincies?
- Waarom is Herwijnen "de enig mogelijke locatie in héél Nederland" en heeft u geen andere serieuze locaties als mogelijk alternatief bekeken?
- Waarom moet een Radar die zoveel straling geeft zo dicht bij een dorp gebouwd worden?
- Wordt er ook gezocht naar een locatie waar geen mensen in de buurt wonen?
- Waarom deze toch meer bewoonde plek in Nederland (ligt ook lager qua NAP tov Nieuw-Milligen)?

- Waarom geen plek in de polder minderbevolkt bijvoorbeeld gebied in Flevopolder boven Bunschoten Spakenburg?
- Wat is het complete programma van eisen is waaraan een locatie voor de radarinstallatie moet voldoen?
- Wat zijn hoge bouwwerken, en wat is "een zekere afstand"?
- Wat zijn de factoren die zorgen voor een 'optimale' dekking? Gaat dit over NAP-niveau, over zichtlijnen, of ook andere zaken?
- Jullie geven aan dat de ruimtelijke indeling van het gebied geschikt moet zijn om de radar te plaatsen. Met als extra opmerking, dus niet in water(wegen), Natura2000-gebied, stiltegebied of stedelijk gebied. Waarom is dat nu wel van belang? Terwijl jullie in Herwijnen aangeven dat het niet uit maakt dat de kern van Herwijnen op minder dan 1 km van de beoogde locatie ligt, terwijl de milieucategorie 6 een minimale afstand van 1,5 km adviseert.
- Op welke hoogte komt de radar het beste tot zijn recht? Is de lage ligging als voordeel bewezen? Is er überhaupt een voordeel op dat vlak?
- Is Defensie bereid om als er een andere locatie voor handen is die ook ongeveer voldoet, daadwerkelijk deze radar daar te plaatsen?

Antwoord 3.2.

Bovenstaande onderwerpen komen alle aan de orde in het "locatieonderzoek zuidelijke SMART-L radar" dat het Rijksvastgoedbedrijf heeft uitgevoerd in overleg met Defensie en TNO. Dit rapport wordt gepubliceerd op de internetsite.

Vervolgvrragen 3.2.

- Hoe kom ik aan informatie over de bouwhoogtes van windturbines betreffende de Nederlandse defensieradar?
- Waarom staat er bij die voorwaarden voor een alternatieve locatie niet ook een voorwaarde dat er geen weerstand moet zijn van de plaatselijke bevolking/omwonenden?

Vervolgantwoorden 3.2.

- Informatie over windturbines, waaronder bouwhoogtes, is beschikbaar op de website www.windstats.nl maar alleen tegen betaling. Soms kan deze informatie ook gevonden worden op de websites van de individuele windparken. Wel moet opgemerkt worden dat de hoogte van een windturbine maar één facet is voor de verstoring die een windmolen op een radar geeft. Ook de omvang van de mast, gondel en bladen zijn hierop van invloed. In de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Rarro) is in bijlage 8.4 aangegeven boven welke hoogtes windmolens moeten worden getoetst op eventuele verstoringen van radars. In de praktijk betekent dit dat alle moderne hoge windturbines moeten worden getoetst.
- De voorwaarde dat ergens geen weerstand bestaat is vooraf niet te stellen. Wel kun je er alles aan doen om weerstand en onrust zoveel mogelijk te beperken en weg te nemen. In het alternatievenonderzoek is hierop ingespeeld door te zoeken naar locaties op grotere afstand tot woningen/bebouwde kom t.o.v. Herwijnen omdat vooral de dichtstbijzijnde bewoners zorgen hebben over hun gezondheid.

3.3. Nationaal park

- Waarom zou de radar niet in een Natura2000- of stiltegebied geplaatst kunnen worden?
- Waarom is het in een nationaal park zeer moeilijk om toestemming te krijgen voor het plaatsen van een radarinstallatie? Daar staat toch al een radarinstallatie? De gezondheid van mensen is toch belangrijker dan de gezondheid van flora en fauna?

Antwoord 3.3.

In het locatieonderzoek wordt in paragraaf 2.5.5 ingegaan op dit onderwerp. Het is niet zo dat er onderscheid wordt gemaakt tussen natuurwaarden en de gezondheid van mensen. Beide onderwerpen stellen eisen aan de vestigingsmogelijkheden van een radarinstallatie.”

3.4. Verplaatsbaar naar andere locatie

In de aanschafnota van de radar van 29 oktober 2014 van minister Hennis Plasschaert is aangegeven dat de radar strategisch verplaatsbaar is en dat deze binnen een maand afgebroken en elders binnen een maand weer opgebouwd kan worden.

- Kunnen wij dit zien dat er al een alternatieve locatie moet zijn gezien deze eis van de aanschaf?

Antwoord 3.4.

De strategische verplaatsbaarheid van de radar was vooral bedoeld voor mogelijke inzet van de radar tijdens missies en oefeningen in het buitenland. De eis was niet gekoppeld aan een specifieke radar of aan een specifieke locatie.

3.5. Uitval huidige radar

Wat gebeurt er als de huidige radar NU uitvalt? Is er dan een plan B voor Defensie om de wegvalende dekking op te vangen?

Antwoord 3.5.

Als het huidige radar uitvalt dan zal er verminderde driedimensionaal radardekking zijn binnen Nederland. Hierdoor kunnen vliegtuigen die hun vlieghoogte niet uitzenden lastiger worden gedetecteerd. Bij uitval van het huidige radar kan Defensie beperkt terugvallen op de beschikbaarheid van buitenlandse driedimensionale radars. Beperkt omdat deze radars niet ons gehele verantwoordelijksgebied kunnen afdekken en omdat Defensie geen invloed heeft op de beschikbaarheid van deze radarsystemen. Daarnaast kan Defensie ondersteuning verzoeken aan partnerlanden en de NAVO. De middelen (mobiele radars en NAVO AWACS vliegtuigen) zijn dermate schaars dat deze niet planmatig toegewezen kunnen worden en alleen indien de situatie zich voor zou doen op ad hoc basis gevraagd en toegewezen kunnen worden.

3.6. Voormalige KNMI-stations

Wist Defensie dat van de twee voormalige KNMI-radarstations er 1 operationeel en 1 reserve (dus niet operationeel) was?

Antwoord 3.6.

Uit navraag bij LVNL (Luchtverkeersleiding Nederland) blijkt de aanname dat altijd 1 radar reserve stond niet correct is. Op de westelijke toren (Herwijnen Autonom) stond een combinatie van een weerradar en een secundaire surveillance radar (SSR). Het terrein van deze toren is nu gepland voor de nieuwe radar van Defensie. Op de oostelijke toren (Herwijnen Main) stond een Primaire Surveillance Radar (PSR) ook gecombineerd met een SSR. Op dit terrein staat nu de KNMI weerradar. De PSR van Herwijnen Main is in 2008 buiten gebruik genomen. Volgens LVNL waren vóór 2008 zowel de locatie Herwijnen Autonom als ook de locatie Herwijnen Main beide tegelijk operationeel in gebruik. (e-mailbericht LVNL aan TNO d.d. 31 oktober 2019)

4. Proces en communicatie

4.1. Waarom een Rijkscoördinatieregeling (RCR)?

Het feit dat Defensie vooraf heeft aangegeven dat wanneer de gemeenteraad Lingewaal (West-Betuwe) tegen zou stemmen, dit een belangrijk signaal zou zijn en ze de beslissing niet zou doordrukken, pleit niet voor een hoge urgentie van nationaal belang. Waarom wordt nu toch de Rijkscoördinatieregeling ingezet om dit alsnog af te dwingen?

Antwoord 4.1.

Defensie heeft vanaf het begin in goed overleg met het voormalige gemeentebestuur van Lingewaal aan een bestemmingplanwijziging gewerkt. In oktober 2018 bleek echter dat de gemeenteraad het gemeentelijke ontwerpbestemmingsplan niet wilde vaststellen. Het bestuur van de nieuwe gemeente West-Betuwe heeft in juni 2019 per brief laten weten geen bestemmingsplanwijziging te willen initiëren.

Hierdoor ontstond een impasse, want het militaire belang van de tijdelijke realisatie van een radarstation in de regio is groot. Daarom heeft Defensie ervoor gekozen de Rijkscoördinatieregeling (RCR) in te zetten. Dit is een wettelijk instrument (art. 3.35 van de Wro) waarmee de regering vanwege nationaal belang de verwezenlijking van een onderdeel van het nationaal ruimtelijk beleid naar zich toe kan trekken.

De RCR kent dezelfde waarborgen die gelden bij een wijzigingsprocedure van een gemeentelijk bestemmingsplan: in kaart brengen van alle effecten, toetsen van de effecten aan wettelijke bepalingen en normeringen (bijvoorbeeld voor stralingsbelasting) en voor burgers de mogelijkheid van zienswijze, bezwaar en beroep. Defensie zal in de procedure de zorgen van de gemeenteraad en burgers zorgvuldig adresseren.

4.2. Vragen en antwoorden

- Wat gebeurt er met alle vragen die gesteld worden?
- Hoe worden vragen gerubriceerd?

Antwoord 4.2.

Alle vragen en antwoorden die zijn gesteld staan in dit document. Veel dezelfde vragen zijn op verschillende manieren gesteld of verwoord. Deze zijn onder bepaalde categorieën bijeengebracht. Mocht uw vraag er toch niet bijstaan, neem dan vooral contact met ons op via radarstations@mindef.nl.

4.3. Communicatie over sterke vermogen

Waarom heeft Defensie niet open gecommuniceerd tijdens de informatiebijeenkomsten dat de militaire radar een zeer sterk vermogen heeft om 2.000 km ver te kijken?

Antwoord 4.3.

Een "zeer sterk vermogen" is subjectief. Wij vermoeden dat de vraagsteller doelt op de "staring" mode. Deze staringmode is tijdens de drie gehouden informatieavonden verschillende keren benoemd en wordt in de rapporten van Thales en TNO verder toegelicht.

4.4. Gesprekken met omwonenden

Heeft defensie al gesproken met de bewoners van de boerderijen die zeer dichtbij de beoogde locatie liggen?

Antwoord 4.4.

Tijdens de drie voorlichtingsavonden is voor alle omwonenden de gelegenheid geweest om over de komst van de radar te worden geïnformeerd. Tijdens deze avonden is ook

kort contact geweest met enkele bewoners van de boerderijen. In de verzamelde vragen is ook ingegaan op vragen van deze bewoners. In het kader van de RCR-procedure zal Defensie persoonlijk contact leggen met de bewoners die in de directe omgeving wonen.

4.5. Kamervragen

Waarom heeft het moeten komen tot Kamervragen voordat u een uitgebreider TNO-rapport heeft aangevraagd?

Antwoord 4.5.

In de procedure voor het aanvragen van de benodigde omgevingsvergunning was het stralingsrapport van Thales voldoende. Echter de zorgen bij de gemeente West-Betuwe en haar inwoners over de cumulatieve effecten gaven aanleiding om extra onderzoek te doen.

4.6. Protocol bij ingebruikname

- Ligt er een protocol als er problemen komen na het opstarten van de radar om eventueel bepaalde oorzaken uit te sluiten?
- Worden er vooraf afspraken gemaakt met het Ministerie van Defensie wie het aanspreekpunt is bij eventuele problemen?
<Wanneer er problemen komen met het vee of de apparatuur en er dan nog contact gelegd moet worden met het Ministerie van Defensie kan onze bedrijfsvoering al te lang stilliggen, wat met levend vee niet gewenst is>

Antwoord 4.6

Nee, de firma Thales moet een radar opleveren die voldoet aan de in Nederland geldende regelgeving en daarmee aan de ICNIRP-richtlijn. Als de radar daar niet aan voldoet, hetgeen we met metingen zullen controleren, dan is het aan Thales om oorzaken op te lossen. De radar wordt niet eerder operationeel in gebruik genomen dan dat hij voldoet aan de in Nederland geldende richtlijnen.

Mocht u van mening zijn dat u na het in gebruik nemen van de radar toch nog problemen of schade ondervindt, kunt u via de volgende link contact opnemen met Defensie <https://www.defensie.nl/onderwerpen/klachten-en-schadeclaims>. Daar kunt u snel in contact komen met het juiste aanspreekpunt binnen Defensie.

5. Klachten en schade

5.1. Monitoring gezondheidsklachten

- Hoe worden mogelijke gezondheidsklachten gemonitord? Wordt de huisarts hierbij betrokken?
- Hoe wordt de gezondheid van de mensen uit Herwijnen, die dicht bij de radar werken, gecontroleerd?

Antwoord 5.1.

Volgens de huidige planning is de radar in de loop van 2022 operationeel. Defensie zal ruim op tijd in overleg met de GGD treden om te zien of monitoring van gezondheidsklachten mogelijk is.

5.2. Verantwoordelijkheid voor gezondheidsschade

Wie is er in de toekomst verantwoordelijk voor de mogelijk ontstane gezondheidsschade door de optelsom van alle hoogfrequente straling?

Antwoord 5.2.

Als u meent schade te lijden door de radarinstallatie van Defensie kunt u een schadeclaim indienen bij Defensie/JDV afdeling claims. Het is in beginsel aan degene die schade lijdt om, bijvoorbeeld aan de hand van een rapport van een ter zake deskundige, de aard en oorzaak (waaronder het causaal verband tussen de straling door de radartoren van Defensie en de omvang van de daaruit voortvloeiende schade of gezondheidseffecten) aan te tonen.

5.3. Dekking van schade

Is het bij Defensie bekend dat diverse verzekерingsmaatschappijen de gezondheidsschade veroorzaakt door elektromagnetische straling al uitsluiten in hun clausules?

Antwoord 5.3.

Er is navraag gedaan bij het Verbond van Verzekeraars. Zij concluderen op basis van een snelle verkenning onder enkele grote verzekeraars, dat elektromagnetische straling geen uitsluitingsgrond is.

From: "DMO/PROJN/STGP" <mindef.nl>
Sent: Thursday, February 6, 2020, 12:22 PM
To: "AL/DS/DAOG" <mindef.nl>; " (LD), Drs.
EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool" <mindef.nl>; " AL/HDB"
mindef.nl>
Subject: RE: Omgang met directe beantwoording vragen

Hi [redacted]

Met de tekst die [redacted] en ik vanochtend hebben besproken vangen we dit op.
Dat heb ik geverifieerd bij [redacted] en [redacted] ("het werkveld").
Met vriendelijke groet,

Plaatsvervangend directeur Projecten

Defensie Materieel Organisatie

mindef.nl

Van: AL/DS/DAOG <mindef.nl>

Verzonden: donderdag 6 februari 2020 11:33

Aan: (LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool <mindef.nl>; AL/HDB <mindef.nl>

CC: DMO/PROJN/STGP <mindef.nl>

Onderwerp: Fwd: Omgang met directe beantwoording vragen

Zie de opmerking, noodkreet zo je wilt, uit het werkveld.

Mvg [redacted]

Van: " [redacted] <rijksoverheid.nl>

Datum: woensdag 5 februari 2020 om 23:47:52

Aan: " DMO/PROJN/STGP" <mindef.nl>, " Ing., DMO/PROJN/PROJN DIP" <mindef.nl>, "

BS/AL/DCO" <mindef.nl>

Cc: " AL/DS/DAOG" <mindef.nl>, " rijksoverheid.nl>, " rijksoverheid.nl>

Onderwerp: RE: Omgang met directe beantwoording vragen

Beste allen, ik heb grote zorgen dat wanneer voor het traject "inhoudelijke individuele beantwoording" gekozen wordt we in een moeras aan ellende terecht komen. Een inhoudelijke reactie van ons gaat vragen oproepen die in een snelle reply gesteld gaan worden en weer verschrikkelijk veel werk opleveren met grote kans op fouten en uiteindelijk vervelende kamervragen. En we hebben simpelweg geen capaciteit voor een dergelijke actie!! Wanneer we het doen op de manier zoals ik hieronder heb voorgesteld en zoals nu nog in de laatste versie van de aanbiedingsbrief staat hebben mensen de mogelijkheid de reactiebundel te lezen en waarschijnlijk zijn daarmee hun aanvullende vragen beantwoord. Vraagdemping! En vervolgens verwijzen naar de site en naar de officiële reactie- en inspraakmomenten inclusief inloopbijeenkomsten. Plus de verwijzing naar het zorgvuldige en zeer persoonlijke ! communicatietraject dat het RIVM gaat uitvoeren.

De def adressen die enkele RVB collega's hebben zijn voor toegang tot confi info. Geen van de projectleden Herwijnen heeft zo'n adres en dat betekent dat we het dan nog viavia moeten doen. En daarom de voorkeur om de beantwoording (met standaard antwoorden) dan ook via een bij defensie werkend persoon te doen.

[redacted] hoe zie jij dit?

Groet [redacted]

Van: [REDACTED] [mindef.nl](#) [REDACTED] [mindef.nl](#)>
Verzonden: donderdag 6 februari 2020 08:11
Aan: [REDACTED] [mindef.nl](#); [REDACTED] <[REDACTED] [rijksoverheid.nl](#)>
CC: [REDACTED] [mindef.nl](#); [REDACTED] <[REDACTED] [rijksoverheid.nl](#)>
Onderwerp: RE: Omgang met directe beantwoording vragen

Ik sprak [REDACTED] vanochtend. Hij heeft defensie email-adressen voor RVB'ers! Neem even contact met hem op.

Met vriendelijke groet,

Plaatsvervangend directeur Projecten
Defensie Materieel Organisatie
[mindef.nl](#)

Van: Ing., DMO/PROJN/PROJN DIP <[REDACTED] [mindef.nl](#)>
Verzonden: donderdag 6 februari 2020 08:07
Aan: [REDACTED] [rijksoverheid.nl](#)
CC: DMO/PROJN/STGP [REDACTED] [mindef.nl](#); [REDACTED]
AL/DS/DAOG <[REDACTED] [mindef.nl](#)>; [REDACTED] [rijksoverheid.nl](#)

Onderwerp: Omgang met directe beantwoording vragen

Goedemorgen [REDACTED]

Op basis van de reactie van het bureau van de Stas, lijkt het mij zeer verstandig om nu al afspraken te maken over hoe we er voor gaan zorgen dat de antwoorden op vragen bij de juiste personen komen. Ik wil me best maandag inzetten om de mails te versturen (ik weet nu hoe), maar ik heb het overzicht niet. Dat heeft volgens mij [REDACTED]. Zou jij mijn eerder voorstel om [REDACTED] de antwoorden te laten uitwerken in volledige antwoordteksten, gekoppeld aan email adressen met Mia willen bespreken?

Daarnaast zullen we een plan moeten bedenken over hoe we omgaan met de te verwachten reacties op onze antwoordmails, het doorgaan van de RCR en op de twee documenten.

Met vriendelijke groet,

Van: "AL/HDB" [REDACTED] [mindef.nl](#)>
Datum: woensdag 5 februari 2020 om 23:17:49
Aan: " [REDACTED] <[REDACTED] [rijksoverheid.nl](#)>
Cc: " AL/DS/DAOG" <[REDACTED] [mindef.nl](#)>, " [REDACTED] BS/AL/DCO"
" [mindef.nl](#), " [tno.nl](#)" <[REDACTED] [tno.nl](#)>, " [REDACTED] [rijksoverheid.nl](#)>,
DIP" <[REDACTED] [mindef.nl](#)>, " [REDACTED] Ing., DMO/PROJN/PROJN
" BS/AL/DJZ/CI BST" <[REDACTED] [mindef.nl](#)>, " [REDACTED] [mindef.nl](#),
" [rijksoverheid.nl](#), " [REDACTED] [rijksoverheid.nl](#)>

Onderwerp: Re: pakket behorend bij versie 1S en de brief aan de gem WB

All,

Ik [REDACTED] afgelopen weken vrijwel volledig bezet geweest met MARKAZ en diverse luchtruimdossiers, vandaar niet op herwijken.

[REDACTED] heeft de honneurs goed waargenomen.

Embargo kan eraf zodra de brief daadwerkelijk is verzonden. [REDACTED] als jij vinger aan de pols houdt bij [REDACTED] kun je het embargo laten liften en de go geven voor website publicatie zodra verzonden is.

Directeur Integraal Beleid

+31

Op 5 feb. 2020 om 18:09 <rijksoverheid.nl>
het volgende geschreven:

Beste [REDACTED] en [REDACTED]

Ik vraag me nog wel af waarom het communicatietraject dat Defensie aan het RIVM gaat opdragen en zeer binnenkort van start gaat niet wordt genoemd. Dat is toch een hele positieve boodschap die bij beide geadresseerden goed moet vallen.?

Gemeente West Betuwe belde zojuist met de vraag of wij aan kunnen geven wanneer exact het embargo van de toegestuurde rapporten afgaat? Er ligt namelijk een intern gemeente mail klaar aan het bestuur met een reflectie op het afgelopen maandag gevoerde gesprek en de conclusie van de stas om vast te houden aan locatie Herwijnen. @ [REDACTED] Kan ik hen berichten dat de brieven morgen uit gaan en dat dus vrijdagmorgen het embargo eraf gaat?

Bijgaand de laatste definitieve versie in zwart met aangescherpt antwoord 2.3. Indien akkoord dan lijkt me het meest logisch dat deze morgen vanuit Defensie naar gemeente/[REDACTED] wordt gestuurd.

De rapporten en de reactiebundel kunnen dan tevens worden geupload naar de site.

@ [REDACTED] regel jij dit met [REDACTED]

Morgen ga ik ook aan de slag met de update van alle webteksten zodat die voor volgende week woensdag, publicatie kennisgeving besluit in lokale media, gereed zijn.

@ [REDACTED] heb jij nog kunnen kijken naar die kennisgeving en is die akkoord?

Groet

Van: [REDACTED] mindef.nl <mindef.nl>

Verzonden: woensdag 5 februari 2020 16:58

Aan: [REDACTED] mindef.nl; <rijksoverheid.nl>

CC: [REDACTED] <rijksoverheid.nl>; tno.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl

Onderwerp: pakket behorend bij versie 15 en de brief aan de gem WB

Beste [REDACTED]

Het was vrijwel onmogelijk om alle opmerkingen van de Stas te begrijpen. Ook als je die foto's van ca. 78 kilobite vergroot, blijft het wazig. Ik heb mijn best gedaan de opmerkingen van Stas te verwerken ik wel kon begrijpen.

<image001.jpg.attachctrl>

<image002.png.attachctrl>

Die betrekking hebben op ?

<image003.jpg.attachctrl>

Hierbij zend ik je de versie 15 schoon en met Track Changes. Ik heb gepoogd ook enig commentaar van RVB nog in te voegen. Op je bureau heb ik hardcopies gelegd. Je moet er eerst zelf even naar kijken voordat ze naar de 2^e verdieping gaan. Stas stelde vragen over de review, zie 5 x aantekeningen op A3-formaat. Ie kan alleen jij beantwoorden. Bovendien heb ik aanpassingen gedaan in de tekst:

"Tevens zullen de vragenstellers per mail de bundel met vragen en antwoorden toegestuurd krijgen. Het blijft voor de inwoners van de gemeente West Betuwe ten tijde van de RCR mogelijk om vragen in te dienen via het e-mailadres:radarstations@mindef.nl."

Bij bureau Stas willen ze vast houden aan "iedereen krijgt persoonlijk een antwoord op zijn vraag". Dat zou altijd, intern, gezegd zijn. Ik wil voorkomen dat we nu iets zeggen dat we later niet waar kunnen maken.

Daarnaast tref je aan de brief aan de gem WB. Deze heeft dezelfde tekst als de schone versie 15, maar dan in aangepaste vorm in de kop en daar waar er verwijzingen zijn naar de gemeente. Deze brief zit in een groene flap die (na overleg met [redacted] en bureau SG) alleen gericht aan Stas (nr. BS2020000585) In X-post zijn alle documenten ge-update, inclusief alle te verzenden bijlagen, voor beide nummers (BS2020000585 en ... 513).

De aangepaste Q&A-bundel is bijgevoegd. Met rood zie je de laatste aanpassingen. Het antwoord behorende bij vraag 2.3 verdient nog fijnslijperij van TNO. [redacted] graag morgenochtend de finale versie met alles in het zwart bij mij. Als die hier ook als final wordt beschouwd moet is nog naar de gemeente. Stuur jij die dan?

Alle bijlagen bij het TNO-rapport en 4 x bij RVB-onderzoek heb ik niet bijgevoegd. Stas heeft die al 2 x gezien. De laatste finale versie van RVB had ik je gisteren van [redacted] al ontvangen. Ik stuur die nogmaals mee.

Ik heb mijn thuiswerkdag (op medisch advies ivm mijn hersteltraject) op jouw verzoek omgewisseld. Maar gezien de 'bureaucratische spoed' in deze fase ben ik bereid om morgen je te assisteren en dan vrijdags thuis te blijven.

Mvg [redacted]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

<Reactiebundel militair radarstation Herwijnen_DEF_05022020.docx.attachctrl>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Thursday, February 6, 2020, 6:37 PM
To: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " tno.nl" < [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: de toegezegde aanbiedingsbrief en reactiebundel

All, ik zal de griffie nu direct een mail sturen dat zij morgenochtend de juiste versie gaat ontvangen.
Groet

[REDACTED] donderdag 6 februari 2020 18:35

Aan: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl;
mindef.nl; " mindef.nl; " mindef.nl
CC: " tno.nl"; " mindef.nl

Onderwerp: RE: de toegezegde aanbiedingsbrief en reactiebundel

Hoi [REDACTED] toch een foutje ontdekt. Het TNO deel van de reactiebundel is niet in de versie terecht gekomen die nu naar de gemeente is gestuurd en die op de site is gezet. Omdat dit twee pdf bestanden zijn kan ik niet anders als beide uitprinten en weer scannen en dat moet op kantoor. Morgenochtend maak ik een nieuwe versie en zal die persoonlijk sturen aan [REDACTED] en de griffie West Betuwe. En tevens naar [REDACTED] voor plaatsing op de site. Dat kan dan mee met de webteksten die we vanmiddag hebben aangepast en morgen op de site worden verwerkt.

Heel vervelend maar gelukkig snel ontdekt.

Groet

Van: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>

Verzonden: donderdag 6 februari 2020 17:44

Aan: " mindef.nl"; " mindef.nl"; " mindef.nl";
< " rijksoverheid.nl" >

Onderwerp: RE: de toegezegde aanbiedingsbrief en reactiebundel

All, ter info.

Mvg

From: Griffie West Betuwe <griffie@WestBetuwe.nl>

Sent: donderdag 6 februari 2020 17:19

To: AL/DS/DAOG < [REDACTED] mindef.nl>

Subject: RE: de toegezegde aanbiedingsbrief en reactiebundel

Geachte heer [REDACTED]

Via deze weg laat ik u weten dat we de documenten in goede orde hebben ontvangen. Deze zijn doorgestuurd naar de raad West Betuwe.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
communicatieadviseur raad

[REDACTED] | [\[REDACTED\]@westbetuwe.nl](mailto:[REDACTED]@westbetuwe.nl)

Aanwezig op: dinsdag, woensdag en donderdag

Kuipershof 2 | 4191 KH Geldermalsen

Postbus 112 | 4190 CC Geldermalsen

Van: [REDACTED] mindef.nl [mailto:mindef.nl]

Verzonden: donderdag 6 februari 2020 16:38

Aan: <WestBetuwe.nl> <@WestBetuwe.nl>

CC: rijksoverheid.nl

Onderwerp: de toegezegde aanbiedingsbrief en reactiebundel

Geachte Heer [REDACTED] en Griffier van de gemeente West Betuwe,

Onze Staatssecretaris heeft zojuist bijgaande brief getekend.

In deze mail voeg ik ook de reactiebundel die spoedig op onze website online wordt gezet.

Ik zal tevens beide rapporten en bijlagen digitaal naar u beiden doorzetten. Vanwege de grootte van de documenten doe ik dat in separate mails.

Graag even uw bevestiging dat u ze heeft ontvangen.

Hoogachtend,

[REDACTED]
Defensie Integraal Beleid

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: Thursday, February 6, 2020, 5:54 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>;
" [REDACTED] rijksoverheid.nl" < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>;
< [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl" < [REDACTED] rijksoverheid.nl>;
" [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] nl" < [REDACTED] rijksoverheid.nl>;
" [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl" < [REDACTED] mindef.nl>;
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl" < [REDACTED] mindef.nl>;
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
Subject: RE: finishing communicatie touch

Zeer bedankt!

Echter, ik zie de vragen die door TNO beantwoord zijn er niet bij staan. Of staan ze er wel en vergis ik mij?

Vriendelijke groet,

[REDACTED]

From: [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Sent: Thursday, February 6, 2020 5:32 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] rijksoverheid.nl"; " [REDACTED] mindef.nl";
" [REDACTED] rijksoverheid.nl"; " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>;
" [REDACTED] nl"; " [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] rijksoverheid.nl";
" [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] rijksoverheid.nl"; " [REDACTED] ([REDACTED]
< [REDACTED] tno.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] mindef.nl"
Subject: RE: finishing communicatie touch

All,

Bericht staat online. De documenten staan ook online. De beschrijving daarbij wordt morgen verfijnd.

<https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2020/02/06/onderzoek-wijst-uit-herwijnen-bestе-plek-voor-defensieradar>

Ik heb de lokale pers op het bericht gewezen en de Kamerbrief meegestuurd.

Groet,

reeds beoordeeld

[REDACTED]

From: "Ing., DMO/PROJN/PROJN DIP" <mindef.nl>
Sent: Friday, February 7, 2020, 1:29 PM
To: "AL/HDB" <mindef.nl>; "AL/DS/DAOG"
DMO/PROJN/STGP <mindef.nl>
Cc: "BS/AL/DCO" <mindef.nl>; "rijksoverheid.nl"
<rijksoverheid.nl>
Subject: RE: Definitief verslag gesprek radarruil met KNMI
Attachments: verslag Defensie radar december 2019.pdf

@all,

Bij deze een nieuwe versie van het verslag van ons gesprek met het KNMI mbt de radar ruil.
Voor deze versie heeft het KNMI toestemming gegeven voor publicatie op de website.
Ik zal volgende week er voor zorgen dat deze versie in xPostWeb komt te staan. Graag de vorige versie vernietigen.

Met vriendelijke groet,

Hoofd Projectbureau ACCS & Projectleider ADSS

.....
Directie Projecten

Defensie Materieel Organisatie

Ministerie van Defensie

Kromhoutkazerne | Herculeslaan 1 | 3584 AB | Utrecht
Postbus 90125 | 3509 BB | Utrecht | MPC 55A

.....
M +31

mindef.nl

W www.defensie.nl/dmo

Project Management Assistente: +31

Van: Ing., DMO/PROJN/PROJN DIP

Verzonden: vrijdag 31 2020 13:56

Aan: AL/HDB <mindef.nl>; AL/DS/DAOG

DMO/PROJN/STGP <mindef.nl>

CC: BS/AL/DCO <mindef.nl>; rijksoverheid.nl

Onderwerp: Definitief verslag gesprek radarruil met KNMI

@all,

Bijgesloten het definitieve verslag van het gesprek met het KNMI over een mogelijke radarruil. Het verslag is door beide partijen voor akkoord ondertekend.

Ik zal in de loop van volgende week er voor zorgen dat dit verslag in xPostWeb wordt opgenomen. Ik stel voor dat hij ook op het Internet wordt geplaatst.

Met vriendelijke groet,

Hoofd Projectbureau ACCS & Projectleider ADSS

.....
Directie Projecten

Defensie Materieel Organisatie

Ministerie van Defensie

Kromhoutkazerne | Herculeslaan 1 | 3584 AB | Utrecht
Postbus 90125 | 3509 BB | Utrecht | MPC 55A

.....
M +31

mindef.nl

W www.defensie.nl/dmo

Project Management Assistente: +31

From: [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>
Sent: Friday, February 7, 2020, 9:53 AM
To: [REDACTED] <[REDACTED] rijksoverheid.nl>
Cc: [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl"; "[REDACTED] mindef.nl" mindef.nl"
[REDACTED] mindef.nl"; "[REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] tno.nl> "[REDACTED] mindef.nl" mindef.nl"
<[REDACTED] mindef.nl> "[REDACTED] mindef.nl" mindef.nl"; "[REDACTED] rijksoverheid.nl> "[REDACTED] mindef.nl"
<[REDACTED] tno.nl>
Subject: RE: finishing communicatie touch

Beste [REDACTED]

Omdat ik vermoedde dat ik iets ongelooflijks doms gedaan heb, heb ik naar de tijdlijn gekeken. Ik kon tijdens het schrijven van mijn briefrapport het nieuwe rapportnummer nog niet weten. Mijn briefrapport is op 14 januari 2020 opgesteld, het nieuwe rapportnummer is op 24 januari 2020 toegekend nav commentaar van de STAS.

De tijdlijn klopt dus (wel).

Tja; wat doen we nu? Vandaag een herziene versie van het briefrapport opstellen? Of alleen op de website vermelden dat rapport met nummer TNO 2019 R11793 vanwege een storende typo (MinDef ipv RVB) is vervangen door TNO 2020 R10094. Dat gaat mogelijk vragen opleveren maar eerlijkheid duurt het langst.

Wat is wijsheid? Graag jouw visie.

Grt

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 (0) 20 469 10 00
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

[Location](#)

From:

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

(
Sent:
vrijdag 7
februari

2020 09:30

To: [REDACTED] <[REDACTED] rijksoverheid.nl>
Cc: [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl"; "[REDACTED] mindef.nl" mindef.nl"
[REDACTED] mindef.nl"; "[REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] tno.nl> "[REDACTED] mindef.nl" mindef.nl"
<[REDACTED] mindef.nl> "[REDACTED] mindef.nl" mindef.nl"; "[REDACTED] rijksoverheid.nl> "[REDACTED] mindef.nl"

Subject: RE: finishing communicatie touch

Importance: High

Beste [REDACTED]

Ik zie dat ten tijde van het schrijven van de TNO-brief de referentie naar het 2019 rapportnummer ook niet is aangepast.

Dat moet dus ook nog gebeuren, lijkt me.

Graag jouw visie hierop.

Grt

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 (0) 20 469 10 00
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

[Location](#)

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

[<n@rijksoverheid.nl>](mailto:n@rijksoverheid.nl)

Sent: vrijdag 7 februari 2020 08:14

To: ((< tno.nl; ' mindef.nl' mindef.nl';
' mindef.nl' < mindef.nl; ' mindef.nl'
< mindef.nl; < mindef.nl' <
' mindef.nl' < tno.nl; ' mindef.nl'; nl' <
< mindef.nl' < mindef.nl; mindef.nl' <
' mindef.nl' < rijksoverheid.nl; ' mindef.nl'; mindef.nl'
< mindef.nl' < rijksoverheid.nl; ' mindef.nl'; mindef.nl'
' mindef.nl' < rijksoverheid.nl; ' mindef.nl'; mindef.nl'
' mindef.nl' < mindef.nl; mindef.nl'; mindef.nl'
' mindef.nl' < mindef.nl; mindef.nl'; mindef.nl'
' mindef.nl' < mindef.nl; mindef.nl'; mindef.nl'
Cc: ' mindef.nl' mindef.nl'; mindef.nl' mindef.nl'
mindef.nl>

Subject: RE: finishing communicatie touch

Allen,

Bijgaand de juiste versie van de reactiebundel met de TNO vragen en antwoorden. Deze is inmiddels verstuurd naar gemeente West Betuwe.

@ wil jij zorg dragen dat deze bij de webredactie terecht komt ter vervanging van de gisteren geplaatste versie?

Vriendelijke groet,

donderdag 6 februari 2020 18:39

Aan: ((< tno.nl; ' mindef.nl'; mindef.nl';
mindef.nl; < rijksoverheid.nl; mindef.nl'; mindef.nl';
< tno.nl; < nl; mindef.nl'; mindef.nl';
< rijksoverheid.nl; mindef.nl'; mindef.nl';
rijksoverheid.nl>
CC: mindef.nl; mindef.nl

Onderwerp: RE: finishing communicatie touch

Goed gezien Foutje wordt nu en morgenochtend vroeg hersteld

Van: ((< tno.nl>

Verzonden: donderdag 6 februari 2020 17:54

Aan: mindef.nl; mindef.nl;
< rijksoverheid.nl; mindef.nl;
< rijksoverheid.nl; < tno.nl; mindef.nl;
nl; mindef.nl; mindef.nl; < rijksoverheid.nl; mindef.nl;
mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl
CC: mindef.nl; mindef.nl

Onderwerp: RE: finishing communicatie touch

Zeer bedankt!

Echter, ik zie de vragen die door TNO beantwoord zijn er niet bij staan. Of staan ze er wel en vergis ik mij?

From: " " <tno.nl>
 Sent: Friday, February 7, 2020, 9:24 AM
 To: " " <mindef.nl> " rijksoverheid.nl>; " mindef.nl" <mindef.nl>;
 " mindef.nl" <mindef.nl> " rijksoverheid.nl>; " mindef.nl" <mindef.nl>;
 " mindef.nl" <mindef.nl> " rijksoverheid.nl>; " mindef.nl" <mindef.nl>;
 " mindef.nl" <mindef.nl> " rijksoverheid.nl>; " mindef.nl" <mindef.nl>;
 Cc: " " <mindef.nl> " mindef.nl> " mindef.nl" <mindef.nl>
 Subject: RE: finishing communicatie touch

Hold the horses!

Ik ben net op kantoor en scroll door de documentatie en zag de volgende voetnoot
 TNO-rapport [TNO 2019 R11793] Evaluatie van gezondheidsaspecten door RF-velden afkomstig
 van de voorgenomen SMART-L radar te Herwijnen —januari 2020

Zoals jullie weten is er een nieuw rapportnummer uit 2020 toegekend. Dus de referentie moet nog wel worden gewijzigd!

Het correcte rapportnummer is TNO 2020 R10094

Hoop dat dit nog zonder al te veel gedoe kan worden aangepast!

Grt

Senior research scientist
 Electronic Defence

T +31 (0)

M

E

[tno.nl](#)

[Location](#)

From:

TNO Innovation for life

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the use which you make of it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

@rijks
overhei

d.nl>

Sent: vrijdag 7 februari 2020 08:14

To: " " <tno.nl>; " mindef.nl" <mindef.nl>;
 " mindef.nl" <mindef.nl>; " rijksoverheid.nl>;
 " mindef.nl" <mindef.nl>; " mindef.nl" <mindef.nl>;
 " rijksoverheid.nl>; " mindef.nl" <mindef.nl>;
 " mindef.nl" <mindef.nl>; " mindef.nl" <mindef.nl>;
 Cc: " " <mindef.nl> " mindef.nl" <mindef.nl>

Subject: RE: finishing communicatie touch

Allen,

Bijgaand de juiste versie van de reactiebundel met de TNO vragen en antwoorden. Deze is inmiddels verstuurd naar gemeente West Betuwe.

@ wil jij zorg dragen dat deze bij de webredactie terecht komt ter vervanging van de gisteren geplaatste versie?
 Vriendelijke groet,

donderdag 6 februari 2020 18:39

Aan: (< [tno.nl](#); [mindef.nl](#); [mindef.nl](#);
      [mindef.nl](#); < [mindef.nl](#); [riksoverheid.nl](#);
< [tno.nl](#); [nl](#); [mindef.nl](#); [mindef.nl](#);
< [riksoverheid.nl](#); [mindef.nl](#);
      [mindef.nl](#))
CC: [mindef.nl](#); [mindef.nl](#)

Onderwerp: RE: finishing communicatie touch

Goed gezien Foutje wordt nu en morgenochtend vroeg hersteld

Van: (< [tno.nl](#))

Verzonden: donderdag 6 februari 2020 17:54

Aan: [mindef.nl](#); [mindef.nl](#);
< [riksoverheid.nl](#); [mindef.nl](#);
< [riksoverheid.nl](#); < [tno.nl](#);
      [nl](#); [mindef.nl](#); < [riksoverheid.nl](#);
      [mindef.nl](#); [mindef.nl](#))
CC: [mindef.nl](#); [mindef.nl](#)

Onderwerp: RE: finishing communicatie touch

Zeer bedankt!

Echter, ik zie de vragen die door TNO beantwoord zijn er niet bij staan. Of staan ze er wel en vergis ik mij?

Vriendelijke groet,

From: [mindef.nl](#) [mindef.nl](#)

Sent: Thursday, February 6, 2020 5:32 PM

To: [mindef.nl](#); [riksoverheid.nl](#); [mindef.nl](#);
      [riksoverheid.nl](#); < [tno.nl](#);
      [nl](#); [mindef.nl](#); [riksoverheid.nl](#);
      [mindef.nl](#); [mindef.nl](#); [riksoverheid.nl](#);
< [tno.nl](#))
Cc: [mindef.nl](#); [mindef.nl](#)

Subject: RE: finishing communicatie touch

All,

Bericht staat online. De documenten staan ook online. De beschrijving daarbij wordt morgen verfijnd.

<https://www.defensie.nl/actueel/nieuws/2020/02/06/onderzoek-wijst-uit-herwijnen-bestе-plek-voor-defensieradar>

Ik heb de lokale pers op het bericht gewezen en de Kamerbrief meegestuurd.

Groet,

reeds beoordeeld

From: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Tuesday, February 11, 2020, 4:36 PM
To: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>;
" mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>;
< [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>;
" mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: publicatie lokale media en toezienden reactiebundel

---

[REDACTED] morgen worden de mails naar vragenstellers verstuurd.

Van: mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: dinsdag 11 februari 2020 15:19
Aan: mindef.nl; [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>;
mindef.nl
CC: [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl;
mindef.nl

Onderwerp: publicatie lokale media en toezienden reactiebundel

Allen,

Ik ben akkoord met de tekst, maar zit er niet zo goed in als het RVB. [REDACTED] reageer jij ook nog even?

Dan de afhandeling van enkele opmerkingen van de Stas. Zij stelt in de brieven die afgelopen donderdag digitaal zijn aangeboden:

"Binnenkort wordt een tweede informatiebundel op de website geplaatst met alle antwoorden op de gestelde vragen die verband hielden met de lopende onderzoeken. Tevens zullen de vragenstellers per mail deze bundel met vragen en antwoorden ontvangen. Het blijft voor de inwoners van de gemeente West Betuwe tijdens de RCR-procedure mogelijk om vragen te stellen via <https://www.defensie.nl/onderwerpen/radarstations>."

Hoever zijn we met de tweede zin waarin zij toezegt dat alle vragenstellers per mail deze bundel met vragen en antwoorden ontvangen?

[REDACTED] en [REDACTED] graag even jullie licht hierop laten schijnen. Dit moet naar mijn gevoel wel heel snel gebeuren, anders is het mosterd na de maaltijd die voor sommige critici sowieso niet gaat smaken.

Mvg [REDACTED]

From: BS/AL/DCO < [REDACTED] mindef.nl>
Sent: dinsdag 11 februari 2020 14:59
To: BS/AL/DJZ/CI BST < [REDACTED] mindef.nl>;
[REDACTED] AL/DS/DAOG < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: [REDACTED] rijksoverheid.nl; [REDACTED] rijksoverheid.nl>

Subject: RE: finale vwb de aanbiedingsbrieven

All,

Ik wil bijgaande advertorial donderdag einde dag versturen naar enkele geselecteerde regionale/lokale media. Indien jullie commentaar hebben, dit graag vanmiddag nog kenbaar maken.

Groet,

From: BS/AL/DJZ/CI BST < [REDACTED] mindef.nl>
Sent: dinsdag 11 februari 2020 13:27
To: AL/DS/DAOG < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: [REDACTED] rijksoverheid.nl; BS/AL/DCO < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: finale vwb de aanbiedingsbrieven

Hoi [REDACTED]

Ik heb de telefonische bevestiging van JIVC dat de publicatie in de Staatscourant a.s. vrijdag plaatsvindt. Ik ontvang nog een mail met het pdf bestand van JIVC. Zodra ik dat heb ontvangen stuur ik dat aan jullie door.
Met vriendelijke groet,

Senior juridisch bestuurlijk adviseur
Cluster Bestuurs-, Straf- en Tuchtrecht

Directie Juridische Zaken
Ministerie van Defensie
PKC | Kalvermarkt 32 | 2511 BS | Den Haag |
Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | MPC 58B

T:

mindef.nl

Woensdagmiddag vrij

Van: BS/AL/DJZ/CI BST

Verzonden: vrijdag 7 februari 2020 16:12

Aan: AL/DS/DAOG <mindef.nl>

<rijksoverheid.nl>; BS/AL/DCO mindef.nl>

Onderwerp: RE: finale vwb de aanbiedingsbrieven

Hoi

Ik heb het gisteren, dus tijdig, aangeleverd bij JIVC en daar om bevestiging gevraagd, maar nog niet gekregen. Ik zal navraag doen.

Hartelijke groeten,

Van: AL/DS/DAOG <mindef.nl>

Verzonden: vrijdag 7 februari 2020 15:21

Aan: <rijksoverheid.nl>;

BS/AL/DJZ/CI BST <mindef.nl>; BS/AL/DCO mindef.nl>

Onderwerp: Re: finale vwb de aanbiedingsbrieven

en

Is het gelukt met tijdig aandragen kopij voor lokale Gelderse media en de Staatscourant zodat volgende week alle publicaties volgen?

Mvg

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 6 feb. 2020 om 17:42 AL/DS/DAOG

<mindef.nl> het volgende geschreven:

Beste werkgroepleden,

Goed nieuws! Beide brieven zijn getekend en verstuurd, inclusief bijlagen. Eerst aan gem West Betuwe Dhr. voor het college van B&W en de griffier van de gemeenteraad. Daarna zijn ze digitaal verstuurd aan EK en TK. Zie bijlagen.

Nu svp de andere acties afronden. [publicatie op de website](#), v.w.b. de [Staatscourant](#), en RVB/DCO vwb [regionale media](#). (zie vorige mail).

svp zorgdragen voor de correcte [beantwoording naar de vragenstellers](#). Stuur ook de infobundel mee (bijgevoegd).

Graag van alle actiehouders een bevestiging zodra gereed.

From: " [REDACTED] DMO/PROJN/STGP" [REDACTED] mindef.nl>
Sent: Thursday, February 13, 2020, 12:41 PM
To: " [REDACTED] (LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] AL/HDB" [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED]
[REDACTED] AL/BSG" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: Herwijken

Hi [REDACTED]

Ik heb je voicemail zojuist ingesproken. Kun je de vraag van de Stas nader duiden?
De afgelopen periode zijn zeer veel stukken aan haar aangereikt, wat is haar specifieke behoefte?

P.S. Sorry dat ik vandaag pas reageer; we hadden gisteren een bijeenkomst met DMO-management "op de hei".

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Plaatsvervangend directeur Projecten
Defensie Materieel Organisatie
[REDACTED] mindef.nl

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [REDACTED] (LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool < [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: woensdag 12 februari 2020 07:58
Aan: [REDACTED] DMO/PROJN/STGP < [REDACTED] mindef.nl>
CC: [REDACTED] AL/HDB < [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED]
[REDACTED] AL/BSG < [REDACTED] mindef.nl>
Onderwerp: FW:

Goedemorgen [REDACTED]

Kan je, onder meer naar aanleiding van de berichtgeving in de media die los begint te komen, voor stas de stavaza (communicatie, plan, traject, etc) geven?

Alvast hartelijk dank,
Groet,

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: [REDACTED] (LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool < [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: woensdag 12 februari 2020 07:52
Aan: [REDACTED] (LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool < [REDACTED] mindef.nl>
Onderwerp:

<https://www.ad.nl/rivierenland/teleurstelling-in-west-betuwe-om-militaire-radar-die-echt-in-herwijken-moet-komen~a8a070f8/>

Verstuurd vanaf mijn iPhone

1. We gaan niet tot in detail reageren op bijgevoegde lange lijst van aantijgingen die geuit zijn naar een kamerlid. Er is een groot gevaar dat onze reacties uitkomen bij de indieners die daar dan weer verschil in zien met andere (eerdere) info en er volgt zo weer een tirade van aantijgingen, inclusief vet, cursief en onderstreept.
2. Bovendien kost in detail reageren/weerleggen veel last-minute werk en kunnen er foutjes ontstaan. De RCR is de bewust gekozen verantwoorde structuur die we gaan hanteren voor inspraak / info delen.
3. Er is overleg/uitleg toegezegd aan [REDACTED] c.s., RVB nodigt hem (hen) zeer spoedig uit voor een overleg. Ik zou zeggen doe dit meteen. Dat waren we immers al van plan.
4. Morgenmiddag (14.00u) graag van zowel TNO, RVB enkele keiharde, feitelijke, zakelijke weerleggingen aan mij sturen. Dus nogmaals, niet alles becommentariëren, maar enkele hoofdlijnen of concrete voorbeelden pakken. Zo compact mogelijk. Ik laat over aan jullie expertise welke onderwerp jullie aangrijpen en als kans zien om het beeld dat nu mogelijk bij een betrokken kamerlid is gewekt "recht te zetten". Ook al worden de stappen van de RCR ons 'communicatiemedium', gezien de heikale en lange voorgeschiedenis, moeten we toch kort reageren naar een kamerlid dat eerder om een second opinion/wederhoor van defensie vroeg.

Ik denk overigens wel dat de zorg over TuV Rheinland-accreditatie oogt als een punt dat hopelijk een goed antwoord kan krijgen.

Met acties in 3 en 4 laatste willen we het bewuste kamerlid tonen/herbevestigen dat we onze zaken goed voor elkaar hebben en oog hebben voor de zorgen van omwonenden. Het kamerlid mag deze feiten dan zelf plaatsen naast de suggesties van de twee omwonenden en conclusies trekken over de vorm en inhoud van de -zoals hij het zelf noemt-aantijgingen.

Mvg

From: AL/DS/DAOG
Sent: donderdag 13 februari 2020 14:58
To: [REDACTED] <[tno.nl](#)>; [REDACTED] Ing., DMO/PROJN/PROJN DIP
<[mindef.nl](#)>; [REDACTED] rijksoverheid.nl)<[rijksoverheid.nl](#)>;
<[rijksoverheid.nl](#)>; [REDACTED] <[tno.nl](#)>
Cc: DMO/PROJN/STGP [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Subject: FW: Graag opheldering over Radar Herwijnen: cijfers radar in Herwijnen.

Beste collega's,

Ik probeer jullie zo telefonisch te bereiken voor het reageren op vragen en statements van bezorgde omwonenden. De heren [REDACTED] en [REDACTED] hebben kamerlid Voordewind de volgende zorgen gemeld statements gedaan. Voor het gemak heb ik ze genummerd, met daarbij de dossierhouder die ik verzoek om snel een bondig antwoord te formuleren:

1. - TNO zegt al 2 jaar dat max stralingsniveau 50V/m is. Nu via interpretatie max 1928V/m. Dit is volksverlakkerij (**TNO**)
2. A. TNO rekent met worstcase scenario voor de boerderij op 450meter afstand en komt daar met straling boven de 100V/m uit. Wij hebben zorgvuldig nagemeten en dit moet 350meter zijn. (**RVB vvb afstanden** (hierover hebben we vanochtend al gemaald, maar graag even polisheren voor dit kamerlid)
B. Vanwege exponentiële factor scheelt dit gigantisch. Alle berekeningen van TNO zijn hierdoor onjuist. Het stralingsniveau is levensgevaarlijk hoog (**TNO**)
3. - Alle metingen in herwijnen zijn uitgevoerd door niet geaccrediteerde instantie. Daarmee is TNO onderzoek waardeloos. (**TNO**)
4. - RIVM heeft conclusies uit onderzoek 2004 heimelijk gewijzigd. Een schande! We worden bedonderd. (**TNO, ik weet er is een formele correctie geweest, in hoeverre is dit actief openbaar gemaakt?**)
5. - Herwijnen blijkt al 45 jaar in t geheim bestraald te worden door 2 radars. Nooit cumulatief onderzoek gedaan. Vandaar 36x zoveel ALS. (**TNO** voor zover dat zin heeft,

de statements (in t geheim en vandaar 36x teveel ALS) vragen niet echt om een weerwoord dat men serieus op merites zou willen beschouwen)

6. - Defensie Onderzoek naar alternatieve locaties is een farce. Wij geven voor de deadline 39 alternatieve locaties aan, defensie verandert na de deadline de criteria waardoor deze niet voldoen. (RVB)
7. - communicatie met defensie blijft waardeloos. Emails raken “zoek”, toezeggingen worden niet nagekomen. (DMO (weten we van zoekgeraakte emails?), welke toezeggingen? RVB(?))

Tenslotte stellen zij in hu email: “Wij hebben het vertrouwen in defensie, tno en rinv volledig verloren. Het is diep en diep triest.

We willen niet zo nodig naar de media omdat we veel vertrouwen in jullie als kamerleden hebben. maar ze staan erom te springen.”

Graag:

- A. jullie antwoorden bij de genummerde naar mij (en voor de snelheid alvast in afschrift ter info aan)
- B. En ook meteen even aangeven wanneer je dat antwoord denkt te kunnen geven. Hier hebben we dat het liefst meteen (zo gaat dat hier) maar gezien de hoeveelheid beargumenteerde vragen (zie hieronder!) kan ik me voorstellen dat jullie grondig willen zijn.

Mvg [redacted]

From: AL/BSG <[redacted]mindef.nl>

Sent: donderdag 13 februari 2020 11:53

To: AL/HDB <[redacted]mindef.nl>

Cc: (LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool <[redacted]mindef.nl>

Subject: FW: Graag opheldering over Radar Herwijnen: cijfers radar in Herwijnen.

Hoi [redacted]

Zie hieronder de mail van Voordewind met daaronder de mail die hij van [redacted] en [redacted] heeft gekregen.
Daarnaast heeft hij dit bericht gehad:

Hoi [redacted] als eerste: lees desnoods alleen onze eerste pagina vd mail. Staat alles in.

In het kort:- TNO zegt al 2 jaar dat max stralingsniveau 50V/m is. Nu via interpretatie max 1928V/m. Dit is volksverlakkerij

- TNO rekent met worstcase scenario voor de boerderij op 450meter afstand en komt daar met straling boven de 100V/m uit. Wij hebben zorgvuldig nagemeten en dit moet 350meter zijn. Vanwege exponentiële factor scheelt dit gigantisch. Alle berekeningen van TNO zijn hierdoor onjuist. Het stralingsniveau is levensgevaarlijk hoog

- Alle metingen in herwijnen zijn uitgevoerd door niet geaccrediteerde instantie. Daarmee is TNO onderzoek waardeloos.

- RIVM heeft conclusies uit onderzoek 2004 heimelijk gewijzigd. Een schande! We worden bedonderd.

- Herwijnen blijkt al 45 jaar in t geheim bestraald te worden door 2 radars. Nooit cumulatief onderzoek gedaan. Vandaar 36x zoveel ALS.

- Defensie Onderzoek naar alternatieve locaties is een farce. Wij geven voor de deadline 39 alternatieve locaties aan, defensie verandert na de deadline de criteria waardoor deze niet voldoen.

- communicatie met defensie blijft waardeloos. Emails raken “zoek”, toezeggingen worden niet nagekomen.

Wij hebben het vertrouwen in defensie, tno en rinv volledig verloren. Het is diep en diep triest.

We willen niet zo nodig naar de media omdat we veel vertrouwen in jullie als kamerleden hebben, maar ze staan erom te springen.

Kan je hier wat mee?

Nogmaals, onze email is vollediger en onderbouwt alles met feiten, tekeningen, cijfers en attachments.

Neem gerust contact op.

en

Stas is ook benaderd door Voordewind. We ontvangen graag een reactie op de punten uit de mail/app en zijn vooral ook benieuwd hoe het zit met het genoemde punt over de communicatie. Wanneer is er nog contact met deze heren geweest?

Met vriendelijke groet,

Van: Voordewind J.S. [\[redacted\]@tweede kamer.nl](#)

Verzonden: donderdag 13 februari 2020 09:23

Aan: AL/BSG <[\[redacted\]mindef.nl](#)>

CC: Belhaj, S. <[\[redacted\]s@tweede kamer.nl](#)>; [\[redacted\]@icloud.com](#)>;

<[\[redacted\]@tweede kamer.nl](#)>

Onderwerp: Graag opheldering over Radar Herwijnen: cijfers radar in Herwijnen.

Zie mail hieronder. Zou graag serieuze reactie willen op de aantijgingen. Bvd.

Met vriendelijke groet,

Joël Voordewind

Tweede Kamerlid ChristenUnie

Woordvoerder Buitenlandse Zaken & Ontwikkelingssamenwerking, Asiel & Immigratie,
Defensie, Koninkrijksrelaties Jeugdzorg

Tel:

E-mail: [\[redacted\]@tweede kamer.nl](#)

Begin doorgestuurd bericht:

Van: " [\[redacted\]](#) <[\[redacted\]@gmail.com](#)>

Aan: "Voorzitter Tweede Kamer" <[voorzitter@tweede kamer.nl](#)>,

"[voorzitter@eerstekamer.nl](#)" <[voorzitter@eerstekamer.nl](#)>, "Fonck Tim"

<[\[redacted\]@eerstekamer.nl](#)>, "Lange de Tim" [\[redacted\]@tweede kamer.nl](#)>,

"Commissie DEF" <[\[redacted\]@tweede kamer.nl](#)>

Onderwerp: Radar Herwijnen: Ministerie sjoemelt met cijfers om radar in
Herwijnen door te drukken

Geachte leden van de Tweede Kamercommissie Defensie, Herwijnen, 9 februari
2020

Enkele maanden geleden hebben wij, bewonerscomité Radar NEE, u meermaals
geïnformeerd over de plannen van Defensie om in Herwijnen een SMART L radar
te plaatsen. U heeft als commissie zeer betrokken gereageerd en heeft op 11
september 2019 een aantal moties aangenomen waarbij strenge voorwaarden zijn
gesteld met betrekking tot de plaatsing van deze radar.

Op 6 februari 2020 heeft de stas Visser de toegezegde onderzoeken, na vertraging van 3 maanden, aan u gezonden, met een toelichtend document. Te downloaden via link onderaan deze mail.

Tevens geeft de stas aan de RCR in de Staatscourant te gaan publiceren. Gaat u daar niet eerst over? Dat is toch kern van de motie “geen schop de grond in”? Bent u gerustgesteld met de uitkomsten van de onderzoeken? Wij in ieder geval niet!

In onderstaande mail van 7 pagina's gaan wij diep en onderbouwd in op deze toegezonden informatie en andere bevindingen van ons. Wij vragen u om ons beknopte document goed te lezen, het behandelt:

- Grondige analyse van het TNO rapport met betrekking tot de stralingsniveaus en benoemen meerdere onjuistheden & onvolkomenheden. Belangrijk is dat het uitgangspunt van het rapport volledig is gestoeld op de veiligheid van dichterbijzijnde woning op 450 meter. Echter, zorgvuldig nameten op locatie wijst uit dat deze woning op **350 meter** afstand staat. Gezien het verspreidingspatroon van straling zijn daarmee **alle berekende uitkomsten van stralingsniveaus** op die locatie **fout en veel te laag**. Er is gesjoemeld met de cijfers. Dit is verkeerd informeren van de commissie voor Defensie
- Ronduit schokkend is een andere interpretatie van de norm m.b.t. maximale stralingsniveaus. Ook hier wordt gesjoemeld en spreken rapporten elkaar tegen. Zie ook de bijlagen.
- De titel van het rapport dekt de lading niet. Het onderzoek moest gaan om alle blootstellingseffecten i.p.v. alleen RF straling van de SMART L Radar.
- Verbijsterende informatie over het RIVM dat conclusies van een stralingsrapport uit 2004 recentelijk heeft gewijzigd, zonder onderzoek. TNO zegt dat dit een omissie is en dat RIVM een fout heeft gemaakt. Wie zegt dat er over 15 jaar geen omissie in het huidige TNO onderzoek zit? Wij zien nu al meerdere fouten. Rapport in link onderaan deze mail.
- De metingsinstantie TUV Rheinland is niet geaccrediteerd voor de uitgevoerde metingen
- Informatie dat Herwijnen al > 45 jaar een veel te hoge stralingsbelasting heeft gehad, zonder enig onderzoek naar de gezondheid van de bevolking. Zie bijlage
- Informatie van Thales dat aangeeft dat de SMART L radar minder veilig is dan in eerste instantie is beweerd. Zie bijlage met link
- Een locatie-onderzoek waarbij het zoekgebied pas achteraf is gedefinieerd. Daarmee stond de uitkomst vooraf al vast.
- De andere toezeggingen van de stas Visser m.b.t. alternatieven en communicatie.

Onze conclusie: de extra SMART L radar kan niet in Herwijnen, in tegenstelling tot wat stas Visser beweert. Het vermogen is te hoog en het cumulatief effect overschrijdt de norm van 50V/m (een norm die in diverse andere landen uit voorzorg al op de veel lagere 6V/m is gesteld). Ook staan er meerdere fouten in het TNO rapport die feitelijkheden verdoezelen. Is dit tegenwoordig de gebruikelijke gang van zaken? <https://www.ad.nl/flevoland/ministerie-sjoemelde-met-stikstofcijfers-om-lelystad-airport-snel-te-openen-br~ac3c0fb7/>

Hieronder in detail de onderbouwing van bovenstaande.

Norm aanpassing van 28V/m-61V/m naar 1928V/m.

In Nederland geldt een maximale stralingsnorm van 28V/m tot 61V/m. In veel omliggende landen is vanuit het voorzorgsprincipe deze norm verlaagd naar 6V/m. Omdat de SMART L radar cumulatief gezien in Herwijnen op regelmatige basis de norm van 50V/m overschrijdt, heeft TNO de norm voor de piekmomenten via een rekentruc verhoogd naar 1928 V/m. Dus van 6V/m in omliggende landen mogen wij Nederlanders opeens (tijdelijk) blootgesteld worden aan 1928V/m? Is dit hoe de Overheid met haar burgers, die zij dient te beschermen, omgaat?

Dit alles in tegenstelling tot het TNO memorandum (zie bijlage) van juni 2019, waarin wordt gerekend met een maximale norm van **28V/m als worst case Scenario**. Er wordt aangegeven dat op piekniveau de SMART L radar op 84,8% van de ICNIRP norm komt. Dat zou betekenen maximaal 23,75 V/m. Het nieuwe TNO rapport geeft aan als maximaal niveau op 450 meter 108V/m wordt bereikt. Maar door verhoging van de limiet geven ze aan dat dit slechts 7% is van de ICNIRP norm. Hier wordt overduidelijk met 2 verschillende interpretaties van ICNIRP gewerkt. TNO gebruikt de ICNIRP dusdanig dat het haar het beste uitkomt. Er wordt gegoocheld met getallen, percentages en interpretaties. Kunt u het nog volgen? Wij hebben het grondig uitgezocht. Het klopt niet.

Het rapport is opgesteld door de TNO hoofdonderzoeker, De heer Zwamborn. Deze zelfde onderzoeker heeft in 3 bewonersbijeenkomsten in 2018 geen antwoord gegeven op vragen van de burgers. Hij heeft het woord "cumulatief effect" altijd weggewuifd als zijnde niet relevant en niet mogelijk. En om te verzachten wordt liever gesproken over "samenstelling van RF velden". En nu besteedt hij 56 pagina's daaraan om dit cumulatief effect te ontkrachten, maar wel door eerst andere limieten aan te houden dan de oorspronkelijke 50V/m naar 1928 V/m? Moeten wij TNO echt serieus nemen in deze? Is dit hoe een onafhankelijk instituut zich opstelt? Dat kan niet. Er moet een validerend onafhankelijk onderzoek komen. Dit rapport is precies te vergelijken met de uitspraak van een bekend politicus in de jaren 80: " ik pas in mijn jas, de jas past in mijn tas dus ik pas in mijn tas"

Aanpassing RIVM Rapport

Het RIVM Rapport uit 2004 dat de stralingsniveaus van de KNMI radar van 250.000W vermogen weergeeft, toont aan dat op 1 KM afstand de stralingsniveaus op 2 meter hoogte 80V/m zijn. Veel te hoog dus. De nieuwe KNMI radar heeft 500.000W vermogen, dit heeft een navenant effect op het stralingsniveau. Hier zat

Defensie en TNO dus mee in hun maag. Duurden daarom de onderzoeken zo lang? En wat gebeurt er? RIVM laat op verzoek van TNO op 3 december 2019 het rapport uit 2004 aanpassen (15 jaar oud dus), en ook daar de norm van 1928V/M toegepast. (zie: <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/861020007.pdf>). Dit alles zonder onderzoek, zonder bekendmaking. WAT? We worden gewoon boven de norm bestraald in Herwijnen, met goedkeuring van het RIVM. De norm wordt met voeten getreden en dan wordt er gewoon een gewijzigde waarde gesteld rondom piekvermogen. Is dit een betrouwbaar instituut? Is dit een betrouwbare overheid?

Saillant detail...het rapport is opgesteld door de heer [REDACTED] Dezelfde man die in augustus 2019 tegen de Herwijnse bevolking letterlijk heeft gezegd "gaat u maar rustig slapen".

Het Antennebureau geeft de volgende info op haar website:

- De strengste blootstellingslimiet is 28 volt per meter (V/m). Deze limiet geldt voor antennes van radio, televisie en hulpverleningsdiensten (C2000). Deze antennes zenden met een frequentie van 10 tot 400 MHz.
- De limieten voor antennes voor mobiele communicatie lopen op tot 61 V/m. Dit zijn de frequenties 900 MHz, 1800 MHz en 2000 MHz tot 300 GHz. WiFi valt hier ook onder.
- Het lichaam mag niet worden blootgesteld aan hogere veldsterkten dan de genoemde limieten.
- <https://www.antennebureau.nl/straling-en-gezondheid/blootstellingslimieten-voor-elektrromagnetische-velden>

Rekenfouten in veilige afstanden

Het gehele TNO rapport gaat uit van de stralingsbelasting van de dichtbij zijnde gelegen woning op **450 meter** als worst case scenario. Wij hebben deze afstand secuur nagedeten ter plaatse. Het blijkt dat de afstand van de SMART L radar tot aan de dichtbijgelegen woning **350 meter is!** TNO doet 4 maanden over een onderzoek, en heeft de meest kritische uitgangswaarde NIET gecontroleerd. Omdat straling zich bolvormig verspreid neemt het niveau exponentieel af als je verder weg gaat. En dus ook exponentieel TOE als je dichterbij komt. Alle berekeningen voor veilige niveaus in het TNO rapport zijn hiermee fout. De uitkomsten zijn dus niet correct!. En daarmee is de eindconclusie van het rapport niet onderbouwd.

Daarnaast ligt er op 200 meter (nagedeten) van de Smart L- radar en 500 meter van de KNMI radar een kruising met de Nieuwe Steeg, een doorgaande druk befietste en bereden weg door schoolgaande jeugd naar Leerdam. Wordt het dan levensgevaarlijk om daar te fietsen of 6 minuten te stoppen? Plaatje "afstanden boerderij" in bijlage geeft het beeld. Wij hebben ook nauwkeurig alle afstanden ter plaatse gemeten. TNO doet onderzoek vanuit een kantoor, in plaats van met de voeten in de klei.

Ook de opmerking dat het Dorp Herwijnen op 1 km afstand ligt is niet correct. De eerste woonwijk ligt op 950 meter (nagemeten). Daarnaast liggen er ook nog meerdere boerderijen op 500 – 800 meter van de locatie voor de SMART L Radar.

KNMI radar en beantwoording TNO reactiebundel 6-2

TNO stelt in beantwoording van vraag 5 van bewoners dat op 1.000 meter afstand het gemiddeld vermogen een factor 6 onder de ICNIRP zit; dat is dus ruim 10V/m. Dat betekent dat op 500 meter afstand dit minstens 20V/m zal zijn en waarschijnlijk een stuk hoger. Dit alleen al maakt samen met de Smart L radar op 450 meter (maar is 350 meter of 200 meter bij kruispunt) met 34,2 V/m, de enige conclusie dat dit boven de 50V/m kan uitkomen. (minimaal 54,2V/m maar door de verkeerde afstand dus veel hoger). **Er kan dus gewoonweg niet worden voldaan aan de ICNIRP!**

De 1500 Meter zone

De VNG schrijft voor, zoals eerder gemeld, dat binnen 1500 meter van een radarstation geen bewoning mag zijn (Milieucategorie 6). Stas Visser wil hier gemotiveerd van afwijken middels het TNO rapport. Echter, dit houdt geen stand als gekeken wordt naar de geldende normering van 50V/m plus het piekvermogen van de SMART L radar. Dit piekvermogen is echter geclassificeerd. Onze onderzoeken bij vergelijkbare radarsystemen in het buitenland wijzen uit dat het op 20 MegaWatt kan liggen. (20.000.000 Watt). Met hoeveel vermogen is er gerekend? Hoe kan er geloofwaardig onderzoek worden gedaan als de belangrijkste vermogens geheim zijn? Zo kan er nooit onafhankelijke controle van onderzoeksresultaten plaatsvinden.

De radar in milieucategorie 6 vraagt niet voor niets een veilige afstand van 1.500 meter. Geen enkele plaats in Nederland als Herwijnen heeft daarnaast intensieve scheepvaart met radars, een KNMI radar én een Smart L radar. Ook de uitrol van 5G in Nederland moet vanwege blootstellingslimieten goed gemonitord worden volgens het RIVM. De onrust onder de Nederlandse bevolking is groot en diverse gemeenten hebben protest ingediend tegen een 5G uitrol.

De hele 1500 Meter zone wordt in het TNO rapport niet eens ter sprake gebracht. Waarom niet, dat is evident. Door deze normering te vermijden wordt de discussie ontweken.

Fouten in het TNO rapport

We hebben het rapport, dat in 4 maanden is opgesteld, afgelopen dagen grondig bestudeerd. Het rapport zit vol spel- en typefouten in de tekst. Hoe kunnen wij erop vertrouwen dat er geen typefouten zitten in de tabellen met stralingsniveaus en veilige afstanden? Hoe kunnen wij erop vertrouwen dat er geen rekenfouten zijn gemaakt? Met welk piekvermogen in gerekend? TNO kan ons alles wijs maken maar met u als Tweede Kamer en een door ons/ West Betuwe ingeschakelde contra expertise moet dat gedeeld worden om te kunnen valideren. Ook hier wijzen wij op andere overheden die sjoemelen met cijfers: <https://www.ad.nl/flevoland/hoe-de-overheid-volgens-ingenieur-leon-adegeest-sjoemelde-met-de-stikstofcijfers-van-lelystad-airport~ac066ab1/>

Nog een voorbeeld: Er zijn metingen gedaan op 15 oktober. Meting locatie o.a. De Waaldijk te Herwijnen. De waaldijk is 24 kilometer lang, waarvan ruim 6 km in Herwijnen ligt. Zo'n meting is toch niet serieus te nemen? Op 800 of 5000 meter afstand van de KNMI radar, dat scheelt enorm in stralingsniveau.

Hoe is het mogelijk dat TNO niet in staat is een rapport zonder fouten af te leveren? Zou er wellicht hoge tijdstuk zijn uitgeoefend om dit zo snel mogelijk te publiceren? Wat zegt dit over de algehele kwaliteit, los nog van de onafhankelijkheid?

Meetorganisatie TUV Rheinland is niet geaccrediteerd:

Veldsterktemetingen/ 0-meting in het TNO rapport genoemd “referentiemetingen” in Herwijnen in opdracht van Rijksvastgoedbedrijf zijn blijkbaar **niet gedaan door een geaccrediteerd testinstituut op dit gebied**. Dit valt af te leiden uit een verwijzing van het Antennebureau; een organisatie die metingen verricht moet getoetst zijn op de kwaliteit van de meetapparatuur, het kennisniveau van het personeel en het op orde hebben van de procedures. Een geaccrediteerde organisatie is dus in staat om een goede meting uit te voeren. Volgens de Raad voor Accreditatie is TUV Rheinland dat blijkbaar niet op dit specialisatiegebied.

Thales heeft eigen rapport aangepast

Naar aanleiding van de discussie om over de SMART L heeft Thales zelf haar stralingsrapport met veilige afstanden aangepast. Het eerste rapport gaf 49 meter aan als veilige afstand op maaiveld. Thales heeft zelf aangegeven (zie bijlage), in een aangepast rapport, dat de veilige afstand van de SMART L radar niet 49 maar 225 meter moet zijn. Dit is zonder cumulatieve effecten van andere straling zoals KNMI radar, 4G, UMTS en de scheepvaart radars (weet u nog?). Ook geeft Thales aan dat in Piekbelasting van de radar de straling tot 84% van de maximale 100% (de max norm van 50V/m) kan komen. En weer is dat zonder cumulatief effect.

De eerder genoemde boerderij en de kruising liggen daarmee direct in de gevarenzone (zie bijlage afstanden boerderij en kruising). Maar hier besteedt het TNO rapport geen aandacht aan.

Herwijnen wordt al 50 jaar met teveel straling belast

Ook is er een document opgedoken (zie bijlage 3) waarin de LVNL aangeeft dat in Herwijnen altijd 2 radars hebben gestaan, en dat deze, in tegenstelling wat altijd publiekelijk bekend was, WEL tegelijk hebben aangestaan in de periode 1971 – 2012. Maar waarom stond dan meestal deze 2e radar aan Broekgraaf 2 (zonder radome) stil? In die gehele periode is NOOIT onderzoek gedaan naar het stralingsniveau, en over CUMULATIEF effect wordt ook niet gesproken. FEIT: Herwijnen heeft ruim 36 maal ! zoveel ALS patiënten als in elke andere regio in Nederland. Waar zou dit van komen? Een Nederlands onderzoek is momenteel gaande.

Andere toezeggingen van de stas Visser

Op 11 december heeft de stas Visser ook onderstaande toezeggingen gedaan:

- Er komt een grondig onderzoek naar alternatieve locaties
- Alle vragen van de gemeente West Betuwe en de bewoners worden meegenomen in het onderzoek
- Defensie zal de communicatie met de bewoners verbeteren.

Alternatieve locaties

In uitgebreid verhalende tekst worden de onderzochte alternatieve locaties stuk voor stuk afgewezen. We moeten hier echter wel even de ware toedracht vermelden:

- De 39 alternatieve locaties zijn aangereikt door bewoners. Defensie heeft toegezegd ook zelf met meerdere alternatieven te komen om te onderzoeken. Ze hebben natuurlijk zelf alleen gezocht in het postzegelgebied.
- Defensie heeft eerst de bewoners gevraagd alternatieve locaties aan te leveren. Na de deadline voor aanleveren heeft Defensie de criteria pas gedeeld. (ondanks direct verzoek van ons ruim voor de deadline). Ook hier verandert Defensie de regels tijdens het spel. (net als met de eerder genoemde maximum stralingsniveaus). Bijvoorbeeld: Dat Amsterdam gedekt moet zijn op 300 meter hoogte zicht, komt dan goed uit want daarmee kan Gilze Rijzen afvallen als geschikte locatie.
- De 3 locaties die vergelijkbaar zijn met Herwijnen hebben **geen KMNI** radar, dus zouden voorkeur moeten hebben. De gronden waarop deze worden afgewezen zijn alleen gestoeld op de factor tijd. De plaatsing in Herwijnen gaat echter ook minimaal de voorstelde periode van 24 maanden nog duren, gezien het proces dat geschat wordt...echter:

De factor tijd

De huidige radar in Nieuw Milligen is oud en kan elk moment kapot gaan en er zijn geen reserve onderdelen. De radar in Wier is uitgeschakeld omdat daar op dit moment de nieuwe SMART L geplaatst is. Mocht de radar in Nieuw Milligen stuk gaan, dan zijn er vanuit Wier, en vanuit ontmantelde radarstations in België en Frankrijk meer dan voldoende reserveonderdelen op voorraad, hebben wij uit publicaties opgemaakt.

Daarnaast zal de nieuwe SMART L radar in Wier in juni 2020 operationeel worden, is gepubliceerd. De SMART L is zo geavanceerd, aldus Thales en Defensie, dat de radar in Wier in zijn eentje al voor beter dekking zorgt dan de twee oude radars bij elkaar. Deze kijkt al tot Zuid Portugal. Dus de haast is relatief.

Tijd en Windmolens

Het argument rondom de geplande windmolenvelden in Flevoland moet nu voor eens en voor altijd van tafel. Deze windmolenvelden kunnen gebouwd worden zodra de radar in Nieuw Milligen uit gaat. Deze oude radar heeft last van windmolens. De nieuwe SMART L radar heeft dat minder. Defensie kan Nieuw Milligen uitschakelen zodra Wier operationeel is. Daarmee is de gehele windmolendiscussie echt een non-argument. De radar in Wier pakt ook het Noordwestelijk gedeelte tot aan Flevoland. Daarmee kan de SMART L die in Herwijnen moet komen dus alsnog

gewoon in Nieuw Milligen worden geplaatst. Bewust is echter deze locatie om onjuiste argumenten niet geschikt bevonden. Ook de eerdere hoogte van 60 meter of 90 meter voor Nieuw Milligen wordt nu ontkracht. De radar moet volgens zeggen nu eigenlijk op 140 meter hoogte geplaatst worden. Ook dit n.a.v. opmerkingen dat we scheepsradars al op 115 meter hoogte bouwen dus dat 90 meter geen probleem moet zijn. Ook 140 meter kan geen probleem zijn als Defensie echt wil.

De Communicatie van Defensie met de burgers

Stas Visser beweert in haar brief dat de communicatie door Defensie met haar burgers op orde is. Niets is minder waar. Dit hebben wij ook meermalen gemeld in onze brieven aan de 1^e kamer. De website is slecht vindbaar. Er is vanuit Defensie nooit gecommuniceerd naar de burgers hierover. Dit hebben wij als inwoners van Herwijnen "dan maar" zelf gedaan. Er zijn door >50 inwoners in totaal meer dan 100 vragen gesteld. Echter, Defensie beweert dat ze maar 26 emails hebben ontvangen. En legt vervolgens bij ons neer of wij de zoekgeraakte emails willen vinden. Bij de emails die verzonden zijn is maar voor een deel de ontvangst van bevestigd. Defensie heeft een aantal emails beantwoord ondertekend door een zekere " [REDACTED] Geen achternaam, geen functie. Schimmig. Is dat verbeterde communicatie?

Er is een informele ontmoeting geweest tussen Defensie [REDACTED] en ondergetekenden op 16 December in Geldermalsen. Daaruit zijn meerdere vragen/actiepunten gekomen voor Defensie. Zij zijn daar niet meer op teruggekomen. Is dat verbeterde communicatie?

De vragen die gepubliceerd zijn in de reactiebundel geven diverse malen geen antwoord op de vraagstelling of geven alleen antwoord op dat deel dat ze willen beantwoorden.

En als laatste, een meer nationaal beeld:

- Er komt geen Defensielocatie in Vlissingen. Dit kwam opeens uit de lucht vallen zonder dit eerst lokaal te delen.
- In Noord Nederland gaat Defensie opeens weer extreem laag vliegen, op 75 meter hoogte. Zonder enig overleg, zonder enig gesprek met de gemeente. Staat Herwijnen dit ook de wachten? West Betuwe weet van niks.

Is dit nou echt verbeterde communicatie? Is dit het beste wat Defensie in huis heeft? We zijn niet onder de indruk.

Conclusie

Met deze en al onze andere eerdere informatie, ontdekkingen en bovenstaande informatie is het voor ons klip en klaar. De onderzoeken zijn toegeschreven naar de nodige conclusie. De stas Visser pretendeert naar de Eerste en Tweede Kamer te luisteren maar heeft/had haar besluit al klaar. Er is niet serieus omgegaan met zorgen en bezwaren. Als emails moeilijke vragen bevatten raken ze kwijt. Als alternatieve locaties wel kunnen voldoen worden de criteria aangepast. Als de stralingsnorm niet haalbaar is, wordt deze versoepeld. Dit alles om de wens van Defensie door te

drukken. Ten koste van een mooi dorp met 3000 inwoners die zich al 2 jaar terecht zorgen maken, maar die niet serieus worden genomen.

Wij vragen u als Tweede Kamer om zeer kritisch te kijken naar de rapporten van TNO, en onze bevindingen daarmee te vergelijken. Ook vragen wij u of u een onafhankelijk instituut vanuit het buitenland alle rapporten wilt laten narekenen. Bewonerscomité Radar NEE heeft dit ook opgestart. Gezien het gehele verloop van het proces tot nu toe, is het vertrouwen als burger enorm geschaad.

Wij zijn ook geschokt door de zin van TNO op pagina 1: "*De wens van het publiek dat wetenschappers moeten kunnen bewijzen dat een negatief gezondheidseffect uitgesloten kan worden is niet realistisch*". Is het dan wel realistisch om in een rapport 56 pagina's lang te rekenen met verkeerde afstanden & uitgangswaarden, de maximale norm te ver-32-voudigen, een niet geaccrediteerde instantie laten meten en rapporten te leveren die elkaar tegenspreken?

Wij vragen u om op basis van al deze informatie, op feiten gebaseerd, definitief de RCR voor de SMART L Radar af te wijzen. Defensie en TNO (en zelfs RIVM) heeft ons nu bijna 2!! jaar onvolledig en verkeerd voorgelicht, er wordt op dit moment met normen, cijfers en argumenten geknoeid, en daarmee is ons vertrouwen zoek. En natuurlijk heeft of vindt Defensie een plan B voor een alternatieve locatie.

Er staan fouten in de gepresenteerde resultaten, conclusies en aanbevelingen! Voor ons is de maat vol. Defensie en TNO hebben hun kans gehad om in 4 maanden een solide, eerlijk en naar waarheid opgesteld rapport te leveren. Dat is niet gelukt.

Middels gesprekken met ervaren bestuurders en juristen is ons allang duidelijk geworden dat de inzet van deze RCR bij de Raad van State uiteindelijk zal worden afgewezen. Als u Defensie de ruimte geeft voor de RCR dan zal de plaatsing van de Radar op welke plek dan ook enorme vertraging oplopen. Dat is niet in ons aller landsbelang.

Wij, als bewonerscomité Radar NEE, hebben in twee jaar alle kennis rondom dit dossier opgebouwd. De onafhankelijke juristen hebben het laatste oordeel.

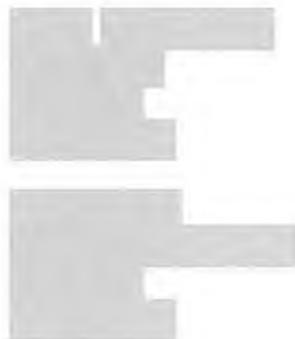
Maar U, als politici, leden van de Tweede Kamer, heeft de macht om deze zinloze weg van RCR NU te stoppen, en Defensie te dwingen tot een vorhanden alternatief.

Herwijnen is al bijna 50 jaar stevig bestraald, met een piek van ALS (sterf) gevallen als gevolg. Herwijnen heeft al één radar, die volgens RIVM eigenlijk ook niet voldoet aan de norm.

Herwijnen heeft haar portie straling wel gehad. De SMART L moet op een andere locatie komen te staan. En er zijn echt wel meerdere locaties vorhanden.

Namens bewonerscomité Radar NEE.

Met vriendelijke groet,

Bijlagen

- Deze mailtekst in word-document
- TNO Memorandum juni 2019
- Analyse van de radarstukken
- Plaatje afstanden boerderij en kruispunt
- Brief Luchtverkeersleiding Nederland
- TNO reactiebundel militair radarstation 6 februari
- EngineeringThales Rapport 2^e versie link
<https://www.Defensie.nl/onderwerpen/radarstations/downloads?pagina=2>
- RIVM Rapport met erratum in link
<https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/861020007.pdf>
- <https://www.tubantia.nl/hengelo/nederlands-luchtruim-veilig-door-nieuwe-radars-uit-hengelo~ab2b4d5f/TNO>
- onderzoek en locatie onderzoek via link
<https://www.Defensie.nl/onderwerpen/radarstations/downloads?pagina=1>
(document 2, 4,5,6,7,8,9)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The

From: " [REDACTED] < rijksoverheid.nl>
Sent: Friday, February 14, 2020, 12:14 AM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < mindef.nl>; " [REDACTED] tno.nl" < tno.nl>;
" [REDACTED] mindef.nl" < mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < mindef.nl>;
< " [REDACTED] rijksoverheid.nl" < rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] tno.nl" < tno.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" < mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < mindef.nl>
Subject: RE: Graag opheldering over Radar Herwijnen: cijfers radar in Herwijnen.

Bijgaand twee antwoordsuggesties op de genoemde deelvragen.

Vriendelijke groet,

2A.

De heren [REDACTED] en [REDACTED] hebben de afstand tussen het radarstation aan de Broekgraaf en de dichtstbijzijnde boerderij op 350 meter bepaald en menen daarmee dat de door TNO en het RVB gehanteerde afstand van 450 meter niet correct is. Ik merk op dat de afstand per definitie afhankelijk is van de gekozen plaatsen waar de radar wordt gepositioneerd en waar het ontvangstpunt wordt bepaald. Het is mij niet bekend waar de heren [REDACTED] en [REDACTED] hun bevindingen op baseren, maar de 450 meter uit beide rapporten is bepaald door de afstand te nemen vanaf het midden van de locatie aan de Broekgraaf (waar het radarstation wordt gebouwd) tot aan het woonhuis van de boerderij. Die afstand – door iedereen te meten via Google-Earth – is ruim 440 meter. Dat is afgerond op 450 meter. Andere afstanden kunnen eenvoudig worden verkregen door andere locaties te kiezen. Beide percelen zijn dermate groot dat er grote meetverschillen kunnen ontstaan. In het RVB rapport is transparant beschreven hoe de afstand is berekend.

Terzijde merk ik op dat de precieze afstand tussen het geplande radarstation en de woningen respectievelijk de bebouwde kommen in wezen niet relevant is voor het locatieonderzoek zolang dezelfde benadering wordt gekozen bij het meten in Herwijnen en op de alternatieve locaties. Daarmee worden de bevindingen vergelijkbaar.

6.

De vaststelling van het zoekgebied waarbinnen een alternatieve vestiging van het radarstation denkbaar zou kunnen zijn, is volledig gebaseerd op operationele overwegingen. Deze zijn in het locatieonderzoek beschreven. Een diepgaand onderzoek naar een locatie die niet minimaal dezelfde operationele resultaten zou kunnen bieden als Herwijnen, zou op voorhand zinloos zijn. De aangedragen suggesties van derden hebben dan ook geen enkele invloed op het vaststellen van het zoekgebied gehad. Het zoekgebied omvat slechts gebieden die operationeel gezien gelijkwaardig of beter scoren dan de voorziene locatie Herwijnen. Het is een onzinnige suggestie dat Defensie na de termijn waarbinnen eenieder locatiesuggesties kon doen, de criteria zo zou hebben aangepast dat de locatiesuggesties er buiten zouden vallen.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: Friday, February 14, 2020, 4:29 PM
To: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
" mindef.nl" < [REDACTED] rijksoverheid.nl" < [REDACTED] mindef.nl>;
< [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>;
< [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>;
< [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>;
< [REDACTED] tno.nl>

Subject: RE: Zeven aantijgingen van 'het bewonerscomité Radar NEE' en reacties van TNO, RVB en Defensie

Beste [REDACTED]

Mij valt op dat de tekst die ik in de bijlage voor jullie "ter informatie" heb gestuurd in de concept-beantwoording gebruikt is. In mijn perceptie zou mijn reactie zoals ik die in de begeleidende email had opgesteld worden gebruikt.

Het kan een keuze zijn om daarvan af te willen wijken maar dat was mij niet bekend. Mijn "TI" tekst heb ik niet herzien op bondigheid enzo.

Goed weekend (iedereen).

M.vr.gr.

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 10
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

[Location](#)

From:

TNO Innovation for life

min
def.nl
< [REDACTED] @mi
ndef.nl>
Sent:

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the [REDACTED] in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

vrijdag 14 februari 2020 16:12

To: mindef.nl
Cc: mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl

Subject: Zeven aantijgingen van 'het bewonerscomité Radar NEE' en reacties van TNO, RVB en Defensie

Beste [REDACTED] (en werkgroepcollega's, dank voor jullie bijdragen),

Hierbij de zeven samenvattende statements / 'aantijgingen' van 'het bewonerscomité Radar NEE' in reactie op de publicatie van de onderzoeken van TNO en RVB naar respectievelijk cumulatieve straling en alternatieve locaties voor de radar in Herwijnen,
gestuurd aan o.a. Kamerlid Voordewind,
met daarbij een reactie van de samenstellers van de rapporten en Defensie.
Goed weekend,

From: " [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Sunday, February 16, 2020, 11:44 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
< [REDACTED] mindef.nl>
Subject: verder met Verklaringen van geen Bezwaar voor Windparken

---

[REDACTED]
Ik begrijp dat je focus de laatste weken op een ander onderwerp is gericht, maar in de regio's hebben we nog steeds veel aandacht nodig voor de windparken die her en der uit de grond moeten worden gestampt. Uit heel veel regio's krijgen we vragen of de verklaringen van geen bezwaar weer kunnen worden afgegeven. Daar hebben we echter geen goed antwoord op. Het is namelijk nog niet duidelijk of de staatssecretaris daarmee akkoord is.

Wij moeten uitsluitsel hebben over de vraag of we verder kunnen met het afgeven van vvgb's alsof Herwijnen de enige locatie is waarmee we rekening moeten houden, of dat we moeten wachten tot dit onherroepelijk zal zijn (eind 2020)

We kunnen niet – zoals voor windpark A16 – zelf alle parken voor de drie denkbare alternatieven gaan doorrekenen. De staatssecretaris (of jij als je die ruimte hebt) zal moeten uitspreken of ze het aandurft terug te gaan naar de situatie vóór juli 2019. Tot dat moment werkten we ook met het uitgangspunt dat Herwijnen wordt gerealiseerd en dat we alle parken aan dat station lieten toetsen zonder andere scenario's in beeld te hebben.

Mijn advies is dat we die situatie weer in het leven roepen (alléén Herwijnen) omdat we daarmee actief uitstralen dat we vertrouwen hebben in Herwijnen als de enige (logische) locatie voor het SMART-L radarstation.

We kunnen in ieder geval niet blijven hangen in de huidige situatie dat er géén vvgb's kunnen worden afgegeven omdat we daarmee (onnodig) allerlei ontwikkelingen tegenhouden.

Ik hoor heel graag op hele korte termijn je reactie. Vanzelfsprekend kan ik bij je langs komen om de zaak te bespreken, als je dat wil.

Vriendelijke groet,

[REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook, die verband houdt met NSICC's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Wednesday, February 26, 2020, 9:41 AM
To: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
< [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] mindef.nl"
mindef.nl>
Subject: RE: Stas besluit over Herwijnen - [REDACTED]
Attachments: RE: onderzoeks vragen +locatie delen i.v.m. plannen nieuwe militaire radar Herwijnen..eml

Hoi [REDACTED]
De [REDACTED] dringt inmiddels aan op een snelle afspraak. Ik ga dat inplannen voor de week van 23 maart. Dan gaan [REDACTED] en ik naar hen toe. Zou jij willen proberen om voor die tijd een uitspraak van de stas te krijgen op jullie advies?
Ik ben vanaf aankomende vrijdag ivm een dienstreis richting Carib twee weken beperkt bereikbaar.
Groeten
[REDACTED]

Van: mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: dinsdag 18 februari 2020 12:32
Aan: [REDACTED] mindef.nl
CC: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED]
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Onderwerp: Stas besluit over Herwijnen - [REDACTED]
Beste [REDACTED]
Deze mail is een beetje een open deur voor jou, maar omdat de kwestie " [REDACTED] een extra prikkel blijft in deze turbulente tijd heb ik voor je het volgende verzoek.
Zodra jouw Directeur een reactie heeft van Stas aangaande jullie voorstel hoe om te gaan met deze kwestie, laat de uitkomst svp meteen weten aan [REDACTED] en [REDACTED] (i.a.a. aan [REDACTED] en mij*).
*N.B.:
[REDACTED] krijgt binnenkort een opvolger (wordt donderdag in de werkgroep voorgesteld),
is nog maar kort bij ons, en
-zoals eerder aangegeven- is vanaf vrijdag 1,5 week op verlof.

Mvg [REDACTED]
From: BS/AL/DJZ/CI BST < [REDACTED] mindef.nl>
Sent: vrijdag 14 februari 2020 15:42
To: [REDACTED] AL/DS/DAOG < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: Graag opheldering over Radar Herwijnen: cijfers radar in Herwijnen.

Hoi [REDACTED]
Voor zover ik weet heeft de Stas nog niet gereageerd, maar om het zeker te weten heb ik [REDACTED] zojuist per mail verzocht of hij al iets van de Stas heeft vernomen n.a.v. de nota. Zodra ik iets hoor laat ik het weten.
Met vriendelijke groet,
[REDACTED]

Senior juridisch bestuurlijk adviseur
Cluster Bestuurs-, Straf- en Tuchtrecht

Directie Juridische Zaken
Ministerie van Defensie
PKC | Kalvermarkt 32 | 2511 BS | Den Haag |
Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | MPC 58B

T: [REDACTED] mindef.nl

Woensdagmiddag vrij

reeds beoordeeld

From: " [REDACTED] <[REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Friday, February 28, 2020, 4:55 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl"" [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>
Subject: verklaringen van geen bezwaar / nota aan stasdef

Hallo [REDACTED]

Hebben jullie al nieuws gehoord van de staatssecretaris naar aanleiding van de aangeboden nota waarin het verzoek was opgenomen om in te stemmen met het hervatten van het verlenen van de verklaringen van geen bezwaar voor windparken? Wij worden door onze omgeving en vooral de regionale partners hierover vrijwel dagelijks bevraagd.

Vriendelijke groet,

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages

From: ' [REDACTED] rijksoverheid.nl>

Sent: Tuesday, March 3, 2020, 9:14 AM

To: "mindef.nl" <mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl">

"mindef.nl"; " [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl">; " [REDACTED] mindef.nl">; "

< [REDACTED] rijksoverheid.nl>

Subject: informatiebezoek gemeente Molenlanden 2 maart

Korte terugkoppeling.

Op 2 maart heb ik bgm. [REDACTED] en een stafmedewerker van de gemeente Molenlanden bijgepraat over het project "Herwijnen" en de alternatieve locaties voor Herwijnen die in deze gemeente zijn gelegen. Ik heb de ontwikkeling van het radarstation toegelicht, hoe de commotie rond de gezondheidsaspecten is ontstaan en hoe het proces van de RCR er de komende maanden uitziet. Daarnaast heb ik wat uitgebreider stilgestaan bij het locatieonderzoek naar alternatieve locaties en hoe de locaties in de gemeente Molenlanden in beeld zijn gekomen en zijn beoordeeld.

Het aanbod om hen bij te praten werd zeer gewaardeerd. Men was in zekere mate opgelucht dat wij niet de intentie hebben om actief één van de alternatieve locaties te gaan ontwikkelen en dat wij ook niet de wens hebben dat te doen, maar geheel inzetten op de ontwikkeling van Herwijnen. Hun inschatting is dat een ontwikkeling van een alternatieve locatie tot dezelfde situaties zou kunnen leiden als in Herwijnen omdat men in dat geval wellicht zou menen als 'afvoerputje' te worden gebruikt. Dit is dezelfde inschatting als die wij al maakten.

De lokale en regionale media in Molenlanden besteden weinig tot geen aandacht aan de ontwikkelingen in Herwijnen. Het onderwerp leeft niet erg. Er zijn vooralsnog geen vragen vanuit media of de lokale politiek aan het college van B&W gesteld. Ik heb hen geadviseerd niet actief te gaan communiceren over het onderwerp omdat dit mogelijk wel tot vervolgvragen zou kunnen leiden. Voor nadere informatie zijn we bereikbaar waarbij ik heb aangeboden dat men mij als eerste mag aanspreken.

[REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] <tno.nl>"
 Sent: Friday, March 6, 2020, 12:56 PM
 To: "mindef.nl" <mindef.nl>; "rijksoverheid.nl" <rijksoverheid.nl>; "mindef.nl" <mindef.nl>; "rijksoverheid.nl" <rijksoverheid.nl>; "mindef.nl" <mindef.nl>; "mindef.nl" <mindef.nl>; "mindef.nl" <mindef.nl>; "mindef.nl" <mindef.nl>
 Cc: "mindef.nl" <mindef.nl>; "mindef.nl" <mindef.nl>; "mindef.nl" <mindef.nl>; "mindef.nl" <mindef.nl>; "mindef.nl" <mindef.nl>
 Subject: RE: 83 vragen van de VCD Defensie mbt Radar Herwijnen

Beste [REDACTED]

Bijzonder merkwaardig. Genoeg dubbele vragen en de meerderheid van de vragen over de inhoud van ons rapport zijn notabene behandeld, uitgelegd of toegelicht. Ik voorzie dat de antwoorden van TNO voornamelijk verwijzingen naar de onderhavige gedeelten uit het rapport gaan worden.

Verder zijn er vragen die technisch wel kunnen worden uitgewerkt, zoals

Kunt u voor de inzichtelijkheid de grafieken, waarin de straling nu in percentages is weergegeven, omzetten naar grafieken waarin de straling in V/m is weergegeven? Zo nee, waarom niet?

maar of het daarmee inzichtelijker wordt, betwijfel ik. Dat is ook de reden dat we niet V/m hebben gegeven, omdat de limiet frequentieafhankelijk is (uitgelegd in het rapport 😊) dus als de verschillende systemen samengesteld bekijken moeten worden, is V/m een nutteloos resultaat.

En

Kunt u de berekeningen (laten) maken voor de cumulatieve stralingsniveaus op alle afstanden van de radar, stapsgewijs van 50 meter tot aan 1500 meter bij piekbelasting in het worst case scenario?

Die berekeningen kunnen we natuurlijk maken maar dat is een aardige klus. Interessant is de ambiguïteit in de vraag: "Alle afstanden". Ik neem aan dat bedoelt wordt om een cirkel rond de radar te plaatsen en 360 graden rondom tussen 50m en 1450m uit te rekenen. Maar welke stapgrootte willen ze dat zien? Wat vinden ze belangrijk? Wat willen ze bereiken?

M.vr.gr.

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 10
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

Location

From:

min
def.nl

< [REDACTED] @mi
ndef.nl>

Sent:

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

vrijdag 6 maart 2020 11:25

To: rijksoverheid.nl; [REDACTED] rijksoverheid.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl;
 < tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl;
 mindef.nl
 Cc: mindef.nl; [REDACTED] ([REDACTED] < tno.nl>) [REDACTED] mindef.nl;
 rijksoverheid.nl

Subject: 83 vragen van de VCD Defensie mbt Radar Herwijnen

Beste Herwijnen-collega's,

Vanochtend zijn binnengekomen meer dan 80 vragen over Herwijnen. Veel vragen zijn technisch van aard en hebben betrekking op het TNO-rapport. Maar er zijn er ook die gericht zijn op alternatieve locaties en nabijgelegen boerderijen/woningen een hoe hoog de straling daar precies is.

De deadline die mij is gesteld is 19 maart. Maandag bespreek ik met [redacted] hoe we de beantwoording stroomlijnen. Einde van die middag spreken we de stas tijdens het luchtvaartoverleg. Hopelijk komt er dan ook meer duidelijkheid over het afgeven van de VVGBs.

Voorlopig is mijn advies aan TNO, DMO en RVB: bestudeer alvast de vragen en bereid een antwoord voor.

Mvg

Van: "%HDB Parlementaire zaken, BS/AL/HDB/Stafbureau" <[mindef.nl](#)>

Datum: vrijdag 6 maart 2020 om 07:56:52

Aan: "AL/DS/DAOG" <[mindef.nl](#)>
Cc: "BS/BOEs/MLA" <[mindef.nl](#)>, "BOEs/IVD"
<[mindef.nl](#), "AL/HDFC" <[mindef.nl](#), "AL/DS/DOPS" <[mindef.nl](#), "[mindef.nl](#), "BS/AL/DS" <[mindef.nl](#), "AL/DS"
"BS/AL" <[mindef.nl](#), "AL/DS/HDB" <[mindef.nl](#), "AL/DS"
"BS/AL/HDB/Stafbureau" <[mindef.nl](#), "AL/DS/HDBV/Dir K&I"
<[mindef.nl](#), "BS/AL/HDB" <[mindef.nl](#), "BS/AL/HDBV/Dir K&I"
"AL" <[mindef.nl](#), "BS/AL/HDP" <[mindef.nl](#), "BS/AL/DS/Dir. Plan." <[mindef.nl](#), "BS/BOEs/IGK" <[mindef.nl](#), "Drs."
<[mindef.nl](#), "BS/AL/DS/Dir. Plan." <[mindef.nl](#), "HDB/Stafbureau" <[mindef.nl](#), "AL"
"Bc., BS/AL/DCO" <[mindef.nl](#), "BS/AL/DVH" <[mindef.nl](#), "#DL,
BS/AL/HDB" <[mod.nl](#), "OOCL/B&TCO/140ZWTCIE/2ZWTPEL" <[mindef.nl](#), "%Bestuursondersteuning
DOSCO, DOSCO/ST DOSCO/KERNST/BO" <[mindef.nl](#), "mindef.nl",
"%BS/AL/DS/Kab DS" <[mindef.nl](#), "mindef.nl", "BS/AL/BSG" <[mindef.nl](#), "mindef.nl",
"AL/BSG" <[mindef.nl](#), "Dir K&I/E_Missie" <[mindef.nl](#), "BS/AL/DS/IMS" <[mindef.nl](#), "AL/HDFC/Kab
HDFC" <[mindef.nl](#), "AL/BSG" <[mindef.nl](#), "mindef.nl",
"BS/AL/DS/Kab DS" <[mindef.nl](#), "CL IPA" <[mindef.nl](#), "AL/BSG"
"CZSK/PBV/INT/BPB/PROG" <[mindef.nl](#), "mindef.nl", "KAB/SIE ALGOST"
<[mindef.nl](#), "mindef.nl", "mindef.nl", "AL/BSG"
<[mindef.nl](#), "PBV/KAB" <[mindef.nl](#), "mindef.nl", "AL/BSG"
<[mindef.nl](#), "mindef.nl", "AL/HDP/Aangb. AWR/Proj DAvw"
<[mindef.nl](#), "mindef.nl", "AL/BSG" <[mindef.nl](#), "AL/DVH/Dir VH"
"BS/AL/DS/ProjafdCPM" <[mindef.nl](#), "DMO/DIR B&B/B OST"
<[mindef.nl](#), "mindef.nl", "AL/DCO" <[mindef.nl](#), "mindef.nl", "RW, B Ec BA,
"BS/AL/BSG" <[mindef.nl](#), "

DMO/DIR B&B/BP&BV/CL VKAM" <
BS/AL/HDFC/Kab HDFC" <
< [mindef.nl](#), "
" [mindef.nl](#), "
" BS/AL/HDP/Aandg. PAL" <
< [mindef.nl](#), "
" Dr. ir., DMO" <
PAL" < [mindef.nl](#)
LTC/COGP/INTEGR"
[mindef.nl](#),
DIR B&B/B OST"
[mindef.nl](#),
AL/HDP/Aandg.

Onderwerp: FV mbt Radar Herwijnen

Goedemorgen

Zie bijgevoegde aanbiedingsbrief en de Feitelijke Vragen mbt de Radar Herwijnen.

Graag je conceptantwoorden uiterlijk 19 maart aanbieden bij kabinet DGB.

Met vriendelijke groet

Directoraat-Generaal Beleid
Ministerie van Defensie
Plein 4 | Den Haag | Kamer A-18
Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | MPC 58B

M +31

[mindef.nl](#)

Disclaimer: De informatie verzonden met dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is verboden. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en / of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan en wordt u verzocht dit bericht terug te sturen, het origineel te vernietigen op al uw systemen en contact op te nemen met de afzender.
Disclaimer: The information sent in this email is intended solely for the addressee(s) and may contain personal or confidential information. Use of this information by anyone other than the addressee(s) and use by those who are not authorised to take note of this information is prohibited. If you are not the addressee or are not authorised to take note of this information, the disclosure, reproduction and/or distribution of this information to third parties is not permitted and you are requested to return this message, destroy the original on all of your systems and to contact the sender.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: ' [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Friday, March 6, 2020, 11:26 AM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl>
[REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; ' [REDACTED] @mindef.nl"
< [REDACTED] @mindef.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: info voor stas en kamerleden

Ha iedereen,

Ik heb de communicatieadviseur van de gemeente West-Betuwe gesproken. Hij gaf aan medewerking te verlenen om berichtgeving verder te verspreiden, maar verder niet. Gemeente wil ervoor waken als afzender te worden gezien van de RCR-procedure, lijkt me ook logisch.

4. VO inpassingsplan ligt toch pas eind maart ter inzage? Gebruikelijk is om mensen circa 2 weken de tijd te geven om dat te kunnen lezen. Ik heb in ieder geval 15 april de grote zaal in de Poort (dorpshuis Herwijnen) gereserveerd. Comadviseur gaf aan om de documenten daar ook neer te leggen ter inzage.

6. In mijn beleving komen de stukken ook op de defensie-website. Gemeente wil linken naar defensie, dus via meerdere ingangen (online) te vinden.

Wat mij betreft staat de inloopbijeenkomst aankomende week op de agenda. Ik heb hiervoor een opzet gemaakt. Deze ligt bij [REDACTED] ter aanvulling/check.

Vriendelijke groeten,

Van: [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: donderdag 5 maart 2020 14:56
Aan: [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] mindef.nl
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] mindef.nl
CC: [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] outlook.com

Onderwerp: info voor stas en kamerleden

svp even de data checken in de powerpoint vwb planning RCR.

als je nog puntige opmerkingen hebt voor slide 2 met VVGB, dan zijn die welkom.

Stas vraagt verder:

1. ODRA: wie is dat?
2. Welke concrete afspraken zijn er met de gemeente gemaakt op 3 feb en hoe gaan zij ondersteunen? [REDACTED] wil jij die beantwoorden aangezien [REDACTED] 'uit het net is'?
3. Hoe zit het verder met de aangeboden gesprekken met [REDACTED] en [REDACTED] Ik weet dat [REDACTED] niet heeft gereageerd en dat [REDACTED] aangeeft zelf de weg naar [REDACTED] RIVM te vinden.
4. Waarom kan 15 april (wordt het inderdaad die avond voor de inloop?) niet sneller?
5. Dezelfde vraag stelt stas voor 25 03 VO.
6. VO komt analoog op gemhuis te liggen. Stas vraagt of dit ook nog digitaal inzichtelijk wordt. Als dat nee is (wat ik verwacht) beantwoord an svp meteen even waarom dit niet.

Morgen zal ik de ppoint moeten indienen, dus graag uiterlijk morgen 11u jullie respons.

Thanks,

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee

From: "████████<tno.nl>"
Sent: Tuesday, March 10, 2020, 1:38 PM
To: "mindef.nl" <mindef.nl>; "████████ rijksoverheid.nl"
<████████ rijksoverheid.nl>
Cc: "████████ rijksoverheid.nl" <████████ mindef.nl>; "████████ mindef.nl"
<████████ mindef.nl>; "████████ tno.nl"; "████████ mindef.nl"
<████████ mindef.nl>; "████████ rijksoverheid.nl"; "████████ mindef.nl";
<████████ tno.nl>
Subject: RE: De communicatieslag over de 83 vragen van de VCD Defensie mbt Radar Herwijnen

Beste collega's

Even een persoonlijke aanvulling op wat hieronder staat.

Op basis van de diepgang van de vragen is mijn hypothese dat een aantal vraagstellers onvoldoende kennis hebben genomen van de inhoud van beide rapportages. Hardnekkige misverstanden blijken, ondanks de pogingen in onder andere het rapport die toe te lichten, weer boven tafel komen.

Ik ben van plan om de vragen technisch wetenschappelijk volledig en correct te beantwoorden, dat zie ik als zakelijk en correct.

Parlementaire versimpeling (jip/janneke) in de eindredactie kan, in mijn visie, leiden tot het in stand houden van de heersende misverstanden en bijbehorende verwarring en moeten we in mijn visie zoveel als mogelijk voorkomen. Natuurlijk zie ik mij graag geholpen mijn wetenschappelijke antwoorden te vereenvoudigen zonder dat de wetenschappelijke volledigheid (en juistheid) verloren gaat. Ik bekend dat ik daar hulp bij kan gebruiken.

M.vr.gr.

████████
Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 (0)████████
M ██████████
E ██████████ tno.nl

Location

TNO Innovation for life

From:
████████ mindef.nl
████████ @m████████ ndef.nl
Sent:

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

dinsdag 10 maart 2020 12:19

To: "████████ rijksoverheid.nl"
Cc: "████████ rijksoverheid.nl"; "████████ mindef.nl"; "████████ tno.nl"; "████████ mindef.nl";
"████████ mindef.nl"; "████████ rijksoverheid.nl"

Subject: De communicatieslag over de 83 vragen van de VCD Defensie mbt Radar Herwijnen

Beste ██████████

Die 83 (deels technische) vragen moeten correct beantwoord worden. Gister gaf de stas aan 'in Jip en Janneke taal'. Maar dat strookt niet met de eerdere opmerking in datzelfde overleg van de politiek assistente die min of meer zei dat de meeste kamerleden niet echt geïnteresseerd zijn in de antwoorden.

My take: als je een vraag stelt over hoeveel V/m, dan krijg je, zo mogelijk, een antwoord in diezelfde eenheid. Hooguit dat de formulering wat opgerekt kan worden, met iets meer toelichting zodat een geïnteresseerde leek of betrokken er iets meer van meekrijgt van de betekenis van dat antwoord, maar we gaan geen stralingsonderwijs geven als het aanbieden van een technische briefing ons wordt onthouden.

From: ' [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: Wednesday, March 11, 2020, 9:02 PM
To: ' mindef.nl' < [REDACTED] mindef.nl>; ' [REDACTED] rijksoverheid.nl''
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl'; ' [REDACTED] mindef.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl'; ' [REDACTED] rijksoverheid.nl'
([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl' < [REDACTED] mindef.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl'; ' [REDACTED] rijksoverheid.nl' < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; ' [REDACTED] rijksoverheid.nl>;
' [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Cc: ' [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; ' [REDACTED])< [REDACTED] @tno.nl>; '' [REDACTED]
van" < [REDACTED] @tno.nl>
Subject: RE: De communicatieslag over de 83 vragen van de VCD Defensie mbt Radar Herwijnen

Beste collega's,

Even eerste indruk, wat mij nu is opgevallen

- Limietwaarden voor het elektrische veld worden in de nieuwe richtlijn tot 2 GHz gegeven. Boven 2 GHz schrijft ICNIRP de vermogensdichtheid van het invallend EM veld voor. Dat is in het verre veld gemakkelijk naar een elektrische veldsterkte waarde om te rekenen dus ik voorzie geen probleem.
- De methodiek om de maximaal toegestane piekwaarde van het elektromagnetische veld te bepalen, is een stuk complexer geworden dan in de 1998 richtlijn. Dat vergt nog wat puzzelwerk wat dat precies voor de radar(s) betekent.
- Omdat bij 2 GHz van een afgeleide groothed (het E-veld in V/m) over wordt gegaan naar de vermogensdichtheid, wordt de toelichting bij gelijktijdige samengestelde blootstelling iets technischer (en mogelijk ingewikkelder).

Ik meen zo tijdens mijn quick scan geen show-stoppers onderkend te [REDACTED] met wel de disclaimer dat ik de komende tijd de richtlijn in detail wil lezen en doorgronden.

M.vr.gr.

Senior research scientist
Electronic Defence

T+31 |
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

[Location](#)

From:

Sent:
woensd
ag 11

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

maart 2020 20:26

To: ' mindef.nl' < [REDACTED] mindef.nl>; ' [REDACTED] rijksoverheid.nl';
mindef.nl; ' [REDACTED] (< [REDACTED] tno.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl;
mindef.nl; ' [REDACTED] rijksoverheid.nl; ' [REDACTED] rijksoverheid.nl;
< [REDACTED] tno.nl>
Cc: ' [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; ' [REDACTED])< [REDACTED] @tno.nl>;
@tno.nl>

Subject: RE: De communicatieslag over de 83 vragen van de VCD Defensie mbt Radar Herwijnen

Beste collega's,

Ik heb hele dag steekproefsgewijs de ICNIRP homepage in de gaten gehouden en zojuist "bingo!".
De nieuwe ICNIRP-richtlijn is uit!

De link:

<https://www.icnirp.org/en/activities/news/news-article/rf-guidelines-2020-published.html>

Ik ga nu de toelichting van de voorzitter ICNIRP beluisteren, ik ben benieuwd wat [REDACTED] te melden heeft.

In de komende weken moeten we nog nader bekijken of er zaken veranderd zijn waar we in het vervolgtraject rekening mee moeten houden. Wordt vervolgd, zou ik zeggen.

Grt

[REDACTED]

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 ([REDACTED]
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

Location

From: TNO Innovation for life [REDACTED] mindef.nl [REDACTED] @mindef.nl
<[REDACTED]>

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

Sent:

dinsdag 10 maart 2020 12:19

To: [rijksoverheid.nl](#)

Cc: [rijksoverheid.nl](#); <[tno.nl](#)>;
[mindef.nl](#); ([tno.nl](#)); [mindef.nl](#);
[mindef.nl](#); [rijksoverheid.nl](#)

Subject: De communicatieslag over de 83 vragen van de VCD Defensie mbt Radar Herwijnen

Beste [REDACTED]

Die 83 (deels technische) vragen moeten correct beantwoord worden. Gister gaf de stas aan 'in Jip en Janneke taal'. Maar dat strookt niet met de eerdere opmerking in datzelfde overleg van de politiek assistente die min of meer zei dat de meeste kamerleden niet echt geïnteresseerd zijn in de antwoorden.

My take: als je een vraag stelt over hoeveel V/m, dan krijg je, zo mogelijk, een antwoord in diezelfde eenheid. Hooguit dat de formulering wat opgerekt kan worden, met iets meer toelichting zodat een geïnteresseerde leek of betrokken er iets meer van meekrijgt van de betekenis van dat antwoord, maar we gaan geen stralingsonderwijs geven als het aanbieden van een technische briefing ons wordt onthouden.

Terug naar jouw vraag, donderdag na de vergadering overleg ik eerst even over de vragen die dan met [REDACTED] over de antwoorden die dan voorliggen. Je mag daar natuurlijk bij aanschuiven. Ergens ma-di hebben we de finishing touch van het vragenpakket. Dat kan ook op afstand. Het zou fijn zijn wanneer jij aan die slag meedoet om een zo goed mogelijk leesbaar te krijgen (daar waar ons dat nodig lijkt).

Voor alle vragenbeantwoorders: beantwoord zakelijk en concreet, eventueel aangevuld met de betekenis van dat antwoord.

Ben benieuwd naar de nieuwe ICNIRP-normen die morgen uitkomen...

Mvg [REDACTED]

Van: " [REDACTED] [rijksoverheid.nl](#) >

Datum: dinsdag 10 maart 2020 om 10:18:15

Aan: " AL/DS/DAOG " < [mindef.nl](#) >

Cc: " [rijksoverheid.nl](#) >

Onderwerp: RE: 83 vragen van de VCD Defensie mbt Radar Herwijnen

Hallo [REDACTED]

Wat verwacht je van mij hierin? Ik hoor het graag!

Groeten,

@ [REDACTED] en [REDACTED] jullie zijn morgen kennelijk niet uitgenodigd voor de werkgroep, ik zal jullie per email proberen betrokken te houden. ☺

Tot morgen,

Mvg [REDACTED]

From: [REDACTED] <rijksoverheid.nl>
Sent: woensdag 11 maart 2020 14:52
To: AL/DS/DAOG <mindef.nl>;
<rijksoverheid.nl>; nl; BS/AL/DJZ/CI BST
<mindef.nl>; rijksoverheid.nl>;
[REDACTED]
[REDACTED] rijksoverheid.nl>; minbzk.nl>;
ILT <@ilent.nl>; ILT @ilent.nl>; ILenT.nl>;
<nl>; DMO/PROJN/DIP PROJN <Herwijnen 12_03_2020>
Subject: Agenda + bijlagen t.b.

Allen,
Bijgaand als bijlagen de stukken voor ons overleg morgenochtend.
Groet en tot morgen,
[REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Friday, March 13, 2020, 11:15 AM
To: [REDACTED] < @ggdgelderlandzuid.nl>
Subject: RE: 2020 03 05 FV Radar Herwijnen (31936-718)

Beste [REDACTED]

Gelet op de aard van de omstandigheden snap ik het probleem met de termijn.

Kun je aangeven wat wel haalbaar is? Als dat niet in te schatten is als gevolg van Corona hoor ik dat ook graag.

Het gaat dan in elk geval om de vragen a,b en c.

Als er vanuit de GGD nog iets relevants te zeggen is over d mag dat natuurlijk ook.

Alvast dank.

Vriendelijke groet,

Van: [REDACTED] < @ggdgelderlandzuid.nl>

Verzonden: donderdag 12 maart 2020 11:45

Aan: [REDACTED] rijksoverheid.nl>

Onderwerp: RE: 2020 03 05 FV Radar Herwijnen (31936-718)

Geachte heer [REDACTED]

Ik heb uw mail ontvangen.

Wat bedoelt u met het feitelijke deel van de vragen 45 en 46?

Onder 45 en 46 staan vier vragen. Kunt u aangeven welke vragen u graag wilt dat de GGD beantwoordt?

- a. Klopt het dat Franse onderzoeken spreken van een significant verhoogd risico op de ziekte ALS in geval van GSM-antennestations?
- b. Klopt het dat er geen wetenschappelijke eindconclusie mogelijk is die uitsluit dat straling geen ALS veroorzaakt?
- c. Klopt het dat in Herwijnen ALS 36 maal zo vaak voorkomt als gemiddeld?
- d. Waarom wordt er geen onderzoek gedaan naar de oorzaak hiervan en het eventuele verband met straling?

De termijn (uiterlijk a.s. maandag) is niet haalbaar. Ik wil zowel intern als met de gemeente (de GGD is een gemeentelijke dienst) afstemmen. Intern afstemmen is op het moment lastig, omdat we erg druk zijn met corona. Verder zal ik de vragen waarschijnlijk moeten uitzetten of informatie moeten navragen bij anderen. Dit is niet mogelijk binnen deze korte termijn.

Vriendelijke groet,

[REDACTED]
Milieugezondheidskundige

Werkdagen: ma en di tot 15 uur, wo-ochtend, do en vr

Bezoekadres: Groenewoudseweg 275, Nijmegen

GGD Gelderland-Zuid
Postbus 1120 | 6501 BC Nijmegen
T 088 144 71 44
www.ggdgelderlandzuid.nl

Vragen over je omgeving en gezondheid? Kijk op GGDleefomgeving.nl!

Van: [REDACTED] rijksoverheid.nl>

Verzonden: woensdag 11 maart 2020 16:06

Aan: [REDACTED] [@ggdgelderlandzuid.nl>](mailto:@ggdgelderlandzuid.nl)

Onderwerp: 2020 03 05 FV Radar Herwijnen (31936-718)

Geachte mevrouw [REDACTED] beste [REDACTED]

We spraken elkaar vanochtend telefonisch.

Bij het project realisatie radar Herwijnen zijn door de 2de kamer technische vragen gesteld aan de staatssecretaris (zie bijlage)

Zouden jullie het feitelijk deel van de vragen 45 en 46 kunnen beantwoorden?

Bij voorkeur uiterlijk maandag.

Alvast dank.

Vriendelijke groet,

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "████████<████████@rijksoverheid.nl>"
Sent: Friday, March 13, 2020, 9:16 AM
To: "████████ mindef.nl" <████████ mindef.nl>; "████████ mindef.nl"
Subject: windparken, contact tussen PA's

Hallo █████ en █████

Gisteren was weer een mooi voorbeeld van hoe snel misverstanden om zich heen kunnen grijpen toen een boodschap over het verstrekken van vvgb's na drie keer doorvertellen ineens inhield dat de stas een besluit zou hebben genomen. Gelukkig hebben we redelijk snel het misverstand ook weer de wereld uit kunnen helpen.

Gisteravond had ik nog even contact met █████ over hoe het was gegaan in het Kernteam Wind op Land over de verkeerde boodschap. █████ legde mij uit dat ook daar het misverstand de wereld uit was geholpen en dat ook de provincies nu weer weten dat er nog geen besluit is genomen door de stas.

Dat laatste begint echter wel voor onrust te zorgen: men heeft behoefte aan duidelijkheid en de waardering voor Defensie wordt niet met het uitblijven daarvan er niet beter op. Dat is geen goede ontwikkeling.

Ik heb met █████ gedeeld dat naar mijn idee de stas erg opziet tegen het nemen van een besluit omdat zij moeite heeft ervan uit te gaan dat het met "Herwijnen" uiteindelijk goed komt. Die twijfel is niet goed voor het project Herwijnen zelf, maar het wakkert ook de onrust aan rond de ontwikkeling van windparken die afhankelijk zijn van een vvgb van Defensie.

We hebben geprobeerd de stas te helpen met een nieuwe notitie die antwoord moet geven op haar vragen. Ik hoop dat die snel op haar bureau ligt.

████████ opperde de mogelijkheid dat de Politiek Assistenten van Visser en Wiebes met elkaar zouden kunnen overleggen om te zien of de meningsvorming van de stas kan worden gesteund. Het is afhankelijk van hoe die twee met elkaar zouden kunnen opschieten, maar het is een poging waard. Hij ging de PA van Wiebes opzoeken om die te polsen.

Ik hoop dat hier iets positiefs uitkomt. Ik denk dat alle initiatieven van nut kunnen zijn. Het leek mij goed jullie hierover te informeren.

Groet,

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] tno.nl>
Sent: Monday, March 16, 2020, 3:17 PM
To: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
< [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; "
< [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; "
(Kemo)" < [REDACTED] @tno.nl>; " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; "
< [REDACTED] tno.nl>
Subject: FW: Ter informatie: Correctie Eerste indruk Kennisplatform EMV over ICNIRP
Attachments: 20200312 Eerste indruk ICNIRP 2020_v2.pdf

CORRECTIE vanuit het KP EMV.

Beste collega's,

Zojuist een correctie ontvangen, inclusief toelichting (zie hieronder).

Belangrijk is ook de vorige versie te verwijderen, zoals de organisatie vraagt:

"In de bijlage treft u de nieuwe versie aan, met het verzoek om de oude versie niet (meer) te gebruiken.

Onze excuses voor eventueel ongemak.

"

M.vr.gr.

[REDACTED]

Senior research scientist T +31 ([REDACTED]
Electronic Defence M [REDACTED] Location [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

From: [REDACTED] @k
ennispla
tform.nl

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

>

Sent: maandag 16 maart 2020 15:04

Subject: Ter informatie: Correctie Eerste indruk Kennisplatform EMV over ICNIRP

Beste deelnemers van de klankbordgroep van het KP EMV,

Vanochtend hebben we per mail de Eerste indruk van het Kennisplatform Elektromagnetische Velden over de nieuwe aanbeveling van ICNIRP verstuurd.

Echter, de laatste zin onder 'Eerste indruk' bleek lezers op het verkeerde been te zetten.

Er stond:

De nieuwe limieten zijn ingewikkelder dan de vorige. Hierdoor is het onduidelijk of de nieuwe aanbeveling in Europa toegepast gaat worden.

Dat hebben we nu veranderd in:

De nieuwe limieten zijn ingewikkelder dan de vorige. Het is onbekend of de nieuwe aanbeveling in Europa toegepast gaat worden.

Deze formulering is meer correct en komt beter overeen met de informatie onder 'Achtergrond'. Op de website is het al gewijzigd.

In de bijlage treft u de nieuwe versie aan, met het verzoek om de oude versie niet (meer) te gebruiken.

Onze excuses voor eventueel ongemak.

Met hartelijke groet,

[REDACTED]

Onderzoeksmedewerker
Kennisplatform Elektromagnetische Velden en Gezondheid
tel:

@kennisplatform.nl

In het Kennisplatform Elektromagnetische Velden en Gezondheid werken RIVM, TNO, DNV GL, GGD GHOR Nederland, Agentschap Telecom en ZonMw samen om wetenschap te duiden voor burgers en werknemers. Zie ook:

www.kennisplatform.nl

Het Kennisplatform EMV werkt samen met de Gezondheidsraad.

RIVM | TNO | DNV GL
GGD GHOR NEDERLAND
AGENTSCHAP TELECOM
ZONMW

From: "████████<████████tno.nl>"
 Sent: Tuesday, March 17, 2020, 2:12 PM
 To: "████████mindef.nl<████████mindef.nl>"; "████████mindef.nl<████████mindef.nl>"
 Cc: "████████(<████████tno.nl>); "████████rijksoverheid.nl<████████rijksoverheid.nl>"
 <████████rijksoverheid.nl>; "████████rijksoverheid.nl<████████rijksoverheid.nl>";
 "████████rijksoverheid.nl<████████rijksoverheid.nl>"; "████████mindef.nl<████████mindef.nl>";
 "████████mindef.nl<████████mindef.nl>"; "████████mindef.nl<████████mindef.nl>";
 Subject: RE: versie 4 van de 83 antwoorden bij kamervragen Herwijnen

---

Beste collega's

Mbt tot de afstand voor de beantwoording drie opmerkingen.

- De vraag is echt heel onduidelijk geformuleerd. De introductie "Als u de rapporten zou aanpassen naar de gehanteerde maximale blootstellingslimieten van 28-61 V/m" suggereert dat er een ander toetsingskader gebruikt zou moeten worden.
 Echter, deze waarden komen uit de 1998 ICNIRP en zijn frequentieafhankelijk. Zie figuur 1, bladzijde 18 uit TNO 2020 R10094.
 Precies deze tijdgemiddelde waarden zijn gebruikt. Namelijk 28 V/m voor de mobiele telecom en omroep, 61 V/m voor de weer- en navigatieradars, 47,6 V/m voor de SMART-L, 43,5 V/m voor de MSSR, 61 V/m voor de 2,4G&5G WLAN routers als ook 5G mobiele telefonie, 36,4 V/m voor de 2G/3G/4G en 59,6 V/m voor de DECT telefoons.
 Dus er zijn geen andere waarden gebruikt (wat de vraagstelling doet vermoeden). In de rapportage staat ook geen enkele suggestie dat andere waarden gebruikt zijn.
 Dus echt, ik snap de vraag niet.
- ██████ en ondergetekende hebben geprobeerd ons voor te stellen wat mogelijk wel bedoelt zou kunnen worden. En dat is de gedane suggestie. Maar "let op".
 Het Thales rapport gaat uit van een enkele Thales radar. Dus navraag bij Thales zou ons enkel de afstanden voor een enkele radar opleveren. Daarbij moet worden opgemerkt, zoals ook uit de TNO rapportage op te maken is, dat de dominante bron (in dit geval de radar) in hoge mate die afstand zal bepalen. In een situatie met samengestelde blootstelling zal de afstand iets groter worden, maar niet veel. Hoeveel weet ik niet precies, want dat hangt af van de afstanden van "dat" punt tot de Waal (de navigatieradars) en de KNMI radar.

Het bijbehorende plaatje is in de Thalesrapportage Versie 2 gegeven in figuur 2. Daaruit is te zien dat vanaf 250m is het voor deze radar het veilig is om, ook in starende modus, tot en met op 24m als algemeen publiek te verblijven.

- De samengesteld blootstelling voor de tijdelijke dichtstbijzijnde woning kan altijd nog worden bepaald als een nauwkeurigere bepaling nodig is.

M.vr.gr.

████████
 Senior research scientist
 Electronic Defence

T +31 (0)████████
 M ██████████
 E ██████████
tno.nl

[Location](#)

From:

TNO Innovation
for life

████████ min
def.nl

@mi
ndef.nl>

Sent:

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

dinsdag 17 maart 2020 12:34

To: mindef.nl
Cc: (<[REDACTED]tno.nl>; [REDACTED]
rijksoverheid.nl; mindef.nl; rijksoverheid.nl; mindef.nl; rijksoverheid.nl; mindef.nl; mindef.nl)

Subject: Fwd: versie 4 van de 83 antwoorden bij kamervragen Herwijnen

Hierbij het vanochtend toegezegde concept versie 4, meet nog slechts een rode markering van mij.

Voor alle meelezers, ter info deze versie ook naar jullie.

DMO, RVB en TNO graag nog even kijken naar antwoord 55:

Als u de rapporten zou aanpassen naar de gehanteerde maximale blootstellingslimieten van 28-61 V/m, wat is dan de minimale afstand tussen de radar en de dichtstbijzijnde woning?

Reactie van TNO: De vraag wordt niet begrepen. Aangenomen wordt dat de genoemde elektrische veldsterkten de waarden zijn die worden gegeven in tabel 7 van de INCIRP-richtlijn (uit 1998) voor de frequenties tussen 10 MHz en 300 GHz. In het TNO rapport (TNO 2020 R10094) is getoetst tegen de ICNIRP-richtlijn en zijn de bijbehorende frequentieafhankelijke limietwaarden gebruikt. Als de vragensteller bedoelt: 'hoe dicht kan ik het radarsysteem naderen?' dan moet rekening gehouden worden met het gegeven dat de antennewinst bij nadering van het systeem afneemt. Uit de analyse die de radarfabrikant heeft uitgevoerd, blijkt dat er geen restricties zijn. **JW Deze moeten we nader aanscherpen. Ik herinner me dat Thales een afstand van 225 m aangaf als onveilige zone op 25m hoogte. Juist**

Het zou mooi zijn wanneer we konden aangeven dat je met de cumulatieve waarden meegerekend zelfs kon wonen (de vraag draait om 'woning') tot bijv. 250 m. dan is de hele discussie over een tijdelijk bewoonde unit die wat dichterbij staat dan de 400m meteen grotendeels ontkracht.

Mvg [REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] <[REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Tuesday, March 17, 2020, 12:54 PM
To: "mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
[REDACTED]
Cc: "tno.nl" <[REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] tno.nl" <[REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED]
" rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED]
" mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED]
<[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: versie 4 van de 83 antwoorden bij kamervragen Herwijnen

---

Het zou inderdaad heel fijn zijn wanneer het zó duidelijk gesteld zou kunnen worden als [REDACTED] hier beschrijft. Alleen dan kunnen we af van de discussie dat hier maar wat wordt gesold met de gezondheid van de mensen uit Herwijnen.

Van: [REDACTED] mindef.nl <[REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: dinsdag 17 maart 2020 12:34
Aan: [REDACTED] mindef.nl
CC: tno.nl; [REDACTED] tno.nl; <[REDACTED] rijksoverheid.nl>;
[REDACTED] rijksoverheid.nl>; mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl
Onderwerp: Fwd: versie 4 van de 83 antwoorden bij kamervragen Herwijnen

---

Hierbij het vanochtend toegezegde concept versie 4, meet nog slechts een rode markering van mij.

Voor alle meeleezers, ter info deze versie ook naar jullie.

DMO, RVB en TNO graag nog even kijken naar antwoord 55:

Als u de rapporten zou aanpassen naar de gehanteerde maximale blootstellingslimieten van 28-61 V/m, wat is dan de minimale afstand tussen de radar en de dichtstbijzijnde woning?

Reactie van TNO: De vraag wordt niet begrepen. Aangenomen wordt dat de genoemde elektrische veldsterkten de waarden zijn die worden gegeven in tabel 7 van de INCIRP-richtlijn (uit 1998) voor de frequenties tussen 10 MHz en 300 GHz. In het TNO rapport (TNO 2020 R10094) is getoetst tegen de ICNIRP-richtlijn en zijn de bijbehorende frequentieafhankelijke limietwaarden gebruikt. Als de vragensteller bedoelt: 'hoe dicht kan ik het radarsysteem naderen?' dan moet rekening gehouden worden met het gegeven dat de antennewinst bij nadering van het systeem afneemt. Uit de analyse die de radarfabrikant heeft uitgevoerd, blijkt dat er geen restricties zijn. **JW Deze moeten we nader aanscherpen. Ik herinner me dat Thales een afstand van 225 m aangaf als onveilige zone op 25m hoogte. Juist**

Het zou mooi zijn wanneer we konden aangeven dat je met de cumulatieve waarden meegerekend zelfs kon wonen (de vraag draait om 'woning') tot bijv. 250 m. dan is de hele discussie over een tijdelijk bewoonde unit die wat dichterbij staat dan de 400m meteen grotendeels ontkracht.

Mvg [REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
 Sent: Tuesday, March 17, 2020, 1:21 PM
 To: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl
 Cc: " [REDACTED] < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl
 " [REDACTED] < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl
 < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl
 Subject: RE: versie 4 van de 83 antwoorden bij kamervragen Herwijnen

---

Heren,

Ik meen dat genoemde onveilige zone geldt voor boresight, dus ter hoogte van de antenne, en onder de elevatiehoek van de zendbundel, in de staring mode (een mondvol). Het kan natuurlijk geen kwaad om dit bij de fabrikant te verifiëren.

Met de vriendelijke groet,

From: [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>
 Sent: Tuesday, March 17, 2020 12:55 PM
 To: " [REDACTED] mindef.nl' < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl
 Cc: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl
 " [REDACTED] mindef.nl; " [REDACTED] mindef.nl
 Subject: RE: versie 4 van de 83 antwoorden bij kamervragen Herwijnen

Het zou inderdaad heel fijn zijn wanneer het zó duidelijk gesteld zou kunnen worden als [REDACTED] hier beschrijft. Alleen dan kunnen we af van de discussie dat hier maar wat wordt gesold met de gezondheid van de mensen uit Herwijnen.

Van: [mindef.nl](#) < [REDACTED] mindef.nl>
 Verzonden: dinsdag 17 maart 2020 12:34
 Aan: [mindef.nl](#)
 CC: [tno.nl](#); [tno.nl](#); < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl; " [REDACTED] mindef.nl
 Onderwerp: Fwd: versie 4 van de 83 antwoorden bij kamervragen Herwijnen

---

Hierbij het vanochtend toegezegde concept versie 4, meet nog slechts een rode markering van mij.

Voor alle meeleezers, ter info deze versie ook naar jullie.

DMO, RVB en TNO graag nog even kijken naar antwoord 55:

Als u de rapporten zou aanpassen naar de gehanteerde maximale blootstellingslimieten van 28-61 V/m, wat is dan de minimale afstand tussen de radar en de dichtstbijzijnde woning?

Reactie van TNO: De vraag wordt niet begrepen. Aangenomen wordt dat de genoemde elektrische veldsterkten de waarden zijn die worden gegeven in tabel 7 van de INCIRP-richtlijn (uit 1998) voor de frequenties tussen 10 MHz en 300 GHz. In het TNO rapport (TNO 2020 R10094) is getoest tegen de ICNIRP-richtlijn en zijn de bijbehorende frequentieafhankelijke limietwaarden gebruikt. Als de vragensteller bedoelt: 'hoe dicht kan ik het radarsysteem naderen?' dan moet rekening gehouden worden met het gegeven dat de antennewinst bij nadering van het

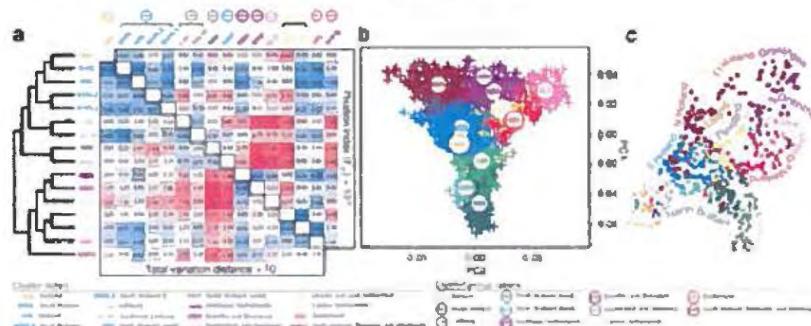
From: * <tno.nl>
 Sent: Wednesday, March 18, 2020, 10:39 AM
 To: * mindef.nl" mindef.nl"; " mindef.nl" mindef.nl";
 * mindef.nl" < mindef.nl"; " mindef.nl" mindef.nl";
 * mindef.nl" < rijksoverheid.nl"; " mindef.nl" < rijksoverheid.nl";
 Cc: " (< tno.nl"; " rijksoverheid.nl"; " mindef.nl" < rijksoverheid.nl";
 * mindef.nl" < mindef.nl"; " mindef.nl" < mindef.nl";
 * mindef.nl" < rijksoverheid.nl"; " mindef.nl" < mindef.nl";
 * outlook.com>; " mindef.nl" < mindef.nl";
 * tno.nl>
 Subject: RE: HERWIJNEN update (reactie+bevestiging dat afgesproken voorbereiding AO door moet gaan)

Beste collega's

Even als achtergrondinformatie bij de ALS vraag (laat maar weten als ik jullie teveel spam).

Mijn dochter kwam met een manuscript die recent ter publicatie is aangeboden. Daarin is voor NLD gekeken naar het Haplotype (zie <https://nl.wikipedia.org/wiki/Haplotype>).

Uit dit manuscript staat o.a. het volgende plaatje:

Figure 1 The genetic structure of the people of the Netherlands. (a) The STRUCTURE dendrogram of ChromoPipes consistency matrix showing clustering of 1,626 Dutch individuals based on haplotype similarity. Associated pair variation distance (TVD) and fixation index statistics between clusters are shown in the matrix. Permutation testing of TVD yields $p < 0.01$ for all cluster pairs, indicating that clustering is non-random. Cluster labels derive from Dutch provinces and are averaged into cluster groups for genetically and geographically similar clusters (circled labels). (b) The first two principal components (PCs) of ChromoPipes consistency matrix for all individuals analysed. Points represent individuals and are coloured and labelled by cluster group. (c) Geographical distribution of 1,622 sampled individuals, coloured by cluster groups defined in (a). Labels represent provinces in the Netherlands. Map boundary data from the Database of Official Administrative Areas (GADM, <http://gadm.org>).

Zo is te zien dat binnen het Nederlands grondgebied een statistisch significante diversiteit in de genetische samenstelling is. Aangezien de wetenschappelijke consensus is dat genetische aspecten bij ontwikkeling van ALS belangrijke factoren zijn, geeft dit plaatje wel aan dat als uit een vergelijking met andere delen van Nederland blijkt dat er in Herwijnen een specifiek ALS-cluster zouden zijn, het op basis daarvan het moeilijk is een oorzakelijk verband met de aanwezigheid van de KNMI-radar uit op te maken.

Voor zover. Gewoon als achtergrond.

M.vr.gr.

PS. 1. De achterliggende informatie is te vinden door de volgende links te volgen:

Archief waar het manuscript te vinden is:

<https://www.biorxiv.org/content/10.1101/2020.01.01.892513v1.full.pdf>

Wetenschappelijk tijdschrift waaraan het aangeboden is:

<https://nature-research-under-consideration.nature.com/users/37265-nature-communications/posts/58944-dutch-population-structure-across-space-time-and-gwas-design>

PS. 2. Ik merk dat ik wat minder energiek word. Omdat ik vanmiddag een intensieve NATO MSG SET Tel conference heb, waarbij ik als lid van Technical Program Committee NLD vertegenwoordig, voor een Experts Meeting gepland in oktober, schakel ik nu even af en neem rust.

T +31 ([REDACTED]
Senior research scientist
Electronic Defence M [REDACTED] Location From:
E [REDACTED] tno.nl [REDACTED] TNO innovation for life [REDACTED]

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

maart 2020 09:21
To: mindef.nl'; mindef.nl>; mindef.nl;
mindef.nl; mindef.nl; rijksoverheid.nl;
mindef.nl Cc: (< tno.nl>; rijksoverheid.nl; rijksoverheid.nl;
mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl;
rijksoverheid.nl; outlook.com; mindef.nl
Subject: RE: HERWIJNEN update (reactie+bevestiging dat afgesproken voorbereiding AO door moet gaan)

Goedemorgen iedereen,

Zeer begrijpelijk dat de GGD druk is met COVID-19.

Aangezien ik mijn dochter (ziek) thuis heb, heb ik dit net even kort overlegd en zij gaat kijken of we via het ALS-centrum toch nog extra gegevens kunnen verkrijgen over de vermeende 36 ALS gevallen.

Nader bericht volgt zsm.

M.vr.gr

T +31 ([REDACTED]
Senior research scientist
Electronic Defence M [REDACTED] Location From:
E [REDACTED] tno.nl [REDACTED] TNO innovation for life [REDACTED] @minde [REDACTED]

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by f.nl mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

f.nl>
Sent: dinsdag 17 maart 2020 20:20
To: mindef.nl'; mindef.nl'; mindef.nl;
rijksoverheid.nl'; mindef.nl
Cc: (< tno.nl>; < tno.nl>;
rijksoverheid.nl'; mindef.nl'; mindef.nl;
mindef.nl; mindef.nl; rijksoverheid.nl;
outlook.com; mindef.nl

Subject: RE: HERWIJNEN update (reactie+bevestiging dat afgesproken voorbereiding AO door moet gaan)

En een paar opmerkingen van mij in CAPITAL

From: AL/DS/DAOG < mindef.nl>

Sent: dinsdag 17 maart 2020 16:27

To: AL/HDB mindef.nl>;
DMO/PROJN/STGP mindef.nl>; BS/AL/DCO

< mindef.nl>; rijksoverheid.nl' rijksoverheid.nl>;
BS/AL/DJZ/C1 BST < mindef.nl>
Cc: (tno.nl>; tno.nl' < tno.nl>; rijksoverheid.nl>;
< rijksoverheid.nl>; mindef.nl>;
DMO/PROJN/DIP PROJN < mindef.nl>;
< mindef.nl>;
BS/AL/HDB/Stafbureau < mindef.nl>;
< rijksoverheid.nl>; outlook.com' < outlook.com>
< outlook.com>

Subject: HERWIJNEN update (reactie+bevestiging dat afgesproken voorbereiding AO door moet gaan)

(ook graag specifieke aandacht van meelezers en anderen)

In lichter blauw reacties op jouw richtlijnen van vanochtend.

Kamervragen

- Moeten binnen de geldende deadline worden beantwoord Ik buig me er vandaag over. Wat hadden we afgesproken over in de lijn brengen. Welke dag gaat hij parafenronde in en door naar BSG en vervolgens STAS?

JW: Opgelegde deadlines: de 26^e maart bij de griffie, de 19^e bij DGB. Ik ben vaan plan om donderdag naar PKC te komen en dit gestand te doen. Ik zal e.e.a. dan in de lijn brengen, hopelijk is er zodat ik het in persoon kan stroomlijnen in de juiste formats. DUIDELIJK IK BEN ER DONERDAG VOORALSNOG TOT 1200

AO

- Vooralsnog is dit niet gecancelled. Er moet dus tijdig een bundel worden aangemaakt. Als basis de bundel van de vorige keer gaan gebruiken en aanvullen c.q. updaten met nieuwe fiches en QandA's. In ieder geval fiches en QandA's maken over de onderwerpen die in de vragen terugkomen. Ik neem aan dat dit allemaal in de vragen zit maar wat mij te binnen schiet. RCR procedure (is voorzien)/ participatie omwonenden / relatie en communicatie decentrale overheden / waarom niet de alternatieve locaties? / ICNIRP (is voorzien) / technische stralingsaspecten (zie *)/ ALS (hebben we voorzien, echter wanneer/als de GGD niet meewerkt zoas! Ronald ervoer, dan wordt deze info niet uitgebreider dan wat TNO al beschreef in het rapport en wat we beantwoorden bij vraag 46.) /PvA (?) bedoel je tijdfasering) JA DE INFOGRAPHIC MET EEN TIJDSINDICATIE (ZOALS JIJ LAATSTGESCHREVEN HAD) EN DAARBIJ DE VOORZIENE CONTACTEN MET DECENTRALE BESTUURDERS/ operationele behoeftie incl radars buitenland reserveradar (JW: is voorzien)/ discussie etc. Ik ga ervan uit dat jij de uitvraag Fiches en Qand A's doet (voor zover nog niet is gebeurd) en ook onderwerpen toevoegd

Je hebt mijn mail van donderdag 12 maart gezien waarin ik de werkgroep instrueerde. Je geeft aan dat de voorbereidingen door moeten gaan. Goed voor de werkgroepleden om daar nota van te nemen. Dat was na de werkgroep en na ons overleg over de voorbereiding van het AO. In de rood gemerkte frase hebben we richtlijnen gegeven aan de werkgroep (incl. TNO) vvb de voor te bereiden fiches:

Update van fiche:

1. Urgentie (origineel van begin nov)(dzv CLSK)
2. Operationele onderbouwing (idem)(dzv CLSK)
3. Communicatieplan (RVB)
4. RCR-stappenplan met reeds genomen acties vanaf 17 feb en doorlopend tot de geplande in gebruik neming radar medio 2022

Nieuwe fiches:

5. ALS (dzv RVB met TNO, mmv GGD (als die tijdig reageren))

6. Nieuwe ICNIRP-norm en betekenis (TNO)

7. Het tijdelijk bewoonde huis (RVB) en consequenties.

Ik adviseer je eerst de vragen en antwoorden te lezen en dan aan te geven wat je zinnig acht om toe te voegen aan de richtlijnen van vorige week. DENK ER OOK VOORAL ZELF ALS WWRKGROEP OVER MEE Je wilt inderdaad een fiche over 'technische stralingsaspecten'? Of zou het hier dan wel handig zijn om [ ] en [ ] de stas mondeling in te wijden in de technische stralingswereld? Wanneer zij kiest voor schriftelijke les, dan moeten we onze 'aantal-vragen-prijswinnaars' van TNO wel duidelijk aangeven tot hoever zij de kennis van onze stas mogen aanvullen en in welke taal/abstractie- en detailniveau je dat gepresenteerd wilt zien. In een 'persoonlijk instructie' is natuurlijk beter eker te stellen of de boodschappen aankomen en welke niches de stas ervaart. ER KOMT TZT ZEKER WEER EEN VOORBESPREKING WAARIN STAS WIL GESPREKEN HOE HET PRECIES ZIT MAAR ER IS ECHT OOK WAT PAPIERWERK OP DAT GEBIED NODIG

#

Wil jij coördineren met DJZ en DCO incl [ ] over de lijn die gekozen moet worden naar de [ ]. Er is vanuit DJZ heen en weer gemaaid over dit onderwerp. Daar lag de nadruk op juridische advisering. Het is aan jou om samen met DJZ DCO en [ ] ook te kijken naar de politiek bestuurlijke advisering. Welke boodschap brengen we aan [ ] hoe brengen we die boodschap, welke handelingsperspectieven heeft [ ] dan en hoe kunnen wij daar dan weer op reageren. Stem ook met [ ] af dat niet alleen met [ ] wordt gesproken maar dat de vraag over [ ] nog aan [ ] moet worden beantwoord.

[ ] (DJZ), zal, zoals we een maand geleden afspraken, [ ] en [ ] (die dat nog afmaakt) en mij en jou direct informeren over de nog te ontvangen besluit van stas. Met die richtlijn kan een gesprek voorbereid en gevoerd worden met de [ ]. De insteek van een maand geleden was dat [ ] en [ ] dat gesprek zouden voeren. Ik vraag me af welke politiek bestuurlijke advisering dan nog aan de stas of aan onze -ook op dit vlak- ervaren [ ] en [ ] nog moeten worden gegeven nadat de stas haar besluit op het advies van DJZ heeft kenbaar gemaakt. [ ] misschien wel handig om contact op te nemen met [ ] over het voorliggende advies (voor zover [ ] je niet heeft bijgepraat). [ ] heb jij meedenken/extra richtlijnen van ons nodig?

Zoals gister aangegeven, zal dat aanstaande gesprek met [ ] ook opschuiven tot na de 'lock down' tot zeker begin april. Ronald ([ ]) zal dat communiceren met de [ ].

PVA

Op het bord bij secretariaat STAS staat nog steeds het PvA. Als ik op de Defensiepagina over radarstations kijk ontbreken er nog steeds plandata en een opmerking dat we door Corona de procedures verlengen c.q. planning aanpassen om toch voldoende inspraak te kunnen garanderen. Wil je ook kijken of we dit ergens in de Kamervragen kunnen beantwoorden.

De mededeling dat RVB het fatsoenlijk en verstandig acht om te schuiven, is van gisterochtend.

[ ] wil svp een aankondiging op de website voorleggen aan [ ] en checken of er verdere aanpassingen en aankondigingen kunnen worden gedaan.

@ [ ] wil jij de actiepunten opnemen in de takenlijst

@ [ ] wil jij ondersteunen bij het relevanter maken van de webpagina door heldereder de actuele info over procedures en tijdlijnen op de eerste pagina te laten zetten

Ik ben benieuwd naar je reacties op de antwoorden op de vragen van onze kamerleden.**KOMT LATER GA VANAVOND NOG LEZEN**

Mvg [redacted]

Van: " [redacted] AL/DS/DAOG" <[redacted] mindef.nl>
Datum: donderdag 12 maart 2020 om 15:01:00
Aan: " [redacted] rijksoverheid.nl>, "" [redacted]
< [redacted] rijksoverheid.nl>, "" [redacted] BS/AL/DJZ/CI
BST" < [redacted] mindef.nl>, "" [redacted]
" [redacted] rijksoverheid.nl>, "" [redacted] rijksoverheid.nl>, ""
" - ILT" < [redacted] @ilent.nl>, "" [redacted]
DMO/PROJN/DIP PROJN" < [redacted] mindef.nl>, "" [redacted]
BS/AL/HDB/Belmdwrs" < [redacted] mindef.nl>, "" [redacted]
EMSD, BS/AL/DS/Dir. Plan./AfdLuOptr" < [redacted] mindef.nl>, "" [redacted]

Cc: " [redacted] mindef.nl>, " ([redacted] < [redacted] tno.nl>
" AL/HDB" [redacted] mindef.nl>, "" [redacted] mindef.nl>, ""
" DMO/PROJN/STGP" [redacted] mindef.nl>, "" [redacted] mindef.nl>, ""
" OOCL/B&TCO/140ZWTCIE/2ZWTPEL" [redacted] mindef.nl>, "" [redacted] nl>, ""
< [redacted] minbzk.nl>, "" [redacted]
" [redacted] tno.nl>

Onderwerp: kamervragen en AO : fiches (update en nieuw)

Beste collega's,

Vanochtend heb ik jullie met bijgaande flipover geïnformeerd over de beantwoording van kamervragen en het AO op 8 april.

Kamervragen.

Graag voor a.s. maandag 13.00u digitaal bij mij dus de antwoorden van de kamervragen.

Het gros circa 60 van de antwoorden komt van TNO. Gefeliciteerd [redacted] en [redacted] jullie hebben de hoofdprijs! Die graag invoegen in het doc dat ik gister verspreidde. Iemand gaf vanochtend aan dat antwoorden van TNO apart moeten, echter dat doen we niet. TNO-antwoorden graag starten of larderen met: "TNO geeft aan dat....." Beantwoording is de verantwoordelijkheid van stas, maar zo geeft ze aan dat de inhoudelijke expertise van jullie afkomstig is en van wetenschappelijke waarde en juistheid is. Ik zal daar waar nodig nog een "defensie-duiding" toevoegen aan jullie antwoorden.

Het AO op 8 april.

Voor het AO stelden we vast dat de volgende fiches moeten komen (voor format, zie bijlagen) voor 25 maart 13.00u:

Update van fiche:

1. Urgentie (origineel van begin nov)(dzv CLSK)
  2. Operationale onderbouwing (idem)(dzv CLSK)
  3. Communicatieplan (RVB [redacted])
  4. RCR-stappenplan met reeds genomen acties vanaf 17 feb en doorlopend tot de geplande in gebruik neming radar medio 2022
- Nieuwe fiches:
5. ALS (dzv RVB met TNO, mmv GGD (als die tijdig reageren))

6. Nieuwe ICNIRP-norm en betekenis (TNO)

7. Het tijdelijk bewoonde huis (RVB) en consequenties.

Bij de Q&A's in de fiches even scherp zijn. Beter eventuele pijn in dit stadium intern blootleggen, dan dat stas er in een debat mee wordt verrast.

Mvg [REDACTED]

Van: "AL/HDB" [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Datum: dinsdag 17 maart 2020 om 10:11:58

Aan: "AL/DS/DAOG" <[REDACTED][mindef.nl](#)>,

"BS/AL/DCO" <[mindef.nl](#)>

Cc: "DMO/PROJN/STGP" [REDACTED] [mindef.nl](#)>,

"OOCL/B&TCO/140ZWTCIE/2ZWTPEL"

<[mindef.nl](#)>, "AL/HDB"

[mindef.nl](#)>

Onderwerp: HERWIJNEN update

Graag aandacht voor de volgende vragen m.b.t. dossier Herwijnen

Kamervragen

- Moeten binnen de geldende deadline worden beantwoord Ik buig me er vandaag over. Wat hadden we afgesproken over in de lijn brengen. Welke dag gaat hij parafenronde in en door naar BSG en vervolgens STAS?

AO

- Vooralsnog is dit niet gecancelled. Er moet dus tijdig een bundel worden aangemaakt. Als basis de bundel van de vorige keer gaan gebruiken en aanvullen c.q. updaten met nieuwe fiches en QandA's. In ieder geval fiches en QandA's maken over de onderwerpen die in de vragen terugkomen. Ik neem aan dat dit allemaal in de vragen zit maar wat mij te binnen schiet. RCR procedure / participatie omwonenden / relatie en communicatie decentrale overheden / waarom niet de alternatieve locaties? / ICNIRP / technische stralingsaspecten / ALS / Pva / operationele behoeftie incl radars buitenland reserveradar discussie etc. Ik ga ervan uit dat jij de uitvraag Fiches en Qand A's doet (voor zover nog niet is gebeurd) en ook onderwerpen toevoegd

#

Wil jij coördineren met DJZ en DCO incl [REDACTED] over de lijn die gekozen moet worden naar [REDACTED]

Er is vanuit DJZ heen en weer gemaaid over dit onderwerp. Daar lag de nadruk op juridische advisering. Het is aan jou om samen met DJZ DCO en [REDACTED] ook te kijken naar de politiek bestuurlijke advisering. Welke boodschap brengen we aan [REDACTED] hoe brengen we die boodschap, welke handelingsperspectieven heeft [REDACTED] dan en hoe kunnen wij daar dan weer op reageren.

Stem ook met [REDACTED] af dat niet alleen met [REDACTED] wordt gesproken maar dat de vraag over

nog aan [REDACTED] moet worden beantwoord

PVA

Op het bord bij secretariaat STAS staat nog steeds het PvA. Als ik op de Defensiepagina over radarstations kijk ontbreken er nog steeds plandata en een opmerking dat we door Corona de procedures verlengen c.q. planning aanpassen om toch voldoende inspraak te kunnen garanderen. Wil je ook kijken of we dit ergens in de Kamervragen kunnen beantwoorden.

@ [REDACTED] wil jij de actiepunten opnemen in de takenlijst

@ [REDACTED] wil jij ondersteunen bij het relevanter maken van de webpagina door heldereder de actuele info over procedures en tijdlijnen op de eerste pagina te laten zetten

[REDACTED]
Directeur Integraal Beleid

[REDACTED]
Directoraat Generaal Beleid
Ministerie van Defensie

Kalvermarkt 33 | 2511 CB | Den Haag | kamer A-23
Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | The Netherlands

M: +31 6 48 95 78 13

mindef.nl

www.defensie.nl

Officier Toegevoegd

TLNT

mindef.nl

@mindef.nl

T:

(op woensdag flex)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde [REDACTED] of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat [REDACTED] geen aansprakelijkheid voor schade, van welke [REDACTED] ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde [REDACTED] of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat [REDACTED] geen aansprakelijkheid voor schade, van welke [REDACTED] ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

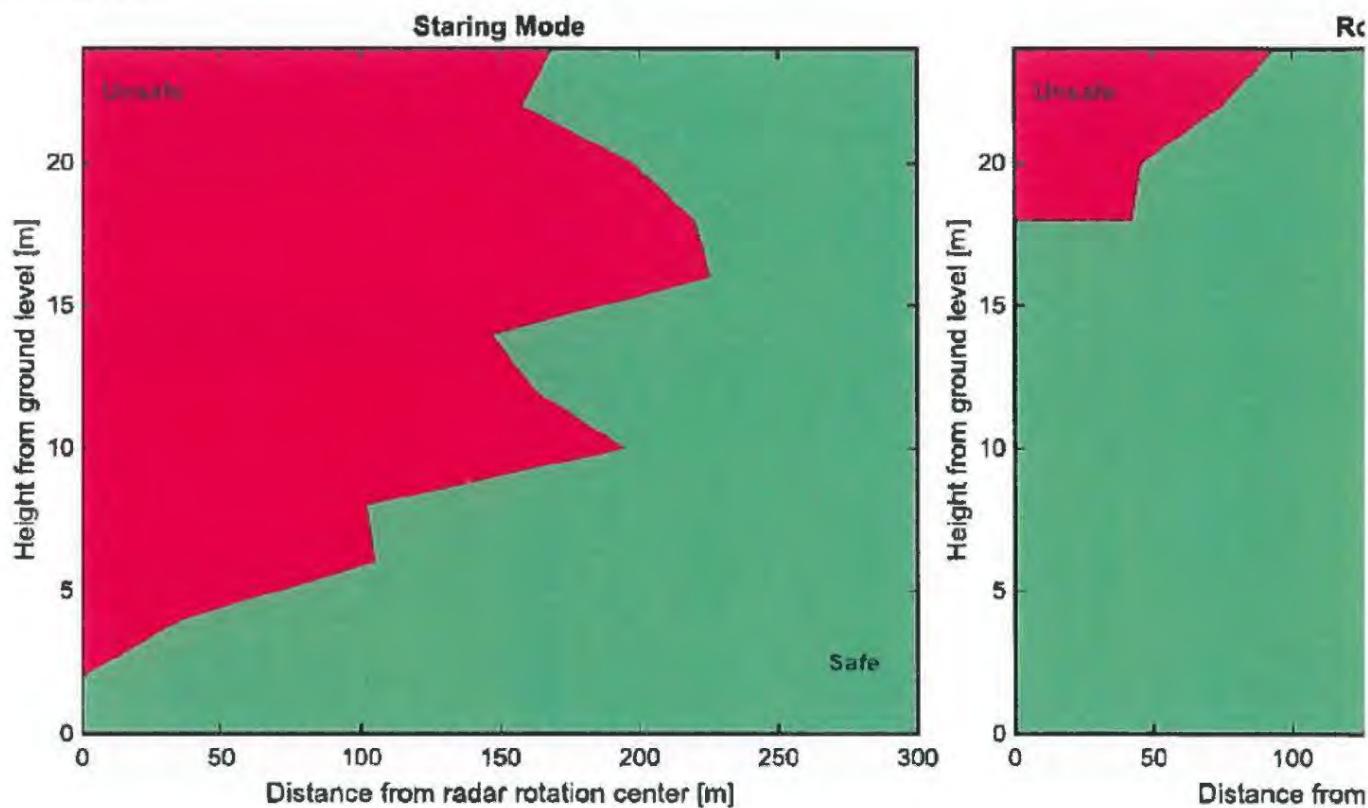
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] <[REDACTED]@tno.nl>
 Sent: Wednesday, March 18, 2020, 10:43 AM
 To: " [REDACTED]@mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>
 Cc: " [REDACTED]@mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>;
 Subject: Veilige afstand volgens Thales NL

Beste [REDACTED]

Ik heb het Thales rapport (9505301286_EAR_715_NLD_rev02_released.pdf) nog even bekijken. Deze figuur staat er in:

Figuur 2: SMART-L EWC GB veilige en onveilige zone voor alge mode (links) en Rotating mode (rechts).

Zoals je ziet is er in de staring mode, waarbij de antenne stil staat, een hoogste onveilige afstand van 225 m. Dit geldt echter op een hoogte van, zo te zien, 16 m boven maaiveld. Op maaiveldniveau kan ook in de staring mode de radartoren benaderd worden. Op nog grotere hoogtes (dan 15 m) is er nog een maximum, dit is de antenna boresight hoogte waar ik het over had. In de (normale) mode met roterende antenne zijn de veilige afstanden stukken lager (rechter grafiek).

Het kan vanzelfsprekend geen kwaad om dit bij Thales te verifiëren, mocht je daar behoefte aan hebben. Zoals gezegd is de auteur [REDACTED] (ik veronderstel

@nl.thalesgroup.com). Je kan ook dit bericht naar Thales NL forwarden en hen vragen of zij het eens zijn met mijn interpretatie.

Vriendelijke groet,

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Thursday, March 19, 2020, 3:27 PM
To: " [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>); [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>;
[REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] rijksoverheid.nl> ; [REDACTED] tno.nl> ; [REDACTED] rijksoverheid.nl>;
" [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
< [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: versie 4 van de 83 antwoorden bij kamervragen Herwijnen

---

Wat betreft mijn "plan" om de diagrammen toe te voegen. Dat zou natuurlijk kunnen, maar ik denk dat het niet gebruikelijk is om in Kamervragen plaatjes toe te voegen. Zoals het antwoord op de vraag nu is geformuleerd, werkt het waarschijnlijk ook. Wanneer ze toch toegevoegd zouden worden, moet daar natuurlijk duidelijk bij komen uit welk – al beschikbaar – rapport ze komen. Het maakt wel in één oogopslag duidelijk dat er praktisch gesproken geen sprake is van een onveilige situatie voor omwonenden. De eerdere kritiek dat dit alleen voor "onze" radar geldt en niets zegt over de cumulatie, is terecht, maar de werking van een beeld kan wel heel krachtig zijn.

Van: [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Verzonden: donderdag 19 maart 2020 14:29
Aan: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl
CC: [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] rijksoverheid.nl>;
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl;
[REDACTED] mindef.nl
Onderwerp: RE: versie 4 van de 83 antwoorden bij kamervragen Herwijnen

Wat betreft de in rood weergegeven frase. Die afstand geldt voor 25 m hoogte en is dus niet relevant. Ik meen dat het plan van [REDACTED] was om de diagrammen uit het Thales rapport toe te voegen. Dat lijkt mij een zinvolle toevoeging.

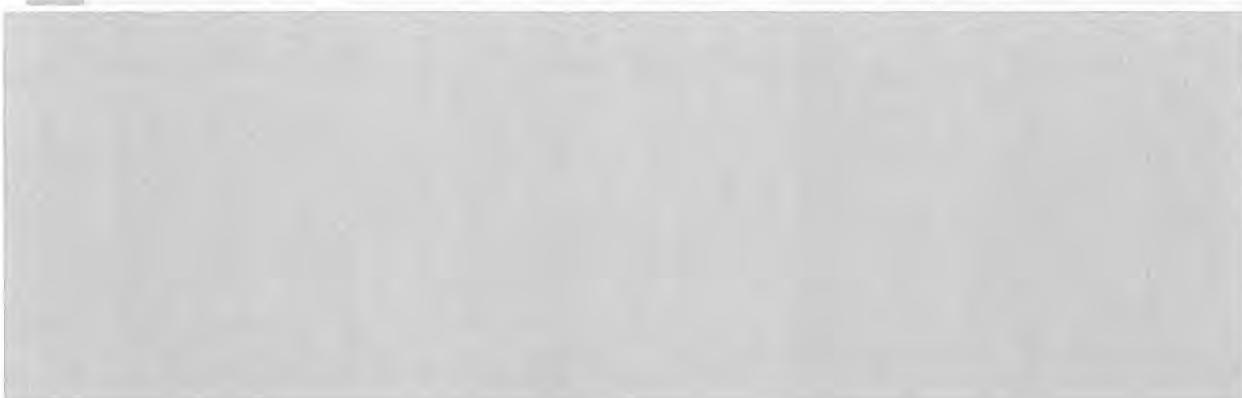
We kunnen een diagram maken voor afstand 250 m, maar dan zullen de opstandige Herwijners roepen: 'hoe zit het met 150 m?'. Om dit te pareren zouden we meer afstanden kunnen nemen. Ik kan echter niet overzien wanneer deze diagrammen er zijn, omdat [REDACTED] is uitgeschakeld. (Het diagram wordt als een twee-traps raket gemaakt, ik knobbel het voorwerk uit, [REDACTED] draait de software om de samengestelde bloottelling uit te rekenen.)

In concreto stel ik voor:

- a) Voeg de Thalesdiagrammen toe
- b) Zeg de Staatssecretaris dat TNO diagrammen voor kortere afstanden gaat maken, maar dat die nog niet gereed zijn.

Is dat wat?

Met de vriendelijke groet,

Verder voor degenen die nog gaan aanvullen in dit document, let op de vele ctr-enters die ik heb gebruikt om vragen en antwoorden op hetzelfde blad te krijgen.

Timon, zoals je me vroeg heb ik eea in X-post geplaatst. Dit is voor mij met kamervragen allemaal de eerste keer. Graag jouw aanwijzingen als ik in actie moet komen.

Mvg

From: AL/DS/DAOG <[mindef.nl](#)>
Sent: woensdag 18 maart 2020 17:40
To: (<[tno.nl](#)>; <[rijksoverheid.nl](#)>;
          <[mindef.nl](#)>;
          <[mindef.nl](#)>;
          BS/AL/DJZ/CI BST <[tno.nl](#)> <[rijksoverheid.nl](#)>;
DMO/PROJN/DIP PROJN <[mindef.nl](#)>
Cc: BS/AL/DCO <[mindef.nl](#)>; [rijksoverheid.nl](#);
          outlook.com' <[outlook.com](#)>

Subject: Re: versie 5 : "finishing touch" svp voor morgen 0900u.

Beste collega's,

Dank voor jullie reacties van vanmiddag.

Vorm.

Laat het samenvoegen maar aan mij over. Ik krijg vanuit de DGB nog wat aanwijzingen hierover. Er zijn kennelijk geen heldere aan het papier toevertrouwde richtlijnen. Ik heb nu deels diametrale tips.

Ik zou zeggen, het gaat om de inhoud, die breng ik morgen verder in de lijn, dan mag diezelfde "lijn" vallen over het format en meteen aangeven hoe ze het precies gepresenteerd willen hebben. Overigens bestaat 'de lijn' uit vele spelers...

Inhoud.

Ja ik snap je overwegingen. Ik heb dat vanaf het begin zien aankomen. De spanning in de opmerkingen van stas dat we de kamerleden in Jip en taal moeten antwoorden, terwijl even daarvoor wordt aangegeven dat de vragenstellers niet geïnteresseerd zijn in een keurig antwoord. Maar alle pogingen om een technische briefing te laten geven zijn gestrand.

We zullen dus de vragen (hoe onwetenschappelijk soms ook geformuleerd) zorgvuldig moeten beantwoorden. Een technische vraag, ontvangt een technisch antwoord. Dat hadden jij en al keurig gedaan. Na respons , heb ik jullie verzocht nog een (1) slag erover heen te maken om het antwoord zo leesbaar mogelijk te krijgen voor alle lezers, ook degenen die de vraag zelf niet gesteld hebben. Ik ga er -naast ook nog een keer "overheen", en dat is het product dat ik morgen namens de werkgroep+ op de mat leg. We hebben ons allen ingespannen om het goed te doen, maar we kunnen wat krom is onmogelijk geheel rechtwalsen.

Ik wens jullie een fijne corona-vrije avond.

PS vanmiddag heb ik onze in Vietnam studerende dochter opgehaald van Schiphol. Na 36u vliegen via Hue-HoChiMin-Singapore-UAE kon ze vannacht nog net een vliegtuig vinden.

Mvg

Van: [I](#)

Verzonden: woensdag 18 maart 2020 10:43

Aan: [@mindef.nl](#)

CC: [mindef.nl](#);

[mindef.nl](#);

[mindef.nl](#);

[mindef.nl](#);

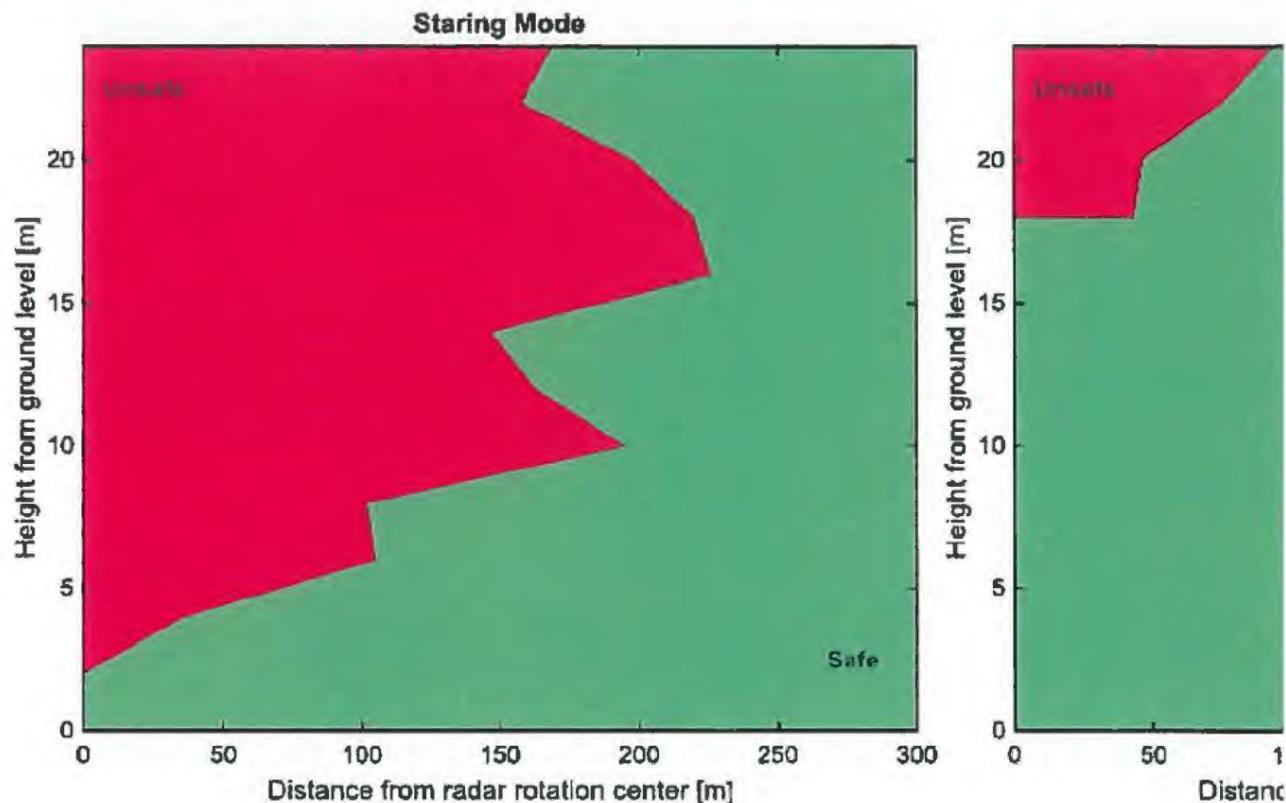
[rijksoverheid.nl](#);

[outlook.com](#);

Onderwerp: Veilige afstand volgens Thales NL

Beste [redacted]

Ik heb het Thales rapport (9505301286_EAR_715_NLD_rev02_released.pdf) nog even bekeken. Deze figuur staat er in:

Figuur 2: SMART-L EWC GB veilige en onveilige zone voor mode (links) en Rotating mode (rechts).

Zoals je ziet is er in de staring mode, waarbij de antenne stil staat, een hoogste onveilige afstand van 225 m. Dit geldt echter op een hoogte van, zo te zien, 16 m boven maaiveld. Op maaiveldniveau kan ook in de staring mode de radartoren benaderd worden. Op nog grotere hoogtes (dan 15 m) is er nog een maximum, dit is de antenna boresight hoogte waar ik het over had. In de (normale) mode met roterende antenne zijn de veilige afstanden stukken lager (rechter grafiek). Het kan vanzelfsprekend geen kwaad om dit bij Thales te verifiëren, mocht je daar behoefte aan hebben. Zoals gezegd is de auteur [redacted] (ik veronderstel @nl.thalesgroup.com). Je kan ook dit bericht naar Thales NL forwarden en hen vragen of zij het eens zijn met mijn interpretatie.

Vriendelijke groet,

From: ' [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>
Sent: Thursday, March 19, 2020, 6:10 PM
To: ' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>; ' rijksoverheid.nl' <[REDACTED] rijksoverheid.nl>;
' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>; ' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>;
<[REDACTED] mindef.nl>; ' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>; ' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>;
' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>; ' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>;
' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>; ' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>;
' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>; ' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>;
' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>; ' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>;
' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>; ' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>;
Cc: ' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>; ' rijksoverheid.nl' <[REDACTED] outlook.com>; ' mindef.nl' <[REDACTED] outlook.com>;
<[REDACTED] mindef.nl>; ' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>; ' mindef.nl' <[REDACTED] mindef.nl>;
<[REDACTED] mindef.nl>; ' rijksoverheid.nl' <[REDACTED] rijksoverheid.nl>;
Subject: RE: versie 6: aanbiedingsbrief en beantwoording van 83 kamervragen
Attachments: 2020_03_19_kamervragen_Herwijnen_incl_aanbiedingsbrief(6)_AT.docx

---

Dames, Heren,

Chapeau,

Een paar kleine opmerkingen:

- ‘aanzienlijk’ vind ik een lastig woord, is subjectief. Ik heb een alternatief bedacht.
- Paar kleine foutjes gevonden en verbeterd
- Formulering ‘koppeling van radarsystemen’ vind ik ongelukkig, alternatieve tekst voorgesteld
- Let even op of je witregels gebruikt om paragrafen te onderscheiden (een opmaak-kwestie, vanzelfsprekend van minder belang)

Ik ga ervan uit dat de Staatssecretaris nog wat aanpassingen wenst.

Succes,

From: " [REDACTED] <[REDACTED]@rijksoverheid.nl>
Sent: Friday, March 20, 2020, 5:41 PM
To: "mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>; "mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>
Subject: oplossing voor vvgb's

Beste [REDACTED] en [REDACTED]

Ik weet dat jullie onder veel andere zaken, ook druk zijn geweest met de staatssecretaris over de kwestie van de vvgb's voor windparken.

Vanmiddag werd ik gebeld door [REDACTED]. Hij had van [REDACTED] begrepen dat de oplossing was gevonden door de windparken die nu moeten wachten op een vvgb, op kosten van Defensie te laten doorrekenen door TNO op de (drie) alternatieve locaties. En dat wanneer de parken ook daarop positief scoren, dat ze dan hun vvgb kunnen krijgen. Zolang de onherroepelijkheid van "Herwijnen" nog niet definitief is, zal deze aanpak worden voortgezet. Dat betekent dat de manier waarop we het park A16 hebben geregeld, nu de standaard aanpak wordt alle windparken die liggen binnen 75 km van Herwijnen en/of de drie alternatieve locaties in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.

Graag verneem ik of ik dit bericht zo goed heb begrepen. Zo ja, dan zal ik dat gaan communiceren met mijn collega's en zullen we met TNO afspreken hoe de nu actuele windparkprojecten (Reusel-De Mierden, Karolinapolder, Oranjepolder, Lage Rooijen, Harderwijk, Kroningswind, Reimerswaal) kunnen worden doorgerekend. Ook kunnen we dan afspreken dat nieuwe parken die aan TNO worden aangeboden om door te rekenen, dan automatisch ook op de drie alternatieven worden getoetst zo lang dat nodig is. De extra kosten van TNO moeten dan in rekening worden gebracht bij Defensie en niet bij de initiatiefnemers. Dat zal TNO ongetwijfeld netjes verzorgen.

Hoewel ik het jammer vind dat Defensie deze kosten zelf gaat dragen, vind ik het wel een elegante oplossing voor de korte termijn. Ik hoop dat de staatssecretaris er enig comfort aan heeft omdat ze daarmee voorlopig ook niet wordt lastig gevallen met dit probleem.

Het wordt weer interessant als zou blijken dat een windparkproject géén bezwaar oproept bij de locatie Herwijnen, maar wél bij één van de drie alternatieve locaties... Dat zou bijvoorbeeld kunnen gebeuren bij een project in de omgeving van Rotterdam.

Maar dat zien we tegen die tijd dan wel weer (het is altijd makkelijk om bezwaren te bedenken).

Prettig weekend,

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook die in verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Tuesday, March 24, 2020, 12:34 AM
To: " mindef.nl" mindef.nl>; " mindef.nl" mindef.nl>
 < " mindef.nl" < mindef.nl> mindef.nl>; " mindef.nl" mindef.nl>
Cc: " mindef.nl" < mindef.nl> mindef.nl>; " mindef.nl" mindef.nl>
 < mindef.nl> mindef.nl> mindef.nl>
Subject: RE: Kogel door de kerk vwb

Beste mensen,

Dit lijkt me een onzalig plan.

Ik vind het op zichzelf een elegante oplossing om de drie alternatieve locaties door te laten rekenen voor alle windparken die nu voor een vvgb bij ons langskomen. Daarmee houden we de (louter) theoretische optie dat Herwijnen bij de rechter sneuvelt overeind, zonder dat we alle opties hebben weggegeven. We mogen (of liever, moeten) ervan uitgaan dat het 100 % zeker is dat we Herwijnen (of één van de drie alternatieven) aan het eind van de rit als vestiging van de zuidelijke SMART-L radar kunnen gebruiken.

Natuurlijk zullen er wel Kamerleden zijn die bepaalde rekeningen willen vereffenen, maar de Eerste én de Tweede Kamer hebben ingestemd met de RCR voor Herwijnen. Hun rol is dus uitgespeeld. We moeten ze niet de kans geven weer mee te gaan doen. Defensie (daarbij gesteund door BZK en EZK) heeft het project "Herwijnen" nu in eigen hand. Het enige wat ons te doen staat, is de procedure zorgvuldig af te lopen. Dat we onderweg voor rotte vis zullen worden uitgemaakt, dat weten we op voorhand. Maar: schelden doet geen pijn. Vergeef me de woorden, maar er moet nu leiderschap worden getoond en er moet worden doorgepakt.

Dat de staatssecretaris dat vertrouwen niet heeft, is erg spijtig, want zij is het gezicht van de hele operatie. Op basis van de aantekeningen die ik heb zien langskomen, heb ik de indruk dat zij dit dossier als een soort krachtmeting tussen haarzelf en de Kamers ziet. Dat is het misschien óók, maar zoals gezegd, de rol van beide Kamers is uitgespeeld. Ik zou daarom meer vertrouwen willen hebben in de jurisprudentie die louter op een zorgvuldige procedure van de RCR ziet, dan op de politieke dimensie van het Haagse Binnenhof. Iedereen die dat vertrouwen niet laat zien, inclusief de staatssecretaris, doet het project schade. Elke openlijke twijfel is als een weggegeven strafschop; hij hoeft alleen maar straf te worden binnengeschoten.

EZK is er wel van overtuigd dat het niet fout kán gaan met de RCR. Daarom heeft EZK er ook op aangedrongen om nu te gaan overleggen over het invullen van de eerder afgegeven voorwaarde in de vvgb voor windpark Blauw. Om de realisatie van Blauw niet onnodig te laten wachten, moeten zij nu duidelijkheid krijgen over wanneer de bouw daarvan kan starten. Op basis van de procedure van de RCR, moeten we daar een antwoord op kunnen geven. Wanneer we nu zeggen dat we voorlopig daar nog niet over willen spreken omdat er wellicht een politiek geïnspireerde barricade zal worden opgeworpen voor "Herwijnen", dan zullen ze dat met zekerheid niet accepteren. Ook niet op het hogere niveau. Dit is de beste manier om onze trouwste bondgenoot kwijt te raken.

We maken de situatie nog een beetje erger door zelfs in te steken op de gedachte dat Nieuw Milligen de "enige" zekere optie is. Daarmee halen we onszelf volledig onderuit. Alles is er de afgelopen jaren aan gedaan om duidelijk te maken dat Nieuw Milligen überhaupt géén optie kán zijn. Zelfs als alle andere opties weg zouden vallen, dan nog is Nieuw Milligen geen optie. Een SMART-L op Nieuw Milligen voegt niets toe aan wat we met Wier al hebben. En als het toch anders is, dan hebben we de zaak de afgelopen jaren belazerd. Geen Herwijnen (of één van de drie alternatieven)?, dan helemaal geen tweede SMART-L.

Nieuw Milligen kan óók geen alternatief meer zijn omdat EZK daar volledig tegenin zou gaan. De windparken Blauw en Groen (en ook de andere in Flevoland) geven een ontoelaatbare verstoring van de radar op Nieuw Milligen. Dús die krijgen dan geen vvgb. Dat is gelet op de energiepolitiek in Nederland absoluut geen optie. En als we dan, door de nood gedreven, plotseling wel zouden willen leven met de verstoringen als gevolg van de parken in Flevoland, dan komen eerder afgevallen alternatieven nadrukkelijker in beeld. Locatie Leusderheide voorop. Die locatie is eigendom van een overheid (misschien binnenkort zelfs wel van Defensie) en heeft net zoveel last van Flevoland als Nieuw Milligen, maar je ziet altijd nog een stuk meer van de Randstad en zuidwestelijk Nederland.

Om de zaak daarom niet erger te maken dan het al is, adviseer ik daarom dringend om in ieder geval af te zien van het verordonneren dat windparken die nu langs komen voor een vvgb, ook moeten worden getoetst op Nieuw Milligen. Daarmee zouden we onszelf echt belachelijk maken.

Van: [REDACTED] mindef.nl mindef.nl>

Verzonden: maandag 23 maart 2020 19:18

Aan: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl;

< [REDACTED] rijksoverheid.nl>

CC: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl;

[REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl

Onderwerp: RE: Kogel door de kerk vwb VVGBs

All,

Om ruimte te kunnen bieden aan windenergie zolang radar twee te Herwijnen nog niet compleet is vergund 9en daarmee 100% zeker is), kunnen we geen VVGB's afgeven alleen gebaseerd op die locatie. Daarom het besluit de alternatieve locaties (dat zijn er 3) ook te laten doorrekenen. Ik begrijp het punt dat impliciet door CLSK wordt opgebracht... de enige zekere locatie is Nieuw Milligen dus doorrekenen t.o.v. die locatie is ook nodig.

wil je in een brief van D-GB aan EZK DG-(functie [REDACTED] of [REDACTED] – even navragen wie we moeten adresseren) verwoorden dat

- locatie HW nog niet zeker is
- dat het streven van DEF is om HW te gaan gebruiken en als dat niet kan een van de alternatieven
- dat er 3 alternatieven zijn die ook geen garantie bieden
- dat enige compleet zekere locatie NM is
- dat daarom bij windenergieplannen voor VVGB afgifte naast HW wordt doorgerekend voor de alternatieve locaties en NM

[REDACTED] verzoeken de drie alternatieve locaties te bekijken en mij te adviseren of die zodanig dicht bij elkaar liggen dat we 1 berekening voldoende kunnen achten en niet drie afzonderlijke

Ik realiseer mij dat we hiermee een deur openhouden naar een alternatief voor HW, dit is voor DEF veiliger dan alle alternatieven afserveren en straks met een locatie opgeschept blijven zitten waarvan de zichtlijnen worden verstoord

[REDACTED] zet je deze brief als taak in de takenlijst?

From:

<[mindef.nl](#)>

Sent: maandag 23 maart 2020 13:10

To:

AL/HDB

AL/DS/DAOG <

[mindef.nl](#)>;

[mindef.nl](#)>;

BS/AL/DJZ/CI BST

<

[mindef.nl](#)>;

<

[rijksoverheid.nl](#)>

Cc:

Ing., CLSK/PLV C-LSK/DO/C4ISR/SIE ATM

<

[mindef.nl](#)>;

C-LSK/DO/C4ISR

<

[mindef.nl](#)>;

EMSD, BS/AL/DS/Dir. Plan./AfdLuOptr

<

[mindef.nl](#)>

Subject: RE: Kogel door de kerk vwb VVGBs

Dank,

In afwachting van [REDACTED] zijn reactie: Dan kunnen we dus nog niet meebewegen met EZ. Dat gaat wel wat discussie geven!

Ik weet niet in hoeverre het vooralsnog niet afgeven van de VVGB voor Flevo nog help in de Herwijnen procesgang?

Groet,

Van:

AL/DS/DAOG <

[mindef.nl](#)>

Verzonden: maandag 23 maart 2020 12:12

Aan:

<

[mindef.nl](#)>;

AL/HDB

[mindef.nl](#)>;

BS/AL/DJZ/CI BST <

<

[rijksoverheid.nl](#)>

CC:

Ing., CLSK/PLV C-LSK/DO/C4ISR/SIE ATM

<

[mindef.nl](#)>;

C-LSK/DO/C4ISR

<

[mindef.nl](#)>;

EMSD, BS/AL/DS/Dir. Plan./AfdLuOptr

<

[mindef.nl](#)>

Onderwerp: Re: Kogel door de kerk vwb VVGBs

My take.

De kneep zit 'm in die 100% zekerheid. DJZ en ik achten de RCR en ook de locatie Herwijnen heilig, maar stas ziet voor zich dat een TK-lid er via een motie toch een stokje voor kan steken. Zij zit dus kennelijk niet op de tour dat het 100% zeker Herwijnen wordt. Indirect geldt dat ook voor de andere drie alternatieve locaties. Immers, mocht Herwijnen geblokkeerd worden en er over een paar jaar een RCR lopen voor een van die locaties, dan kun je daar ook twijfelen aan 100% zekerheid. Zelfde principe.

[redacted] weet vast beter hoe de politieke hazen lopen, jouw visie graag.

Mvg [redacted]

Van: "

< [redacted] [mindef.nl](#) >

Datum: maandag 23 maart 2020 om 11:26:32

Aan: " [redacted] AL/HDB" [redacted] [mindef.nl](#) >, "

AL/DS/DAOG" < [redacted] [mindef.nl](#) >

Cc: " Ing., CLSK/PLV C-LSK/DO/C4ISR/SIE ATM"

< [redacted] [mindef.nl](#) >, " [redacted] C-LSK/DO/C4ISR"

< [redacted] [mindef.nl](#) >, " [redacted] EMSD, BS/AL/DS/Dir. Plan./AfdLuOptr"

< [redacted] [mindef.nl](#) >

Onderwerp: FW: Kogel door de kerk vwb VVGBs

Goedemorgen [redacted] en [redacted]

Dit zat er natuurlijk aan te komen!

Het operationeel standpunt van CLSK is nog niet veranderd: eerst 100% zekerheid dat we niet meer terug hoeven te vallen op het AOCS NM en dan pas groen licht voor de windmolens in de Flevo. Hoe staat DGB erin?

Groet,

Van: [redacted] < [redacted] [nl](#) >

Verzonden: maandag 23 maart 2020 11:09

Aan: [redacted] < [redacted] [mindef.nl](#) >

CC: [redacted] Ing., CLSK/PLV C-LSK/DO/C4ISR/SIE ATM

< [redacted] [mindef.nl](#) >; ([redacted] < [redacted] [nl](#) >)

Onderwerp: RE: Kogel door de kerk vwb [redacted]

Dag [redacted]

Ons rest nog een laatste gesprek over de windparken Blauw en Groen, om van Defensie een bevestiging te verkrijgen dat aan de voorwaarden van de verklaring van geen bezwaar is voldaan, nu de RCR-procedure voor het Rijksinpassingsplan Herwijnen loopt.

Kunnen we dit gesprek nog met jou voeren of is hiervoor nu [redacted] aanspreekpunt?

Vriendelijke groeten,

Van: [redacted] [mindef.nl](#) < [redacted] [mindef.nl](#) >

Verzonden: maandag 23 maart 2020 10:26

Aan: [redacted] [mindef.nl](#); [redacted] [mindef.nl](#); [redacted] [rijksoverheid.nl](#); [redacted]

< [redacted] [tno.nl](#); [redacted] [mindef.nl](#); [redacted] [mindef.nl](#); [redacted] [tno.nl](#); [redacted] [mindef.nl](#);

CC: [redacted] [tno.nl](#); [redacted] [mindef.nl](#); [redacted] [mindef.nl](#)

Onderwerp: RE: Kogel door de kerk vwb VVGBs

Allen,

Dit dossier is binnen staf CLSK / C4ISR overgedragen aan collega [redacted] (in Cc) in de sectie ATM. Graag hem meenemen in de communicatie hierover.

Groet,

Van: AL/DS/DAOG <[mindef.nl](#)>

Verzonden: maandag 23 maart 2020 10:16

Aan: BS/AL/DJZ/CI BST <[mindef.nl](#)>; '[rijksoverheid.nl](#)'; '[mindef.nl](#)'; '[nl](#)';

<[tno.nl](#)>; '[mindef.nl](#)'

<[mindef.nl](#)>

CC: '[tno.nl](#)' <[tno.nl](#)>; '[rijksoverheid.nl](#)'

Onderwerp: Kogel door de kerk vwb VVGBs

Beste collega's,

Hierbij wat meer richting vwb de vvgb's.

Van

"[REDACTED] heeft prima uitgelegd dat we juridisch geen grote risico's lopen voor de Herwijnen locatie mits we de procedures goed doorlopen. Politiek bestuurlijk ziet STAS nog steeds (terecht) een risico. Ze wil geen vrijbrieven voor de windenergieparken als we niet weten of we onszelf daarmee in problemen kunnen brengen. Ik heb haar gevraagd of ze akkoord is als ik zorg voor een oplossing dat de windenergieparken worden doorgerekend ook tov de alternatieve locaties. Daarmee stemde ze in."

Vanochtend aan [REDACTED] gevraagd of de extra kosten op het MPR-budget kunnen drukken. Hij neemt dat mee.

Defensie gaat dus verklaringen VVGB afgeven voor windenergieparken nadat ze zijn doorgerekend voor radarverstoring tov de locatie Herwijnen (op de manier die daarvoor de standaard is dus op kosten van de initiatiefnemer) en de drie beschikbare alternatieve locaties (op kosten van Defensie, waarbij de kosten grofweg 2000 euro per doortrekking zijn, dat komt met 3 alternatieve locaties dus neer op max. 6000 euro). Kosten ten laste te brengen van het project vervanging MPR.

[REDACTED] wil jij dat voornemen aankondigen aan je collega ([REDACTED] nietwaar?) zodat jullie het meenemen in de planning?

Je politieke suggestie [REDACTED] zet ik nog even uit bij [REDACTED] maar voorlopig is dit waar we mee werken. Ik ben al verheugd dat er eindelijk enige duidelijkheid is.

Mvg [REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you

From: " [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>
 Sent: Wednesday, March 25, 2020, 2:18 PM
 To: "mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; "mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>
 Cc: " ([REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>; "mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>
 "mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; "mindef.nl" <[REDACTED] rijksoverheid.nl>
 <[REDACTED] rijksoverheid.nl>; "mindef.nl" <[REDACTED] rijksoverheid.nl>
 Subject: Voorlopig beeld toets ICNIRP1998 voor de tijdelijke woning op 350 m

---

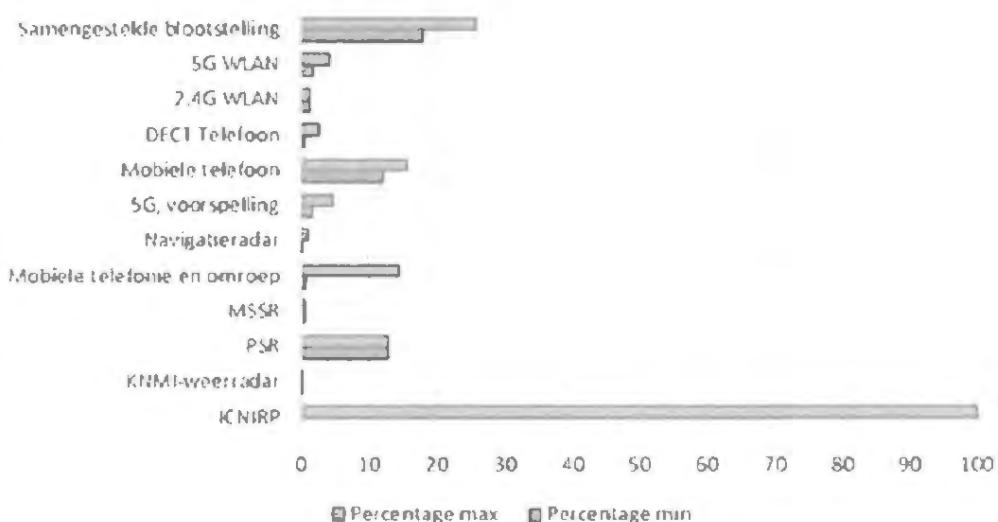
Beste [REDACTED] en [REDACTED]

TER INFORMATIE, deze uitkomsten zijn door mij nog niet grondig gevalideerd maar ik wil jullie (en de collega's in de CC) in deze fase het beeld dat ik nu krijg rond de tijdelijke woning op de 350m niet onthouden. Als ik de uitkomsten vergelijk met de figuren 8 en 9 uit TNO 2020 R10094 dan lijkt dit resultaat wel plausibel, overigens.

Een eerste indruk, dus.

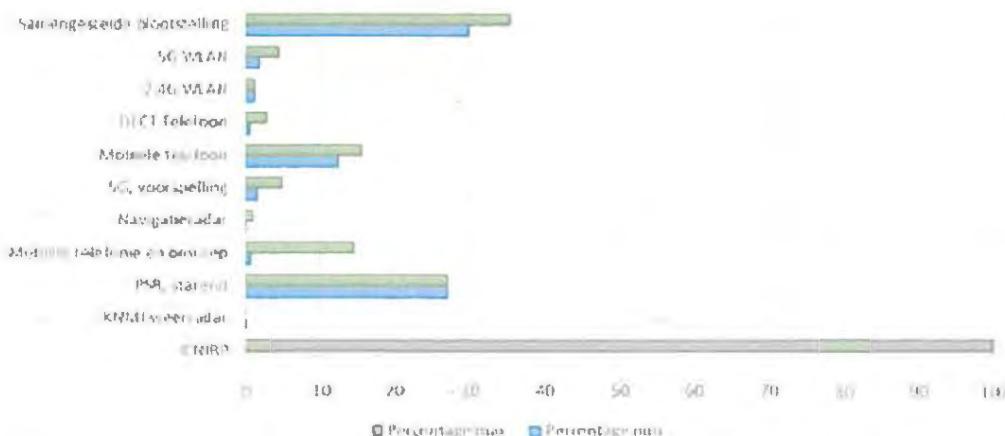
Voor de situatie waarbij de SMART-L in normaal bedrijf is, krijg ik het volgende plaatje voor de woning op 350m (vergelijk met figuur 8 in het rapport):

Percentage ICNIRP; per bron en samengesteld

Voor de SMART-L in de starende modus krijg ik (vergelijk met figuur 9 in het rapport):

Percentage ICNIRP per bron en samengesteld

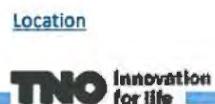
Er is getoetst tegen de 1998 ICNIRP; dat doe ik totdat de raad van Europa een besluit genomen heeft. We blijven dus nog ruim onder 100% van de ICNIRP1998.

Tot slot merk ik op dat we (en ik) de antennewinst hebben aangehouden als voor een woning op 450m afstand. Dat is dus een overschatting van de veldsterkte omdat naar mate een persoon dichterbij komt, de antennewinst lager wordt en dit de heersende (piek)veldsterkte. Ik ga vanmiddag verder om de nieuwe ICNIRP uit te pluizen vwb de limietwaarden voor de piekveldsterkten.

Grt

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 (0) [REDACTED]
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] <rijksoverheid.nl>
Sent: Monday, March 30, 2020, 12:21 PM
To: " mindef.nl" <mindef.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl" <mindef.nl>;
[REDACTED] mindef.nl" <mindef.nl>
Subject: FW: Alternatieve locaties voor windpark projecten
Attachments: Nieuwpoort.kml; Meerkerk.kml; Goudriaan.kml; Nieuwpoort 75 km cirkel.kml; Meerkerk 75 km cirkel.kml; Goudriaan 75 km cirkel.kml

---

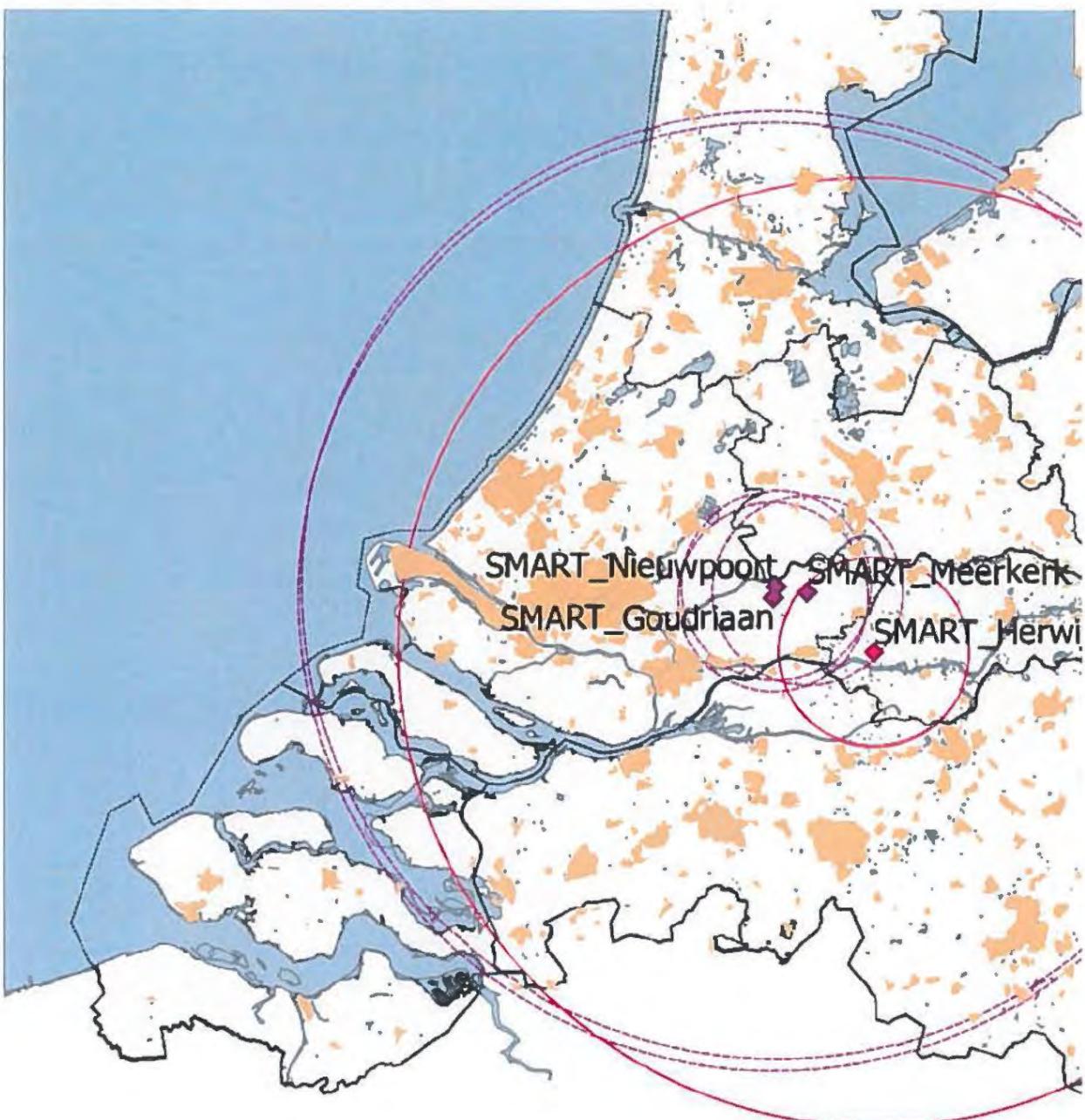
Collega's,

Bijgaand een illustratief kaartje, aangereikt door TNO, waaruit blijkt hoever het gebied reikt waarbinnen alle windparkinitiatieven óók getoetst moeten worden op de alternatieve locaties voor Herwijnen. Je ziet dat heel de Randstad, maar ook tot in Limburg rekening moet worden gehouden met de maatregel. Wanneer de maatregel moet worden aangehouden tot de komst van Herwijnen onherroepelijk is (d.w.z. ook geen theoretische belemmering meer door een rechterlijke uitspraak), dan zitten we ergens in het najaar van 2020. Er zullen dus waarschijnlijk heel wat projecten langs gaan komen. Dat zal dus ook financieel best wel gaan oplopen. Ik zag dat [REDACTED] daarvoor al een lijntje had uitgerold naar [REDACTED]

Vriendelijke groet,

[REDACTED] <tno.nl>
Verzonden: maandag 30 maart 2020 09:29
Aan: [REDACTED] <rijksoverheid.nl>; [REDACTED] @rijksoverheid.nl>;
[REDACTED] <@rijksoverheid.nl>
CC: [REDACTED] <rijksoverheid.nl>; [REDACTED] mindef.nl
Onderwerp: Alternatieve locaties voor windpark projecten
Beste mensen,
Naar aanleiding van het telefoongesprek met [REDACTED] stuur ik jullie hierbij een plaatje met de alternatieve locaties voor de SMART-L radar van Herwijnen.

In

In de bijlage vinden jullie ook nog kml files van de drie alternatieve locaties en hun 75 km cirkels. Die kun je in Google Earth laden en kijken of een bouwplan toetsbaar is voor deze alternatieve locaties.
Als jullie nog vragen hebben, neem dan gerust contact met me op.

Ik ben mobiel bereikbaar onder nummer: [REDACTED]

Groeten,

[REDACTED]
From:

Sent: dinsdag 24 maart 2020 16:50

To: <[rijksoverheid.nl](#)> <[@rijksoverheid.nl](#)>
<[rijksoverheid.nl](#)>
Cc: <[rijksoverheid.nl](#)>

Subject: Verzoek berekening alternatieve locaties voor windpark projecten

Beste [REDACTED] en [REDACTED]

Ik heb van jullie verschillende verzoeken gehad en ik wil voorstellen deze in de volgende volgorde af handelen:

1. Karolinapolder (2020/05)
2. Windpark Lorenz (2019/13)
3. Windpark Lage Rooijen Maasdriel (2019/30)
4. Windpark Oranjepolder (2019/09)

Zonder tegenbericht houd ik deze volgorde aan. Mochten jullie het anders willen, dan moet jullie dit zelf onderling maar even 'uitvechten'.

Ik moe daarvoor fysiek op TNO zijn om de berekeningen op te starten en ze duren te lang om op de resultaten te wachten, dus ik moet het in batches doen. Morgen ga ik naar TNO en zal ik minimaal Karolina polder opstarten. Dan ga ik aan de eind van de week nog een keer om minimaal deze resultaten te kunnen bekijken.

Ik hou jullie op de hoogte,

[REDACTED]
Als jullie de

From: <[rijksoverheid.nl](#)>

Sent: dinsdag 24 maart 2020 15:14

To: <[tno.nl](#)>

Cc: <[rijksoverheid.nl](#)>

Subject: Verzoek berekening alternatieve locaties windpark Lorentz Harderwijk?

Beste [REDACTED]

Zoals vandaag door jou besproken met [REDACTED] wil ik je hierbij verzoeken een berekening te doen voor de radarverstoring van de genoemde alternatieve locaties van Herwijnen voor het Windpark Lorentz te Harderwijk.

Bijgaand mail ik jou de niet-vertrouwelijke versie van het eerdere radarverstoringsonderzoek voor dit windpark toe.

Gegevens van de vertrouwelijke versie zijn: TNO referentie [REDACTED] en projectnummer [REDACTED]

Zou je mij op de hoogte willen brengen op het moment dat dit nieuwe onderzoek gereed is, en een vertrouwelijke versie hiervan opsturen naar CLSK (

Met dank voor de te nemen moeite.

Met vriendelijke groet,

Omgevingsmanager vastgoed Defensie

Cluster Ruimte I Sectie Omgevingsmanagement
Afdeling Klant- en Vastgoedmanagement I Directie Vastgoedbeheer
Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 16169 | 2500 BD Den Haag
bezoekadres: St Jacobsstraat 16 - 4e verdieping | 3511 BS Utrecht

M [REDACTED]
T [REDACTED]
E [REDACTED] [rijksoverheid.nl](#)
W <http://www.rijksvastgoedbedrijf.nl>

Het Rijksvastgoedbedrijf is een uitvoeringsdienst van het Rijk die op 1 juli 2014 is ontstaan uit een fusie van vier vastgoeddiensten: de Dienst Vastgoed Defensie, de Rijksgebouwendienst, het Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf en de directie Rijksvastgoed.

From: [REDACTED] <[REDACTED]@tno.nl>
Sent: Monday, March 30, 2020, 11:48 AM
To: [REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] mindef.nl";
[REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] rijksoverheid.nl"; [REDACTED] rijksoverheid.nl";
[REDACTED] tno.nl"; [REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] mindef.nl";
[REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] outlook.com"; [REDACTED] outlook.com"; [REDACTED] mindef.nl";
Cc: [REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] mindef.nl";
[REDACTED] rijksoverheid.nl"; [REDACTED] rijksoverheid.nl"; [REDACTED] rijksoverheid.nl";
[REDACTED] rijksoverheid.nl"; [REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] mindef.nl";
Subject: RE: versie 7 kamervragen Herwijnen
Attachments: 2020 03 26 versie 7 (zonder Track Changes)APMZ.docx

(nog net) Goedemorgen iedereen,

Goed weekend gehad?

In de bijlage nog mijn puntjes-op-de-i poging. Ik besef mij terdege dat je kan blijven verbeteren aan het document. Maar goed, toch mijn suggesties.

M.vr.gr.

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 (0) 78 616 10 00
M [REDACTED]@tno.nl
E [REDACTED]

Location

From:

[REDACTED]
mindef.nl
[REDACTED]@mindef.nl
Sent:

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

donderdag 26 maart 2020 15:39

To: [REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] rijksoverheid.nl";
<[REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] (0) 78 616 10 00 tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl";
[REDACTED] mindef.nl
Cc: [REDACTED] outlook.com"; [REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] mindef.nl";
[REDACTED] rijksoverheid.nl"; [REDACTED] rijksoverheid.nl"; [REDACTED] mindef.nl";

Subject: versie 7 kamervragen Herwijnen

Beste [REDACTED]

Beste schrijvers binnen de Herwijnen-werkgroep, allereerst weer hartelijk dank voor jullie medewerking, ook weer deze week. Lang niet iedereen ziet dit, maar het was wel weer even doorbijten, zeker in deze coronacrisis waarin we allemaal wat beperkter zijn met toegang tot archieven en elkaar...

Hierbij de toezegde versie 7 met en zonder track changes (TC). Ik heb gepoogd de inzichten van Stas, [REDACTED] TNO, RVB, DMO, CDS, DJZ allemaal mee te nemen en een plaatsje te geven.

Ik kreeg opdracht om zoveel mogelijk vragen samen te voegen. Zelf vind ik dit de leesbaarheid niet direct ten goede komen. Immers, de vragen zijn nu gekunsteld gegroepeerd, terwijl er in de 83 vragen zelf geen afgestemde samenhang zat. Deze inspanning had de kamer moeten doen, niet wij. Het zij zo, dit is kennelijk de standaard werkwijze. We moeten hooguit in de volgende ronde nog even goed checken of elke vraag (hoe knullig soms ook geformuleerd) een bevredigend antwoord heeft.

Hanteer svp de versie zonder Track Changes. Die met TC meer voor de stas bedoeld. Daar zitten ook veel van jullie comments (hier en daar heb ik (...) ingevoegd), zodat ze kan antwoorden kan vinden op haar vragen.

Tenslotte, een collega bij Agentschap Telecom kijkt ook nog 'collegiaal' mee naar de beantwoording. Hopelijk ontvang ik begin volgende week zijn suggesties vwb het verder verduidelijken van antwoorden op technische vragen.

Mvg [REDACTED]

From: ' [REDACTED] <tno.nl>
Sent: Tuesday, March 31, 2020, 5:29 PM
To: ' mindef.nl" mindef.nl>
Cc: ' mindef.nl" <mindef.nl>; " rijksoverheid.nl" rijksoverheid.nl"
< rijksoverheid.nl>; " mindef.nl" <mindef.nl>; " mindef.nl" <mindef.nl>;
' mindef.nl" <mindef.nl>; " rijksoverheid.nl" rijksoverheid.nl"; (< tno.nl>;
< mindef.nl>; " mindef.nl" <mindef.nl> mindef.nl>
Subject: Re: commentaar Stas op versie 7 (svp feedback voor do 10u)

Ha [REDACTED]

No worries.

Ik kijk er morgen nog eens goed naar. We strijden dezelfde strijd dus dat trekken we helemaal netjes strak.

Fijne avond.

Grt

[REDACTED]
Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 31 mrt. 2020 om 17:14 [REDACTED] "mindef.nl"
[REDACTED] mindef.nl> het volgende geschreven:

[REDACTED] voor alle duidelijkheid ik stel jouw expertise of de gevolgde methode niet ter discussie, maar als ik de antwoorden bij de reeks 17 / 18 / 23 / 24 / 47 / 48 / 49 / 50 / 51 / 53 / 59 / 60 / 72 bekijk raak ik het spoor bijster wat je hoe bij elkaar op kunt tellen en wat je niet bij elkaar kunt optellen. Ik ben het met je eens dat onze uitdaging veroorzaakt wordt door de vragenstellers, maar de helderheid moet toch in de antwoorden worden gebracht... Ik ben er nog niet uit hoe moet ik er eerlijkheidshalve bij zeggen. Ik kijk daarom nog een keer mee in de laatst aangeleverde versie en probeer nog wat lekenkennis toe te voegen

From: [REDACTED] <tno.nl>
Sent: dinsdag 31 maart 2020 14:47
To: AL/HDB [REDACTED] mindef.nl>; rijksoverheid.nl;
AL/DS/DAOG <mindef.nl>; rijksoverheid.nl;
DMO/PROJN/DIP PROJN <mindef.nl>; rijksoverheid.nl;
BS/AL/DJZ/CI BST <mindef.nl>; ([REDACTED]
<tno.nl>; rijksoverheid.nl
Cc: EMSD, BS/AL/HDB/Belmdwrs <mindef.nl>;
BS/AL/HDB/Stafbureau <mindef.nl>
Subject: RE: commentaar Stas op versie 7 (svp feedback voor do 10u)

Beste [REDACTED]

Ik voel mij even getriggerd door je opmerking

"Over samengestelde straling. De ene keer tellen we op zonder nuance erbij te plaatsen, de andere keer zeggen we dat je niet kunt optellen. We moeten 1 lijn trekken en die bij elke vraag herhalen (consistentie Ging het mij om)

Van: "██████████ AL/DS/DAOG" <██████████ mindef.nl>
Datum: dinsdag 31 maart 2020 om 11:29:07
Aan: "██████████ tno.nl" <██████████ tno.nl>, ""
<██████████ rijksoverheid.nl>, "██████████ DMO/PROJN/DIP PROJN"
<██████████ mindef.nl>, "██████████ BS/AL/DJZ/CI BST"
<██████████ mindef.nl>, "" (██████████ <██████████ tno.nl>, ""
██████████ AL/HDB" ██████████ mindef.nl>, "" ██████████ rijksoverheid.nl""
██████████ rijksoverheid.nl>
Cc: "██████████ EMSD, BS/AL/HDB/Belmdwrs" <██████████ mindef.nl>, ""
"██████████ BS/AL/HDB/Stafbureau" <██████████ mindef.nl>
Onderwerp: commentaar Stas op versie 7 (svp feedback voor do 10u)
Gewaardeerde collega's van DMO, TNO en RVB en niet te vergeten DJZ,
Zie aantekeningen van onze stas. We moeten haar helpen de materie verder onder de knie te krijgen. Dat is de hoofduitdaging die we hebben. Ze wil zelf uitleg, maar die moet niet 1-op-1 in de antwoorden, want dat biedt weer zeeën aanleiding voor verder detailvragen van kamerleden zonder stralingsachtergrond. Sowieso vind ik dat we veel meer beantwoorden dan de vragen ons verplichten. We zijn nu de vragen soms aan het uitleggen.
Ieder heeft zijn eigen vragen, jullie geven je beste reactie (tekstaanpassingen in track changes, antwoorden op haar vragen (vaak ingeluid met "voor mij") in commentaarblok. Ik breng die donderdag op het Plein bij elkaar en breng die wederom, ook in Xpost, 'in de lijn'.
Even wat concreter: ██████████ TNO, DMO en RVB:
1.a. Rubricering piekvermogen

Graag jouw aanbeveling. jij hebt het voortraject meegemaakt, ik niet.

1.b. 100% zekerheid.

██████████ ik zie dat je een paar keer opmerkingen maakt over samengestelde blootstelling en de wetenschappelijke relevantie daarvan.
My take: ICNIRP beschrijft niet hoe je de effecten van diverse stralingsbronnen bij elkaar op zou moeten tellen. Maar gezien alle kamerdebatten en zorg hierover is op een gegeven moment kennelijk 'toegezegd' om de cumulatie van straling te berekenen. Dus wat er nu voor ligt, de verschillende stralingsbronnen bij elkaar opgeteld = 13% van de richtlijn, is daar een gevolg van. Het is wetenschappelijk niet zinnig om appels en peren op te tellen, maar om een indruk te geven van de mogelijke

BS/AL/HDB/Stafbureau" <mindef.nl>

Onderwerp: Antwoorden op de Kamervragen Herwijnen commentaar Stas

Hierbij gevoegd is het commentaar van de Stas op de conceptantwoorden op de Kamervragen over de radar te Herwijnen. Ik hoop dat je het handschrift kan ontcijferen. Ik leg het origineel op de kamer van [REDACTED]

Mvg,

Met vriendelijke groet,

Strategisch adviseur

Directeur-Generaal Beleid

Plein Kalvermarkt Complex | Kalvermarkt 32 |
Postbus 90615 | 2511 CB Den Haag | MPC 58C

T [REDACTED]

.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>
Sent: Tuesday, March 31, 2020, 4:25 PM
To: "mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl" <[REDACTED] mindef.nl>;
< [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>;
" [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>;
" [REDACTED] rijksoverheid.nl" <[REDACTED] mindef.nl>
Cc: "mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>
< [REDACTED] mindef.nl>; "
Subject: RE: commentaar Stas op versie 7 (svp feedback voor do 10u)
Attachments: 2020_03_30_kamervragen_B3x_versie_8_AT_APMZ.docx

Beste collega's

In de bijlage onze reactie waarbij [REDACTED] en ondergetekende bijzondere aandacht hebben gegeven aan de opmerkingen van de collega's van AT bij de onderdelen waar we verstand van hebben. Tevens is extra aandacht gegeven aan vragen 41, 46, 50 en 51.

@ [REDACTED] ik heb een juridisch georiënteerd aandachtspunt in opgenomen nav de bewering van AT dat de nieuwe ICNIRP de vigerende richtlijn is. Volgens mijn analyse niet is dat op basis van wat ik gelezen heb over de aanbeveling van de Raad van Europa niet juist. Maar ik wil de plank niet misslaan omdat ik niet juridisch geschoold ben, dus vandaar mijn vraag aan jou om op mijn verzoek daar extra aandacht aan te besteden.

@ [REDACTED] wordt er van [REDACTED] en mij morgen nog een reactie verwacht op het overige commentaar van de stas (voor zover we het kunnen lezen)?

M.vr.gr.

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 1 [REDACTED]
M [REDACTED]
E [REDACTED] [tno.nl](mailto:[REDACTED]tno.nl)

Location

From: [REDACTED]
min
def.nl
mi
ndef.nl
Sent:

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>"
Sent: Tuesday, March 31, 2020, 4:47 PM
To: "mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] tno.nl>
Subject: RE: Potentiële gevoeligheid rond piekvermogen

Beste [REDACTED] en [REDACTED]

Ja, dit kan ik mij ook nog goed herinneren, en ook dat de stas knap boos was (understatement!). Wat ik mij ook nog meen te herinneren is dat in de brief alleen "vermogen" vermeld stond. Dat er expliciet over piekvermogens geschreven was kan ik mij niet zo herinneren (en ik denk dat ik het mij wel zou herinneren als dat wel het geval was) maar daarvoor zou ik dan nog eens graag naar die brief willen kijken.

Grt.

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 10
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

Location

From:

TNO Innovation for life

[REDACTED] min
[REDACTED] def.nl

[REDACTED] mi

[REDACTED] ndef.nl>

Sent:

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

dinsdag 31 maart 2020 16:38

To: mindef.nl
Cc: mindef.nl; [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>; mindef.nl; [REDACTED] rijksoverheid.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] tno.nl>

Subject: Potentiële gevoeligheid rond piekvermogen

-ik houd dit even in kleiner verband, deze mail verder niet verspreiden-

Dit was een van mijn redenen om nu weg te blijven van het precies beantwoorden van de vraag naar piekvermogen. Een andere reden is dat het in het totaal helemaal niet relevant is. net als al die vragen naar de KNMI-radar. Maar ja, de kamerleden vinden het een fijn begrip want piek klinkt heftig.

Als jij of stas zegt:

"dat van die , 100 kW zijn alle kamerleden al lang weer vergeten, de kamerleden snappen de nuance goed dat er meer factoren zijn van invloed, dat piekvermogen feitelijk helemaal niet relevant is, voor Thales is het ook geen bedrijfsgeheim, antwoord maar met een getal".

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: Tuesday, March 31, 2020, 4:48 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl> " [REDACTED] mindef.nl"
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl> " [REDACTED] mindef.nl";
" [REDACTED] tno.nl> " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] rijksoverheid.nl> " [REDACTED] mindef.nl>;
" [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: Potentiële gevoeligheid rond piekvermogen

Heren,

Als toevoeging: 'voor Thales is het ook geen bedrijfsgeheim' zou ik geverifieerd willen hebben. Als Thales NL stelt dat dit gegeven gepubliceerd mag worden, mij best. TNO-ers zijn gewend discreet om te gaan met systeemparameters.

Vriendelijke groet,

From: [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Sent: Tuesday, March 31, 2020 4:38 PM
To: [REDACTED] mindef.nl
Cc: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>;
[REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] rijksoverheid.nl; [REDACTED] mindef.nl;
[REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Subject: Potentiële gevoeligheid rond piekvermogen

-ik houd dit even in kleiner verband, deze mail verder niet verspreiden-

art 11

Dit was een van mijn redenen om nu weg te blijven van het precies beantwoorden van de vraag naar piekvermogen. Een andere reden is dat het in het totaal helemaal niet relevant is. net als al die vragen naar de KNMI-radar. Maar ja, de kamerleden vinden het een fijn begrip want piek klinkt heftig.

Als jij of stas zegt:

"dat van die , 100 kW zijn alle kamerleden al lang weer vergeten, de kamerleden snappen de nuance goed dat er meer factoren zijn van invloed, dat piekvermogen feitelijk helemaal niet relevant is, voor Thales is het ook geen bedrijfsgeheim, antwoord maar met een getal".

Prima, dan antwoorden we dat nu meteen transparant en ongerubriceerd. Uit mijn hoofd was het orde 150. DMO/TNO kennen het detail.

Voldoende achtergrond?

Mvg

Van: " [REDACTED] AL/HDB" [REDACTED] mindef.nl>
Datum: dinsdag 31 maart 2020 om 14:33:45
Aan: " [REDACTED] AL/DS/DAOG" < [REDACTED] mindef.nl>, " [REDACTED] tno.nl"

< [tno.nl](#)>, " rijksoverheid.nl>, "
DMO/PROJN/DIP PROJN" < [mindef.nl](#)>, " BS/AL/DJZ/CI BST"
< [mindef.nl](#)>, " (< [tno.nl](#)>, "
" rijksoverheid.nl"> [rijksoverheid.nl](#)>
Cc: " EMSD, BS/AL/HDB/Belmdwrs" < [mindef.nl](#)>, "
BS/AL/HDB/Stafbureau" < [mindef.nl](#)>

Onderwerp: Re: commentaar Stas op versie 7 (svp feedback voor do 10u)

Ik heb niet helemaal scherp wat exact is gezegd over piekvermogen, ALs ze al heeft gezegd meer dan 100 dan is het logisch daarbij te blijven en het van de juiste nuance te voorzien (uitleg over hoe piekvermogen en icnirp normen zich tot elkaar verhouden en de mededeling dat het niet alleen om piekvermogen gaat.

Over samengestelde straling. De ene keer tellen we op zonder nuance erbij te plaatsen, de andere keer zeggen we dat je niet kunt optellen. We moeten 1 lijn trekken en die bij elke vraag herhalen (consistentie Ging het mij om)

Voor de nieuwe ICNIRP normen ging het mij erom dat je ondanks dat die nog niet van kracht zijn we wel het vergelijk kunnen maken en kunnen zeggen ook als ze van kracht worden past het...

Van: " AL/DS/DAOG" < [mindef.nl](#)>

Datum: dinsdag 31 maart 2020 om 11:29:07

Aan: " tno.nl" < [tno.nl](#)>, " rijksoverheid.nl>, "
< [mindef.nl](#)>, " DMO/PROJN/DIP PROJN"
< [mindef.nl](#)>, " BS/AL/DJZ/CI BST"
< [mindef.nl](#)>, " (< [tno.nl](#)>, "
AL/HDB" [mindef.nl](#)>, " rijksoverheid.nl">
[rijksoverheid.nl](#)>

Cc: " EMSD, BS/AL/HDB/Belmdwrs" < [mindef.nl](#)>, "
BS/AL/HDB/Stafbureau" < [mindef.nl](#)>

Onderwerp: commentaar Stas op versie 7 (svp feedback voor do 10u)

Gewaardeerde collega's van DMO, TNO en RVB en niet te vergeten DJZ,

Zie aantekeningen van onze stas. We moeten haar helpen de materie verder onder de knie te krijgen. Dat is de hoofduitdaging die we hebben. Ze wil zelf uitleg, maar die moet niet 1-op-1 in de antwoorden, want dat biedt weer zeeën aanleiding voor verder detailvragen van kamerleden zonder stralingsachtergrond. Sowieso vind ik dat we veel meer beantwoorden dan de vragen ons verplichten. We zijn nu de vragen soms aan het uitleggen.

Ieder heeft zijn eigen vragen, jullie geven je beste reactie (tekstaanpassingen in track changes, antwoorden op haar vragen (vaak ingeluid met "voor mij") in commentaarblok. Ik breng die donderdag op het Plein bij elkaar en breng die wederom, ook in Xpost, 'in de lijn'.

Even wat concreter: TNO, DMO en RVB:

1.a. Rubricering piekvermogen

svp jouw advies over piekvermogen in ongerubriceerde notitie. ik gaf eerder aan dat, gezien de vervelende ervaring van avond 2 dec in CDA-zaal van EK, dat het me beter lijkt om dat piekvermogen

niet te vermelden. Dat zou weer vragen oproepen ivm eerdere -lees andere- statements. Hoe lossen we dit op?

Wanneer we geen bedrijfsgeheimen prijsgeven, kunnen we het vermogen gewoon noemen. de kenners weten dat het piekvermogen niet alles bepalend is. Mooi bewijs daarvan is de KNMI-radar, die heeft 500 kW en levert toch een kleiner aandeel in de stralingsbelasting dan de MPR. Met een kleiner piekvermogen. Maar goed, nu een hoger vermogen noemen dan de < 100 kW (gerelateerd aan de milieucategorie 6) levert voer voor critici.

Graag jouw aanbeveling. jij hebt het voortraject meegemaakt, ik niet.

1.b. 100% zekerheid.

ik zie dat je een paar keer opmerkingen maakt over samengestelde blootstelling en de wetenschappelijke relevantie daarvan.

My take: ICNIRP beschrijft niet hoe je de effecten van diverse stralingsbronnen bij elkaar op zou moeten tellen. Maar gezien alle kamerdebatten en zorg hierover is op een gegeven moment kennelijk 'toegezegd' om de cumulatie van straling te berekenen. Dus wat er nu voor ligt, de verschillende stralingsbronnen bij elkaar opgeteld = 13% van de richtlijn, is daar een gevolg van. Het is wetenschappelijk niet zinnig om appels en peren op te tellen, maar om een indruk te geven van de mogelijke belasting van de gehele fruitmand, weet TNO te stellen dat je wanneer je het fruit bij elkaar op het slechts uitkomt op 13% van de richtlijn is. Dat zou een geruststelling moeten zijn.

Vwb de nieuwe ICNIRP-richtlijn. Mt take: TNO schat in dat die niet veel strenger zullen uitpakken. Misschien dat [redacted] er in de tijd die we nog [redacted] voor het indienen stelliger over kan worden. Maar dan nog, we weten pas zeker wat hier in Herwijnen vigerend wordt wanneer RvE en de NL overheid een concrete stellingname doen. Stas vraagt nu hoelang dat gat duren ([redacted] any ideas?). Maw niets is nu 100% zeker over wat de nieuwe richtlijnen voor ons betekenen. Volgens mij staat dat consequent juist verwoord in de antwoorden. en toch zoekt stas naar meer houvast en de 100% zekerheid (wanneer welke richtlijnen in NL van kracht worden). Het antwoord is er nu gewoon niet.

2.

TNO graag speciale aandacht voor 41, 46.

En dan 50+51. Stas zet daar ??? neer bij de vraag. ik zou in een commentaarblok proberen haar te helpen dit een beetje te begrijpen. Maar het voorbeeld met de bundel van de led-lamp vond ze onduidelijk, dus je hebt met "p 30,9% en 465 V/M" een forse uitdaging.

3.

DMO vnl vraag 31, zinnige opmerking over ervaringen met Wier. Maar svp ook even door het hele stuk lopen.

4.

RVB

Vraag 9 [redacted] svp je tekstvoorstel, cfm andere mail vanochtend, over corona-planning.

Zie vooral vragen 44 en 61. Geef me inhoudelijke ingrediënten, dan bak ik er iets van. Of trek er vanavond een wijntje bij open en dicht zelf iets moois.

Jullie producten/inzichten svp mailen naar mij voor donderdag 10u.

Succes allemaal.

Mvg

Van: "AL/DS/DAOG" <[mindef.nl](#)>
Datum: maandag 30 maart 2020 om 17:12:30
Aan: "tno.nl" <[tno.nl](#)>, "
<[rijksoverheid.nl](#)>
Cc: "AL/HDB" <[mindef.nl](#)>, "mindef.nl", "EMSD, BS/AL/HDB/Belmdwrs"
<[mindef.nl](#)>
Onderwerp: Fwd: Antwoorden op de Kamervragen Herwijnen commentaar Stas
Het net toegezegde commentaar van de stas op versie 7.
Fijne avond!

Van: " , KMAR/STAF/DPB/CL PROJ" <[@mindef.nl](#)>
Datum: maandag 30 maart 2020 om 13:23:23
Aan: "AL/DS/DAOG" <[mindef.nl](#)>
Cc: "AL/HDB" <[mindef.nl](#)>, "mindef.nl", "BS/AL/HDB/Stafbureau" <[mindef.nl](#)>
Onderwerp: Antwoorden op de Kamervragen Herwijnen commentaar Stas

Hierbij gevoegd is het commentaar van de Stas op de conceptantwoorden op de Kamervragen over de radar te Herwijnen. Ik hoop dat je het handschrift kan ontcijferen. Ik leg het origineel op de kamer van

Mvg,

Met vriendelijke groet,

Strategisch adviseur

Directeur-Generaal Beleid
Plein Kalvermarkt Complex | Kalvermarkt 32 |
Postbus 90615 | 2511 CB Den Haag | MPC 58C

T 06

<[@mindef.nl](#)>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

From: * <tno.nl>
Sent: Wednesday, April 1, 2020, 5:17 PM
To: ' (<tno.nl>; ' mindef.nl" mindef.nl>;
' mindef.nl" <mindef.nl>
Cc: " mindef.nl" <mindef.nl>; " mindef.nl" mindef.nl"
< mindef.nl>; " rijksoverheid.nl" <rijksoverheid.nl>; " mindef.nl" mindef.nl"
< mindef.nl>; " rijksoverheid.nl" mindef.nl" rijksoverheid.nl>;
' mindef.nl" <mindef.nl>
Subject: RE: commentaar Stas op versie 7 (svp feedback voor do 10u)

Ha [REDACTED]

Jouw redactionele aanvulling is uitstekend.

Grt

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 (0) 78 636 40 00
M [REDACTED] tno.nl
E [REDACTED]

Location

From:

TNO Innovation for life

[REDACTED]

[REDACTED]

th
eil@tno.
nl>
Sent:
woensd

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

ag 1 april 2020 16:58

To: * <tno.nl>; mindef.nl;
mindef.nl
Cc: mindef.nl; mindef.nl; <tno.nl>;
rijksoverheid.nl; mindef.nl; rijksoverheid.nl;
mindef.nl

Subject: RE: commentaar Stas op versie 7 (svp feedback voor do 10u)

Iets beter om te zeggen 'nadat ze zijn genormeerd' in plaats van 'als ze zijn genormeerd', denk ik. Voor mij is dit verhaal klip en klaar, superduidelijk. Het probleem is dat de vragensteller geen notie heeft van begrippen als 'frequentie' en 'normeren'. 'Frequentie' is voor hem/haar net zo iets als 'giromaha'. De onwetende burger moet de specialist dus maar vertrouwen. Door affaires als chroom-zes is de onwetende burger extra op zijn hoede, wat begrijpelijk is. De hoop dat wij de opponenten kunnen overtuigen heb ik niet meer.

De staatssecretaris moet misschien toch maar een overleg tussen TNO en kamerleden aanbieden. En gewoon eerlijk zeggen: 'Het spijt me, ik begrijp het ook niet precies.' Als kamerleden dan niet komen opdagen is dat niet erg. Daarmee geven ze namelijk te kennen dat ze niet geïnteresseerd zijn in de antwoorden op de vragen.

Groet,

From: * <tno.nl>
Sent: Wednesday, April 1, 2020 2:57 PM
To: mindef.nl; mindef.nl
Cc: mindef.nl; mindef.nl; <tno.nl>;
rijksoverheid.nl; mindef.nl; (<tno.nl>;

[rijksoverheid.nl](#); [mindef.nl](#)

Subject: RE: commentaar Stas op versie 7 (svp feedback voor do 10u)

Beste [REDACTED] en [REDACTED]

In mijn bescheiden mening wordt de verwarring veroorzaakt door de vragen van de Kamerleden. Er wordt om een of andere reden focus gegeven aan limietwaarden in Volt per meter (V/m). Maar elektrische veldwaarden zijn afgeleide grootheden van een voor de gezondheid fundamentele groothed, namelijk het opgenomen vermogen uit het elektromagnetische veld. Dit wordt de basisrestrictie genoemd. Dit staat in het TNO-rapport TNO 2020 R10094 uitgelegd op de pagina's 15&16. Omdat niet eenvoudig te meten is of aan de basisrestrictie voldaan wordt, zijn referentiewaarden afgeleid om een redelijk vermoeden van overeenstemming te hebben tijdens de blootstelling niet boven de harde basisrestrictie uit te komen. Dit zijn elektrische veldwaarden, magnetische veldwaarden of vermogensdichtheid. Dit zijn dus afgeleide grootheden. Omdat deze afgeleide grootheden afhankelijk zijn van de frequentie, zie de bijlage (sorry negeer het lege voorblad), en de verschillende bronnen in de samengestelde situatie andere frequenties hebben, moet de analyse van de samengestelde blootstelling worden uitgevoerd zoals op bladzijde 17 is uitgelegd. Per bron moet de berekende elektrische veldsterkte worden genormeerd naar de voor die frequentie geldende referentiewaarde. De som van de kwadraten mag niet hoger zijn dan 1. In dat geval wordt aan de ICNIRP1998 voldaan.

De waarde 1 wordt in de plaatjes vertaald als 100%. Alle waarden voor samengestelde blootstelling onder de 100% (dus ≤ 1) zijn allemaal even goed, dus 34% is niet beter dan 69% en 90% is niet veel slechter dan 1%.

Een voorbeeld. Zo gaat Vraag 53

"53.

Kan de tabel van de samengestelde blootstellingen in V/m weergegeven worden in plaats van in een percentage ICNIRP? Zo nee, waarom niet?"

uit van een verkeerd begrip van de ICNIRP1998-materie. De vraagsteller wilt weten waarom niet, en dan is het antwoord dat frequentieafhankelijke veldsterken pas opgeteld kunnen worden als ze worden genormeerd naar de daarvoor geldende limietwaarden.

Een analyse van samengestelde blootstelling is daardoor altijd dimensieloos en iedere relatie met elektrische veldsterkte (in V/m) is door de normering verloren gegaan. Iedere poging om die relatie wel te leggen heeft mbt de RADHAZ-evaluatie geen enkele betekenis.

In de conceptantwoorden is, zoals ik het kan beoordelen, bovenstaande juiste aanpak consequent toegepast.

Hopelijk draagt mijn uiteenzetting bij aan het begrip. Zo niet, laat het mij dan svp weten.

M.vr.gr.

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 10
M [REDACTED]
E [REDACTED] [tno.nl](#)

[Location](#)

From:

TNO Innovation
for life

@
[mindef.nl](#)

03

@[minde](#)

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

[f.nl](#)>

Sent: dinsdag 31 maart 2020 17:14

To:

[rijksoverheid.nl](#);

[tno.nl](#);

[tno.nl](#); [mindef.nl](#);

[mindef.nl](#);

(< [tno.nl](#));

[rijksoverheid.nl](#)

Cc: [REDACTED] [mindef.nl](#); [REDACTED] [mindef.nl](#)

Subject: RE: commentaar Stas op versie 7 (svp feedback voor do 10u)

[REDACTED] voor alle duidelijkheid ik stel jouw expertise of de gevuldte methode niet ter discussie, maar als ik de antwoorden bij de reeks 17 / 18 / 23 / 24 / 47 / 48 / 49 / 50 / 51 / 53 / 59 / 60 / 72 bekijk raak ik het spoor bijster wat je hoe bij elkaar op kunt tellen en wat je niet bij elkaar kunt optellen. Ik ben het met je eens dat onze uitdaging veroorzaakt wordt door de vragenstellers, maar de helderheid moet toch in de antwoorden worden gebracht... Ik ben er nog niet uit hoe moet ik er eerlijkheidshalve bij zeggen. Ik kijk daarom nog een keer mee in de laatst aangeleverde versie en probeer nog wat lekenkennis toe te voegen

From: [REDACTED] <[tno.nl](#)>

Sent: dinsdag 31 maart 2020 14:47

To: AL/HDB [REDACTED] [mindef.nl](#); [REDACTED] [rijksoverheid.nl](#); AL/DS/DAOG <[mindef.nl](#)>; DMO/PROJN/DIP PROJN <[mindef.nl](#)>; BS/AL/DJZ/CI BST <[mindef.nl](#)> ([REDACTED] <[tno.nl](#)>); rijksoverheid.nl
Cc: EMSD, BS/AL/HDB/Belmdwrs <[mindef.nl](#)>; BS/AL/HDB/Stafbureau <[mindef.nl](#)>

Subject: RE: commentaar Stas op versie 7 (svp feedback voor do 10u)

Beste [REDACTED]

Ik voel mij even getriggerd door je opmerking

"Over samengestelde straling. De ene keer tellen we op zonder nuance erbij te plaatsen, de andere keer zeggen we dat je niet kunt optellen. We moeten 1 lijn trekken en die bij elke vraag herhalen (consistentie Ging het mij om)"

We tellen niet zomaar op of zeggen niet zomaar dat het niet klopt. De optelling die we wel doen is conform de richtlijn. Dus de veldsterktenwaarden moeten per frequentie worden genormeerd tegen de (frequentieafhankelijke) limietwaarden. Als de som van het kwadraat kleiner of gelijk is aan 1, dan pas wordt in de samengestelde blootstelling aan de ICNIRP1998 voldaan.

Om nu niet de normering uit te leggen (want dat staat al in het rapport namelijk) heb ik ervoor gekozen om aan te geven dat de limietwaarden van de veldsterkte frequentieafhankelijk zijn. Dus die kan je niet optellen en dan vergelijken met een (1) limietwaarde (zoals 28-61 V/m) of 1506 V/m zoals de TK leden dat wel mogen doen. Wat de TK leden in de vraagstelling gedaan hebben klopt gewoonweg niet en dan krijgen ze het antwoord "dat kan je niet zomaar optellen".

Zie dit svp als een technisch inhoudelijke verantwoording van mijn visie op de gegeven antwoorden.

M.vr.gr.

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 1

M

E

[tno.nl](#)

[Location](#)

From:

TNO Innovation
for life

@

[mindef.nl](#)

<

03

[@minde](#)

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

From: * [REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>
 Sent: Wednesday, April 1, 2020, 11:49 AM
 To: * [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]mindef.nl>
 < [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
 Cc: " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]mindef.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl" <[REDACTED]rijksoverheid.nl>
 < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]mindef.nl>; "
 ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
 Subject: RE: Potentiële gevoeligheid rond piekvermogen

Dear all,

Even een (excuses toch weer technisch georiënteerde) reactie.

Er staat het volgende in de email, en emailtrail, van zojuist:

LG en MG zendervermogen < 100 kW

Uit mijn betrokkenheid bij het Antennebeleid (~2005) mein ik mij nog te kunnen herinneren dat voor milieuvorrgunningen uitgegaan werd van het elektrisch opgenomen vermogen van de zendinstallatie. Dus wat de zendinstallatie van de energiemaatschappij vraagt en niet zozeer wat het opgewekte radiofrequente vermogen is. Milieutechnisch is het opgewerkte radiofrequente vermogen ook niet een maatgevende factor voor een eventuele milieubelasting, lijkt mij.

Technisch gezien is het namelijk belangrijk het zendvermogen te definiëren. Wordt er over effectief uitgestraald (dus tijdgemiddeld) zendvermogen gesproken, wordt het zendvermogen bedoeld zonder dat er spraak of muziek wordt uitgezonden of bedoelt men het piekzendvermogen. In de Lange Golf en Korte Golf wordt amplitudemodulatie gebruikt. Als er spraak wordt uitgezonden, en de modulatie-index is 100%, dan bedraagt het piekzendvermogen 4* het zendvermogen zonder muziek of spraak. Technici spreken dan over Peak Envelope Power (zie https://en.wikipedia.org/wiki/Peak_envelope_power).

Technisch gezien is zendvermogen voor LG en MG zonder de aanduiding wat precies bedoeld wordt ambiguë.

Deze ambiguïteit is er voor het elektrisch opgenomen vermogen van de zendinstallatie uit het elektriciteitsnet minder aanwezig.

Nogmaals mijn excuses voor mijn technisch georiënteerde reactie maar ik denk dat het belangrijk is scherp te krijgen over welk vermogen er in de milieuwetgeving bedoeld wordt.

Grt.

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 (0) [REDACTED]
M [REDACTED]
E [REDACTED] [tno.nl](http://www.tno.nl)

[Location](#)

From:

TNO Innovation for life

@minde

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

<

in

def.nl>

Sent: woensdag 1 april 2020 11:22

To: * [REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>; " [REDACTED] mindef.nl;
 < [REDACTED] mindef.nl
 Cc: " [REDACTED] mindef.nl; " [REDACTED] rijksoverheid.nl; " [REDACTED] mindef.nl; "
 < [REDACTED] tno.nl>

Subject: RE: Potentiële gevoeligheid rond piekvermogen

Beste allen,

Op 2 december was ik (helaas of gelukkig?) niet aanwezig bij het debat met de EK.

Ik denk wel dat die <100 kW op een of andere manier is voortgekomen uit de richtafstanden uit de VNG-brochure. Bij de voorbereiding van de bundel voor het AO van 4 september 2019 hebben we het hier over gehad. Ik heb gezocht in mijn mailverkeer van afgelopen zomer en kwam bijgaande e-mail tegen. Daarin werd gesuggereerd dat de radar ook onder milieucategorie 4.1 voor defensielocaties, of categorie 3.2 voor LG en MG zendervermogen < 100 kW zou kunnen worden ingepast.

In het fiche 8 Milieucategorieën en richtafstanden hebben we echter bewust niets gezegd over die <100 kW, omdat ons niet duidelijk was of het in dit geval wel op ging en omdat de radar volgens de geldende VNG-brochure nu eenmaal in categorie 6 valt waarvoor een afstand van 1500 meter geldt. Van die afstand van 1500 m kan op grond van vaste rechtspraak van de Raad van State wel gemotiveerd worden afgeweken. Bij die afwijking is op grond van de rechtspraak echter geen grens gesteld aan <100 kW en die grens volgt evenmin uit de VNG-brochure. Je kunt namelijk ook afwijken t.a.v een radar met meer dan 100 kW, zolang je dat maar zorgvuldig onderbouwd doet!

Hoe en wanneer er dan naar buiten toe zou zijn gesuggereerd dat het piekvermogen van de radar <100 kW was zou ik echt niet weten.

Met vriendelijke groet,

Senior juridisch bestuurlijk adviseur
Cluster Bestuurs-, Straf- en Tuchtrecht

Directie Juridische Zaken
Ministerie van Defensie
PKC | Kalvermarkt 32 | 2511 BS | Den Haag |
Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | MPC 58B

T:

mindef.nl

Woensdagmiddag vrij

Van: <tno.nl>

Verzonden: dinsdag 31 maart 2020 16:47

Aan: AL/DS/DAOG <mindef.nl>;

AL/HDB

mindef.nl

CC: EMSD, BS/AL/HDB/Belmdwrs <mindef.nl>;

mindef.nl

BS/AL/DJZ/CI BST <mindef.nl>;

rijksoverheid.nl

DMO/PROJN/DIP PROJN <mindef.nl>;

(<tno.nl>)

tno.nl

Onderwerp: RE: Potentiële gevoeligheid rond piekvermogen

Beste [redacted] en [redacted]

Ja, dit kan ik mij ook nog goed herinneren, en ook dat de stas knap boos was (understatement!). Wat ik mij ook nog meen te herinneren is dat in de brief alleen "vermogen" vermeld stond. Dat er expliciet over piekvermogens geschreven was kan ik mij niet zo herinneren (en ik denk dat ik het mij wel zou herinneren als dat wel het geval was) maar daarvoor zou ik dan nog eens graag naar die brief willen kijken.

Grt.

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 (

M

E

tno.nl

Location

From:

TNO Innovation for life

<[@mindef.nl](http://mindef.nl)>

Sent:

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: Wednesday, April 1, 2020, 11:33 AM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Subject: RE: Rubricering

Eens met [REDACTED] Gelet op de nauwe banden tussen opstandige Herwijners en enkele kamerleden weet je dat het piekvermogen gelekt wordt naar die Herwijners, die er vervolgens mee aan de haal gaan, zonder dat ze begrijpen waar het eigenlijk om gaat. Als kamerleden vragen naar het piekvermogen, zou ik een wedervraag stellen: 'waarom wilt u dat eigenlijk weten?' Als daar geen duidelijk antwoord op komt (wat niet zal komen) zou ik het antwoord ook niet geven. En passant is het misschien wel aardig om te vertellen dat de oude MPR een piekvermogen had dat ruwweg 100 keer zo hoog was. Vergeef mij mijn cynisme in deze kwestie.

Vriendelijk groetend,

From: [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Sent: Wednesday, April 1, 2020 10:53 AM
To: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl
Cc: [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>)
Subject: Rubricering

Dankje [REDACTED]

[REDACTED] dan blijft de vraag openstaan, moet dit dan op een gerubriceerde manier wel gedeeld worden met VCD zoals stas vroeg? Ik zou zeggen. Laten we er van weg blijven. Het is niet relevant voor de zorgen over straling. Iedereen die echt geïnteresseerd is en het TNO-rapport leest, weet dit.

Mvg [REDACTED]

Van: " [REDACTED] DMO/PROJN/DIP PROJN" < [REDACTED] mindef.nl>
Datum: woensdag 1 april 2020 om 09:25:17
Aan: " [REDACTED] AL/DS/DAOG" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>, " [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>)

Onderwerp: FW: Kamervragen

Goedemorgen [REDACTED]

Het piekvermogen van de Smart-L radar is gerubriceerd. Zie gevoegd de regelgeving (ook bekend bij de industrie).
Maw cf uitspraak van TNO: niet publiceren in antwoorden op Kamervragen!

MVG

Wrd. Projectleider ADSS

Directie Projecten
Defensie Materieel Organisatie
Ministerie van Defensie
Kromhoutkazerne | Herculeslaan 1 | 3584 AB | Utrecht | Gebouw K7/K8 |
Postbus 90125 | 3509 BB | Utrecht | MPC 55A

T
M
E [REDACTED] mindef.nl
W www.defensie.nl/dmo

Van: [REDACTED] (TD), Ir., DMO/DWS&B/AMS/W&ST/BST
[REDACTED] @mindef.nl>

Verzonden: woensdag 1 april 2020 08:50

Aan: [REDACTED] Ir., DMO/PROJN/PROJN DIP [REDACTED] @mindef.nl>;

DMO/PROJN/DIP PROJN <[REDACTED]mindef.nl>

CC: Ir., DMO/DIR B&B/B OST <[REDACTED]mindef.nl>;

KTZ (TD), Ir. MBA, DMO/INKOOP/AIIT <[REDACTED]@mindef.nl>

Onderwerp: RE: Kamervragen

Dit soort gegevens – piekvermogen SMART-L – is gerubriceerde informatie.

Dit staat beschreven in de RUMDAMS (Rubriceren & Merken Data van Actieve Maritieme Sensoren). Deze nota verduidelijkt en verbetert de borging van de beveiliging en bescherming van Data, informatie & gegevens van eigen Actieve Maritiem-militaire Sensor-, storing- en misleidingsystemen van Nederlandse marine-eenheden in het Defensie Beveiliging Beleid (DBB). Het gaat hierbij specifiek om richtlijnen voor Rubricering, Merking en de-rubricering van dit soort gegevens, evenals aanwijzingen voor uitwisseling ervan met instanties en bedrijven buiten Defensie, inclusief buitenlandse partners.

Het document heb ik bijgevoegd.

In appendix 4 op pagina 18 van 22 staat een overzicht voor het Rubriceren & merken van data en gegevens van Actieve Bovenwater Sensoren, Storing & Misleidingsystemen.

In de tweede regel van de tabel staat 'transmit power, both peak value and average for radar use'.

Hieronder heb ik een screenshot van de desbetreffende pagina ingeplakt.

Hoofd Bovenwater Surveillance Technologie

Defensie Materieel Organisatie | Afdeling Maritieme Systemen

Het Ingenieursbureau voor de Marine

From: "DMO/PROJN/STGP" <mindef.nl>
Sent: Tuesday, February 4, 2020, 7:29 AM
To: "AL/HDB" <mindef.nl>
Subject: RE: Herwijnen bezoek gemeente

Hi [redacted]

Ik zie geen aanleiding in het gesprek van gisteren om teksten aan te passen. Wel graag morgen ook Q&A-bundel meesturen. ☺

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Plaatsvervangend directeur Projecten

Defensie Materieel Organisatie

mindef.nl

Van: [redacted] <mindef.nl>

Verzonden: maandag 3 februari 2020 23:09

Aan: AL/HDB <mindef.nl>

CC: DMO/PROJN/STGP <mindef.nl>;

AL/DS/DAOG <mindef.nl>; (LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool

<mindef.nl>; AL/BSG <mindef.nl>

Onderwerp: Re: Herwijnen bezoek gemeente

Dag [redacted]

Dank voor korte terugkoppeling. Eens mbt brief aan raad en college, volgens mij was dat ook de afspraak. Is er een voorkeur voor een dag?

En leidt bezoek tot aanpassing van de brief. En/of leiden de vragen tot aanpassing van brief of Q&A? Zoals alternatieven onderzoek, moeten we daar nog iets mee?

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 3 feb. 2020 om 19:40 [redacted] AL/HDB
[redacted] mindef.nl> het volgende geschreven:

Barbara, Ik heb een korte terugkoppeling ontvangen van [redacted]
goed

Cumulatieve Effecten onderzoek veel vragen ter verduidelijking, lange discussie met de man die de vragen over laag frequent gebrom had gesteld. [redacted]

[redacted] heeft duidelijke uitleg kunnen geven (causaliteit nooit bewezen). Locatie onderzoek. Wethouder geeft aan dat ze liever ziet dat we naar 1 van de 3 alternatieven gaan. [redacted] heeft eerst aangegeven dat het even veilig is te Herwijnen als op de alternatieven. [redacted] heeft tijdsvertraging aangedragen en aangegeven dat er bij de alternatieven ook maatschappelijke onrust zal ontstaan (naar verwachting)

Rapport Zwamborn achtergelaten, morgen sturen we het andere rapport na laatste redactionele changes...

Vraag van wethouder Kan de Aanbiedingsbrief aan college en de raad worden gestuurd. Draagt [redacted] zorg voor.

RCR doorgesproken en gemeente geeft aan bij inloopavonden te willen ondersteunen

Directeur Integraal Beleid

Directoraat Generaal Beleid

Ministerie van Defensie

Kalvermarkt 33 | 2511 CB | Den Haag | kamer A-23
Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | The Netherlands

M +31 6

mindef.nl

www.defensie.nl

T:

(op woensdag flex)

From: "████████<████████ rijksoverheid.nl>"
Sent: Tuesday, April 14, 2020, 2:20 PM
To: "████████ mindef.nl" <████████ mindef.nl>; "████████ mindef.nl"
Cc: "████████ mindef.nl" <████████ mindef.nl>
Subject: RE: brief aan EZK Herwijnen

Die nieuwe zin die jij citeert en die je ook in de brief hebt opgenomen, is een uitwerking van een eerder in de brief gemaakte opmerking dat Defensie niet kan uitsluiten dat de Kamer alsnog moties aanneemt om de RCR te staken. Dat kan je natuurlijk nooit. Maar wanneer je nu opschrijft dat je (kennelijk) afhankelijk bent van de vraag of de Kamer haar toestemming al dan niet intrekt, dan ga je nog een stapje verder. Naar mijn idee wordt daarmee de Kamer veel meer macht toegedacht dan ze heeft. Als een dergelijke motie zou worden aangenomen, kun je die als regering namelijk ook naast je neerleggen – ook als dat politiek niet zo gebruikelijk is.

Eerder hebben we vastgesteld dat beide Kamers klaar zijn met hun aandeel in het RCR-proces. Ze hebben er impliciet en expliciet mee ingestemd (en de procedure is inmiddels gestart door de bekendmaking in de SC). Ze kunnen alleen nog maar wat napraten met de staatssecretaris over de uitgevoerde onderzoeken. Bij dat napraten zullen ze zonder twijfel aangeven dat het allemaal waardeloos is geweest wat de staatssecretaris aan onderzoeken heeft laten verrichten, maar zo lang ze niet kunnen aantonen dat de Kamers opzettelijk en volstrekt onjuist zijn geïnformeerd of dat de onderzoeken van geen kant deugen, is er volgens mij niets aan de hand. De 83 Kamervragen geven mij in ieder geval niet de indruk dat er aanknopingspunten zijn voor de Kamer om dat te beweren.

Wat mij betreft laat je de zin zo in de brief staan, maar dan hoop ik wel dat die brief niet bij de Kamer terecht komt omdat wanneer je aangeeft dat je denkt dat de Kamer de ruimte heeft om de staatssecretaris op te dragen alsnog te stoppen met het RCR-proces, dat moties met die strekking zonder twijfel zullen volgen. En als je die dan zou willen opvolgen, dan heb je je onomkeerbaar in de nesten gewerkt. Nieuw Milligen wordt namelijk nooit een acceptabele locatie en de alternatieve locaties zullen net zo veel weerstand gaan oproepen als Herwijnen. Je hebt het dan zelf onmogelijk gemaakt om je radarstation te realiseren.

████████ adviseer ik █████ te laten weten dat je graag even telefonisch met hem contact hebt voordat de brief de deur uit gaat.
Groet,

Van: █████ mindef.nl <████████ mindef.nl>
Verzonden: dinsdag 14 april 2020 13:27
Aan: █████ mindef.nl; █████ <████████ rijksoverheid.nl>
CC: █████ mindef.nl
Onderwerp: Fwd: brief aan EZK █████ Herwijnen

Met enkele kleine aanpassingen. Zodra je het onderwerp in deze brief goedkeurt, zal ik een nummer aanvragen.

Wat wil je dat er inhoudelijk komt in ‘de nota dtv SG aan stas’ komt? Het hogere doel? De info in de brief is duidelijk, je mag me even helpen met het beoogde strategische krachtenveld wat we bij EZK richting TK (of Defensie) willen aanboren.

(en) █████ nieuwe info (voor mij): “Pas nadat uit het komende Algemeen Overleg met de Tweede Kamer blijkt dat de Kamer haar toestemming voor de RCR niet zal intrekken, zal het groene licht voor “Blauw” en “Groen” worden gegeven.”
Dat klinkt als een heldere toezegging!

Kun je het adres nog even aanscherpen svp?

Mvg █████

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

From: " [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>
 Sent: Tuesday, April 14, 2020, 10:44 AM
 To: " [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>;
 " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>;
 <[REDACTED] mindef.nl> " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>;
 Cc: " [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
 <[REDACTED] mindef.nl>
 Subject: RE: Focus op vigerende richtlijnen : Vraag 6 en 34

Goedemorgen

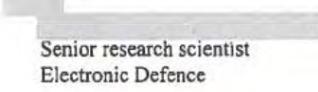
Hopelijk heeft iedereen een goed Paasweekend gehad. [REDACTED] inderdaad. De vraag is niet bij mij gekomen. Even reageren op de reactie van [REDACTED] over ICNIRP2020:

"er een oordeel over vellen of de SMART L eraan voldoet indien de EU ze overneemt"
 De eerste indruk is dat de SMART-L zeker aan de samengestelde tijdgemiddelde blootstelling zal voldoen. De toegestane lokale piekblootstelling is, zoals eerder gemeld, een stuk lastiger omschreven in de nieuwe norm. Ik denk dat ik het inmiddels snap en heb een white-paper opgesteld die ik aan de ICNIRP-commissie wil overleggen met de vraag of ik de voorgenomen toetsing aan van een gepulst radarsysteem aan de ICNIRP2020 goed begrepen heb. Ik denk dat ik op de goede weg zit, maar ik weet het niet zeker omdat ICNIRP in de toelichting wel een voorbeeld geeft, namelijk

"For example, if two 1-s pulses are separated by 1 s, the levels provided by eqns (27) and (28) must be satisfied for each of the 1-s pulses, as well as for the total 3-s interval."

maar dit voorbeeld niet 1-op-1 vertaalbaar is naar een radarsysteem zoals de SMART-L die constant aan staat. In mijn begrip moet ik nog de juiste parameters invullen (het voorbeeld in mijn white-paper is een willekeurig voorbeeld om het te kunnen delen met ICNIRP) en dan ontstaat een eerste indruk (!) voor wat dat voor de piekveldsterkte zou betekenen.

M.vr.gr.

 Senior research scientist
 Electronic Defence
 T +31 ([REDACTED]) [REDACTED]
 M [REDACTED] tno.nl
 E [REDACTED] tno.nl
 Location
TNO Innovation for life

From: [REDACTED] ([REDACTED])
 This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the [REDACTED] in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.
Sent: [REDACTED]

dinsdag 14 april 2020 10:00

To: [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>
Subject: FW: Focus op vigerende richtlijnen : Vraag 6 en 34
 dit bericht is niet bij jou terechtgekomen geloof ik.

From: [REDACTED] mindef.nl [REDACTED] mindef.nl>
Sent: Monday, April 13, 2020 2:38 PM
To: mindef.nl
Cc: mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] ([REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>)
Subject: RE: Focus op vigerende richtlijnen : Vraag 6 en 34
 Voor de zekerheid nog even reply to all (ik had deze al bij het beantwoorden van vragen van [REDACTED] 1 op 1 beantwoord)
 ICNIRP 98 is de norm / richtlijn waartegen we toetsen
 ICNIRP 20 is uitgegeven, maar nog niet door EU en NLD overgenomen. We kunnen in de beantwoording echter wel aangeven dat we de richtlijnen hebben gezien en er een oordeel over vellen of de SMART L eraan voldoet indien de EU ze overneemt.

Het ligt er wmb aan in hoeverre TNO uitspraken over de ICNIRP 20 kan doen. Als het mogelijk is de radar daaraan te toetsen zou ik dat als nuancering bij de relevante vragen meenemen.

From: AL/DS/DAOG <[mindef.nl](#)>
Sent: donderdag 9 april 2020 10:15
To: AL/HDB <[mindef.nl](#)>
Cc: BS/AL/DJZ/CI BST <[mindef.nl](#)>;
BS/AL/HDB/Belmdwrs <[mindef.nl](#)>; (<[tno.nl](#)>
Subject: Focus op vigerende richtlijnen : Vraag 6 en 34

Zie hier het herhaalde advies van [redacted] Z, [redacted] en mij om ons te blijven richten op de 1998 normen en nu niet -terwijl er niet om gevraagd wordt- meteen alles te aan te passen op de 2020-inzichten.

2020 richtlijnen die:

- 1) nog geen status hebben en
- 2) nog niet volledig uitgewerkt zijn, zie [redacted] opmerking daarover. Dat kost tijd (die ons ook niet gegeven is met al deze tussentijdse spoedjes voor de volgende versie).

Mvg [redacted]

Van: "BS/AL/DJZ/CI BST"
<[mindef.nl](#)>
Datum: donderdag 9 april 2020 om 10:03:30
Aan: "" <[tno.nl](#)>, "
AL/DS/DAOG" <[mindef.nl](#)>
Cc: "rijksoverheid.nl" <[rijksoverheid.nl](#)>, "
(<[tno.nl](#)>, " DMO/PROJN/DIP PROJN"
<[mindef.nl](#)>, " rijksoverheid.nl"
[rijksoverheid.nl](#)>

Onderwerp: RE: Broeden in het paasweekeinde & morgenochtend. Vraag 6 en 34
Dag

Ik deel jouw bescheiden mening dat we voorlopig aan ICNIRP1998 moeten blijven toetsen. Zie ter informatie mijn redenering in bijgaande e-mail van mij aan [redacted] afgelopen week. Ik ben blij dat dat overeenkomt met jouw inschatting.

Groeten,

Van: <[tno.nl](#)>
Verzonden: donderdag 9 april 2020 09:27
Aan: AL/DS/DAOG <[mindef.nl](#)>
CC: [rijksoverheid.nl](#); (<[tno.nl](#)>;
DMO/PROJN/DIP PROJN <[mindef.nl](#)>;
BS/AL/DJZ/CI BST <[mindef.nl](#)>;
[rijksoverheid.nl](#)

Onderwerp: RE: Broeden in het paasweekeinde & morgenochtend. Vraag 6 en 34
Beste

Dan de 26 pagina's met track changes (versie 9.1)

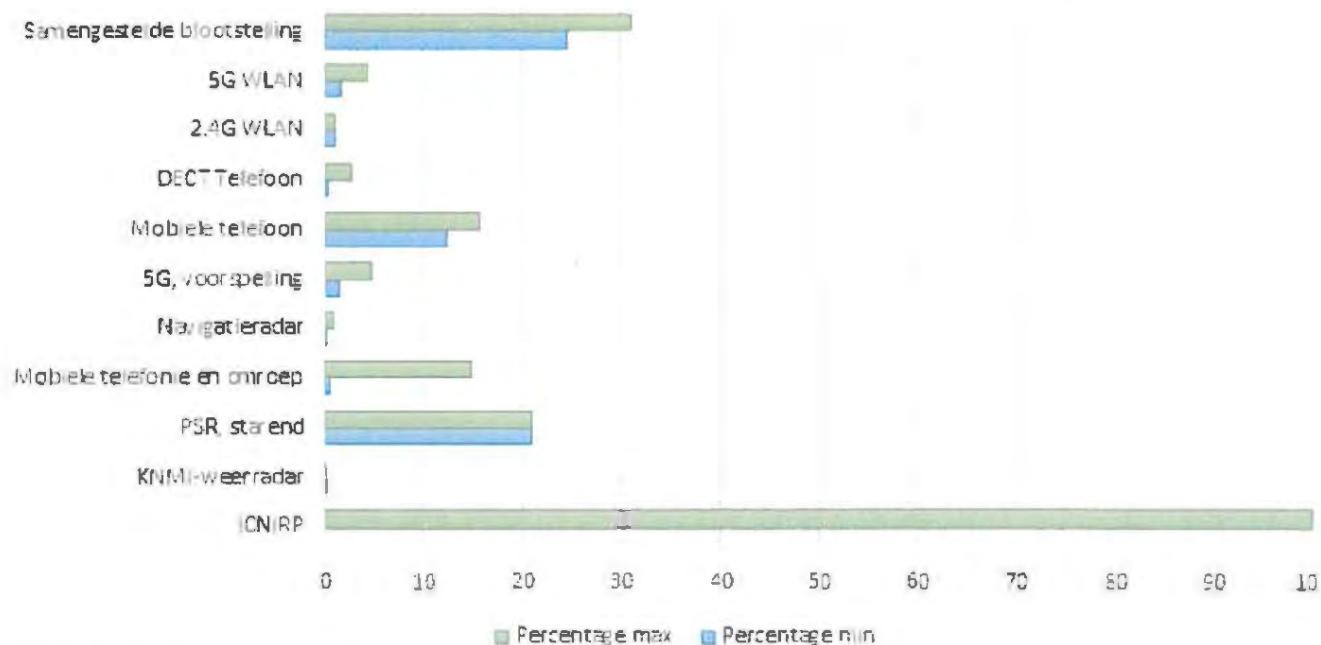
Vraag 6 en 34. Stas vraagt "wanneer is de nieuwe ICNIRP-uitwerking beschikbaar?
En nemen we die nog mee in de beantwoording?" Het lijkt mij niet verstandig deze

kamervraag-beantwoording aan te grijpen om nieuwe, waarschijnlijk toekomstige richtlijnen uit te werken en bekend te stellen. Dat heeft zo geen status. Dat roept alleen maar meer vragen op. We hebben diverse malen gesteld dat de radar pas in gebruik wordt genomen wanneer die aan de richtlijnen voldoet. Ook dat de beste inschatting nu is dat er niet veel striktere richtlijnen te verwachten zijn. Ik proef dat we nu het risico lopen het gehele onderzoek te willen spiegelen aan de beste inschattingen van nieuwe richtlijnen, hetgeen wetenschappelijk niet nodig en nmm ook niet verstandig is.

Het is inderdaad mijn bescheiden mening dat we aan de huidige richtlijn moeten blijven toetsen, dus de ICNIRP1998. Omdat we de aanbeveling van de Raad van Europa hebben overgenomen in nationale wetgeving, maar er in de praktijk wel naar handelen wat wordt ondersteund door uitspraken van de RvS, lijkt het mij zinvol hier niet van af te wijken.

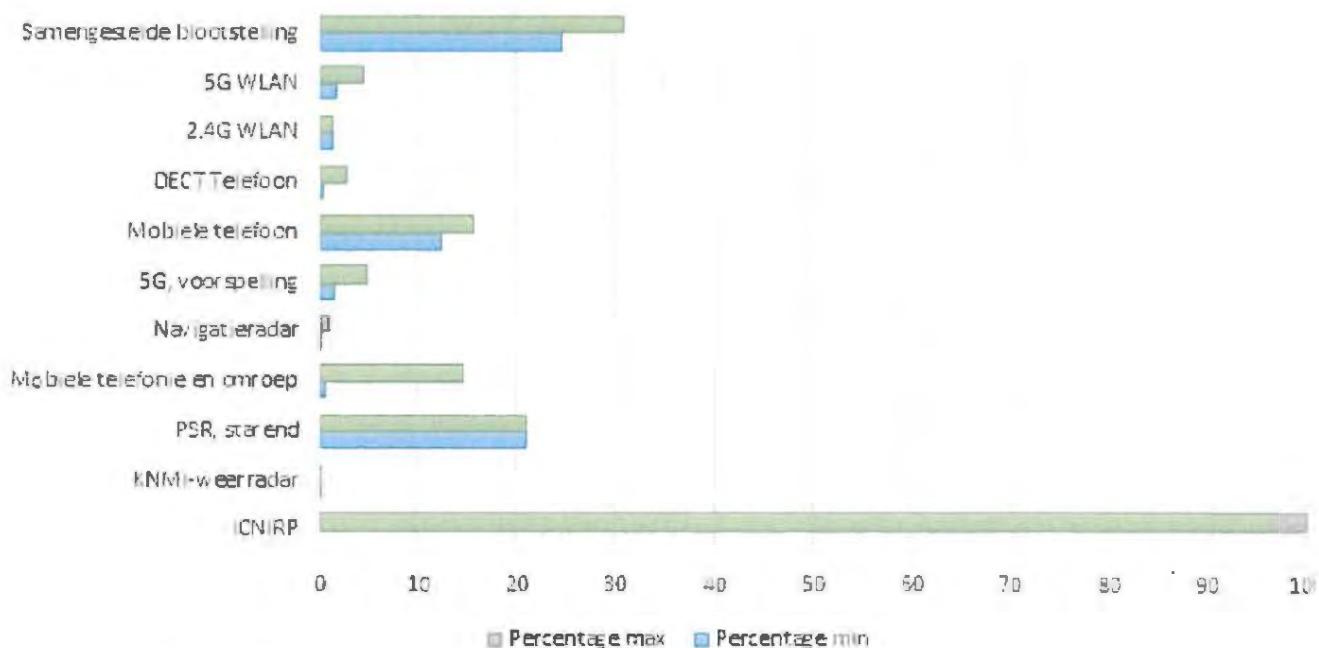
Voor de tijdgemiddelde veldsterkten heb ik al een vergelijk gemaakt, voor de ICNIRP2020 is figuur 9 dan

Percentage ICNIRP2020; per bron en samengesteld

Voor de ICNIRP1998 is figuur 9:

Percentage ICNIRP; per bron en samengesteld

De verschillen zijn zo minimaal dat je ze op deze plaatjes niet ziet.

Voor de piekveldsterkte ben ik er nog niet helemaal uit wat ICNIRP voorstelt. Neem ik steeds de ongunstigste waarde aan, dan kom ik op een maximale piekveldsterkte van net geen 1 kV/m uit (was 1,5 kV/m), maar pak ik de meest gunstigste waarden in de interpretatie dan kom ik op 5,5 kV/m uit; dus veel hoger dan de eerdere 1,5 kV/m.

Echter, als ik de piekveldsterkte neem voor het huis op 450m, dan kom ik daar op 108 V/m uit (in de piek) hetgeen ook weer lager is dan de laagste door mij berekende limietwaarde. Voor de woning op 300m zou je ruwweg kunnen corrigeren voor alleen de afstand, dan zou de piekwaarde $(450/300)* 108 \text{ V/m} = 162 \text{ V/m}$; wederom geen probleem.

Maar ik heb voor deze veel ingewikkeldere berekeningsmethode echt wat meer tijd nodig om dit met een goed gevoel als "TNO standpunt" te willen (lees kunnen) communiceren. Zie dit als een eerste indruk.

M.vr.gr.

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 (0) 20 47 21 11 11
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

[Location](#)

TNO Innovation for life

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message is

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband

houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: "████████<████████tno.nl>"
 Sent: Tuesday, April 14, 2020, 4:54 PM
 To: "████████mindef.nl" <████████mindef.nl>
 Cc: "████████mindef.nl" <████████mindef.nl>; "████████mindef.nl"
 <████████mindef.nl>; "████████tno.nl"<████████tno.nl>
 Subject: RE: IT bij versie 12
 Attachments: Vraag 17-Antwoord-voorstel.docx

Beste █████

In de bijlage mijn nieuwe voorstel in antwoord op vraag 17.

Mbt vraag 41 zijn █████ en ik nog de berekeningen aan het uitvoeren. Zodra ik die heb, en we dus het totale overzicht hebben, stuur ik je een conceptantwoord. Hopelijk lukt dat vandaag nog, anders wordt het morgenochtend vroeg.

M.vr.gr.

 Senior research scientist
 Electronic Defence
 T +31 (████████)
 M ██████████ tno.nl
 Location
TNO Innovation for life
 mindef.nl
 @mi
 ndef.nl>
 Sent:
 This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

dinsdag 14 april 2020 15:16

To: "████████mindef.nl" <████████tno.nl>; "████████mindef.nl"
 Subject: Fwd: IT bij versie 12

Van: "████████<████████outlook.com>"

Datum: dinsdag 14 april 2020 om 15:15:18

Aan: "████████ AL/DS/DAOG" <████████mindef.nl>

Onderwerp: IT bij versie 12

████████ hierbij IT bij versie 12. Die moeten we er zo bij het bellen even bijpakken, pijntje zit 'm vooral op pag 6 bij vraag 28 ver piekvermogen.

Mvg █████

Verzonden vanuit [Mail voor Windows 10](#)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

17.

Wat is de totale hoeveelheid straling in het betreffende gebied?

Op 15 oktober 2019 heeft TÜV Rheinland, in opdracht van het Rijksvastgoedbedrijf, de elektromagnetische veldsterkten op drie locaties in de dorpskern Herwijnen gemeten. Deze meetresultaten zijn in het TNO rapport TNO 2020 R10094 in hoofdstuk 6 nader geduid. Maximaal is de gemiddelde elektrische veldsterkte 0,7 V/m (RMS). Omdat deze meetwaarden niet zijn uit te splitsen naar de individuele bronnen, hanteer ik in de beantwoording de laagste limietwaarde uit de ICNIRP (1998) richtlijn voor het algemene publiek. Die laagste blootstellingslimietwaarde is 28 V/m (voor frequenties boven 10 MHz). Dat betekent dat uit de metingen van TÜV Rheinland blijkt dat de blootstelling lager uitkomt dan $\frac{0,7 \text{ V/m}}{28 \text{ V/m}} * 100\% = 2,5\%$ van de ICNIRP-richtlijn (1998).

From: " [REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>
Sent: Tuesday, April 14, 2020, 2:14 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]mindef.nl>
Subject: RE: versie 12

Dame, Heren,
Nog een suggestie met welgemeende excuses dat ik dit niet eerder heb opgemerkt: Bij vraag 41: schrap
art 11 ' [REDACTED]. In beginsel doet hij dat namelijk altijd (1). Schrap
[REDACTED] art 11

Vriendelijke groet,

(1): [REDACTED] laat ik buiten beschouwing.

From: mindef.nl <[REDACTED]mindef.nl>
Sent: Tuesday, April 14, 2020 1:03 PM
To: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] ([REDACTED] tno.nl>
Cc: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl
Subject: versie 12

[REDACTED] hierbij versie 12 die we kunnen gebruiken in het telgesprek vanmiddag met

[REDACTED] zie de 3 comments in de kantlijn die onze directe aandacht vragen.

Tot 16.30u.

Mvg [REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: Tuesday, April 14, 2020, 6:15 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
< [REDACTED] mindef.nl>; ' [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Subject: RE: versie 13 Herwijnen
Attachments: Vraag 41-Antwoord-voorstel.docx

Beste collega's

Ik heb een conceptantwoord gemaakt op vraag 41.

Het is een hele samenstelling van getallen geworden, maar ik denk dat de lage percentages wil duidelijk zijn.

Ik ga nu eten, en schakel alles uit. Vanavond heb ik een online VERON vergadering.

Grt

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 ([REDACTED]
M [REDACTED] tno.nl
E [REDACTED]

[Location](#)

From: [REDACTED]
TNO Innovation for life [REDACTED] min
def.nl
[REDACTED] @mi
ndef.nl>
Sent:

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the [REDACTED] in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

dinsdag 14 april 2020 17:16

To: [REDACTED] mindef.nl
Cc: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED]
< [REDACTED] tno.nl>; ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Subject: versie 13 Herwijnen

[REDACTED] hierbij versie 13 (met en zonder TC) en een aangepaste interne toelichting. Zie in die laatste ook de gevoeligheid van het (piek)vermogen verwoord onder vraag 28 op pag 6.
TNO rekent nog aan de beantwoording van vraag 41.

Mvg [REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

41.

Wat is de maximale blootstellings-veldsterkte bij een piekvermogen op 1.500 meter afstand gezien vanaf de SMART-L radar en de KNMI radar richting het dorp Herwijnen? Valt deze op 1.500 meter wel onder de maximale blootstellingslimieten van 28-61 V/m?

TNO heeft berekeningen (samengestelde) elektrische veldsterkeberekeningen gedaan op 1500 meter afstand van de SMART-L radar. Voor de locatie is gekozen voor de kruising Achterweg en Vervoornlaan, de afstand tot de KNMI-radar is 1,33 km. Voor de tijdgemiddelde blootstelling bedraagt de blootstelling van de SMART-L radar 1,1 V/m, dat is 2,3% van de limietwaarde voor de tijdgemiddelde veldsterkte in de ICNIRP-richtlijn (1998) die 47,6 V/m bedraagt. De secondaire radar (MSSR) van de SMART-L heeft een veldsterkte van 0,08 V/m. Dat is 0,18% van de limietwaarde voor de tijdgemiddelde veldsterkte in de ICNIRP-richtlijn (1998) die 43,5 V/m bedraagt voor de MSSR. Voor de KNMI radar is de tijdgemiddelde veldsterkte op die locatie 0,02 V/m. Dat is 0,03% van de limietwaarde voor de tijdgemiddelde veldsterkte in de ICNIRP-richtlijn (1998) die 61 V/m voor de MSSR bedraagt. Voor de SMART-L in starende modus bedraagt de tijdgemiddelde veldsterkte 3 V/m. Dat is 6,3 % van de limietwaarde voor de tijdgemiddelde veldsterkte in de ICNIRP-richtlijn (1998) die 47,6 V/m bedraagt. De secondaire radar (MSSR) van de SMART-L is in starende modus uitgeschakeld.

Voor de piekveldsterkten geldt op de locatie kruising Achterweg en Vervoornlaan dat de KNMI-radar een piekveldsterkte heeft van 23 V/m, dat is 1,2% van de limietwaarde voor piekveldsterkte. De ICNIRP-richtlijn (1998) limiteert de piekwaarde voor de KNMI-radar op 1929 V/m. Voor de SMART-L is de piekveldsterkte 32,5 V/m, dat is 2,2% van de limietwaarde voor piekveldsterkte. De ICNIRP-richtlijn (1998) limiteert deze piekwaarde voor de SMART-L op 1506 V/m. De secondaire radar (MSSR) van de SMART-L heeft een piekveldsterkte van 3,7 V/m, dat is 0,27% van de limietwaarde voor piekveldsterkte is. De ICNIRP-richtlijn (1998) limiteert deze piekwaarde voor de MSSR op 1375 V/m. Voor de SMART-L in starende modus bedraagt de piekveldsterkte 9,5 V/m. Dat is 0,63 % van de limietwaarde voor piekveldsterkte in de ICNIRP-richtlijn (1998) die 1506 V/m bedraagt. De secondaire radar (MSSR) van de SMART-L is in starende modus uitgeschakeld.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: Tuesday, April 14, 2020, 1:01 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] mindef.nl"
Subject: RE: Vertrouwelijke bijlage: piekvermogen

Hoi [REDACTED]

Dank je wel!

Ik word uit de scan inderdaad niet veel wijzer. Mocht iemand nadere informatie hebben en die (ingescand) met mij kan delen, dan hou ik mij van harte aanbevolen.

Grt

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 ([REDACTED]
M [REDACTED] tno.nl
E [REDACTED]

[Location](#)

From:

@mind

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by [REDACTED] ef.nl mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for [REDACTED] in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

min

[REDACTED] def.nl>

Sent: dinsdag 14 april 2020 12:47

To: [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
Cc: " [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] mindef.nl"; ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>;
" [REDACTED] mindef.nl"

Subject: RE: Vertrouwelijke bijlage: piekvermogen

Hoi [REDACTED]

Ik heb het boekje van de zomer speciaal voor deze casus bij de VNG besteld (het is niet online raadpleegbaar). Het enige dat ik hier heb is een fragment uit de brochure dat ik destijds heb ingescand, zie bijlage. Daar heb je m.i. niet zoveel aan.

Mocht iemand toevallig op PKC zijn: het boekje ligt bij DJZ in kamer C4.04 bovenop de boekenkast naast de wetboeken.

Met vriendelijke groet,

Senior juridisch bestuurlijk adviseur
Cluster Bestuurs-, Straf- en Tuchtrecht

Directie Juridische Zaken
Ministerie van Defensie
PKC | Kalvermarkt 32 | 2511 BS | Den Haag |
Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | MPC 58B

T:

[mindef.nl](#)

Woensdagmiddag vrij

Van: [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>

Verzonden: dinsdag 14 april 2020 12:34

Aan: AL/DS/DAOG < [REDACTED] mindef.nl>
CC: BS/AL/HDB/Stafbureau < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] mindef.nl"; ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>;
DMO/PROJN/DIP PROJN < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"; BS/AL/DJZ/C1 BST < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] tno.nl>; MA,

BS/AL/HDB [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Onderwerp: RE: Vertrouwelijke bijlage: piekvermogen

Beste [REDACTED]

Tijdens de uitval van de excellentie was mijn voorgestelde "way-out" inderdaad om dan het gemiddeld vermogen aan te houden. Als quick-win. Uit mijn betrokkenheid bij het antennebeleid rond 2005 meende ik mij te herinneren dat in de milieuvergunningen uitgegaan wordt van gemiddelde vermogens. Nu ken ik de VNG brochure niet, waarnaar gerefereerd wordt voor civiele zendinstallaties.

Als iemand die voor mij heeft, dan kan ik nog wel kijken of het uitgangspunt om van gemiddeld vermogen uit te gaan stand houdt.

Lukt dat?

BVD

Grt

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 (

M

E

[tno.nl](#)

[Location](#)

From:

[@mi](#)
[ndef.nl](#)

[m](#)
[indef.nl](#)

>

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

Sent: dinsdag 14 april 2020 12:16

To: [mindef.nl](#); [mindef.nl](#); [REDACTED]
< [tno.nl](#)>

Cc: [mindef.nl](#); [mindef.nl](#)

Subject: Re: Vertrouwelijke bijlage: piekvermogen

Dankje

Dat verklaart mogelijk de 'uitval' van stas op 02 dec.

En was -intuïtief voor mij althans- ook de reden om zoveel mogelijk weg te blijven bij precieze beantwoording, omdat die avond voor mij helder werd dat er iets niet lekker lag.

[REDACTED] zit er een 'escape' in gemiddeld het woordje 'vermogen' denkend aan "gemiddeld vermogen" waarbij je 1 periode zenden hebt en 6 luisteren?

Mvg

Van: "BS/AL/DJZ/C1 BST" <[mindef.nl](#)>

Datum: dinsdag 14 april 2020 om 12:10:15

Aan: "AL/DS/DAOG" <[mindef.nl](#)>, "[mindef.nl](#)", "AL/HDB"
DMO/PROJN/D1P PROJN" <[mindef.nl](#)>

Cc: "DMO/PROJN/STGP" <[mindef.nl](#)>, "[mindef.nl](#)", "[tno.nl](#)"
BS/AL/HDB/Stafbureau" <[mindef.nl](#)>, "[mindef.nl](#)", "[tno.nl](#)"
< [tno.nl](#)>

Onderwerp: RE: Vertrouwelijke bijlage: piekvermogen

Hoi

Ik heb nog een keer de correspondentie aan de EK/TK gescand op 100 Kw.

Helaas zie ik in de brief van 16 september 2019 aan de EK in de 2^e alinea van pagina 7 (zie bijlage) explicet staan dat de militaire radar een vermogen heeft onder de 100 Kw... en dat omdat voor civiele radars met een vermogen onder de 100 Kw een richtafstand geldt van 100 m van de richtafstand van 1500 meter kan worden afgeweken.

Groeten,

Van: AL/DS/DAOG <[mindef.nl](#)>
Verzonden: dinsdag 14 april 2020 11:38
Aan: DMO/PROJN/DIP PROJN <[mindef.nl](#)>;
BS/AL/DJZ/CI BST <[mindef.nl](#)>; AL/HDB
CC: DMO/PROJN/STGP <[mindef.nl](#)>;
BS/AL/HDB/Stafbureau <[mindef.nl](#)>; tno.nl'
<[tno.nl](#)>
Onderwerp: Vertrouwelijke bijlage: piekvermogen

Svp de vragen 28/33 en 71 laten beantwoorden door T of DMO.

Wie kan mij binnen DGB assisteren met het invoegen in een vertrouwelijke bijlage aan de TK?
Voor zover ons bekend is het nooit direct eerder genoemd naar beide kamers. Hooguit indirect hebben we een lager vermogen gesuggereerd omdat we refereerden aan de VNG-brochure categorie 6 waarin stond radars met een vermogen < 100 kW.

klopt toch zo?

Mvg

Van: "AL/HDB" <[mindef.nl](#)>
Datum: maandag 13 april 2020 om 14:40:05
Aan: "AL/DS/DAOG" <[mindef.nl](#)>
Cc: "DMO/PROJN/DIP PROJN" <[mindef.nl](#)>, "
BS/AL/DJZ/CI BST" <[mindef.nl](#)>

Onderwerp: RE: Piekvermogen = confi

Ook hier even reply to all van de antwoorden die al 1 op 1 waren gegeven. Ik denk dat een vertrouwelijke bijlage onontkoombaar is. wel graag goed checken of we met het noemen van die vermogens in lijn blijven met alles wat er eerder over is gezegd.

From: AL/DS/DAOG <[mindef.nl](#)>
Sent: donderdag 9 april 2020 10:03
To: AL/HDB <[mindef.nl](#)>
Cc: DMO/PROJN/DIP PROJN <[mindef.nl](#)>;
BS/AL/DJZ/CI BST <[mindef.nl](#)>

Subject: Piekvermogen = confi

zie hierbij de verwijzing van DMO dat het om confidentiële info gaat. Svp je aanwijzing hoe verder.

Graag je reacties nog op mijn vragen van dinsdag en vorige week zodat ik versie 10 verder kan opmaken.

Mvg

Van: "DMO/PROJN/DIP PROJN" <[mindef.nl](#)>
Datum: woensdag 8 april 2020 om 18:32:50
Aan: "AL/DS/DAOG" <[mindef.nl](#)>
Onderwerp: (...) morgenochtend
Beste
Het piekvermogen is door onze eigen organisatie lees BA en MIVD als confidentieel verklaard. Daar kunnen wij niet, ik herhaal niet onderuit!!

Mvg en prettige Paasdagen,

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>)
Sent: Wednesday, April 15, 2020, 6:51 PM
To: [REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] mindef.nl"
< [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] mindef.nl"; [REDACTED] mindef.nl"
Subject: FW: Eerste resultaten dekking boven de randstad

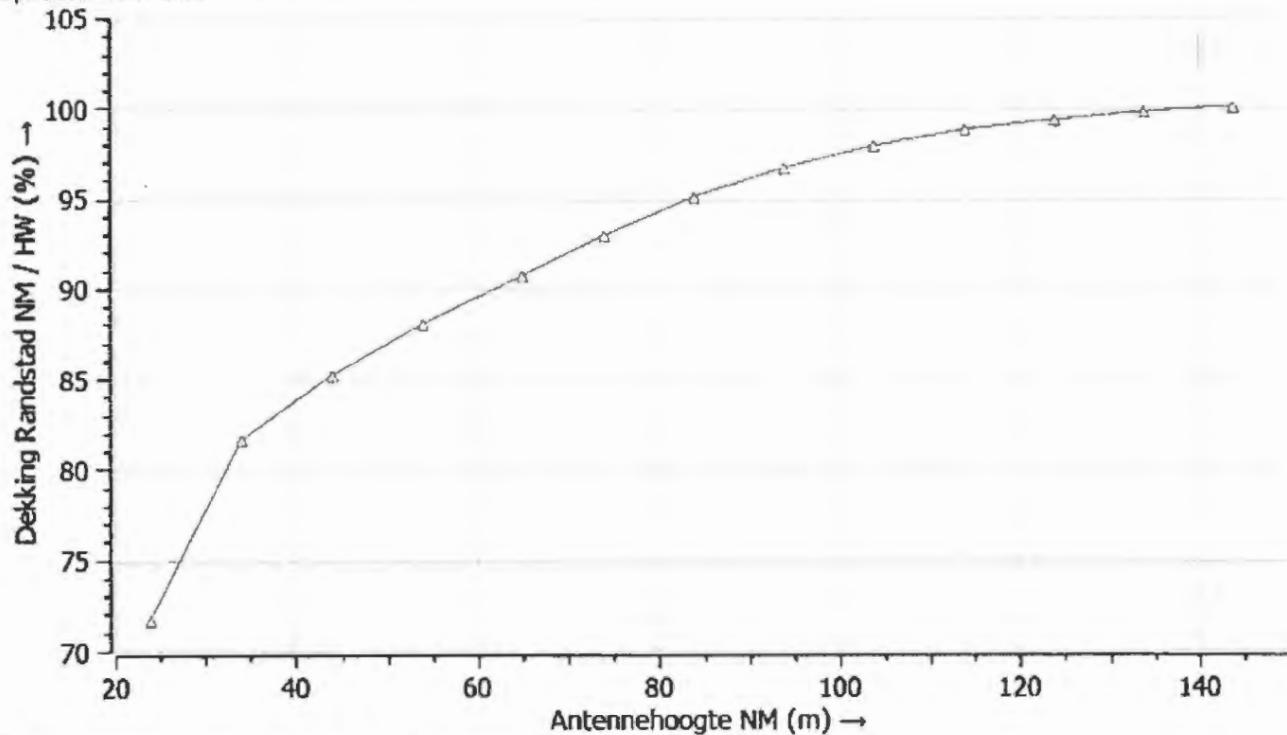
Heren,

Bijgaand is mijn email waaruit blijkt dat je de antenne op een 'paal' van 145 m moet zetten (in Nieuw Milligen), als je de randstaddekking wilt halen die met Herwijnen mogelijk is (paal circa 25 m). Een beetje complexe zin, excuses.

Vriendelijke groet,

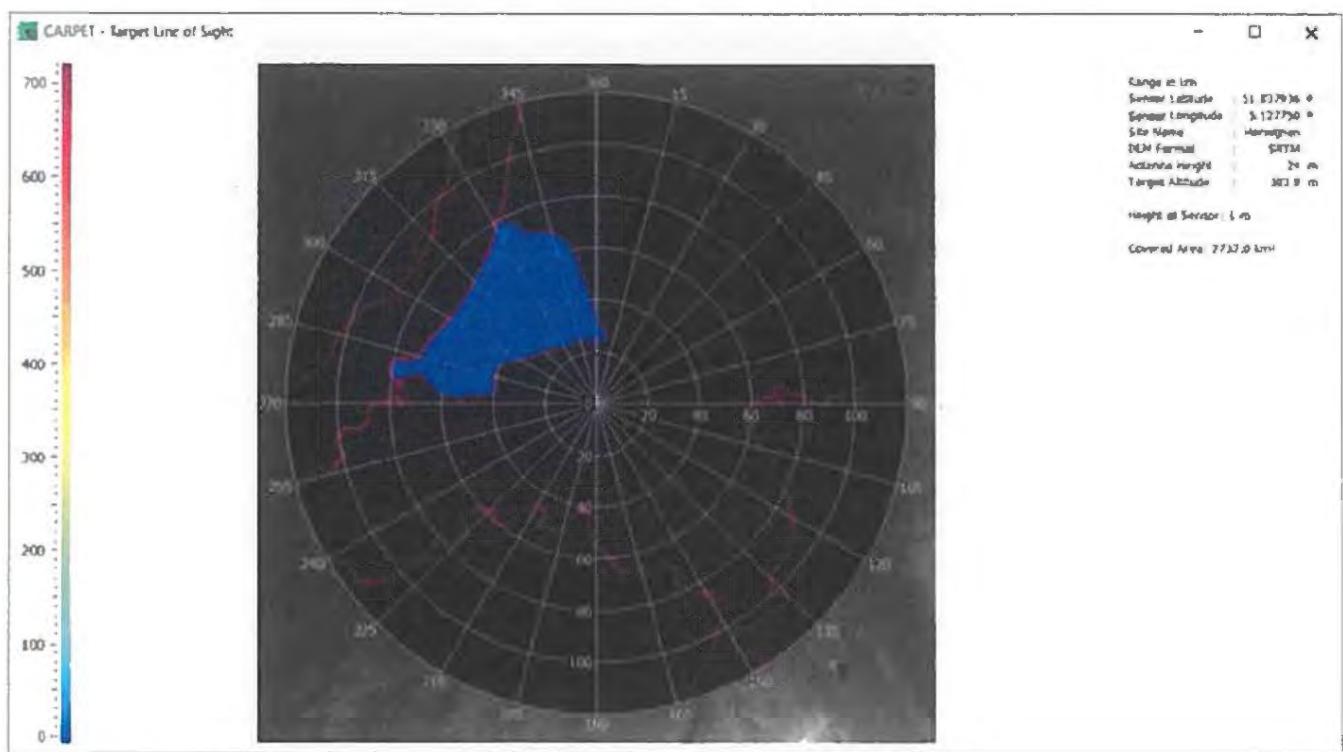
From: [REDACTED] ([REDACTED])
Sent: Friday, September 27, 2019 2:30 PM
To: [REDACTED] mindef.nl' < [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] mindef.nl
Subject: Eerste resultaten dekking boven de randstad

Dit is op basis van space-shuttle hoogtedata (niet optimaal, resultaten op basis van AHN met ook obstakels komen er aan). Voorts is het puur line-of-sight, dus zonder radarparameters. Echter, de figuur spreekt voor zich.

NB: De antenne van HW staat op 24 m hoogte, zoals thans voorzien.

De definitie van Randstad blijkt uit het volgende plaatje.

Vriendelijke groet,

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: Wednesday, April 15, 2020, 4:46 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl> ; " [REDACTED] mindef.nl"
Subject: RE: Hoogt radartoren AOCS NM

Beste [REDACTED]

Als vervolg op mijn vorige email van begin deze middag: er is geen TNO rapport of memorandum waarin staat dat een radartoren te Herwijnen circa 145 m hoog moet zijn opdat de Randstad afgedekt wordt. TNO heeft dit wel echter wel onderzocht, en per email gerapporteerd aan [REDACTED] en aan [REDACTED]

[REDACTED] Als je wilt dan kan ik die e-mail nog een keer sturen.

Zoals in mijn vorige email e-reeds gesteld: bij installatie op een extreem hoge toren zal de sterkte van reflecties aan de grond anders zijn. Een studie is nodig om na te gaan hoe dit fenomeen de radardekking beïnvloedt.

Vriendelijke groet,

[REDACTED]
From: [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Sent: Wednesday, April 15, 2020 1:10 PM
To: [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>)
Cc: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl
Subject: Hoogt radartoren AOCS NM

Goedemiddag [REDACTED]

Op ons verzoek heb je in 2019 berekend hoe hoog de radartoren op AOCS NM zou moeten zijn om tot en operationeel acceptabele dekking van de Randstad te komen. Dat was volgens mij 143 meter. Is dat opgenomen in een formele rapportage naar CLSK? Zo ja, heb je die? En zitten daar dan ook de bedenkingen bij tav het "omlaag-kijken" van de radar en de gevolgen daarvan op het gebied van *ground-clutter*? Ik kan dat helaas niet meer vinden in mijn opgeslagen documenten.

Zou je de gegevens ajb willen mailen aan [REDACTED]

Dank!

Groet,

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: Wednesday, April 15, 2020, 8:26 AM
To: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl"
< [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" mindef.nl"
Subject: RE: versie 13 Herwijnen

Goedemorgen [REDACTED] en collega's

Het is aan de tekstopbouw te zien dat ik gisteren eind van de dag keimoe was. @ [REDACTED] graag nog de tekst redactioneel corrigeren, svp.

Ik wil nog een overweging met jullie delen. Ik heb geen figuren zoals fig.8 en fig.9 uit ons rapport in het antwoord gevoegd. Enerzijds omdat daarin dan ook de andere systemen staan, terwijl de Kamervraag alleen over de SMART-L en de KNMI radar gaat. Anderzijds omdat de Kamerleden zo op de V/m hameren. Dat kan ik wel onterecht vinden, maar zij vragen ernaar en dan krijgen ze het juiste antwoord in V/m; maar die waarde ook als percentage van de limietwaarde om het totale beeld compleet te krijgen. Hebben we ook prima laten zien dat per systeem een andere referentiewaarde geldt (vanwege de frequentieafhankelijkheid in de ICNIRP-richtlijn). En weer begrippen zoals tijdgemiddelde veldsterkte en piekveldsterkte geïntroduceerd.

M.vr.gr.

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 ([REDACTED]
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

[Location](#)

From:

Sent:
dinsdag
14 april

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

2020 18:15

To: ' mindef.nl' < [REDACTED] mindef.nl>; ' mindef.nl' < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: mindef.nl; ' mindef.nl' < [REDACTED] mindef.nl> ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Subject: RE: versie 13 Herwijnen

Beste collega's

Ik heb een conceptantwoord gemaakt op vraag 41.

Het is een hele samenstelling van getallen geworden, maar ik denk dat de lage percentages wil duidelijk zijn.

Ik ga nu eten, en schakel alles uit. Vanavond heb ik een online VERON vergadering.

Grt

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 ([REDACTED]
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

[Location](#)

From:

min
def.nl
@mi
ndef.nl>
Sent:

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

dinsdag 14 april 2020 17:16

To: [mindef.nl](#)

Cc: [mindef.nl;](#)

<[tno.nl](#)>; (<[tno.nl](#)>

Subject: versie 13 Herwijnen

[REDACTED] hierbij versie 13 (met en zonder TC) en een aangepaste interne toelichting. Zie in die laatste ook de gevoeligheid van het (piek)vermogen verwoord onder vraag 28 op pag 6.
TNO rekent nog aan de beantwoording van vraag 41.

Mvg [REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
 Sent: Thursday, April 16, 2020, 7:16 PM
 To: " [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] mindef.nl< [REDACTED] mindef.nl>;
 " [REDACTED] mindef.nl< [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] mindef.nl< [REDACTED] mindef.nl>;
 " [REDACTED] mindef.nl< [REDACTED] mindef.nl>
 Cc: " [REDACTED] mindef.nl< [REDACTED] mindef.nl>
 Subject: RE: versie 14
 Attachments: 2020 04 16 Herwijnen versie 14 1700u (zonder TC)-APMZ.docx

---

Ik sluit mij bij de woorden van [REDACTED] aan. Hopelijk heeft de kamerbrief de uiteindelijke vorm bereikt.
 In de bijlage mijn fijnslijperij.

Morgenochtend wil ik nog wel met de stofkam door de getallen in antwoord 41; dat om er absoluut zeker van te zijn dat alles klopt, we willen immers geen problemen met de moeilijkheden krijgen.

@ [REDACTED] volgens mij is de tekstsuggestie op een of andere manier vermindert geraakt (?).

Fijne avond verder!

M.vr.gr.

Senior research scientist
 Electronic Defence

T +31 ([REDACTED]
 M [REDACTED]
 E [REDACTED] tno.nl

From:

[REDACTED]

tno.

nl>

Sent:

donderd

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

ag 16 april 2020 18:28

To: mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] rijksoverheid.nl; [REDACTED] mindef.nl;
 < [REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl
 Cc: mindef.nl

Subject: RE: versie 14

Dames, Heren,

Ik heb ook enkele typo's gespot en die verbeterd, zie het aanhangsel. Ook heb ik enkele textsuggesties in ballonnetjes erbij geplaatst, het is aan [REDACTED] om dit wel of niet over te nemen. Ook heb ik enkele komma's geplaatst. Ik denk dat de passage met de 200 m verbeterd moet worden, heb een textsuggestie gedaan. [REDACTED] zou jij daar nog naar kunnen kijken ([REDACTED] en ik controleren elkaar)?

Ik vind het toch wel een indrukwekkend stuk en hoop van harte dat ons geworsteel nu voorbij is.

Fijne avond,

From: mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>

Sent: Thursday, April 16, 2020 5:02 PM

To: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl
 rijksoverheid.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl

Cc: [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl

Subject: versie 14

Beste collega's,

Dank voor jullie input. Deze documenten gaan zo naar stas, met een IT om haar laatste vragen te beantwoorden.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Thursday, April 16, 2020, 6:11 PM
To: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] tno.nl" < [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
< [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] tno.nl" < [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: versie 14

Over een aantal antwoorden houd ik, zeg maar, gemengde gevoelens, maar het is al heel wat dat dit kennelijk de goedkeuring van de staatssecretaris kan wegdragen. Dan moeten we sommige antwoorden maar voor lief nemen. Geen commentaar dus meer van mij.

Iets anders is dat ik hier en daar nog een enkele typo heb gezien. Daar zal niemand aanstoot aan nemen, neem ik aan.
Groet,

Van: [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: donderdag 16 april 2020 17:02
Aan: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] tno.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl
CC: [REDACTED] tno.nl; [REDACTED] mindef.nl

Onderwerp: versie 14

Beste collega's,

Dank voor jullie input. Deze documenten gaan zo naar stas, met een IT om haar laatste vragen te beantwoorden.
Graag ook jullie laatste finishing touch-blik met focus op juistheid. Als je nog iets hebt, svp morgen voor 11u.
Morgen is de intentie gaat ie naar de Kamer.

Mvg [REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: Thursday, April 16, 2020, 8:50 PM
To: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
" [REDACTED] rijksoverheid.nl" < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
< [REDACTED] mindef.nl; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: versie 14

Oeps, de door mij voorgestelde slotzin op vraag 61 was verhaspelt. Mijn voorstel:
Zoals gesteld in het antwoord bij vraag 55, is, als de radar in de starende mode opereert, de veilige afstand op 10 m hoogte circa 200 m.
Vriendelijke groet,

From: [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: Thursday, April 16, 2020 7:16 PM
To: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] mindef.nl";
" [REDACTED] rijksoverheid.nl"; " [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] mindef.nl"
Cc: " [REDACTED] mindef.nl"
Subject: RE: versie 14

Ik sluit mij bij de woorden van [REDACTED] aan. Hopelijk heeft de kamerbrief de uiteindelijke vorm bereikt.
In de bijlage mijn fijnslijperij.
Morgenochtend wil ik nog wel met de stofkam door de getallen in antwoord 41; dat om er absoluut zeker van te zijn dat alles klopt, we willen immers geen problemen met de moeilijkheden krijgen.
@ [REDACTED] volgens mij is de tekstsuggestie op een of andere manier vermindert geraakt (?).
Fijne avond verder!

M.vr.gr.

[REDACTED]
Senior research scientist
Electronic Defence
T +31 ([REDACTED]) [REDACTED] [REDACTED]
M [REDACTED] [REDACTED] tno.nl
E [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
Location [REDACTED]
From: [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: donderdag 16 april 2020 18:16
TNO Innovation for life [REDACTED]

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail,

for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

ag 16 april 2020 18:28

To: " [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] rijksoverheid.nl"; " [REDACTED] mindef.nl";
< [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"; " [REDACTED] mindef.nl";
Cc: " [REDACTED] mindef.nl"

Subject: RE: versie 14

Dames, Heren,

Ik heb ook enkele typo's gespot en die verbeterd, zie het aanhangsel. Ook heb ik enkele textsuggesties in ballonnetjes erbij geplaatst, het is aan [REDACTED] om dit wel of niet over te nemen. Ook heb ik enkele komma's geplaatst. Ik denk dat de passage met de 200 m verbeterd moet worden, heb een textsuggestie gedaan. [REDACTED] zou jij daar nog naar kunnen kijken ([REDACTED] en ik controleren elkaar)?
Ik vind het toch wel een indrukwekkend stuk en hoop van harte dat ons geworste nu voorbij is.

From: ' [REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>
Sent: Thursday, April 16, 2020, 6:27 PM
To: ' [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]mindef.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]tno.nl>;
< [REDACTED] rijksoverheid.nl" <[REDACTED]rijksoverheid.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]mindef.nl>
< [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]mindef.nl>
Cc: ' [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]mindef.nl>
Subject: RE: versie 14
Attachments: 2020_04_16_Herwijnen_versie_14_1700u_AT.docx

Dames, Heren,

Ik heb ook enkele typo's gespot en die verbeterd, zie het aanhangsel. Ook heb ik enkele textsuggesties in ballonnetjes erbij geplaatst, het is aan [REDACTED] om dit wel of niet over te nemen. Ook heb ik enkele komma's geplaatst. Ik denk dat de passage met de 200 m verbeterd moet worden, heb een textsuggestie gedaan. [REDACTED] zou jij daar nog naar kunnen kijken ([REDACTED] en ik controleren elkaar)?
Ik vind het toch wel een indrukwekkend stuk en hoop van harte dat ons geworstel nu voorbij is.
Fijne avond,

[REDACTED]
From: mindef.nl <[REDACTED]mindef.nl>
Sent: Thursday, April 16, 2020 5:02 PM
To: ' [REDACTED] mindef.nl; ' [REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>;
[REDACTED] rijksoverheid.nl; ' [REDACTED] mindef.nl; ' [REDACTED] mindef.nl
Cc: ' [REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl
Subject: versie 14

Beste collega's,

Dank voor jullie input. Deze documenten gaan zo naar stas, met een IT om haar laatste vragen te beantwoorden.
Graag ook jullie laatste finishing touch-blik met focus op juistheid. Als je nog iets hebt, svp morgen voor 11u.
Morgen is de intentie gaan ie naar de Kamer.

Mvg [REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] tno.nl>
Sent: Thursday, April 16, 2020, 7:23 PM
To: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " rijksoverheid.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " rijksoverheid.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
< [REDACTED] mindef.nl>; " rijksoverheid.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " rijksoverheid.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " ([REDACTED] tno.nl>; " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: versie 14

Voor de collega's die mijn bericht nog kunnen lezen.

Heden avond is er op NPO2 om 21:10 – 22:10 het programma "Danny op straat".

https://www.ntr.nl/Danny-op-straat/382/detail/Strijders-tegen-5G/VPWON_1314020#content

Gaat over de strijd tegen 5G.

M.vr.gr.

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 ([REDACTED]

M [REDACTED]
E [REDACTED]

tno.nl

Location

From:

@mi
ndef.nl>
Sent:

donderdag 16 april 2020 17:02

To: mindef.nl; [REDACTED] tno.nl>;
rijksoverheid.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl
Cc: ([REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl

Subject: versie 14

Beste collega's,

Dank voor jullie input. Deze documenten gaan zo naar stas, met een IT om haar laatste vragen te beantwoorden.

Graag ook jullie laatste finishing touch-blik met focus op juistheid. Als je nog iets hebt, svp morgen voor 11u.

Morgen is de intentie gaat ie naar de Kamer.

Mvg [REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] <[REDACTED]@tno.nl>
Sent: Friday, April 17, 2020, 8:12 AM
To: " ([REDACTED] <[REDACTED]@tno.nl>; " [REDACTED]@mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>; " [REDACTED]@mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>
Cc: " [REDACTED]@mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>
Subject: RE: versie 14

Goedemorgen dame en heren

Gisteren nog de gelegenheid gehad Danny op Straat te zien? Voor wie het gemist heeft en alsnog kennis wilt nemen van deze rapportage, bekijk Danny op straat: Strijders tegen 5G op

https://www.npostart.nl/VPWON_1314020

Tenenkommend: het RIVM zit vol wetenschappers die door omkoping bijverdienen, Defensie heeft 5G nodig om Crowd Control toe te kunnen passen en \Google maar eens op "Radiation Disease" en dan zie je dat Corona niet bestaat en door 5G wordt veroorzaakt (wordt even genegeerd dat 5G in Nederland helemaal niet geïmplementeerd is....) De meetspecialist in de rapportage is aanhanger van de bouwbiologennorm, waar ik tijdens een kamerdebat voor "waarschuwd", met niet vastgelegde meetmethoden (ze zwaaien wat met een kastje) en ongekalibreerde apparatuur. En roepen dan dat de norm met een factor (wat was het 10.000?) wordt overschreden..... Pure bangmakerij als je het mij vraagt maar zorgelijk genoeg wel realiteit.

Wel een interessante theorie dat de 5G masten in de brand worden gestoken door Hooligans die zich vervelen omdat de voetbalcompetitie stil ligt. AHA. Toch een verband met Corona; huu, 5G .... Oh jee. Nu terug naar de conceptkamerbrief.

@ [REDACTED] jouw suggestie "Zoals gesteld in het antwoord bij vraag 55, is, als de radar in de starende mode opereert, de veilige afstand op 10 m hoogte circa 200 m."

Is juist.

Een kleine nuancering. Pak ik het Thalesrapport (rev 2) erbij, dan zie ik op 200m dat de veilige ruimte zelfs tot 15 meter hoogte gaat. Daarbij moet worden opgemerkt dat deze waarden alleen gelden voor de SMART-L als primaire bron. Wat was de reden om 10 meter hoogte te nemen,

@ [REDACTED] de getallen genoemd in antwoord 41 gecontroleerd en juist weergegeven bevonden.

M.vr.gr.

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 ([REDACTED]
M [REDACTED]@tno.nl
E [REDACTED]

[Location](#)

TNO Innovation
for life

From:

[REDACTED]@tno.nl

<

th

Sent:

donderd

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

ag 16 april 2020 20:50

To: " [REDACTED]@tno.nl"; " [REDACTED]@mindef.nl"; " [REDACTED]@rijksoverheid.nl"; " [REDACTED]@mindef.nl"; " [REDACTED]@mindef.nl"
Cc: " [REDACTED]@mindef.nl"
Subject: RE: versie 14

Oeps, de door mij voorgestelde slotzin op vraag 61 was verhaspelt. Mijn voorstel:

Zoals gesteld in het antwoord bij vraag 55, is, als de radar in de starende mode opereert, de veilige afstand op 10 m hoogte circa 200 m.

Vriendelijke groet,

From: [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>
Sent: Thursday, April 16, 2020 7:16 PM
To: [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl;
rijksoverheid.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl
Cc: [REDACTED] mindef.nl

Subject: RE: versie 14

Ik sluit mij bij de woorden van [REDACTED] aan. Hopelijk heeft de kamerbrief de uiteindelijke vorm bereikt.
In de bijlage mijn fijnslijperij.

Morgenochtend wil ik nog wel met de stofkam door de getallen in antwoord 41; dat om er absoluut zeker van te zijn dat alles klopt, we willen immers geen problemen met de moeilijkheden krijgen.

@ [REDACTED] volgens mij is de tekstsuggestie op een of andere manier vermindert geraakt (?).

Fijne avond verder!

M.vr.gr.

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 (0) 20 46 21 11 11
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

Location

From:

[REDACTED] <[REDACTED] th.eil@tno.nl>
Sent: donderd

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

ag 16 april 2020 18:28

To: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] rijksoverheid.nl; [REDACTED] mindef.nl;
<[REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl
Cc: [REDACTED] mindef.nl

Subject: RE: versie 14

Dames, Heren,

Ik heb ook enkele typo's gespot en die verbeterd, zie het aanhangsel. Ook heb ik enkele textsuggesties in ballonnetjes erbij geplaatst, het is aan [REDACTED] om dit wel of niet over te nemen. Ook heb ik enkele komma's geplaatst. Ik denk dat de passage met de 200 m verbeterd moet worden, heb een textsuggestie gedaan. [REDACTED] zou jij daar nog naar kunnen kijken ([REDACTED] en ik controleren elkaar)?

Ik vind het toch wel een indrukwekkend stuk en hoop van harte dat ons geworstel nu voorbij is.

Fijne avond,

From: [REDACTED] mindef.nl <[REDACTED] mindef.nl>

Sent: Thursday, April 16, 2020 5:02 PM

To: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] rijksoverheid.nl; [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl
Cc: [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl

Subject: versie 14

Beste collega's,

Dank voor jullie input. Deze documenten gaan zo naar stas, met een IT om haar laatste vragen te beantwoorden.

Graag ook jullie laatste finishing touch-blik met focus op juistheid. Als je nog iets hebt, svp morgen voor 11u.

Morgen is de intentie gaan ie naar de Kamer.

Mvg

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] <tno.nl>
Sent: Friday, April 17, 2020, 9:05 AM
To: " [REDACTED] <tno.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>;
" [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl" <[REDACTED] mindef.nl>;
" [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: versie 14

[REDACTED] bedankt!

Ik heb het lineaaltje vanochtend langs mijn beeldscherm gelegd ;-)
10m / 200m is niet fout; dus de stas kan daar geen buil aan vallen maar ik zag dat 15m / 200m net goed gaat.
Wellicht om geen "net goed" discussie te krijgen is 10m/200m aangehouden maar het viel mij zo op.
Grt

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 ([REDACTED]
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

Location

From:

[REDACTED] tno.

[REDACTED] n>

Sent:

vrijdag

17 april 2020 08:59

To: " [REDACTED] mindef.nl; <[REDACTED] tno.nl>;
mindef.nl; " [REDACTED] mindef.nl; <[REDACTED] rijksoverheid.nl;
mindef.nl
Cc: " [REDACTED] mindef.nl

Subject: RE: versie 14

Waarde collegae,

Ook ik weet niet waarom de 10 m / 200 m is aangehouden. (Ik kan mij eerlijk gezegd niet herinneren dat ik deze tekst bedacht had.) Je zou met een lineaaltje moeten kijken op welke afstanden precies die maxima precies zijn.

Vriendelijke groet,

From: " [REDACTED] mindef.nl <[REDACTED] mindef.nl>

Sent: Friday, April 17, 2020 8:34 AM

To: " [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>;
" [REDACTED] mindef.nl; " [REDACTED] mindef.nl; <[REDACTED] rijksoverheid.nl;
mindef.nl
Cc: " [REDACTED] mindef.nl

Subject: RE: versie 14

Goedemorgen beste collegae,

Ik heb gisteren Danny op straat niet gezien (ga nog wel terugkijken).

In antwoord op je vraag: weet ik eerlijk gezegd niet, [REDACTED] weet jij dat?

MVG

From: '████████████████████████
tno.nl>'

Sent: Monday, April 20, 2020, 9:59 AM

To: '████████████████████████ mindef.nl>'

Cc: '████████████████████████ mindef.nl>'

'████████████████████████ mindef.nl>'; '████████████████████████ mindef.nl>'

'████████████████████████ tno.nl>'

Subject: FW: Stavaza Herwijnen

Beste █████

Via █████ werd ik gewezen op onderstaand artikel uit het AD.

Tweede Kamer roept staatssecretaris op nog te wachten met bouw radar in Herwijnen

<https://www.ad.nl/rivierenland/tweede-kamer-roept-staatssecretaris-op-nog-te-wachten-met-bouw-radar-in-herwijnen~adf657c6/>

Wat mij vooral raakt is onderstaande tekst in het artikel:

"De uitleg van onderzoeksbediening TNO, waar volgens Defensie uit blijkt dat inwoners van Herwijnen geen gevaar lopen op bijvoorbeeld stralingsgerelateerde ziekten, duizelt de commissie. ,,Misschien kan het ministerie het overtuigend uitleggen, maar er blijven heel vragen over de geforceerde beslissing om een SMART-L radar in Herwijnen te willen plaatsen", zegt SP-Kamerlid Sadet Karabulut. ,,We zijn benieuwd naar technische zaken die door TNO zijn opgebracht en die we niet begrijpen."

De suggestie van ons om met de EK& TK leden in gesprek te gaan en vragen te beantwoorden en daar waar nodig de materie nader toe te lichten is onlangs afgewezen. Kennelijk is die behoefte in ieder geval bij de TK wel aanwezig geweest en nu ligt dit negatieve bericht inzake dit dossier weer op de deurmat. Erg jammer.

M.vr.gr.

████████████████████████

Senior research scientist
Electronic Defence
T +31 (████████████████████████)
M ██████████
E ██████████ tno.nl
Location

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no

liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

-----Original Message-----

From: [REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>
Sent: zaterdag 18 april 2020 14:16
To: [REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>; [REDACTED]
<[REDACTED]tno.nl>
Subject: FW: Stavaza Herwijnen

FYI

-----Original Message-----

From: [REDACTED] ([REDACTED] <[REDACTED]nl>
Sent: zaterdag 18 april 2020 12:19
To: [REDACTED] <[REDACTED]mindef.nl>; [REDACTED]
<[REDACTED]tno.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]rvo.nl>; [REDACTED]
<[REDACTED]minbzk.nl>
Subject: Stavaza Herwijnen

Tweede Kamer roept staatssecretaris op nog te wachten met bouw radar in Herwijnen

<https://www.ad.nl/rivierenland/tweede-kamer-roept-staatssecretaris-op-nog-te-wachten-met-bouw-radar-in-herwijnen~adf657c6/>

Mvgr [REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] <[REDACTED]@rijksoverheid.nl>
Sent: Monday, April 20, 2020, 9:53 AM
To: "mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>; " [REDACTED]@mindef.nl"
<[REDACTED]@mindef.nl>; " [REDACTED]@mindef.nl"
Cc: " [REDACTED]@mindef.nl"; " [REDACTED]@mindef.nl"; " [REDACTED]@mindef.nl"
Subject: RE: standpunt inz radar gem Vijfheerenlanden

Daarnet ook even gebeld met de gemeente Vijfheerenlanden en aangekondigd dat in het geplande gesprek van a.s. woensdag ook de vraag zal komen of het standpunt van de gemeente (college en/of raad) mag worden gedeeld in een komend AO. Daarop liet de betrokken ambtenaar weten dat men in de voorbereiding op het gesprek daar al rekening mee heeft gehouden. De mening (die nog niet werd verklapt, maar die ik wel kon raden...) mag worden gedeeld.
Dat was een duidelijk antwoord. Woensdag zal ik jullie informeren wat het standpunt is.

Groet,

[REDACTED]
Verzonden: maandag 20 april 2020 09:35

Aan: "mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>; " [REDACTED]@mindef.nl"
<[REDACTED]@mindef.nl>; " [REDACTED]@mindef.nl"
CC: " [REDACTED]@rijksoverheid.nl"; " [REDACTED]@mindef.nl"

Onderwerp: standpunt inz radar gem Molenlanden

Goedemorgen,

Ik heb vanmorgen telefonisch contact gehad met een ambtenaar van de gemeente Molenlanden. Daarbij heb ik gevraagd of het standpunt dat de gemeente niet erg enthousiast is over het idee dat Molenlanden een alternatieve vestigingslocatie is voor de radar Herwijnen, ook gedeeld zou mogen worden met de Kamer in een AO. Aangezien de burgemeester en de wethouder deze gedachte na mijn gesprek op 2 maart jl. met niemand binnen de gemeente hebben gedeeld, moet over die vraag eerst binnen het college worden nagedacht. Waarschijnlijk wil men dat dan eerst bespreken met de Raad of het Presidium van de Raad. En dat vergt dan waarschijnlijk nog wat voorbereiding.

Men laat mij snel weten welke route men wil bewandelen.

Groet,

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>"
Sent: Tuesday, April 21, 2020, 12:42 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>); " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Subject: RE: Stavaza Herwijnen

Ha [REDACTED]

Ter info: de lijn is t/m RvB TNO geïnformeerd over dit voornemen.

M.vr.gr.
[REDACTED]

[REDACTED]
Senior research scientist
Electronic Defence
T +31 ([REDACTED]
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl
Location

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

-----Original Message-----

From: [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Sent: dinsdag 21 april 2020 10:31
To: [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Subject: RE: Stavaza Herwijnen

Vraag maar vast de toestemming, het formele verzoek komt nog

-----Original Message-----

From: [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: dinsdag 21 april 2020 08:08
To: [REDACTED] AL/HDB < [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED]
AL/DS/DAOG < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; [REDACTED]; [REDACTED] ([REDACTED]
DMO/PROJN/DIP PROJN < [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] ([REDACTED]
< [REDACTED] tno.nl>
Subject: RE: Stavaza Herwijnen

Ha [REDACTED]

Ik draag graag bij aan een TB op dit dossier en zie dit als een kans om hardnekkige misverstanden te bespreken.

De toestemming lijkt mij geen probleem, het TB dient de algemene belang, is wetenschappelijk een normale gang van zaken en in de TNO wet staat dat TNO de Nederlandse samenleving moet dienen. De TK is de volksvertegenwoordiging. Tevens heb ik mijn persoonlijke wetenschappelijke integriteit en de TK wetenschappelijk juist te informeren zie ik als een plicht die ook met een doctorstitel komt.

Wel heb ik een verplichting om een dergelijke uitnodiging bij mijn lijnmanagement (Philip en Directie) en RvB (Maarten Tossings) te melden.

Ik vermoed dat [redacted] ook zo in deze wedstrijd staat.

M.vr.gr.
[redacted]

Senior research scientist
Electronic Defence
T +31 ([redacted]
M [redacted]
E [redacted] tno.nl
Location

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

-----Original Message-----

From: [redacted] mindef.nl [redacted] mindef.nl>
Sent: maandag 20 april 2020 22:31
To: [redacted] <[redacted] tno.nl>; [redacted] mindef.nl
Cc: [redacted] <[redacted] tno.nl>; [redacted] mindef.nl;
[redacted] ([redacted] <[redacted] tno.nl>
Subject: RE: Stavaza Herwijnen

[redacted]
n.a.v. jouw mail heb ik vandaag STAS voorgesteld een TB aan te bieden. Dit wordt deze week bij de griffie gedaan. Ik neem aan dat jij en [redacted] toestemming krijgen van TNO, check je dat dinsdag even?

-----Original Message-----

From: [REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>
Sent: maandag 20 april 2020 09:59
To: [REDACTED] AL/DS/DAOG <[REDACTED]mindef.nl>
Cc: [REDACTED] AL/HDB [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED]
<[REDACTED]tno.nl>; [REDACTED] ([REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>
Subject: FW: FW: Stavaza Herwijnen

Beste [REDACTED]

Via [REDACTED] werd ik gewezen op onderstaand artikel uit het AD.

Tweede Kamer roept staatssecretaris op nog te wachten met bouw radar in Herwijnen

<https://www.ad.nl/rivierenland/tweede-kamer-roept-staatssecretaris-op-nog-te-wachten-met-bouw-radar-in-herwijnen~adf657c6/>

Wat mij vooral raakt is onderstaande tekst in het artikel:

"De uitleg van onderzoeksbureau TNO, waar volgens Defensie uit blijkt dat inwoners van Herwijnen geen gevaar lopen op bijvoorbeeld stralingsgerelateerde ziekten, duizelt de commissie. „Misschien kan het ministerie het overtuigend uitleggen, maar er blijven heel vragen over de geforceerde beslissing om een SMART-L radar in Herwijnen te willen plaatsen", zegt SP-Kamerlid Sadet Karabulut. „We zijn benieuwd naar technische zaken die door TNO zijn opgebracht en die we niet begrijpen."

De suggestie van ons om met de EK& TK leden in gesprek te gaan en vragen te beantwoorden en daar waar nodig de materie nader toe te lichten is onlangs afgewezen. Kennelijk is die behoefte in ieder geval bij de TK wel aanwezig geweest en nu ligt dit negatieve bericht inzake dit dossier weer op de deurmat. Erg jammer.

M.vr.gr.

[REDACTED]
Senior research scientist
Electronic Defence
T +31 ([REDACTED])
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl
Location

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

-----Original Message-----

From: [REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>
Sent: zaterdag 18 april 2020 14:16
To: [REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>; [REDACTED] ([REDACTED])
<[REDACTED]tno.nl>
Subject: FW: Stavaza Herwijnen

FYI

-----Original Message-----

From: [REDACTED] ([REDACTED]) <[REDACTED]nl>
Sent: zaterdag 18 april 2020 12:19
To: DEF, Hoogendijk Cees <[REDACTED]mindef.nl>; [REDACTED]
<[REDACTED]tno.nl>; Maarten Scheffers <maarten.scheffers@rws.nl>; [REDACTED]
<[REDACTED]rvo.nl>; [REDACTED] van Abbe
<[REDACTED]minbzk.nl>
Subject: Stavaza Herwijnen

Tweede Kamer roept staatssecretaris op nog te wachten met bouw radar in Herwijnen

<https://www.ad.nl/rivierenland/tweede-kamer-roept-staatssecretaris-op-nog-te-wachten-met-bouw-radar-in-herwijnen~adf657c6/>

Mvgr [REDACTED]

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.
De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die

From: [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>
Sent: Tuesday, April 21, 2020, 8:50 AM
To: [REDACTED] ([REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED]
<[REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] rijksoverheid.nl"
<[REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED])" [REDACTED] @tno.nl>; "
<[REDACTED] tno.nl>
Subject: RE: Stavaza Herwijnen

Ik ga op de tribune zitten!
Ik heb nog wel wat PowerPoint beelden voor jullie over de werking van radar,
inclusief de radarhorizon..
[REDACTED]

-----Original Message-----

From: [REDACTED] ([REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>
Sent: dinsdag 21 april 2020 08:44
To: [REDACTED] mindef.nl;
<[REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl
Cc: [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl;
[REDACTED] rijksoverheid.nl; Lageweg, C.R. (Caspar)
<caspar.lageweg@tno.nl>; [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>
Subject: RE: Stavaza Herwijnen

Bijzonder goed nieuws, [REDACTED] Ik verheug me erop en hoop zeer dat mevrouw
aanwezig zal zijn.
[REDACTED]

-----Original Message-----

From: [REDACTED] mindef.nl [REDACTED] mindef.nl>
Sent: Monday, April 20, 2020 10:31 PM
To: [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl
Cc: [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] mindef.nl;
[REDACTED] ([REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>
Subject: RE: Stavaza Herwijnen
[REDACTED]

n.a.v. jouw mail heb ik vandaag STAS voorgesteld een TB aan te bieden. Dit
wordt deze week bij de griffie gedaan. Ik neem aan dat jij en [REDACTED]
toestemming krijgen van TNO, check je dat dinsdag even?

-----Original Message-----

From: [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>
Sent: maandag 20 april 2020 09:59
To: AL/DS/DAOG <[REDACTED] mindef.nl>
Cc: AL/HDB <[REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED]
<[REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] ([REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>
<[REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] DMO/PROJN/DIP PROJN
Subject: FW: Stavaza Herwijnen

Beste [REDACTED]

Via [REDACTED] werd ik gewezen op onderstaand artikel uit het AD.

Tweede Kamer roept staatssecretaris op nog te wachten met bouw radar in Herwijnen

<https://www.ad.nl/rivierenland/tweede-kamer-roept-staatssecretaris-op-nog-te-wachten-met-bouw-radar-in-herwijnen~adf657c6/>

Wat mij vooral raakt is onderstaande tekst in het artikel:

"De uitleg van onderzoeksbureau TNO, waar volgens Defensie uit blijkt dat inwoners van Herwijnen geen gevaar lopen op bijvoorbeeld stralingsgerelateerde ziekten, duizelt de commissie. „Misschien kan het ministerie het overtuigend uitleggen, maar er blijven heel vragen over de geforceerde beslissing om een SMART-L radar in Herwijnen te willen plaatsen”, zegt SP-Kamerlid Sadet Karabulut. „We zijn benieuwd naar technische zaken die door TNO zijn opgebracht en die we niet begrijpen.”

De suggestie van ons om met de EK& TK leden in gesprek te gaan en vragen te beantwoorden en daar waar nodig de materie nader toe te lichten is onlangs afgewezen. Kennelijk is die behoefte in ieder geval bij de TK wel aanwezig geweest en nu ligt dit negatieve bericht inzake dit dossier weer op de deurmat. Erg jammer.

M.vr.gr.

[REDACTED]
Senior research scientist
Electronic Defence
T +31 ([REDACTED])
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl
Location

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

-----Original Message-----

From: [REDACTED] <[REDACTED] tno.nl>
Sent: zaterdag 18 april 2020 14:16

To: [REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>; [REDACTED] <
<[REDACTED]tno.nl>
Subject: FW: Stavaza Herwijnen

FYI

-----Original Message-----

From: [REDACTED] ([REDACTED] <[REDACTED]nl>
Sent: zaterdag 18 april 2020 12:19
To: [REDACTED] <[REDACTED]mindef.nl>; [REDACTED] <[REDACTED]@rws.nl>; [REDACTED] van Abbe
<[REDACTED]minbzk.nl>
Subject: Stavaza Herwijnen

Tweede Kamer roept staatssecretaris op nog te wachten met bouw radar in Herwijnen

<https://www.ad.nl/rivierenland/tweede-kamer-roept-staatssecretaris-op-nog-te-wachten-met-bouw-radar-in-herwijnen~adf657c6/>

Mvgr

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Friday, May 1, 2020, 4:09 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
< [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
< [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: Contacten met GGD over ALS in Herwijnen

Beste [REDACTED]

In aanvulling op mijn bericht van eerder vanmiddag.

Tijdens eerdere contacten met de GGD is door de GGD al aangegeven dat zij het kenniscentrum ALS beter in staat achten om deze vragen te beantwoorden.

Ik heb inmiddels zelf proactief contact gelegd met het kenniscentrum, zij gaan komende week al voor ons aan de slag.

Volgende week vrijdag, 8 mei, wordt de beantwoording daar besproken met diegene die daar verantwoordelijk voor is en daarna kunnen ze aangeven binnen welke tijdlijn een formeel antwoord volgt.

Omdat de vraag door ons bij de GGD is neer gelegd zal ik er zorg voor dragen dat de uiteindelijke beantwoording door het kenniscentrum via of in afstemming met de GGD gebeurd.

Vriendelijke groet,

Van: [REDACTED] mindef.nl [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: vrijdag 1 mei 2020 11:26
Aan: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] rijksoverheid.nl>
CC: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl;
[REDACTED] mindef.nl

Onderwerp: RE: Contacten met GGD over ALS in Herwijnen

[REDACTED]
en [REDACTED]

Is er deze week contact geweest met GGD, STAS vraagt er naar...
[REDACTED]

From: AL/DS/DAOG < [REDACTED] mindef.nl>
Sent: woensdag 29 april 2020 09:49
To: AL/HDB [REDACTED] mindef.nl>;
[REDACTED] rijksoverheid.nl' [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Cc: EMSD, BS/AL/HDB/Belmdwrs < [REDACTED] mindef.nl>;
DMO/PROJN/DIP PROJN < [REDACTED] mindef.nl>; DMO/PROJN/STGP
< [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] BS/AL/DJZ/CI BST
[REDACTED] mindef.nl>

Subject: Contacten met GGD over ALS in Herwijnen

Sinds ik bij het project betrokken [REDACTED] verlopen de contacten met de GGD via het RVB.
Veldhuijzen speelde me pas nog mails door van de GGD van 2018 en zijn opvolger [REDACTED] heeft pas ook nog contact gezocht met de GGD. Het lijkt me logisch dat we dit moeten zo houden.

[REDACTED] wil jij je contacten weer aanboren en een formele reaktie van de GGD vragen over ALS in Herwijnen?

Mvg [REDACTED]

Van: " [REDACTED] AL/HDB" [REDACTED] mindef.nl>
Datum: woensdag 29 april 2020 om 09:07:34
Aan: " [REDACTED] AL/DS/DAOG" < [REDACTED] mindef.nl>, "
[REDACTED] DMO/PROJN/STGP" [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] AL/HDB" [REDACTED] mindef.nl>, [REDACTED]

Ing. EMSD, BS/AL/HDB/Belmdwrs" <mindef.nl>
Onderwerp: FW: Nieuwsupdate Newsroom DCo - woensdag 29 april 2020

De Gelderlander heeft de ALS vraag naar voren gehaald. Wie neemt contact op met GGD met de vraag Wanneer kan wel duidelijkheid worden gegeven over verificatie aantal ALS gevallen in Herwijnen irt landelijk gemiddelde en de vraag of GGD dat kan toelichten?

@ voor de bundel ook ALS fiche nodig incl stavaza update landelijk ALS onderzoek

From: Visser, B, Drs. <mindef.nl>
Sent: woensdag 29 april 2020 08:53
To: AL/HDB mindef.nl>
Cc: (LD), Drs. EMSD, BS/AL/BSG/Mobpool <mindef.nl>
Subject: Fwd: Nieuwsupdate Newsroom DCo - woensdag 29 april 2020

Dag

Zie hieronder, wanneer verwachten we reactie van GGD?

Van: BS/AL/DCO" @mindef.nl>

Datum: woensdag 29 april 2020 om 08:51:09

Aan: "Visser, B, Drs." <mindef.nl>

Onderwerp: RE: Nieuwsupdate Newsroom DCo - woensdag 29 april 2020

Hieronder het artikel in platte tekst en gevoegd in PDF formaat.

Mvg

Ministerie wil info over ziekte ALS in Herwijnen De GGD Gelderland Zuid wordt door het ministerie van Defensie verzocht om na te gaan hoeveel mensen in Herwijnen de dodelijke spierziekte ALS hebben (gehad) en om die cijfers te duiden. Bezorgde inwoners van Herwijnen stellen dat de ziekte in Herwijnen 36 keer vaker voorkomt dan elders in het land.

Herwijnen

De bezorgde dorpelingen zien een verband tussen de dodelijke spier- ziekte ALS en de diverse bronnen van elektromagnetische straling die Herwijnen al jaren heeft. Zo staat er een KNMI-radar, stond er jarenlang een radar van de lucht- verkeersleiding en hebben passe- rende schepen op de Waal ook ra- darinstallaties. Nu er zorgen leven over een nieuw te plaatsen mili- taire radar aan de Broekgraaf, wil de Tweede Kamer die bewering opgehelderd hebben.

Daarom gaat het ministerie de vraag voorleggen aan gezond- heidsdienst GGD, zo antwoordt staatssecretaris Barbara Visser van Defensie op vragen van de Tweede Kamer. „De GGD is naar aanleiding van deze vraag verzocht om De GGD is verzocht een vergelijking met gemiddelden in Nederland te duiden – Barbara Visser de aantallen ALS in Herwijnen te bevestigen en een vergelijking met gemiddelden in Nederland te duiken.”

Wanneer dat gaat gebeuren is onduidelijk, omdat de GGD, zo benadrukt ook Visser, op dit moment razend druk is met het coronavirus. De Tweede Kamer erkent dat ook. Meerdere partijen hebben Visser daarom verzocht om tijdens de coronacrisis geen ‘onomkeerbare stappen’ te zetten als het gaat om de bouw van de radar aan de Broekgraaf.

Visser benadrukt in haar ant- woorden nog eens dat er nooit is aangetoond dat de straling ALS kan veroorzaken maar dat het ook niet wetenschappelijk kan worden uitgesloten. ALS is een ernstige ziekte waarbij de groepen spieren stap voor stap uitvallen, met uiteindelijk de dood tot gevolg. Wat de ziekte precies veroorzaakt, wordt door wetenschappers onderzocht.

„Op dit moment zijn er geen aanwijzingen dat de voorgenomen radarinstallatie tot een verhoging van het aantal ALS-patiënten kan leiden”, aldus Visser.

Van: Visser, B, Drs. <mindef.nl>

Verzonden: woensdag 29 april 2020 08:17

Aan: /AL/DCO @mindef.nl>

Onderwerp: Fwd: Nieuwsupdate Newsroom DCo - woensdag 29 april 2020

Dag

Het stuk over Herwijnen, kun je dat opzoeken? Zit niet in bijlage en wil het graag lezen. Dank alvast.

Van: "%Newsroom DCo, BS/AI/DCO" [@mindef.nl>](mailto:@mindef.nl)

Datum: woensdag 29 april 2020 om 07:51:06

Onderwerp: Nieuwsupdate Newsroom DCo - woensdag 29 april 2020

Nieuwsupdate Newsroom DCo - woensdag 29 april 2020

Covid-19

Hoofdlijnen

- Het dodental als gevolg van het coronavirus is dinsdag met 48 gestegen naar 4566. Dit relatief lage aantal kan te maken hebben met Koningsdag. In het weekend worden steeds minder overledenen gemeld dan doordeweeks en voor veel mensen was het gisteren een vrije dag. Het RIVM meldde ook 171 nieuwe vastgestelde besmettingen, wat het totaal op 38.416 brengt.
- Het RIVM meldde dinsdag opnieuw een afname in het aantal Nederlandse coronapatiënten op IC's. In Nederland werden er 44 minder gemeld, wat het totaal op 832 brengt. In Duitsland verblijven nog 29 Nederlandse patiënten op de intensive care afdelingen, drie minder dan maandag. Het RIVM meldde dinsdag ook 88 nieuwe ziekenhuisopnames. Dit brengt het totaal aantal patiënten wat opgenomen is of opgenomen is geweest voor het coronavirus op 10.609.
- Gisteren hebben tientallen betogers gedemonstreerd tegen de lockdown op het plein bij het Binnenhof in Den Haag. Verschillende groeperingen sloten zich aan bij het protest, waaronder anti-5G en anti-vaccinatie betogers. De politie en de marechaussee waren in grote getalen aanwezig bij de demonstratie 'voor vrijheid' ter begeleiding én om te handhaven op het niet opvolgen van de 1,5 meter-afstandsregel. Volgens De Telegraaf (p.13) "drukten [ze] de demonstratie de kop in". ([ANP](#); [De Telegraaf](#))
- Volgens onderzoeksbedrijf Motivaction maken Nederlanders zich minder zorgen over de risico's van het coronavirus voor de gezondheid, en neemt het draagvlak voor sociale onthouding af. Dat concludeert het onderzoeksbedrijf op basis van een representatieve steekproef onder 1019 Nederlanders van 18 jaar en ouder. ([ANP](#))

Defensie

- Op Sint Maarten is een vliegtuig aangekomen met politieagenten, militairen en mensen van de marechaussee, dat meldde het [NOS journaal](#) (vanaf 1.58) dinsdagochtend. Ze gaan daar helpen met het handhaven van de coronamaatregelen op het eiland. Volgens de marechaussee is de huidige situatie nog vrij rustig.
- Het [Brabants Dagblad](#) meldt dat de F-16's van vliegbasis Volkel het luchtruim boven Nederland, België en Luxemburg een week langer zullen bewaken, namelijk tot en met donderdag 14 mei. De verlenging heeft te maken met het coronavirus. Door het virus zijn taken en verplichtingen binnen de luchtmacht iets gewijzigd.
- [Marineschepen.nl](#) schrijft dat de Zr.Ms. Karel Doorman zich de komende tijd gaat richten op maritieme grensbewaking. Afgelopen vrijdagavond meerde het schip af in Sint Maarten na een reis van elf dagen.

- In een rapportage van de [Volkskrant](#) wordt uitgebreid aandacht besteed aan het nationaal operatiecentrum van Defensie. Hiervoor praten ze met kolonel Piet Hagenaars. “Toen de noodzaak opkwam om patiënten te spreiden over ziekenhuizen, hebben we twee planners gestuurd met ervaring in Afghanistan. Die hadden daar in wezen hetzelfde werk gedaan. Hun ervaring kwam goed van pas, en hun methode is overgenomen door het Landelijk coördinatiepunt patiëntenspreiding.”
- Eduard van Brakel schrijft op het [Defensie Platform](#) een open brief aan minister Bijleveld: ”Investeren in Defensie als les uit coronacrisis, minister?”.
- De lokale media website ‘[Ermelo van NU](#)’ schrijft dat het militaire verkeer in Ermelo weer op gang komt. Langzamerhand komen er weer leerlingen naar de Koninklijke Militaire School in Ermelo. ‘Ermelo van NU’ gaat in gesprek met kolonel Harold de Jong, commandant van de school.

Buitenland

- Gisteren is een Turks militair vliegtuig met medische voorraden en beschermingsmiddelen naar de Verenigde Staten vertrokken om te helpen in de strijd tegen het coronavirus. Volgens Turkse autoriteiten levert Turkije medische benodigheden ‘op verzoek van [hun] NAVO-bondgenoot’. ([ANP](#))
- De kapitein van een Britse duikboot is ontslagen omdat hij zijn bemanning, ondanks de coronacrisis, toestond te barbequen. Het was niet het eerste incident waarbij zijn oordeel in twijfel werd getrokken, maar verluidt waren er meer voorvallen geweest. Zijn vertrouwen en geloofwaardigheid werden daardoor ondermijnd. ([ANP](#); [BBC](#); [De Telegraaf](#))
- [The Guardian](#) schrijft dat de motieven van Moskou om Italië te helpen in de strijd tegen het coronavirus in twijfel wordt getrokken. De hulp wordt door waarnemers bestempeld als ‘propaganda’.
- In de Verenigde Staten gaan twee demonstratieteams van de Amerikaanse luchtmacht en de Amerikaanse marine op ‘tour’ met F-16’s en F-18’s als teken van waardering van President Trump voor de corona-frontlijn. Gisteren gaven de straaljagers een (kleine) demonstratie in New York. (Trouw p.6; Volkskrant p.13)
- In een column in de Volkskrant (p.27) uit Marcia Luyten kritiek op de vermeende keuze van de EU om het rapport over nepnieuws rond coronavirus af te zwakken onder druk van China. Ze schrijft: “Vrijheid en waarheid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Juist in de week dat wij groot zouden herdenken dat we 75 jaar geleden zijn bevrijd van de bezetter en zijn leugen, blijkt hoe fragiel de waarheid is.”
- Briefschrijver Carlijne Vos stelt in de Volkskrant (p.23) er wereldwijd 130 miljoen burgers extra in hongersnood dreigen te komen door de coronacrisis. Volgens haar komt dit doordat voedselhulp in oorlogslanden als Jemen, Syrië en Afghanistan tot stilstand komen als landen handelsbelemmeringen opwerpen.

Krijgsmacht & Operaties

- De politierechter in Haarlem heeft een 33-jarige man negen maanden cel opgelegd voor het bezit van een doorgeladen vuurwapen in een trein op Schiphol. De marechaussee arresteerde de man op 11 april na een 112-melding. ([ANP](#); [RTL Nieuws](#); [NOS](#); [De Telegraaf](#) p.13)
- Michael P., die in 2019 veroordeeld werd voor de moord op Anne Faber, heeft samen met oud-commando Admilson R. gewerkt aan een ontsnappingsplan uit de Penitariaire Inrichting in Vught, dat meldt [RTL Boulevard](#). Admilson R. werd samen met zijn broer in 2018 veroordeeld voor drie roofmoorden. Na de ontdekking van het ontsnappingsplan is Admilson R. in een isoleercel geplaatst,

waarna hij met spoed is overgebracht naar de Penitentiaire Inrichting De Schie in Rotterdam. Michael P. is geplaatst op de afdeling Beheersproblematische Gedetineerden van de PI Vught.

- De EOD heeft gisteren een mortiergranaat verwijderd in Utrecht Lageweide. Het explosief werd eerder op de dag gevonden door bouwvakkers. ([AD](#); [RTV Utrecht](#))

Parlement & Beleid

Bellingcat: Russische generaal geïdentificeerd als sleutel MH17-figuur

28/4 [Bellingcat](#), [NOS](#), [ANP](#)

29/4 De Telegraaf p.10; Trouw p.11; Nederlands Dagblad p.8; Volkskrant p.4; NRC Next p.14

- Het internationale onderzoekscollectief Bellingcat zegt een hoge Russische generaal van veiligheidsdienst FSB, Andrei Ivanovitsj Burlaka, te hebben geïdentificeerd als een mogelijk leidinggevend sleutelfiguur bij het neerhalen van vlucht MH17.
- Het onderzoek van Bellingcat volgde nadat het door Nederland geleide, internationale onderzoeksteam, het Joint Investigations Team (JIT), een reeks opnames van telefoongesprekken publiceerde. Op deze opnames uit de periode vóór het neerhalen van MH17, zou te horen zijn hoe pro-Russische separatisten in Oost-Oekraïne telefonisch overleggen met Russische functionarissen.
- In deze telefoongesprekken wordt naar hem verwezen als Vladimir Ivanovitsj, maar volgens het onderzoeksteam van Bellingcat is zijn ‘ware identiteit’ Andrei Ivanovitsj Burlaka.
- Burlaka zou een, volgens Bellingcat, ‘cruciale’ rol hebben gespeeld in het verplaatsen van wapens van Rusland naar Oekraïne en moet daarom ook autorisatie hebben gegeven voor het verplaatsen van de Buk-raketinstallatie waarmee het vliegtuig uit de lucht is geschoten.
- Het Openbaar Ministerie heeft volgens het ANP gezegd dat het de bevindingen van Bellingcat grondig zal bestuderen, maar onthoudt het zich verder van commentaar op de conclusies omdat het onderzoek nog lopende is.

Verder in het nieuws...

- Het ministerie van Defensie heeft de GGD verzocht om na te gaan hoeveel mensen in Herwijnen de spierziekte ALS hebben (gehad) en deze cijfers te vergelijken met de rest van Nederland. Bewoners van Herwijnen zien een verband tussen ALS en diverse bronnen van elektromagnetische straling die Herwijnen al jaren heeft. Nu Defensie een nieuwe militaire radar wil plaatsen in het dorp, wilt de Tweede Kamer opheldering hebben. ([De Gelderlander](#))

Buitenlands nieuws

- Britse Prins Harry heeft een nieuw initiatief gelanceerd, ‘HeadFIT’, dat zich focust op het bieden van mentale hulp aan Britse militairen. Het is het eerste grote project dat Prins Harry aankondigt sinds hij zijn functies heeft neergelegd. HeadFIT is een online platform dat zowel Britse militairen als veteranen 24/7 zal gaan ondersteunen met mentale zorg. ([RTL Nieuws](#))
- Het Amerikaanse ministerie van Defensie heeft drie, al eerder uitgelekte, video's vrijgegeven waarop ongeïdentificeerde vliegende objecten te zien zijn. De beelden zijn in 2004 en 2015 gemaakt door piloten van de marine. ([NOS](#); Trouw p.2; De Telegraaf p.9)

- Er is een onderzoek gestart naar de Braziliaanse president Jair Bolsonaro op verdenking van machtsmisbruik. Mocht Bolsaro dit jaar nog worden afgezet door het congres, dan neemt vicepresident en oud-legergeneraal Hamilton Mourão de macht over. Volgens het [NRC](#) zou dat de macht van de militairen in Brazilië verder verankeren. Ook meldt de krant dat in de Braziliaanse media een coup niet wordt uitgesloten. ([Reuters](#); NRC Next p.16; Volkskrant p.15)
- Bij een bomaanslag bij een markt in de Syrische stad Afrin zijn gisteren tientallen mensen overleden. De stad staat onder controle van de Turkije, die claimt dat de Syrisch-Koerdische militie YPG achter de aanslag zit. ([NOS](#); Trouw p.13)
- Bij protesten in Libanon is een demonstrant om het leven gekomen. De demonstranten uitte hun woede over de economische situatie in het land op bankfilialen door ruiten in te gooien en zeker één kantoor in brand te steken. Militairen schoten met rubberkogels en traangas op de menigte. Er werd volgens het leger ook met scherp geschoten, maar enkel in de lucht. ([NOS](#))

75 jaar vrijheid

- Het Nationaal Committee 4 en 5 mei maakt het mogelijk om, ondanks het coronavirus, op 4 mei toch bloemen te leggen op oorlogsmonumenten. Particulieren en bedrijven kunnen een bedrag van €4,50 doneren en zo een digitaal bloemetje leggen bij één van de 75 door de organisatie geselecteerde oorlogsmonumenten. ([NOS](#); [Het Parool](#))
- Nationaal Monument Kamp Vught toont op 4 mei een speciale herdenkingsuitzending die via het internet en via Omroep Brabant te zien is. De traditionele herdenking op het kamp zelf kan vanwege het coronavirus niet doorgaan. ([ANP](#))

Berichten op Defensie.nl

- Defensie volop aan de bak in Caribisch gebied ([Link](#))

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Wednesday, May 13, 2020, 5:52 PM
To: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] mindef.nl""
< [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl>;
" [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Subject: RE: coalitie West Betuwe gevallen

Collega's,

Ik heb contact gehad met [REDACTED] en uitgelegd dat er morgen geen vaste Kamerse is waar dit onderwerp geagendeerd staat.

Ik heb wel bevestigd dat er morgen overleg met Stas is.

Kennelijk was [REDACTED] op de hoogte van dit overleg maar heeft de overdracht voor wat ruis gezorgd.

Ik heb aanvullend afgesproken dat ik maandagochtend contact heb met de gemeente over 2 onderwerpen

1 Nieuwe (voorlopige) afspraak over bestuurlijk contact

2 Update over het proces na het overleg van morgen.

Groet,

[REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>

Verzonden: woensdag 13 mei 2020 15:54

Aan: 'mindef.nl' < [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] mindef.nl

CC: [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>; [REDACTED]

rijksverheid.nl>

Onderwerp: coalitie West Betuwe gevallen

Urgentie: Hoog

Heren, mogelijk al bekend maar de gemeente meldt mij net dat de coalitie is gevallen en dat wethouder [REDACTED] uit haar functie is gezet. [REDACTED] wil heel graag contact hebben met iemand van jullie die hem kan informeren over welk vraagstuk er blijkbaar morgen wordt besloten door de kamerse Defensie.

Kan een van jullie hem bellen?

Groeten

[REDACTED]
Omgevingsmanager

Cluster Ruimte | Sectie Omgevingsmanagement
Afdeling Klant- en Vastgoedmanagement | Directie Vastgoedbeheer
Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Stationsplein West 30 | 6811 KM | Arnhem
Postbus 16169 | 2500 BD | Den Haag

M +31

E [REDACTED] rijksoverheid.nl

W <http://www.rijksvastgoedbedrijf.nl>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te meden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook die verband houdt met personen verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Thursday, May 14, 2020, 5:18 PM
To: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
< [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] tno.nl" < [REDACTED] tno.nl>;
" [REDACTED] @mindef.nl" < [REDACTED] @mindef.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: mail aan radarstations: FW: ALS

[REDACTED]
Ik kan er in elk geval niet bij.
Groet,

[REDACTED]

-----Oorspronkelijk bericht-----
Van: [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: donderdag 14 mei 2020 16:49
Aan: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] tno.nl; JM.Esser@mindef.nl;
[REDACTED] rijksoverheid.nl>
CC: [REDACTED] mindef.nl
Onderwerp: mail aan radarstations: FW: ALS

Beste Herwijnen-collega's

Ter info: er waren de laatste weken slechts twee serieuze mailtjes gestuurd aan radarstations. Ben ik de enige die daarbij kan?

Mg [REDACTED]

-----Original Message-----

From: %radarstations, BS/AL/HDB < [REDACTED] @mindef.nl>
Sent: donderdag 14 mei 2020 16:47
To: ' [REDACTED]' < [REDACTED] bbo-advies.nl>
Subject: RE: ALS

Geachte [REDACTED]

Dank voor uw bericht.

In de recent beantwoorde kamervragen (ook te vinden onder downloads op de website radarstations) staat het volgende over ALS:

Vraag 45.
Klopt het dat Franse onderzoeken spreken van een significant verhoogd risico op de ziekte ALS in geval van GSM-antennestations? Klopt het dat er geen wetenschappelijke eindconclusie mogelijk is die uitsluit dat straling geen ALS veroorzaakt?

46.
Klopt het dat in Herwijnen ALS 36 maal zo vaak voorkomt als gemiddeld? Waarom wordt er geen onderzoek gedaan naar de oorzaak hiervan en het eventuele verband met straling?

TNO is op de hoogte van één Frans onderzoek waarin een statistisch significante verhoging van het relatieve risico tussen ALS en de aanwezigheid van GSM-basisstations is gerapporteerd. In het TNO-rapport gezondheidseffecten wordt op de conclusies en toepasbaarheid van dit Franse onderzoek in paragraaf 2.4.3. nader ingegaan. Wetenschappelijk kan niet worden uitgesloten dat niet-ioniserende straling ALS kan veroorzaken. Het TNO-rapport licht dit nader toe.

Aan de GGD is naar aanleiding van deze vraag verzocht om de aantallen ALS in Herwijnen te bevestigen en een vergelijking met gemiddelden in Nederland te duiden. Echter de GGD is vanwege Covid-19 op dit moment niet in staat dat te doen.

Er wordt wetenschappelijk onderzoek gedaan om de oorzaak (of oorzaken) van ALS te achterhalen. Een relatie tussen de aanwezigheid van hoogfrequente elektromagnetische velden en het veroorzaken van ALS is niet aangetoond. Op dit moment zijn er geen aanwijzingen dat de voorgenomen radarinstallatie tot een verhoging van het aantal ALS patiënten kan leiden. In het TNO-rapport gezondheidseffecten, hoofdstuk 2.4 wordt dit toegelicht.

Defensie is nu in afwachting van de nadere informatie van de GGD.

Hoogachtend,

Team radarstations.

-----Original Message-----

From: [REDACTED] < bbo-advies.nl>
Sent: zaterdag 2 mei 2020 09:02
To: %radarstations, BS/AL/HDB <radarstations@mindef.nl>
Subject: ALS

Ik wil geen betweter zijn maar probeer een mogelijke bijdrage te leveren aan een onderzoek zo dat er al is. In De Telegraaf las ik een artikel over de ongewone uitbraak van Corona doden in Kessel(L) met als mogelijke oorzaak een benefiet avond voor ALS Patiënt uit dat dorp. Laat nu ook in Kessel - Eik een Steenfabriek aanwezig zijn. Als HTS'er Keramiek valt mij dat op [REDACTED]

[REDACTED]
Verstuurd vanaf mijn iPhone

-----Original Message-----

From: [REDACTED] < bbo-advies.nl>
Sent: donderdag 30 april 2020 13:22
To: %radarstations, BS/AL/HDB <radarstations@mindef.nl>
Subject: ALS

Het is angstaaanjagend dat in Herwijnen zoveel ALS patiënten zijn vastgesteld. Ook in Heerewaarden is een hoog percentage personen aan de gevolgen van ALS overleden.

Kan het zijn dat de aanwezigheid van Steenfabrieken in Herwijnen en Heerewaarden daar invloed op heeft?
Bezorgde betrokken inwoner van Dreumel

[REDACTED]

From: "BS/AL/DJZ" <[mindef.nl](#)>
Sent: Friday, May 15, 2020, 6:33 PM
To: "., BS/AL/DJZ/CI. NTRH" <[@mindef.nl](#)>
Cc: "BS/AL/DJZ/CI BST" <[mindef.nl](#)>; "
AL/HDB" <[mindef.nl](#)>
Subject: Re: Vraag van Stas

[redacted] dank voor jouw inspanningen. Het is ook best een lastig verhaal.
Het gaat de Stas om mogelijkheden om de betrokkenheid burgers te borgen in tijden van Corona.
Lijkt mij iets voor BZK, omdat het om alternatieven gaat voor de gebruikelijke
publieksbijeenkomsten.
Volgens mij moeten we dit met BZK voorbespreken, voordat we dit in een ICCB en MCCB aan
de orde kunnen stellen. Bovendien zou het dan niet door defensie moeten worden ingebracht
maar door BZK.
Al met al lijkt mij dit niet iets voor de korte termijn van volgende week.
Met vriendelijke groeten,

Van: "., BS/AL/DJZ/CI. NTRH" <[@mindef.nl](#)>
Datum: vrijdag 15 mei 2020 om 18:00:44
Aan: "BS/AL/DJZ" <[mindef.nl](#)>
Onderwerp: Fwd: Vraag van Stas

Kun je iets meer duiding geven
Dank & groet,

Van: "., EMSD, BS/AL/DS/DOPS" <[@mindef.nl](#)>
Datum: vrijdag 15 mei 2020 om 17:50:57
Aan: "., BS/AL/DJZ/CI. NTRH" <[@mindef.nl](#)>, "
LKOL, BS/AL/DS/DOPS/J3 OPS/SieNatOps" <[@mindef.nl](#)>
Cc: "., BS/AL/DS/DOPS/J3 OPS" <[@mindef.nl](#)>
Onderwerp: Re: Vraag van Stas

[redacted]
Met alle liefde, maar dan heb echt meer info nodig. Wat wil ze bereiken?

Commodore-vlieger
Plaatsvervangend Directeur Operaties

Van: "BS/AL/DJZ/CI. NTRH" <[@mindef.nl](#)>
Datum: vrijdag 15 mei 2020 om 16:43:30
Aan: "CDRE, EMSD, BS/AL/DS/DOPS" <[@mindef.nl](#)>, "
EA, LKOL, BS/AL/DS/DOPS/J3 OPS/SieNatOps" <[@mindef.nl](#)>
Cc: "., BS/AL/DS/DOPS/J3 OPS" <[@mindef.nl](#)>
Onderwerp: Vraag van Stas

[redacted]

Van [REDACTED] begreep ik dat de Stas graag in de I/MCCb geadresseerd zou willen zien dat door de COVID-19 maatregelen de zogenaamde burgerparticipatie (inspraak) in allerlei vastgoedtrajecten niet door kan gaan, waardoor die trajecten vertragen. Aanleiding was volgens mij de problematiek in Herwijnen.

Zien jullie kans dit onder de aandacht te brengen? Misschien heeft [REDACTED] meer achtergrondinfo.

Bij voorbaat dank,

Mvg

From: 'rijksoverheid.nl'>
Sent: Wednesday, May 20, 2020, 9:58 AM
To: "mindef.nl" <mindef.nl>; "mindef.nl" <mindef.nl>; "mindef.nl" <mindef.nl>
Subject: Planning Herwijnen

Collega's,

Hierbij even een update over de planning Herwijnen.

zoals ik gisteren al voorwaardelijk aankondigde in ons telefoongesprek is de planning van aanstaande vrijdag in de post tas van de Stas niet haalbaar.

Dit komt door de vraag die ze gesteld heeft over de consistentiecheck met de kamerbrieven die in het verleden zijn uitgegaan.

Voor die check hebben we deze week echt nodig, met dank voor de extra ondersteuning die je daar in kon bieden.

Ik heb de impact van die vraag tijdens het overleg afgelopen donderdag onderschat, mijn excus hiervoor.

Als die check vrijdag afgerond is hebben we volgende week donderdag (28 mei) een definitief concept, wat 29 mei aangeboden kan worden.

Als daar 3 juni akkoord op is kunnen we 12 juni publiceren.

Ik wil daarbij wel open laten of we dat ook moeten willen.

Ik heb van [REDACTED] inmiddels begrepen dat er AO is op 11 juni.

Deze data zitten nu zo kort op elkaar dat ik met ook kan voorstellen dat we 19 juni publiceren.

In beide gevallen adviseer ik om de inspraaktermijn op te rekken naar 8 weken, de digitale bijeenkomsten vinden dan nog steeds plaats voor de start van de zomervakantie.

De Stas gaf aan nog niet te beslissen over publicatiedatum omdat ze ook West-Betuwe wil consulteren.

Ik heb daar maandag over gesproken met de betrokken ambtenaar en het bestuurssecretariaat.

Vervolgens is maandagavond het college in zijn geheel gevallen.

Het contact moment met de burgemeester is als gevolg van deze omstandigheden pas vanmiddag om 16.30.

Ik neem in dat gesprek het aanbod van de Stas om zelf even contact met hem te hebben mee.

Verder heb ik ook de provincie gesproken. De gedeputeerden ruimte, duurzaamheid (ivm windmolens vvgb's) en luchtvaart zijn geïnformeerd.

Op dit moment is er geen behoefte aan verdere afstemming, zij beperken zich tot het toetsen aan provinciaal belang.

Ik hou jullie op de hoogte.

Vriendelijke groet,

NB als er op basis van het definitieve concept nog een grootschalige revisie ronde moet plaats vinden moeten we rekening houden met 1 week extra uitloop.

Revisie moet plaats vinden door SAB ivm uitwisselbaarheid van de bestanden in het formele ruimtelijke traject.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: [REDACTED])" @minezk.nl>
Sent: Wednesday, May 20, 2020, 5:31 PM
To: "mindef.nl" <mindef.nl>
Cc: "tno.nl" <tno.nl>; "
<nl>; "
mindef.nl" <mindef.nl>; "
mindef.nl" <mindef.nl>; "
mindef.nl" <mindef.nl>
Subject: RE: Vragen over 5G-party line overheid

En wanneer staat het AO gepland?

Van: [REDACTED])
Verzonden: woensdag 20 mei 2020 17:30
Aan: 'mindef.nl' <mindef.nl>
CC: tno.nl; [REDACTED] <[REDACTED] nl>;
mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl

Onderwerp: RE: Vragen over 5G-party line overheid

Beste [REDACTED]

Hartelijk dank voor je mail.

Ik kan hier volgende week wel wat voor aanleveren m.b.t. het onderwerp 5G en gezondheid. Zou ik het rapport mogen ontvangen van TNO waar je naar verwijst?

Vriendelijke groet,

Van: [REDACTED] mindef.nl <mindef.nl>
Verzonden: woensdag 20 mei 2020 15:59
Aan: [REDACTED]) [@minezk.nl>
CC: tno.nl; \[REDACTED\] <\[REDACTED\] nl>;
mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl](mailto:@minezk.nl)

Onderwerp: Vragen over 5G-party [REDACTED] overheid

Goedemiddag collega bij EZK,

Van [REDACTED] van TNO ontving ik uw emailadres. Ik werk voor de Staatssecretaris van Defensie en bereid haar voor op een AO over het radarstation in Herwijnen. Bij dit debat begin juni zou aan de orde kunnen komen hoe de 5G-ontwikkelingen verlopen. Ook of zij op de hoogte is van eventuele schadelijke impact.

In de regio Herwijnen zijn er zorgen dat over de 'samengestelde blootstelling voor straling' vanwege de aanwezigheid van scheepvaart, 3-4-5G, de KNMI-radar en dan straks ook een defensieradar. TNO heeft een rapport geschreven waaruit blijkt dat ook de 'samengestelde straling' ruim onder de ICNIRP-richtlijnen van 1998 en 2020 vallen.

Ik ben op zoek naar-wat ik maar even noem- de party line van de overheid waar onze staatssecretaris op terug kan vallen wanneer haar gevraagd wordt naar de impact van 5G op gezondheid. Waarschijnlijk zijn er ook gerechtelijke uitspraken over deze kwestie die steeds meer in de aandacht geraakt.

Mocht u begin volgende week enkele verwijzingen voor mij (of onze werkgroeplid [REDACTED] van EZK) hebben, dan houd ik mij zeer aanbevolen. Graag even uw reactie of u in staat bent deze informatie aan te dragen. Waarvoor alvast dank.

Hoogachtend,

Kolonel

Defensie Integraal Beleid

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband

From: " [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Wednesday, May 20, 2020, 6:34 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: Update Herwijnen, verzoek aan

Beste collega's,

Ik heb hierbij nog een laatste update.

Ik heb vanmiddag met Servaas Stoop, burgemeester van West Betuwe, gesproken.

Hierbij een korte samenvatting.

Ik heb hem bijgepraat over de huidige stand van zaken

Opzet procedure, inzicht in inspraak en planning AO

Hij gaf aan uitstekend inzicht te hebben in hoe de procedures lopen, zowel de behandeling in het AO als de RCR (en gaf daarmee direct aan dat divers fracties in zijn ogen niet de hele realiteit met de belanghebbenden delen)

Daarnaast heb ik hem gevraagd of hij behoeft had aan contact met de staatssecretaris.

Zijn antwoord was dat hij haar graag even wilde spreken.

Waarbij hij aangaf dat hij er begrip voor heeft dat de RCR procedure door moet, maar dat publicatie van de RCR na het AO (maar wel voor de zomer) in zijn ogen wenselijk zou zijn.

Daarnaast heeft hij inzicht gegeven in de actuele bestuurlijk situatie.

Maandag is er een motie van wantrouwen aangenomen tegen het hele college

Dinsdag hebben alle 4! de wethouders, dus inclusief [REDACTED] besloten om voorlopig aan te blijven.

Het is wel het streven dat er voor de zomer een nieuwe coalitie is.

Op basis van deze info heb ik de controle vraag gesteld of contact tussen de Stas en hem dan wel wenselijk was.

Of hij wethouder [REDACTED] dan niet in de weg zat.

Zijn antwoord was dat als het contact over het proces gaat (en dan met name de bestuurlijke continuïteit) dat dat geen probleem is.

Hij wil de Stas graag even spreken en meldt het resultaat daarvan terug in het College van B&W.

Kunnen jullie aangeven hoe en wanneer dat wordt ingepland.

Alvast dank,

Vriendelijke groet en een fijne Hemelvaart,

Dit bericht kan informatie bevatte die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Friday, May 29, 2020, 2:17 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl""
< [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
Subject: FW: Rijksinpassingsplan Herwijnen
Attachments: IP_T_Broekgraaf 1_Herwijnen_VO-28052020.pdf; IP_R_Broekgraaf 1_Herwijnen_VO_28052020.pdf; IP_V_Broekgraaf-1_Herwijnen_2019-03-13_A3.pdf; Kennisgeving Voorontwerp militair radarstation Herwijnen.docx

---

[REDACTED]
Zoals telefonisch afgesproken hierbij de laatste versie van de plannen.

SAB was nog niet in het bezit van de laatste aanvullende onderzoeken geluid en straling. Dat is zeer waarschijnlijk een stukje miscommunicatie geweest in de overdracht van [REDACTED] naar mijzelf. Deze zijn dus nog niet opgenomen. De verwijzingen zijn gearceerd. Dat wordt komende week in orde gemaakt, dat wordt ook de bijlagenlijst definitief gemaakt.

Verder zijn alle teksten aangepast conform de gedane tekstvoorstellingen.

Daarnaast vind je ook nog de publicatie. Wij menen dat de onomkeerbaarheid niet als zodanig letterlijk moet worden genoemd in de publicatie zelf. We hebben wel een zinsnede opgenomen dat er pas gebouwd wordt als er een definitief besluit is. Mogelijk dat het persbericht ruimte geeft voor de onomkeerbaarheid. Dat moet dan even worden afgestemd tussen [REDACTED], dat is onze communicatiedame en de voorlichter van de staatssecretaris.

Alvast dank.

Groet,

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>"
Sent: Wednesday, June 3, 2020, 9:57 AM
To: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl> ; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>)" [REDACTED] @tno.nl>;
Cc: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl> ; " [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl> ;
" [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: FW: New 3D radars in Holland

Ter info.

@ [REDACTED] Kennelijk is er vanuit jouw Duitse collega een of andere toestemming nodig voor Fraunhofer personeel om aandacht aan een militaire radar te schenken.

Vanuit Fraunhofer wordt namelijk aangegeven: "Since military radars are involved we would have to ask our MoD for the permission to work on this topic. This should be a more or less formal aspect."
"

Wellicht is het gegeven de druk die op de tijdlijn zit al handig door jou e/o [REDACTED] voor te bereiden wie vanuit de Duitse kant een toestemming aan Fraunhofer zou moeten geven.

Grt

[REDACTED]
Senior research scientist T +31 ([REDACTED] Location From:
Electronic Defence M [REDACTED] tno.nl [REDACTED]
E [REDACTED] [REDACTED] TNO Innovation for life [REDACTED]
[REDACTED] [REDACTED] Sent:
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.
[REDACTED] ([REDACTED] woensdag 3 juni

2020 09:50

To: [REDACTED] < [REDACTED] @fhr.fraunhofer.de>
Cc: [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl> ; [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>

Subject: RE: New 3D radars in Holland

Dear dr. [REDACTED]

I would like to add the following information to [REDACTED] request:

- The Dutch MoD representative is a general (one star).
- He speaks (and is willing to communicate in) German.
- His preference is to have a telephone call with Fraunhofer at Friday June 5th in the morning, or at least in the beginning of next week. Definitely before Thursday 11th June.

Hope this extra information is helpful.

Sincerely,

[REDACTED]
Senior research scientist T +31 ([REDACTED] Location From:
Electronic Defence M [REDACTED] tno.nl [REDACTED]
E [REDACTED] [REDACTED] TNO Innovation for life [REDACTED]
[REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] th ei@tno.nl >
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.
[REDACTED] ([REDACTED] woensdag 3 juni

ag 3 juni 2020 09:33

To: [REDACTED] <n@fhr.fraunhofer.de>
Cc: [REDACTED] <tno.nl>;
<tno.nl>

Subject: RE: New 3D radars in Holland

Dear [REDACTED]

Our Ministry of Defense is going to formally ask Fraunhofer if they are willing to review TNO's report on radiation hazard, which has been written as a long-range surveillance radar (Thales SMART-L) is to be placed close to the town of Herwijnen. To whom should the Ministry address this request? Is this [REDACTED]
Knott?

Cordially,

[REDACTED]
TNO The Hague

From: [REDACTED] <@fhr.fraunhofer.de>

Sent: Tuesday, February 4, 2020 4:35 PM

To: [REDACTED] ([REDACTED] <tno.nl>)

Cc: [REDACTED] <tno.nl>; [REDACTED] <@fhr.fraunhofer.de>;

<tno.nl>

Subject: Re: New 3D radars in Holland

Dear Mr. [REDACTED]

ok, so we will wait for further information.

Best [REDACTED]

On 04.02.2020 10:43, [REDACTED] ([REDACTED]) wrote:

Dear Mr. [REDACTED]

I'm afraid that it will take some time to address certain of your questions. Officially, the Ministry of Defence has a 'say' if the Dutch TNO-report can go to Fraunhofer, it may take several days before this permit is arranged.

Our calculations are not severely complex and we have used Microsoft Excel for this purpose. We'd be glad to share the spreadsheet with you.

Cordially,

[REDACTED]
From: [REDACTED] <@fhr.fraunhofer.de>
Sent: Monday, February 3, 2020 5:50 PM
To: [REDACTED] ([REDACTED] <tno.nl>)
Cc: [REDACTED] <tno.nl>; [REDACTED] <@fhr.fraunhofer.de>;
<tno.nl>; Knott <@fhr.fraunhofer.de>
Subject: Re: New 3D radars in Holland
Dear Mr [REDACTED]

thank you very much for this information. Since military radars are involved we would have to ask our MoD for the permission to work on this topic. This should be a more or less formal aspect.

The administrative part concerns our calculation of the project. For this, we need to estimate our tasks as detailedly as possible, so we can send you an offer. Ideally, could you share the Dutch version of the report with us in advance? So we could come up with a rough estimate of our costs for evaluating your report and writing the review.

From the technical point of view, I guess that our task would be to evaluate your cumulative analysis, e.g. by some Matlab scripts, is that right? Of course, we would need an English translation for this.

Best regards,

[redacted]

On 03.02.2020 17:08, [redacted] ([redacted]) wrote:

Dear Mr [redacted]

Thank you for your e-mail message.

The radar system in question is generally referred to as a 'military' radar. It is a 3D radar operating in the L-band, the Thales SMART-L MM, which you can find on the Internet.

In its report, TNO has considered cumulative effects, caused by

SMART-L primary radar (PSR)

SMART-L secondary radar (MSSR)

Communication services, 2G, 3G, 4G, 5G

Navigation radars of ships sailing upon a nearby river

In-home appliances (DECT, WiFi, ...)

In The Netherlands, the guidelines as described by ICNIRP are in use.

It is likely that the TNO report will be translated to English (it is now written in the Dutch language).

My expectation is that my colleague, [redacted] and me will visit the 'independent third party', to discuss our analysis, and to answer questions. I would guess that reading the report and understanding the analysis that was performed requires few days.

Cordially,

[redacted]
TNO The Hague

From: [redacted] <[@fhr.fraunhofer.de>](mailto:@fhr.fraunhofer.de)

Sent: Monday, February 3, 2020 4:52 PM

To: [redacted] ([redacted] <[@tno.nl>](mailto:@tno.nl)

Cc: [redacted] <[@fhr.fraunhofer.de>](mailto:@fhr.fraunhofer.de)

Subject: Re: New 3D radars in Holland

Dear Mr. [redacted]

thank you very much for your email.

Could you please let us know a few more details about this request? Does this include military or civil aspects of radar systems?

Thank you very much!

Best regards,

[redacted]
[redacted]

On 03.02.2020 15:10, [redacted] ([redacted]) wrote:

Dear Mr [redacted]

Could you please contact me on RadHaz aspects of two new 3D radar systems in Holland? The Dutch state-secretary (under-minister) wants a review on TNO's radhaz-report by an independent third party. Ludger Leusacke told me that I should contact you.

Cordially,

[redacted]
[redacted]
TNO The Hague

+

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

--

Dr.-Ing. [redacted]
Head of Department Antenna Technology and Electromagnetic Modelling AEM
Teamleader Electromagnetic Modelling

Fraunhofer Institute for High Frequency Physics and Radar Techniques FHR
Fraunhoferstraße 20 | 53343 Wachtberg | Germany
Phone [redacted] | Fax [redacted]
[mailto:\[redacted\]@fhr.fraunhofer.de](mailto:[redacted]@fhr.fraunhofer.de)
www.fhr.fraunhofer.de

--

--
Dr.-Ing. [redacted]
Head of Department Antenna Technology and Electromagnetic Modelling AEM

Teamleader Electromagnetic Modelling

Fraunhofer Institute for High Frequency Physics and Radar
Techniques FHR

Fraunhoferstraße 20 | 53343 Wachtberg | Germany

Phone [REDACTED] | Fax [REDACTED]

[mailto:\[REDACTED\]@fhr.fraunhofer.de](mailto:[REDACTED]@fhr.fraunhofer.de)

www.fhr.fraunhofer.de

--

--
Dr.-Ing. [REDACTED]

Head of Department Antenna Technology and Electromagnetic Modelling AEM
Teamleader Electromagnetic Modelling

Fraunhofer Institute for High Frequency Physics and Radar Techniques FHR
Fraunhoferstraße 20 | 53343 Wachtberg | Germany

Phone + [REDACTED] | Fax - [REDACTED]

[mailto:\[REDACTED\]@fhr.fraunhofer.de](mailto:[REDACTED]@fhr.fraunhofer.de)

www.fhr.fraunhofer.de

--

From: " [REDACTED] tno.nl>
Sent: Wednesday, June 3, 2020, 11:04 AM
To: " [REDACTED] mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl>; "
< [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED])" [REDACTED] @tno.nl>; " [REDACTED] @minbuza.nl"
< [REDACTED] @minbuza.nl>
Cc: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>;
" [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: New 3D radars in Holland

Bedankt voor je informatie. Zodra wij reactie vanuit Fraunhofer hebben zullen we deze gegevens met jou en [redacted] delen.

Grt

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 (0) 20 48 53 111
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl

[Location](#)

From: [REDACTED] @mindf.nl
To: [REDACTED] @mindf.nl
Subject: [REDACTED]

TNO Innovation for life

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

f.nl>
Sent: woensdag 3 juni 2020 11:00
To: <tno.nl>;
<tno.nl>; Agovic, K. (Kemo) <kemo.agovic@tno.nl>; kooistra@minbuza.nl
Cc: <tno.nl>; (<tno.nl>;
mindef.nl; mindef.nl
Subject: RE: New 3D radars in Holland

Vanuit de NLD ambassade in Berlijn (LtKol [REDACTED]) wordt met R&D in DEU Ministerie van Def contact gelegd en worden zij ervan op de hoogte gebracht dat wij een vraag gaan stellen aan Fraunhofer. Als Fraunhofer een naam van hun contactpersoon kan doorgeven dan kan [REDACTED] gerichter vragen...

From: <tno.nl>
Sent: woensdag 3 juni 2020 09:57
To: <tno.nl>;) @tno.nl;
AL/HDB mindef.nl
Cc: <tno.nl>; (<tno.nl>;
AL/DS/DAOG <mindef.nl>
Subject: FW: New 3D radars in Holland

[Ter info](#)

10

Vanuit Erasmus hoger wordt namelijk aangegeven: "Since military radars are involved we would have to

Vanuit Fraunhofer wordt namelijk aangegeven: "Since military radars are involved we would have to ask our MoD for the permission to work on this topic. This should be a more or less formal aspect."

Wellicht is het gegeven de druk die op de tijdlijn zit al handig door jou e/o voor te bereiden wie vanuit de Duitse kant een toestemming aan Fraunhofer zou moeten geven.

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>"
Sent: Wednesday, June 3, 2020, 5:39 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; "
< [REDACTED] tno.nl>; "
< [REDACTED] @tno.nl>; " [REDACTED] kooistra@minbuza.nl" < [REDACTED] tno.nl>; "
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; "
v [REDACTED] @tno.nl>
Subject: RE: New 3D radars in Holland

Heren,

De beoogde reviewer, [REDACTED] heeft contact gehad met zijn 'manager', [REDACTED] De uitkomst is dat Fraunhofer graag wil dat de reviewer direct door NL-MinDef wordt benaderd. Zijn gegevens zijn:

[REDACTED]
Head of Department Antenna Technology and Electromagnetic Modelling (AEM)
Teamleader Electromagnetic Modelling
Fraunhofer Institute for High Frequency Physics and Radar Techniques (FHR)
Fraunhoferstraße 20
53343 Wachtberg
Germany
Phone + [REDACTED] | Fax - [REDACTED]
[mailto:\[REDACTED\]@fhr.fraunhofer.de](mailto:[REDACTED]@fhr.fraunhofer.de)
[www.fhr.fraunhofer.de<http://www.fhr.fraunhofer.de>](http://www.fhr.fraunhofer.de)

NB: Vanwege de COVID-19-perikelen werkt Fraunhofer personeel zoveel mogelijk vanuit huis. Ik heb [REDACTED] om zijn mobiele nummer gevraagd, zodra ik dit heb geef ik het door.

Vriendelijk groetend,

From: [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Sent: Wednesday, June 3, 2020 11:00 AM
To: [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; "
< [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] @tno.nl>; "
Cc: " [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; "
[REDACTED] mindef.nl; " [REDACTED] mindef.nl
Subject: RE: New 3D radars in Holland

Vanuit de NLD ambassade in Berlijn (LtKol [REDACTED]) wordt met R&D in DEU Ministerie van Def contact gelegd en worden zij ervan op de hoogte gebracht dat wij een vraag gaan stellen aan Frauenhofer. Als Frauenhofer een naam van hun contactpersoon kan doorgeven dan kan [REDACTED] gerichter vragen...

From: [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: woensdag 3 juni 2020 09:57
To: " [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] < [REDACTED] @tno.nl>; "
AL/HDB < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] tno.nl>; " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; "
AL/DS/DAOG < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: FW: New 3D radars in Holland
Ter info.

From: " [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Wednesday, June 10, 2020, 10:58 AM
To: " [REDACTED] @mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl> < [REDACTED] mindef.nl> ; " [REDACTED] mindef.nl> ; " [REDACTED] mindef.nl>
Cc: [REDACTED] @mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: Gesprek NRC

Allen,

Ik heb gisteren reactie gekregen van de GGD op mijn vraag of de info van ALS centrum ook kan worden gezien als info via de GGD.

Het antwoord was als volgt:

De reactie van het platform EMV mag gezien worden als info van/via de GGD

De reactie van het ALS-centrum kan NIET gezien worden als info via de GGD, deze kan wel worden gebruikt.

Daarmee is onderstaande tekst in de mail van Jurriaan wat mij betreft kloppend.

Aanvullend heb ik vandaag nog met de GGD gesproken.

Zij hebben (eindelijk) concreet informeel aangegeven eigenlijk geen vragen te willen beantwoorden van Defensie omdat zij werken in opdracht van de gemeente (die tegen deze ontwikkeling is) en dat hun werk ten dienste staat van de inwoners.

Dat maakt dat we eventuele vervolgvragen m.i. beter direct uit kunnen zetten bij de relevante kenniscentra.

Vriendelijke groet,

Van: J [REDACTED] @mindef.nl < [REDACTED] @mindef.nl>

Verzonden: dinsdag 9 juni 2020 17:55

Aan: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] rijksoverheid.nl>

CC: [REDACTED] @mindef.nl

Onderwerp: RE: Gesprek NRC

Snap ik. Die zin over valideren wil ik ook niet toevoegen. Dit is wat ik wil sturen als tegenvoorstel:

"Defensie heeft aan de GGD Gelderland-Zuid en het ALS centrum gevraagd om te kijken of de ALS cijfers onder bewoners in de gemeente Herwijnen significant afwijken van het landelijk gemiddelde. Defensie gaat uit van de beschikbare wetenschappelijke kennis „Er is geen wetenschappelijk bewijs dat er een causale relatie bestaat”, zegt

Echter als ik dit stuur kan de journalist mij wel een vervolgvraag stellen over hoe de instanties hebben gereageerd. Dan moet ik wel een antwoord hebben, mocht die vragen komen (wat ik dus niet zeker weet) dan wil ik aangegeven, zoals volgens mij ook in het gesprek naar voren komt dat dit nog wordt gevalideerd.

Mvg

Van: BS/AL/HDB < [REDACTED] mindef.nl>

Verzonden: dinsdag 9 juni 2020 17:51

Aan: /AL/DCO [REDACTED] @mindef.nl>; [REDACTED] AL/DS/DAOG
< [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] AL/HDB [REDACTED] mindef.nl> ; [REDACTED]
[REDACTED] rijksoverheid.nl>

CC: [REDACTED] AL/HDB/PROJ DGB [REDACTED] mindef.nl>

Onderwerp: RE: Gesprek NRC

Allen,

De notitie is geen exacte weergave van de precieze bewoording, dat was onmogelijk om te notuleren. Daar waar mogelijk zijn wel belangrijke steekwoorden of phrasen gequote. In dit geval wat het geen quote. Mijn voorstel is om te hanteren wat we NRC toesturen.

Ik zal daarmee de onderstaande tekst opnemen in de gespreksnotitie en de zin over valideren verwijderen:

"Defensie heeft aan de GGD Gelderland-Zuid en het ALS centrum gevraagd om te kijken of de ALS cijfers onder bewoners in de gemeente Herwijnen significant afwijken van het landelijk gemiddelde. Defensie gaat uit van de

beschikbare wetenschappelijke kennis „Er is geen wetenschappelijk bewijs dat er een causale relatie bestaat”, zegt

Groet,

From: [REDACTED] AL/DCO [REDACTED] [@mindef.nl](#)>

Sent: dinsdag 9 juni 2020 17:41

To: BS/AL/HDB <[mindef.nl](#)> [REDACTED] AL/DS/DAOG

<[mindef.nl](#); [REDACTED] AL/HDB [mindef.nl](#)> [REDACTED]
[rijksoverheid.nl](#)>

Cc: [REDACTED] AL/HDB/PROJ DGB [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Subject: RE: Gesprek NRC

All,

Ter aanvulling. Lees nu de gespreksnotitie van [REDACTED] terug. Bij de vraag over ALS staat het volgende: "Wij hebben de GGD en het ALS-centrum gevraagd om het aantal gevallen van ALS in de omgeving te duiden of deze significant verhoogd is. **Deze gegevens worden nu gevalideerd.** Er is nergens bewijs van een causaal verband tussen ALS en de radar."

Oftewel bij vragen van NRC hoe GGD en ALS-centrum hebben gereageerd, lijkt het mij verstandig om consequent te zijn dat deze gegevens nu worden gevalideerd.

Mvg

Van: BS/AL/DCO

Verzonden: dinsdag 9 juni 2020 17:24

Aan: BS/AL/HDB <[mindef.nl](#)> [REDACTED] AL/DS/DAOG

<[mindef.nl](#); [REDACTED] AL/HDB [mindef.nl](#)> [REDACTED]
[rijksoverheid.nl](#)>

CC: [REDACTED] AL/HDB/PROJ DGB [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Onderwerp: RE: Gesprek NRC

Collega's,

Net even met [REDACTED] gesproken face-to-face gesproken voor een concreet voorstel aan NRC voor de feitelijke onjuistheid die nu in het artikel staat. Zoals aangegeven staat er nu:

"Defensie laat onderzoeken of er een verband bestaat tussen ALS en straling. Dat onderzoek is nog niet afgerond, wel gaat Defensie vast uit van de voorlopige conclusies."

Laten veranderen in:

"Defensie heeft aan de GGD Gelderland-Zuid en het ALS centrum gevraagd om te kijken of de ALS cijfers onder bewoners in de gemeente Herwijnen significant afwijken van het landelijk gemiddelde. Defensie gaat uit van de beschikbare wetenschappelijke kennis „Er is geen wetenschappelijk bewijs dat er een causale relatie bestaat”, zegt

NRC journalist gaat dan ongetwijfeld vragen wat de GGD en ALS centrum hebben geantwoord op onze vraag over ALS cijfers onder bewoners Herwijnen. Ik zou dan willen aangeven dat zij hebben aangegeven dat onderzoekspopulatie te klein was maar dat ook zij uitgaan van het feit dat er geen causale relatie is tussen ALS en radarstraling.

Verneem graag of jullie kunnen leven met de zinsnede die ik wil sturen naar NRC en het antwoord op de mogelijke vraag van NRC wat de reactie was van GGD en ALS centrum.

Woordvoerder

Sectie Beleid en Parlement

Directie Communicatie

Ministerie van Defensie

H-gebouw | Kalvermarkt 32 | 2511CB | Den Haag | H-422

Postbus 20701 | 2500ES | Den Haag | MPC 588

MDTN *

T
@mindef.nl
<http://www.defensie.nl>

Van: BS/AL/HDB <[mindef.nl](#)>
Verzonden: dinsdag 9 juni 2020 17:10
Aan: AL/DS/DAOG <[mindef.nl](#)>; Esser, JM, BS/AL/DCO
<JM.Esser@mindef.nl>; AL/HDB <[mindef.nl](#)>;
CC: AL/HDB/PROJ DGB <[mindef.nl](#)>

Onderwerp: RE: Gesprek NRC

Ze hebben inderdaad wel gereageerd, maar dat hebben we nog niet naar de buitenwereld gecommuniceerd. Immers, hebben we dat bericht afgelopen week ontvangen. Dat is iets wat de Stas in het komende debat kan mededelen, maar is bij het verschijnen van dit artikel nog niet bekend.

From: AL/DS/DAOG <[mindef.nl](#)>
Sent: dinsdag 9 juni 2020 17:03
To: AL/DCO <[mindef.nl](#)>; AL/HDB
Cc: AL/HDB/PROJ DGB <[mindef.nl](#)>;
BS/AL/HDB <[mindef.nl](#)>

Subject: RE: Gesprek NRC

NB: beware: we moeten consistent blijven: stas meldt op 20 april dat we **GGD hebben gevraagd**. Dat is zo en moeten we nmm zo laten.

Zij vormen de spil. Onze contacten met ALS-centrum zijn meer informeel. Als we die melden (wat geen onwaarheid is) dan krijg je de vervolgvraag: 'maar u bent toch bij de GGD gaan vragen?'

En zoals net gesteld, ze hebben **wel gereageerd!**

Volgens mij wachten we nergens meer op, in de wetenschap dat nieuwe wetenschappelijke inzichten eventueel in theorie plannen kunnen gaan verstoren.

Mvg

From: AL/DS/DAOG
Sent: dinsdag 9 juni 2020 16:53
To: BS/AL/DCO <[mindef.nl](#)>; AL/HDB
Cc: AL/HDB/PROJ DGB <[mindef.nl](#)>;
BS/AL/HDB <[mindef.nl](#)>; [riksoverheid.nl](#)

Subject: RE: Gesprek NRC

Jurrian,

Nee, we hebben **GGD Gelderland Zuid gevraagd** de aantallen te duiden. Die zouden daarvoor contact opnemen met het ALS-centrum Utrecht. Dat ging traag. Onze RVB omgevingsmanager benaderde daarna dit ALS-centrum zelf en vroeg hen via de GGD te reageren. Dat is inmiddels gebeurd. Ze kunnen het niet exact duiden ivm te kleine onderzoekspopulatie.

Ik weet niet wat er nu nog loopt, behalve dan 'doorlopende algemene onderzoek naar verband straling en ALS'. Die **hebben we als defensie niet in gang gezet**. En we wachten er ook niet op. we moeten het dopen met de huidige stand van zaken van de wetenschap: 'verband is niet aangetoond'.

Mvg

From: BS/AL/DCO <[mindef.nl](#)>
Sent: dinsdag 9 juni 2020 16:47
To: AL/DS/DAOG <[mindef.nl](#)>;
Cc: AL/HDB
AL/HDB/PROJ DGB <[mindef.nl](#)>;

BS/AL/HDB < [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Subject: RE: Gesprek NRC

Oke. Ik zie nu ALS stichting en GGD. Misschien is het handig om 1 van 2 te noemen. Heb nu ALS stichting genoemd omdat we niet weten of de gevraagde duiding van GGD er gaat komen. Is dit akkoord:

Nu:

"Defensie laat onderzoeken of er een verband bestaat tussen ALS en straling. Dat onderzoek is nog niet afgerond, wel gaat Defensie vast uit van de voorlopige conclusies."

Voorstel verandering:

"Defensie heeft aan de ALS stichting gevraagd om te kijken of de ALS cijfers onder bewoners in de gemeente in Herwijnen significant afwijken van het landelijk gemiddelde en of zij daar conclusies aan kunnen verbinden. De ALS stichting heeft hier nog niet op gereageerd, wel gaat defensie uit van de beschikbare wetenschappelijke kennis „Er is nergens bewijs dat er een causale relatie bestaat”, zegt

[REDACTED]
Woordvoerder

Sectie Beleid en Parlement

Directie Communicatie

Ministerie van Defensie

H-gebouw | Kalvermarkt 32 | 2511CB | Den Haag | H-422

Postbus 20701 | 2500ES | Den Haag | MPC 58B

MDTN *

31 88368

M

[@mindef.nl](#)

<http://www.defensie.nl>

Van: AL/DS/DAOG < [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Verzonden: dinsdag 9 juni 2020 16:43

Aan: AL/HDB < [REDACTED] [mindef.nl](#)>; /AL/DCO
[REDACTED] [@mindef.nl](#)

CC: AL/HDB/PROJ DGB < [REDACTED] [mindef.nl](#)>;

BS/AL/HDB < [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Onderwerp: RE: Gesprek NRC

Klopt

From: AL/HDB < [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Sent: dinsdag 9 juni 2020 16:39

To: /AL/DCO < [@mindef.nl](#)>; AL/DS/DAOG
< [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Cc: AL/HDB/PROJ DGB < [REDACTED] [mindef.nl](#)>;

BS/AL/HDB < [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Subject: RE: Gesprek NRC

Jurriaan en

Let op we gaan GEEN onderzoek doen naar ALS en straling we hebben de ALS stichting gevraagd te kijken naar of de aantallen gevallen in herwijnen echt afwijken van het landelijk gemiddelde en of zij daar conclusies aan kunnen verbinden. Niet naar een onderzoek over causaliteit

Die indruk moet niet gaan bestaan

Correct zo

From: BS/AL/DCO < [@mindef.nl](#)>

Sent: dinsdag 9 juni 2020 16:36

To: AL/DS/DAOG < [REDACTED] [mindef.nl](#)>;
AL/HDB < [REDACTED] [mindef.nl](#)>

Cc: AL/HDB/PROJ DGB [mindef.nl](#);
BS/AL/HDB <[mindef.nl](#)>
Subject: RE: Gesprek NRC
Dag [REDACTED]
Jouw mening doet er wat mij betreft wel toe. Ben even aan het denken na en voorstel om bij NRC aan te leveren.
Kunnen we van:

"Defensie laat onderzoeken of er een verband bestaat tussen ALS en straling. Dat onderzoek is nog niet afgerond, wel gaat Defensie vast uit van de voorlopige conclusies."

Voorstel verandering:

" Defensie heeft aan de GGD (welke GGD?) gevraagd om de ALS cijfers onder bewoners van Herwijnen te duiden. De GGD heeft dit nog niet afgerond, wel gaat defensie uit van de beschikbare wetenschappelijke kennis „Er is nergens bewijs dat er een causale relatie bestaat”, zegt [REDACTED]

Mvg

Jurriaan

Van: AL/DS/DAOG <[mindef.nl](#)>
Verzonden: dinsdag 9 juni 2020 16:30
Aan: /AL/DCO [@mindef.nl](#); AL/HDB
[mindef.nl](#)
CC: AL/HDB/PROJ DGB [mindef.nl](#);
BS/AL/HDB <[mindef.nl](#)>

Onderwerp: RE: Gesprek NRC

Jurrian en [REDACTED]

Voor zover mijn mening er toe doet: we hebben GGD gevraagd ALS-gegevens in Herwijnen te 'duiden'. Dat is iets anders dan wat NRC nu claimt:

Defensie laat onderzoeken of er een verband bestaat tussen ALS en straling. Dat onderzoek is nog niet afgerond, wel gaat Defensie vast uit van de voorlopige conclusies.

Ja, we hadden (verleden tijd) TNO gevraagd ALS mee te nemen in hun onderzoek (al was het maar bij de beantwoording van vragen hierover).

Maar NRC stelt dat we nu iets laten (tegenwoordige tijd) onderzoeken. Dat is toch net een slag anders dan 'aan GGD te vragen hoe het zit met ALS in die omgeving'.

Mvg [REDACTED]

From: /AL/DCO [@mindef.nl](#)
Sent: dinsdag 9 juni 2020 16:20
To: AL/HDB [mindef.nl](#)
Cc: AL/HDB/PROJ DGB [mindef.nl](#); BS/AL/HDB <[mindef.nl](#)>
Subject: RE: Gesprek NRC

Zie onder. Maar een paar korte quotes die journalist wil gebruiken. Even snel gecheckt, zie geen feitelijke onjuistheden. Vind overigens vooral deze quote van Zwamborn „Als ik in Herwijnen zou wonen, zou ik mijn kinderen rustig naast de radar laten spelen.” Erg sterk. Lukt het om voor 1745 u te reageren?

“Beste [REDACTED]

Zoals afgesproken hieronder de citaten van commodore [REDACTED] en professor Zwamborn die ik graag wil opnemen in het artikel dat wij morgen publiceren. Graag enkel kijken naar feitelijkheden. Lukt het om mij hier uiterlijk om 18u op te antwoorden?

Dank en groeten,

[REDACTED]
Defensie wil de huidige radar in Nieuw-Milligen, die na ruim veertig jaar aan zijn eind is, vervangen. Twee splinternieuwe radars komen ervoor in de plaats: een in het Friese Wier – die nu wordt gebouwd. De

ander moet in Herwijnen komen. Het gaat om Smart-L radars, gemaakt door techbedrijf Thales, een van de meest geavanceerde radars in zijn soort.

De ronddraaiende radars, die nog het meest lijken op reusachtige stofzuigermonden, kunnen op honderden kilometers vliegende objecten waarnemen – ook buiten de dampkring. Door specifiek te richten, kan de radar zelfs tweeduizend kilometer ver kijken, van Nederland tot Portugal. Ze worden ingezet om een deel van het NAVO-luchtruim te verdedigen, als dat nodig is.

„Herwijnen is nu eenmaal de beste locatie voor een radar”, licht [REDACTED] directeur integraal beleid bij Defensie, de beslissing toe. „Het ligt centraal, de omgeving is plat.” Grote projecten als deze roepen volgens de commodore altijd weerstand op bij de lokale bevolking. „Een nieuwe locatie zoeken kost veel tijd en dan komt de nationale veiligheid in het geding.”

xxxxx

Defensie laat onderzoeken of er een verband bestaat tussen ALS en straling. Dat onderzoek is nog niet afgerond, wel gaat Defensie vast uit van de voorlopige conclusies. „Er is nergens bewijs dat er een causale relatie bestaat”, zegt [REDACTED]

Onderzoeksinstiutuut TNO deed onderzoek naar de gezondheidseffecten van radarstraling. „We hebben alles gemeten en berekend, maar de straling overschrijdt de geldende normen niet”, zegt hoogleraar en stralingsexpert [REDACTED]. Ook zal de straling voldoen aan de nieuwe norm die in maart werd gepubliceerd, maar Europees nog moet worden goedgekeurd, zegt hij. „Als ik in Herwijnen zou wonen, zou ik mijn kinderen rustig naast de radar laten spelen.”

-----
politieke redactie

NRC Handelsblad / NRC Next

+31 [REDACTED]

www.nrc.nl

nrc handelsblad > **nrc next** > **nrc.nl** >

Van: [REDACTED] BS/AL/DCO

Verzonden: maandag 8 juni 2020 18:28

Aan: [REDACTED] AL/HDB [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] tno.nl>

< [REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] tno.nl' < [REDACTED] tno.nl>

CC: [REDACTED] AL/HDB/PROJ DGB [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] mindef.nl>;

AL/DS/DAOG < [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] BS/AL/HDB < [REDACTED] mindef.nl>

Onderwerp: Gesprek NRC

Commodore, [REDACTED] Maarten,

Vandaag hebben wij contact gehad over het verzoek van NRC journalist Floor Boon. Journalist is bezig met een artikel over het zogeheten Herwijnen dossier. In deze mail informatie over het gesprek morgen met Floor Boon dat zal plaatsvinden op het ministerie van Defensie in Den Haag van 1230u - 1300. Het bestaat uit twee gedeeltes inhoudelijk en logistiek.

Inhoudelijk

Journalist Floor Boon is bezig met een artikel over het Herwijnen dossier. Zij wil dit publiceren aanstaande woensdag, aangezien er donderdag gedebatteerd wordt over vastgoed van Defensie in de Tweede Kamer. Herwijnen is een van de punten die op de agenda staat. Voor haar artikel heeft Boon gesproken met meerdere tegenstanders van de komst van de radar. Samengevat hekelen de

tegenstanders het bestuurlijke proces rondom de komst van de radars, de communicatie hierover en maken zij zich zorgen over straling van de radar.

Insteek: Boon geeft aan dat zij de weerstand van de omwonenden wil optekenen in het artikel en wil graag de kant van Defensie hierin meenemen. Alhoewel het artikel ongetwijfeld zeer kritisch wordt heeft het meewerken aan het NRC verzoek voordelen. Het laat zien dat wij zelf transparant duiding willen geven en kan tegenwicht geven aan de (ongenuanceerde) verhalen die er zijn. Alhoewel ihkv verwachtingsmanagement moet worden opgemerkt dat het artikel hoogstwaarschijnlijk hoe dan ook kritisch wordt.

Verdeling: Zoals besproken gaan Defensie en TNO gezamenlijk, vanuit hun eigen expertise en rol, duiding geven bij de vragen die NRC heeft. Namens Defensie zal commodore [REDACTED] het woord voeren en namens TNO de heer [REDACTED]

[REDACTED] zal hoofdvragen beantwoorden over:

- Het belang van de radar voor Defensie;
- Het (bestuurlijke) proces zoals die nu is gelopen;
- Communicatie vanuit Defensie richting de omwonenden;
- Hoe Defensie tegen de weerstand van de regio aankijkt.

@ [REDACTED] [REDACTED] de fiches die zijn opgesteld voor het debat kunt u mijns inziens het beste gebruiken voor de voorbereiding van de vragen.

De heer Zwamborn:

- De technische vragen over de radarstraling (zie ook gevoegde mail van de heer [REDACTED] met de schriftelijke vragen die reeds zijn gesteld door NRC).

Inzage: De citaten die de journalist wil gebruiken krijgen wij van tevoren te zien en kunnen we bezien op feitelijke onjuistheden.

Logistiek

Teleconferentie: Bij het gesprek zijn naast commodore [REDACTED] en de heer Zwamborn ook de woordvoerders Maarten Lortzer (TNO) en [REDACTED] Esser (Defensie). Wij zullen (op anderhalve meter afstand) gezamenlijk in een geschikte ruimte zitten en via een videoverbinding connectie tot stand brengen met de NRC journalist. Na een korte inleiding (over rol en taakverdeling) van ondergetekende zullen wij het gesprek om **1230u starten en rond 1300u afronden**.

Opvang: [REDACTED] en [REDACTED] als jullie zorgen dat jullie om **1200u** aanwezig zijn bij de ingang van **ministerie van Defensie in Den Haag (ingang tegenover het gemeentehuis)**, dan sta ik jullie daar op te wachten en zal jullie begeleiden naar de ruimte waar het gesprek zal plaatsvinden.

Via deze weg wil ik u reeds danken voor de geboden behulpzaamheid.

J.M. (Jurriaan) ESSER

Woordvoerder

Sectie Beleid en Parlement

Directie Communicatie

Ministerie van Defensie

H-gebouw | Kalvermarkt 32 | 2511CB | Den Haag | H-422

Postbus 20701 | 2500ES | Den Haag | MPC 58B

MDTN *

T

M

§ @mindef.nl
<http://www.defensie.nl>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: '████████<████████tno.nl>'
Sent: Wednesday, June 10, 2020, 11:56 AM
To: '████████mindef.nl' <████████mindef.nl>; '████████mindef.nl'
<████████mindef.nl>; 'J████████@mindef.nl' <████████@mindef.nl>;
████████@mindef.nl' <████████mindef.nl>; '████████mindef.nl'
Cc: '████████)' <████████tno.nl>
Subject: RE: Gespreksnotitie interview NRC
Attachments: 2020 06 09 Gespreksnotitie Interview Defensie NRC Handelsblad-APMZ.docx

---

Beste █████

In de bijlage mijn bijdragen. Ik heb █████ als aanwezige bij het gesprek ook opgenomen met de vraag om daar waar hij het nodig en nuttig acht aan te vullen dan wel te corrigeren.

M.vr.gr.

████████
Senior research scientist
Electronic Defence
T +31 (████████
M ██████████
E ██████████ tno.nl
[Location](#)
TNO Innovation for life
████████ @m
████████ ndef.nl
████████ @m
████████ indef.nl
Sent:

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

dinsdag 9 juni 2020 16:35

To: █████mindef.nl; █████<████████tno.nl>; █████@mindef.nl;

Subject: Gespreksnotitie interview NRC

Allen,

Bij deze een concept gespreksnotitie interview Defensie – NRC Handelsblad inzake Herwijnen.

Graag reactie indien aanpassingen/opmerkingen.

Met vriendelijke groet,

████████
Beleidsmedewerker

Hoofddirectie Beleid

Ministerie van Defensie

Kalvermarkt 33 | 2511 CB | Den Haag | Kamer A-21

Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | The Netherlands

████████
M ██████████
E ██████████ [mindef.nl](#)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

From: [REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>
Sent: Wednesday, June 10, 2020, 8:10 AM
To: "mindef.nl" <[REDACTED]mindef.nl>; "mindef.nl"
<[REDACTED]mindef.nl>; @mindef.nl" [REDACTED]mindef.nl>;
@mindef.nl" [REDACTED]mindef.nl>; mindef.nl>
Cc: "tno.nl" <[REDACTED]tno.nl>; "
<[REDACTED]tno.nl>
Subject: RE: Gespreksnotitie interview NRC

All

Storend vind ik het dat een belangrijke quote van mij is weggelaten die wel in de concepttekst stond:
„Als ik in Herwijnen zou wonen, zou ik mijn kinderen rustig naast het radarperceel laten spelen.”
Merkwaardig, want ik vind het juist een sterke (en gemeende) quote in relatie tot het geïnterviewde onderwerp.

Grt

[REDACTED]
Senior research scientist
Electronic Defence
T +31 (0) [REDACTED]
M [REDACTED]
E [REDACTED] tno.nl
[REDACTED] Location
TNO Innovation for life [REDACTED]
[REDACTED] From: [REDACTED]@mindef.nl
[REDACTED] @m [REDACTED]
[REDACTED] indef.nl>
[REDACTED] Sent:
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

dinsdag 9 juni 2020 16:35

To: mindef.nl; [REDACTED] <[REDACTED]tno.nl>; [REDACTED]@mindef.nl;
[REDACTED] @mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl

Subject: Gespreksnotitie interview NRC

Allen,

Bij deze een concept gespreksnotitie interview Defensie – NRC Handelsblad inzake Herwijnen.

Graag reactie indien aanpassingen/opmerkingen.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Beleidsmedewerker

.....
Hoofddirectie Beleid

Ministerie van Defensie

Kalvermarkt 33 | 2511 CB | Den Haag | Kamer A-21

Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | The Netherlands

.....
M +

E [REDACTED] mindef.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

From: "████████<rijksoverheid.nl>
Sent: Thursday, June 11, 2020, 2:47 PM
To: "████████ mindef.nl" <████████ mindef.nl>; "████████ mindef.nl"; "████████ rijksoverheid.nl"
Subject: FW: Akte Herwijnen
Attachments: Ontwerpakte Herwijnen versie 7 december 2015.docx; Akte van volmacht aankoop.docx

---

<████████ rijksoverheid.nl>
Verzonden: donderdag 11 juni 2020 14:34
Aan: <████████ rijksoverheid.nl>
Onderwerp: FW: Akte Herwijnen
Verzonden met BlackBerry Work(www.blackberry.com)

Van: "████████ <[@Rijksoverheid.nl>"
Verzonden: 11 jun. 2020 14:31
Aan: "████████ <\[rijksoverheid.nl>"
Onderwerp: FW: Akte Herwijnen\]\(mailto:rijksoverheid.nl\)](mailto:@Rijksoverheid.nl)

Van:
Verzonden: maandag 7 december 2015 10:05
Aan: <[rijksoverheid.nl>>
Onderwerp: Akte Herwijnen
Goedemorgen █████
Dank je wel voor het toesturen van de informatie.
De datum van het onderzoek heb ik aangepast \(blijft het kenmerk van het rapport ook hetzelfde?\)
De grijze vlakken zijn tekstkaders, deze zijn niet zichtbaar als je de akte uitprint.
Als voorbeeld heb ik de akte van volmacht van █████ toegevoegd.
Met vriendelijke groet,](mailto:rijksoverheid.nl)

████████
Medewerker Behandelen en Ontwikkelen

Directie Transacties en Ontwikkeling
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Korte Voorhout 7 | 2511 CW Den Haag
Postbus 20952 | 2500 EZ Den Haag

T
████████
@rijksoverheid.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegestuurd, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook die verband houdt met usico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: ' [REDACTED] tno.nl>
Sent: Friday, June 12, 2020, 8:52 AM
To: ' mindef.nl" [REDACTED] mindef.nl>
Cc: ' mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] tno.nl>;
' mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] tno.nl>;
< [REDACTED] mindef.nl>;

Subject: Technische Briefing ja, grote zorgen rond ronde tafel conferentie

---

Goedemorgen [REDACTED]

Ik was gisterenmiddag al zeer ongelukkig dat Kamerlid Karabulut het aanbod van de Stas voor een TB kaapte met de opmerking dat ipv een TB het een ronde tafel conferentie moet worden.

Gisterenavond heb ik mijn gedachten er nog over laten gaan en heden ochtend hebben [REDACTED] en ik hierover nog van gedachten gewisseld. Wij zijn zeer bezorgd over de effectiviteit en nut van een ronde tafel conferentie in plaats van een TB.

Een TB, en zo was het in het verleden ook altijd bedoeld en zo heeft de stas het ook aangeboden, is een middel om detailvragen te stellen aan specialisten in plaats van aan de stas. De stas heeft in het aanbod ook aangegeven dat de technische details dermate diep gaan dat technische vragen daarom beter aan specialisten kunnen worden gesteld. Ergo een TB.

Het risico, wat ik als zeer reëel inschat, is dat in een ronde tafel conferentie de discussie getrokken gaat worden of ICNIRP wel het juiste toetsingskader is, of ALARA niet beter kan worden toegepast nu duidelijk is geworden dat er toch wel iets meer (dus geen 36) ALS gevallen aanwezig zijn. Om er zo maar een paar te noemen.

Ik wil best de discussie aangaan, immer dat heb ik op de infoavonden ook gedaan. Maar de hierboven genoemde discussieonderwerpen leiden echt alleen maar af en de RvS heeft al meerdere malen bevestigd dat ICNIRP het juiste toetsingskader biedt dus die discussie moeten we niet in willen gaan. Achter een TB sta ik volledig, en denk dat we met dat middel een mooie gelegenheid hebben om de misverstanden die om een of andere reden blijven rondzingen bij de Tweede Kamerleden te adresseren. Dus dat past in het doel dat namens de stas de vragen, maar dan op detailniveau, worden beantwoord. De conferentie, dat is een zorgelijke ontwikkeling die tijdens het evenement heel goed zou kunnen uitmonden in stevige discussies, vooral als het gaat om pseudowetenschappelijke artikelen of niet-peer reviewede website-informatie de grond in te boren. En daarmee bevestig ik mijn FTM imago van arrogante wetenschapper....

Mochten jullie, ondanks de zorgen van [REDACTED] en mij, toch overgaan tot het organiseren van een ronde tafel conferentie, dan dring ik aan op meerdere deskundige partijen uit te nodigen, zoals

- RIVM
- Kennisplatform EMV
- ALS-centrum (ALS; medisch gezien; oorzaken)
- Universiteit Utrecht (ALS, Dr. A. Huss)
- Voorzitter gezondheidsraad semipermanente commissie Elektromagnetische velden
- Voorzitter ICNIRP commissie (is een Nederlander)
- Agentschap Telecom (oa. 5G)
- Reviewer Fraunhofer
- GGD
- TNO

Pas dan komt het begrip conferentie echt tot zijn recht en kan indien de kamer het wenst wel worden gediscuteerd of ICNIRP wel of geen juist toetsingskader is.

Ik begrijp dat je gisteren had aangegeven niet in de lead te zijn, maar ik weet niet hoe ik anders mijn grote bezorgdheid hierover moet delen.

M.vr.gr.

mede namens

Senior research scientist
Electronic Defence

T +31 (

M

E

tno.nl

[Location](#)

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. TNO accepts no liability for the content of this e-mail, for the manner in which you use it and for damage of any kind resulting from the risks inherent to the electronic transmission of messages.

From: "████████<████████@rijksoverheid.nl>"
Sent: Tuesday, June 16, 2020, 6:26 PM
To: "████████@mindef.nl" <████████@mindef.nl>
Subject: FW: Verklaring van geen bezwaar (VVGB) Windplan Groen (d.d. 2 juli 2019. ref. DHW-2019- RT-1 00322340)

Bijgaand de VVGB zoals collega ██████████ deze afgelopen najaar aan ██████████ heeft gestuurd. (Nb: ██████████ stuurt een VVGB altijd als e-mail en niet als formele brief, maar het vervult dezelfde functie)
Uit de hieronder opgenomen voorwaarde kun je afleiden dat het moment waarop Herwijnen operationeel in gebruik wordt genomen bepalend is voor het moment waarop Groen gebouwd mag gaan worden. Daar zit het pijnpunt voor WP Groen en dus ook voor EZK. Zij willen nog wel leven met deze bepaling, maar zij willen omwille van de planning wél weten wannéér dat moment dan is aangebroken. Daarom willen zij van Defensie horen wanneer Herwijnen in gebruik gaat. Defensie weigert nu dat moment te geven met als argument dat het voorlopig onzeker is dat Herwijnen überhaupt ooit zal worden gerealiseerd. De stelling van EZK is dat nu de Kamers met de RCR-procedure hebben ingestemd, Defensie er zeker van kan zijn dat Herwijnen er gewoon komt. En dat je dus ook kunt berekenen wanneer dat zover is. CLSK (en de staatssecretaris) hebben dat vertrouwen nog steeds niet in de RCR. Ook na afgelopen donderdag proef je dat het vertrouwen in een goede afloop er nog niet helemaal is. Als dat vertrouwen er alsnog kan komen, dan kan EZK ook verder met de planning van WP Groen.

Het lijkt mij dat het gesprek vanmorgen vooral dáárover gaat.

Groet,

████████

Van: ██████████

Verzonden: woensdag 18 september 2019 16:53

Aan: "████████<████████@nl>"

CC: "████████<████████@rijksoverheid.nl>;"

"████████<████████@rijksverkeer.nl>;" "████████<████████@sweco.nl>;" "████████<████████@mindef.nl> <████████@mindef.nl>"

Onderwerp: 20190918 Verlaring van geen bezwaar (VVGB) Windplan Groen (d.d. 2 juli 2019. ref. DHW-2019- RT-1 00322340)

Geachte heer ██████████

Hierbij mail ik u een geactualiseerde versie van een Verklaring van Geen Bezwaar voor Windpark Groen.

Het radarverstoringsonderzoek voor het Windplan Groen Flevopolder dat u door TNO hebt laten uitvoeren (Referentie: DHW-2019- RT-1 00322340, d.d. 2 juli 2019) is beoordeeld door het Commando Luchtstrijdkrachten (CLSK) van het ministerie van Defensie zoals bedoeld in art. 2.5 vierde lid van de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening.

Het CLSK heeft onder de hier vermelde voorwaarden **geen bezwaar** tegen de realisatie van deze windmolenvelden.

1. Er niet wordt afgeweken van de situatie zoals opgenomen in de radarhindertoetsing Windplan Groen Flevopolder van 02 Juli 2019 met als TNO referentie DHW-2019-RT-100322340 en project nr. 060.38347/01.28.01.

2. De plaatsing van de voor het windplan Groen relevante aantal nieuwe Luchtverkeersleiding (LVL) radars is gerealiseerd en deze radars gevalideerde data leveren aan de luchtverkeersleiding.

3. De definitieve berekening met de nieuwe LVL radars bevestigt dat er geen overschrijding van de gestelde radarverstoringslimiet is.

4. De verplaatsing van de bestaande Gevechtsleidingradar te Nieuw Milligen gerealiseerd is en de vervangende en verplaatste radar gevalideerde data levert aan de luchtgevechtsleiding.

Dit betekent dat het ministerie van Defensie **geen bezwaar** heeft tegen het realiseren van het Windplan Groen Flevopolder zoals is voorgelegd, onder de hier boven vermelde voorwaarden.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

De Staatssecretaris van Defensie,

namens deze,

Ing. C.R. [REDACTED]

Hoofd Sectie Omgevingsmanagement

In opdracht,

Omgevingsmanager vastgoed Defensie

Cluster Ruimte | Sectie Omgevingsmanagement

Afdeling Klant- en Vastgoedmanagement | Directie Vastgoedbeheer

Rijksvastgoedbedrijf

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Postbus 16169 | 2500 BD Den Haag

bezoekadres: St Jacobsstraat 16 - 4e verdieping | 3511 BS Utrecht

M [REDACTED]

T [REDACTED]

E [REDACTED] rijksoverheid.nl

W <http://www.rijksvastgoedbedrijf.nl>

Het Rijksvastgoedbedrijf is een uitvoeringsdienst van het Rijk die op 1 juli 2014

is ontstaan uit een fusie van vier vastgoeddiensten: de Dienst Vastgoed Defensie, de

Rijksgebouwendienst, het Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf en de directie Rijksvastgoed

---

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] < [REDACTED]@minbuza.nl>
Sent: Wednesday, June 17, 2020, 8:12 AM
To: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] mindef.nl"
< [REDACTED] mindef.nl>; " [REDACTED] < [REDACTED] @minbuza.nl>
Subject: RE: Fwd: First draft of the TNO-report in English

CDRE, Beste [REDACTED]

Copy. Ik ga bij [REDACTED] langs om hem op de hoogte te brengen.

@ [REDACTED] en [REDACTED] kunnen jullie me wat achtergrondinformatie sturen met doel verzoek en gewenste tijdslijnen. Altijd goed om het ook schriftelijk aan te leveren.

Alvast bedankt.

Mvrgr,
[REDACTED]

Verzonden met BlackBerry Work

(www.blackberry.com)

Van: [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Datum: dinsdag 16 jun. 2020 11:25 PM
Aan: [REDACTED] < [REDACTED] @minbuza.nl>
Kopie: [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>, [REDACTED] mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Onderwerp: Fwd: First draft of the TNO-report in English

[REDACTED] wil jij op BMVG [REDACTED] op de hoogte brengen dat wij een onderzoeksvraag aan FRH willen sturen. Hij weet het al maar niet van NLD. Bijzonderheden kunnen [REDACTED] en [REDACTED] (cc) verstrekken
[REDACTED]
+

Van: " [REDACTED] < [REDACTED] @fhr.fraunhofer.de>

Datum: dinsdag 16 juni 2020 om 11:32:36

Aan: " [REDACTED] AL/DS/DAOG" < [REDACTED] mindef.nl>
Cc: " [REDACTED] AL/HDB" < [REDACTED] mindef.nl>, " [REDACTED] mindef.nl>
BS/AL/HDB/Stafbureau" < [REDACTED] mindef.nl>

Onderwerp: Re: First draft of the TNO-report in English

Dear [REDACTED] dear [REDACTED],

I informed our point of contact ([REDACTED]) in the MoD and received approval with respect to our targeted cooperation. However, they were not aware of your request, but asked me to report on the progress of our cooperation.

As discussed last week, I will send you a draft offer, probably by mid next week.

Best regards,
[REDACTED]

Am Freitag, Juni 05, 2020 13:09 CEST, <mindef.nl> schrieb:

> Dear mr [REDACTED]
>
> Thanks for your invitation for the video call on Tuesday, also on behalf of [REDACTED] [REDACTED]
>
> We have just received the first draft of the English translation of the report of TNO. Some nuances and details could still change, but it will give you a good flavour of the set up of the report, assuming your English is easier for you to understand than the Dutch language.
>
> Looking forward to meet you digitally on Tuesday, enjoy your weekend,
>
> Col [REDACTED]
>
> Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
>
> This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: '████████<████████@minbuza.nl>'
Sent: Wednesday, June 17, 2020, 8:12 AM
To: '████████ mindef.nl' <████████ mindef.nl>
Cc: '████████ mindef.nl' <████████ mindef.nl>; '████████ mindef.nl'
<████████ mindef.nl>; '████████ mindef.nl' <████████@minbuza.nl>
Subject: RE: Fwd: First draft of the TNO-report in English

CDRE, Beste

Copy. Ik ga bij █████ langs om hem op de hoogte te brengen.

@████████ en █████ kunnen jullie me wat achtergrondinformatie sturen met doel verzoek en gewenste tijdslijnen. Altijd goed om het ook schriftelijk aan te leveren.

Alvast bedankt.

Mvrgr,

Verzonden met BlackBerry Work

(www.blackberry.com)

Van: █████ mindef.nl <████████ mindef.nl>
Datum: dinsdag 16 jun. 2020 11:25 PM
Aan: █████ <████████@minbuza.nl>
Kopie: █████ mindef.nl <████████ mindef.nl>, █████ mindef.nl <████████ mindef.nl>
Onderwerp: Fwd: First draft of the TNO-report in English

wil jij op BMVG █████ op de hoogte brengen dat wij een onderzoeksverzoek aan FRH willen sturen. Hij weet het al maar niet van NLD. Bijzonderheden kunnen █████ en █████ (cc) verstrekken

+ █████

Van: "████████" <████████@fhr.fraunhofer.de>
Datum: dinsdag 16 juni 2020 om 11:32:36
Aan: "████████ AL/DS/DAOG" <████████ mindef.nl>
Cc: "████████ AL/HDB" <████████ mindef.nl>, "████████ mindef.nl", "████████ BS/AL/HDB/Stafbureau" <████████ mindef.nl>
Onderwerp: Re: First draft of the TNO-report in English

Dear █████ dear █████ ,

I informed our point of contact (████████) in the MoD and received approval with respect to our targeted cooperation. However, they were not aware of your request, but asked me to report on the progress of our cooperation.

As discussed last week, I will send you a draft offer, probably by mid next week.

Best regards,

Am Freitag, Juni 05, 2020 13:09 CEST, <[REDACTED]mindef.nl> schrieb:

> Dear mr [REDACTED]
>
> Thanks for your invitation for the video call on Tuesday, also on behalf of [REDACTED]
>
> We have just received the first draft of the English translation of the report of TNO. Some nuances and details could still change, but it will give you a good flavour of the set up of the report, assuming your English is easier for you to understand than the Dutch language.
>
> Looking forward to meet you digitally on Tuesday, enjoy your weekend,
>
> Col [REDACTED]
>
> Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
>
> This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: " [REDACTED] <[REDACTED]@rijksoverheid.nl>
Sent: Thursday, June 18, 2020, 1:07 PM
To: " [REDACTED] mindef.nl" <[REDACTED]@mindef.nl>
Subject: FW: RE: Mogelijk gebruik locatie Herwijnen door Defensie

---

[REDACTED]
Bijgaand een e-mail van [REDACTED] die ik om hulp heb gevraagd.

Je ziet dat er begin 2013 contacten waren tussen LVNL en CLSK. DVD krijgt dan het verzoek om een project te formuleren. LVNL, zo lees ik is dan nog eigenaar en wil het terrein graag voor 20 jaar verhuren. Blijkbaar zijn die contacten daarna geïntensiveerd en heeft dat geleid tot aankooponderhandelingen die in december 2015 tot de aankoop hebben geleid.

[REDACTED]
-----Oorspronkelijk bericht-----

<[REDACTED]@rijksoverheid.nl>
Verzonden: donderdag 18 juni 2020 12:50
Aan: [REDACTED] <[REDACTED]@rijksoverheid.nl>
Onderwerp: Fwd: RE: Mogelijk gebruik locatie Herwijnen door Defensie

Dit is de vroegste mail die ik in de krakkemikkige PST walker kan vinden. Mijn oude archief Herwijnen ligt in Arnhem en kan ik nu niet bij. Je ziet dat we nog maar 5 a 6 maanden van 2012 af zijn en dat de realiteit inderdaad zomaar kan zijn dat er tussen CLSK/Defensie en LVNL gesprekken zijn geweest over het overnemen/Huren/Kopen van Herwijnen Groet [REDACTED]

From: [REDACTED] CDC/V&B/STAF/OST NOORD/SIE BB
Sent: 3-6-2013 11:45:35
To: [REDACTED], CDC/ [REDACTED] B/RVB/DIR E&R/AFD BEH&OM; %DV&B
Bedrijfsbureau, CDC/ [REDACTED] B/RVB
Cc: [REDACTED] CDC/ [REDACTED] B/RVB/DIR E&R/AFD
BEH&OM/RUIMTE/RO; [REDACTED], CDC/V&B/DVD/RD NRD/INGENIEUR
Subject: RE: Mogelijk gebruik locatie Herwijnen door Defensie

Is geregeld,

[REDACTED]
Groet,

[REDACTED]
Met vriendelijke groet,

Hoofd Bedrijfsbureau

Divisie Vastgoed & Beveiliging

Directie Noord

Ministerie van Defensie

Dr. Stolteweg 40 | 8025 AX | Zwolle

Postbus 90004 | 3509 AA | Utrecht | MPC 55A

MDTN [REDACTED]

T [REDACTED]

M [REDACTED]

<mailto:[REDACTED]@mindef.nl> [REDACTED]@mindef.nl

<http://www.defensie.nl/cdc/divisie_vastgoed_en_beveiliging/> Defensie
divisie vastgoed_en_beveiliging

Vrijdag flexdag

E-mails m.b.t. projecten en resources gelieve te versturen naar het algemene
mailadres <mailto:dvd.dn.bedrijfsbureau@mindef.nl> Bedrijfsbureau

Van: [REDACTED] CR, Ing., CDC/V&B/DVD/RD NRD/ROM
Verzonden: vrijdag 31 mei 2013 10:47
Aan: \$DVD DN Bedrijfsbureau, CDC/DVD/DN
CC: [REDACTED], [REDACTED]
L [REDACTED], CDC/V&B/DVD/RD NRD/INGENIEUR
Onderwerp: FW: Mogelijk gebruik locatie Herwijnen door Defensie
Urgentie: Hoog

Beste BB'er,

Graag Apart WBS element aanmaken op het project A309 (3001695).

Titel-Huisvestingsadvies Herwijnen.

Aantal uren voor [REDACTED] (startend met) 40 uur.

BVD

Met vriendelijke groet,

[REDACTED] ([REDACTED]

Hoofd Afdeling Ruimtelijke Ordening & Milieu

.....

Directie Noord

Dienst Vastgoed Defensie

Commando DienstenCentra

Ministerie van Defensie

Bezoekadres Dokter Stolteweg 40 | 8025 AX | Zwolle

Postadres Postbus 90004 | 3509 AA | Utrecht | MPC 55A

.....

MDTN [REDACTED]

T + [REDACTED]

F [REDACTED]

M + [REDACTED]

cr. [REDACTED] mindef.nl

<<http://www.defensie.nl/cdc>> www.defensie.nl/cdc

.....

woensdagmiddag flex.

Van: [REDACTED], CDC/V&B/DVD/PRGRMSTRNG/AFD VSTGBH
Verzonden: woensdag 22 mei 2013 9:28
Aan: [REDACTED] CDC/V&B/DVD/RD NRD/ROM
CC: [REDACTED], CDC/V&B/DVD/RD NRD/VASTGBEH; [REDACTED]
CDC/V&B/DVD/PRGRMSTRNG/AFD VSTGBH; [REDACTED] BS/AL/.CDS/D-
OBBP/Res.Behoef/Afd.Vstgbh
Onderwerp: FW: Mogelijk gebruik locatie Herwijnen door Defensie
Urgentie: Hoog

Dag [redacted]

Zie verzoek van AVB; een en ander kan ten laste worden gebracht van algemeen advies AVB (A309). Ik had AVB eerst A302 geadviseerd maar op de keper beschouwd is het geen herbeleggingsvraagstuk.

Gisteren nog even contact gehad met [redacted]. aanvullende info:

Gaat om het verplaatsen van een radarfunctie van Nw Milligen (staat buiten het AOCS op het Convooi) naar Herwijnen in de nu leegstaande installatie van LVNL

Over een jaar of 3-4 moeten de sensoren van de radar in Milligen vervangen worden en men kan ze op dat moment net zo goed in Herwijnen laten installeren.

Uit operationeel oogpunt schijnt Herwijnen de voorkeur te hebben.

Vragen die beantwoord moeten worden zijn:

- De kosten baten van Herwijnen versus Nw Milligen (neem ook sloop in Nw Milligen mee)
- Kosten huur (20+20 jaar)
- Mogelijkheid en kosten van aankoop
- RO mogelijkheden (wijzigen bestemmingsplan).

POC's staan in de mailtrits.

Groeten . [redacted]

Van: [redacted] /AL/.CDS/D-OBBP/Res.Behoef/Afd.Vstgbh
Verzonden: dinsdag 21 mei 2013 14:34
Aan: [redacted], CDC/V&B/DVD/PRGRMSTRNG/AFD VSTGBH

CC: [REDACTED], Drs. ing., BS/AL/.CDS/D-
OBPP/Res.Behoef/Afd.Vstgbh; [REDACTED], BS/AL/.CDS/D-
OBPP/Res.Behoef/Afd.Gem.Be/Sie C4ISR
Onderwerp: FW: Mogelijk gebruik locatie Herwijnen door Defensie
Urgentie: Hoog

Hierbij stuur ik je de vraag door, waarover ik je vorige week telefonisch heb aangesproken.

Het voorstel van AVB is om dit t.l.v. van E&A A302 te brengen.

Zoals je begrepen hebt is er wel de nodige haast bij deze adviesaanvraag. Verzoeker wil graag (en LVNL wil dat ook graag snel horen) z.s.m. laten weten of en onder welke voorwaarden Defensie de gevechtsleidingradar naar Herwijnen kan/wil verplaatsen.

Gedacht wordt aan een termijn van twee weken waarop het advies aangeboden zou moeten zijn. > lukt dat? Zo niet op welke termijn dan wel?

De POC's zijn genoemd.

Graag verneem ik of deze email voldoende is om deze opdracht te aanvaarden, of dat er een opdrachtnota op moet volgen.

Mochten er vragen zijn die door AVB beantwoord moeten worden dan ben ik daarvoor de POC.

Vraag van mijn kant aan de DVD is om een indicatie van het aantal benodigde uren af te geven. > graag via mij

Met vriendelijke groet,

Dhr. [REDACTED]
Senior medewerker Vastgoed

Portefeuille Management i.o.

Afdeling Vastgoed
Directie Plannen
Ministerie van Defensie
Plein Kalvermarkt Complex|Kalvermarkt 33|2511 CB|Den Haag|3e etage C 336
Postbus 20701|2500 ES|Den Haag|MPC 58B

MDTN [REDACTED]
T [REDACTED]
M [REDACTED]
[REDACTED] @mindef.nl

Van: [REDACTED], BS/AL/.CDS/D-OBBP/Res.Behoef/Afd.Gem.Be/Sie C4ISR
Verzonden: dinsdag 21 mei 2013 9:47
Aan: [REDACTED] AL/.CDS/D-OBBP/Res.Behoef/Afd.Vstgbh
Onderwerp: Mogelijk gebruik locatie Herwijnen door Defensie

Beste collega,

Zoals afgesproken een aantal vragen die gerezen zijn tijdens een kort onderzoek naar de locatie Herwijnen als positie voor de vervanger van de huidige Medium Power Radars (MPR) van de KLu.

Onderzoek onder welke voorwaarden het mogelijk zou zijn om een militaire gevechtsleidingradar op de locatie Herwijnen te plaatsen.

Volgende aspecten spelen een rol:

- Opstelling van de sensor conform plaatsing van de Medium Power Radar (MPR) op de Locatie AOCS Nieuw Milligen (TBB 2).
- Het beoogde terrein is momenteel eigendom van de Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL).
- De huidige eigenaar heeft de voorkeur om het terrein voor 20 jaar te verhuren met een optie voor additionele 20 jaar.
- Het terrein had altijd een 'Technische Luchtvaart Bestemming' gehad. In het bestemmingsplan staat momenteel 'Lichte Industrie'.
- Het is niet bekend of er een zendvergunning aanwezig is.
- Voor het gebruik van een luchtverdedigingssensor is de aanleg van een NAFIN aansluiting noodzakelijk.
- Mogelijk is het plaatsen van aanvullende infrastructuur noodzakelijk.
- Contractsluiting met de huidige eigenaar is in de zomer 2013 gewenst.

Adresgegevens:

Broekgraaf 2, 4171 LA Herwijnen

Aanspreekpunt DMO:
Burchlaan 31,
gravenhage Den Haag - Frederikkazerne
Lt-kol [REDACTED] 2597PC 's-

Aanspreekpunt LVNL:
ZuidWest 1001, 1117CV Schiphol
[REDACTED] LVNL, Stationsplein

Voor vragen sta ik uiteraard ter beschikking.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
[REDACTED]. (FH)
Hoofd Sectie Command & Control

.....
Afdeling Gemeenschappelijke Behoeftes

Directie Operationeel Beleid, Behoeftes en Integrale Plannen

Ministerie van Defensie

Plein Kalvermarkt Complex | Kalvermarkt 38 | 2511 CB | Den Haag | Gebouw C |
Kamer 306

MPC 58B | Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag

Secretaresse [REDACTED] | [REDACTED] @mindef.nl | [REDACTED]

MDTN *
T
F
M
[REDACTED] nl
www.defensie.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

From: "rijksoverheid.nl">
Sent: Thursday, June 25, 2020, 9:14 AM
To: "mindef.nl" <mindef.nl>; mindef.nl@mindef.nl
Cc: "mindef.nl" <mindef.nl>
Subject: PDF bestanden voorontwerp inpassingsplan Herwijnen + advies planning
Attachments: IP_T_Broekgraaf 1 Herwijnen_VO.pdf; IP_R_Broekgraaf 1 Herwijnen_VO.pdf;
IP_V_Broekgraaf-1_Herwijnen_2020-05-28_A3.pdf

Collega's,

Hierbij de definitieve versie. Er staat nog 1 geel stukje in. Dit betreft de IMRO codering.

Dit valt pas weg bij de publicatie van het ontwerp.

Zie uitleg hieronder.

Ik heb het gevoel dat ik deze week niet helemaal ben aangehaakt bij de way forward/de ontwikkelingen in het contact met de GGD.

Op basis van de bij mij aanwezig kennis en de verwachting van [REDACTED] dat de staatssecretaris toch zelf nog een keer door het stuk wil (wat betekent dat er nog minimaal een week vertraging optreedt) adviseer ik als volgt:

Gelet op het feit dat de (digitale) voorlichtingsavonden volledig in de vakantie gaan vallen en er nog onduidelijkheid is over de antwoorden van de GGD. Stel ik voor om te publiceren op vrijdag 4 september. Hiermee halen we nog steeds de recent aangepaste planning van een definitief besluit in Q1 2021.

Het voorkomt in elk geval:

Commotie omdat we volledig in de vakantie periode publiceren (wat zeer ongebruikelijk is)

Je bent niet het komkommernieuws van de zomerperiode

Je loopt niet het risico op afstemmingsproblemen tussen de experts/betrokken partijen (dat was getackeld bij publicatie tot 12 juni, vanaf 19 juni begonnen hier al problemen te komen)

Voordelen

Je kunt de vragen van de GGD afhandelen.

Mogelijk, als gevolg van de besluiten gisteren, toch (enigszins aangepaste) inloopavonden mogelijk

Als ik de doorkijk maak naar de way-forward zie ik meer mogelijkheden.

Mijn advies voor de way-forward is.

Stuur voor het reces een kamerbrief met hierin

- Duidelijkheid dat er namens Defensie geen onderzoeken lopen/nog komen
- Geef aan dat de GGD de twee vragen uit de set van 83 nog wel gaat beantwoorden
- Geef aan dat aanvullend hierop, los van de vragen, de GGD wordt gevraagd om te reageren op het gehele voorontwerp inpassingsplan
- Geef aan dat de publicatie van het voorontwerp 4 september is

Stuur dan tussen half augustus en 4 september nog een kamerbrief met de afwikkeling van de GGD op de tweede bullet

Geef de GGD geen rol bij de inloopavonden. Zij zijn voor ons een adviespartij zoals ook de gemeente, provincie, waterschap etc. Zij zijn niet onze experts die geschreven hebben aan het plan. De voorlichting over het plan is geen gedeelde verantwoordelijkheid.

De toezeggingen van de Stas zien erop dat we de gemeente meenemen in het zorgvuldig informeren van de belanghebbenden. Dat zullen we ook doen. Aanvullend betekent dit ook dat we zowel naar de Kamer als naar de bevolking bij de inloop over het ontwerp in kunnen gaan op het advies van de GGD op het voorontwerp. Hiermee wordt de procedure beheersbaar. Een RCR is geen omgevingsdialog!

Tot slot nog een aandachtspunt voor de correctieerde door de Stas. Druk haar echt op het hart dat in het plan de juridisch ruimtelijke formuleringen van bepaalde standpunten/toelichtingen moeten prevaleren boven alternatieve teksten die politiek bestuurlijk misschien iets wenselijker zijn. Het is geen politiek bestuurlijk stuk.

Zoals duidelijk blijkt uit bovenstaand maak ik me nog steeds grote zorgen over vermenging van het bestuurlijk proces met de formele procedure. Met bovenstaande aanpak lijken we de zaak terug in greep te kunnen krijgen. Laten we de zomer gebruiken om rust te creëren in plaats van olie op het vuur te gooien.

Voor de volledigheid dit advies is vanuit mijn rol als projectleider van de RCR en betreft mijn mening, het is niet volledig afgestemd met de totale projectgroep.

Vriendelijke groet,

[REDACTED]
NB 1 er is nog 1 ding wat ik niet heb meegewogen in mijn advies hierboven maar wat wel relevant is. Inmiddels is het proces zo ver opgeschoven dat als we wel zo snel mogelijk publiceren de inloopsessies mogelijk gaan bijten met mijn aanstaande gezinsuitbreiding. Ik ben reeds met het management van het RVB in gesprek om te zorgen dat de continuïteit in het dossier gewaarborgd blijft.

NB 2 de bijlagen volgen in de loop van vandaag, ook het bijlagenboek is al binnen maar ik moet ivm de grote van het bestand even met [redacted] afstemmen hoe we dat doen

Van: <[redacted]@sab.nl>

Verzonden: woensdag 24 juni 2020 16:36

Aan: rijksoverheid.nl>

CC: [redacted]@sab.nl>

Onderwerp: PDF bestanden voorontwerp inpassingsplan Herwijnen

Beste [redacted]

Hierbij stuur ik je de pdf-bestanden van het voorontwerp inpassingsplan 'Broekgraaf 1 te Herwijnen'. Ten opzichte van de vorige versie is de toelichting aangepast naar aanleiding van jouw mail van 16/6 (behalve de opmerking t.a.v. de NotaBene; deze hebben wij in overleg toch gehandhaafd).

→ NB de bijlagen stuur ik via WeTransfer. Dit zijn alle bijlagen separaat. Mijn collega [redacted] zou vandaag nog een bijlagenboek maken met alle paf-bestanden ineen, maar is dat denk ik vergeten en ik kan haar nu niet bereiken. Dus zij stuurt jou dit morgen rechtstreeks na.

Omdat de bestanden nu alleen gebruikt worden ter publicatie op de website en niet worden geplaatst op www.ruimtelijkeplannen.nl leveren wij nu geen IMRO-bestanden. Om die reden is ook het IMRO-nummer nog niet opgenomen. T.z.t. bij de formele tervisielegging van het ontwerp inpassingsplan moet dit wel.

Zoals ik ook telefonisch al heb gemeld ga ik SAB binnenkort verlaten. Mijn collega [redacted] (zie cc) die ook al aan dit project heeft gewerkt en bekend is met het plan, zal het project van mij overnemen. Hij is per mail bereikbaar op [redacted]@sab.nl of telefonisch via [redacted] of [redacted].

Voor nu alvast bedankt voor de korte, maar fijne samenwerking! Ik ga het project vanaf de zijlijn in de gaten houden en hoop op een voorspoedige afronding van de procedure tzt!

Met vriendelijke groet,

SAB adviseurs in ruimtelijke ontwikkeling

Amsterdam | Arnhem

Aanwezig op ma | di | wo | do |

Frombergdwarssstraat 54 | 6814 DZ | Arnhem

Postbus 479 | 6800 AL | Arnhem

T 026 357 69 11 | [redacted] | www.sab.nl

[SAB ontwerpt aan de Tichelbeeksewaard in Zutphen >>](#)

Tichelbeeksewaard, Zutphen

Disclaimer

De informatie in dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde en dient niet verstreden te worden aan derden. Als u de geadresseerde niet bent dan verzoekt SAB u om dit bericht terug te sturen en daarna te vernietigen.

Denk aan het milieu: is het printen van deze mail echt noodzakelijk?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusieve lijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te meden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

From: ' [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Sent: Thursday, June 25, 2020, 9:20 AM
To: ' [REDACTED] mindef.nl'" [REDACTED] mindef.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl'" [REDACTED] mindef.nl>
< [REDACTED] mindef.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl'" [REDACTED] mindef.nl>
< [REDACTED] mindef.nl>
Cc: ' [REDACTED] mindef.nl'" [REDACTED] mindef.nl>; ' [REDACTED] mindef.nl'" [REDACTED] mindef.nl>
< [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: Herwijken

Allen,
Eens met de laatste opmerking van [REDACTED] Verder op dit moment geen aanvullingen.
Groet,

Van: [REDACTED] @mindef.nl [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: donderdag 25 juni 2020 09:14
Aan: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] @mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl
CC: [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl; [REDACTED] rijksoverheid.nl>
Onderwerp: RE: Herwijken

Ik heb verder geen aanvullingen na opmerking [REDACTED]

1 Suggestie:

Ik zou bij de vraag over de andere locaties een link sturen naar de website:

<https://www.defensie.nl/onderwerpen/radarstations/locatie-herwijken-voor-militair-radarstation>

Hier staat ook info over het locatieonderzoek en is er ook de mogelijkheid om de pdf te downloaden (die [REDACTED] heeft doorgestuurd). Maar ligt in het antwoord iets minder de nadruk op het rapport.

Groet!

From: BS/AL/HDB < [REDACTED] mindef.nl>
Sent: woensdag 24 juni 2020 16:33
To: BS/AL/DCO [REDACTED] @mindef.nl>; AL/HDB/PROJ DGB
< [REDACTED] mindef.nl>; BS/AL/DJZ/C1 BST
Cc: AL/DS/DAOG < [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] mindef.nl>; rijksoverheid.nl>
Subject: RE: Herwijken

Volgens mij zit er een klein foutje in de tekst bij instemming over RCR. Je schrijft eerst 'nee ze hoeven niet in te stemmen' maar geeft daarna aan wanneer ze dat hebben gedaan. Zie tekstsuggestie onderstaand in het groen.

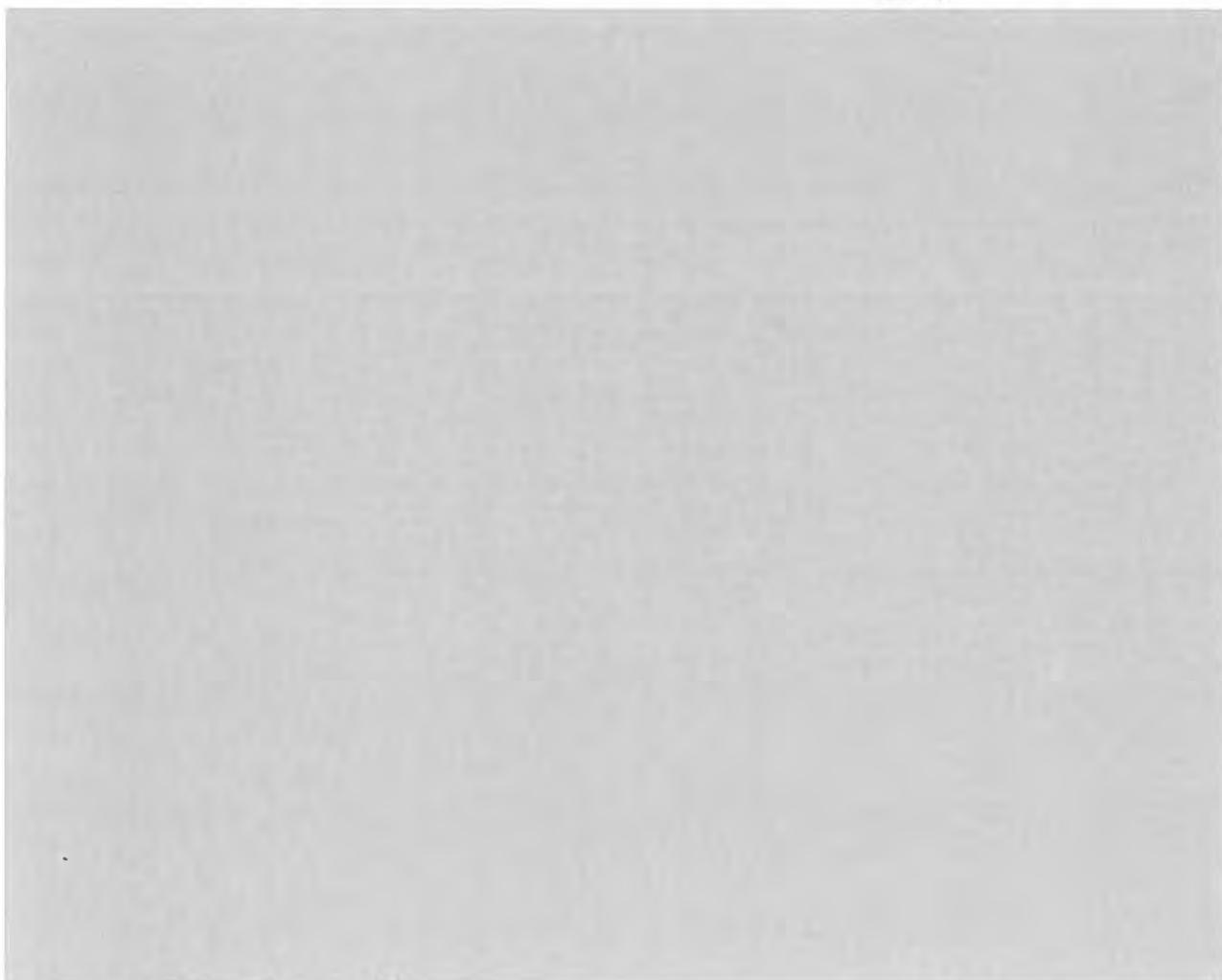
Ik overweeg of het verstandig is om aan te geven dat de tweede kamer *implicit* heeft ingestemd door de motie tot stop RCR te verwerpen. In mijn tekstsuggestie geef ik dat niet mee omdat het onnodig extra vragen kan oproepen over het RCR proces dat ook terug te vinden is in regelgeving. En de tekstsuggestie in deze vorm voldoende antwoord geeft op de vraag. @ zie jij dit ook zo?

From: BS/AL/DCO < [REDACTED] @mindef.nl>
Sent: woensdag 24 juni 2020 16:17
To: BS/AL/HDB < [REDACTED] mindef.nl>; AL/HDB/PROJ
DGB < [REDACTED] mindef.nl>; BS/AL/DJZ/C1 BST
< [REDACTED] mindef.nl>
Cc: AL/DS/DAOG < [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] mindef.nl>; rijksoverheid.nl>
Subject: RE: Herwijken

Collega's,

Dank voor het aanleveren van de input. Ik heb een reactie opgesteld, kan er voor morgenochtend 10u een akkoord komen van DGB of laten jullie eventuele opmerkingen weten voor die tijd? @ [REDACTED] in het antwoord is 1 vraag aan jou opgenomen.

CONCEPTANTWOORDEN

Woordvoerder

Sectie Beleid en Parlement

Directie Communicatie

Ministerie van Defensie

H-gebouw | Kalvermarkt 32 | 2511CB | Den Haag | H-422

Postbus 20701 | 2500ES | Den Haag | MPC 58B

MDTN *

T

M

@mindef.nl

<http://www.defensie.nl>

Van: BS/AL/HDB <mindef.nl>

Verzonden: woensdag 24 juni 2020 11:17

Aan: AL/HDB/PROJ DGB <mindef.nl>

CC: AL/HDB <mindef.nl>; BS/AL/DCO

@mindef.nl; rijksoverheid.nl <mindef.nl>;

Onderwerp: RE: Herwijnen

Eens met hieronder.

Daarnaast,

Voor de planning procedure RCR kunnen we aangeven dat met publicatie Staatscourant 14 februari de RCr procedure is gestart en dat we momenteel werken aan het Voorontwerp Rijksinpassingsplan dat op korte termijn ter

inzage wordt gelegd en verwijzen naar de website waar het proces grofstoffelijk middel infographic wordt weergegeven. Daarnaast aangeven dat we bij de publicatie ook nogmaals vermelden wat de RCR-processtappen zijn. De RCR is niet opgeschorst.

De vraag 'lopen er nog procedures' kan ik niet zoveel mee. Dit is een vraag om te vissen naar extra info mij inziens. Mijn advies zou zijn beantwoording in de trant van: er lopen geen procedures behalve de RCR-procedure waarin zorgen en vragen van de omgeving zorgvuldig in behandeling worden genomen om te komen tot een ruimtelijke inpassing van de radar.

Er zit naar ik weet geen (juridische) tijdslijn aan de RCR, echter is er een operationele noodzaak tot spoedige realisatie van de radar, er is dus wel tijdsdruk maar zou ik niet als 'tijdslijn' op nemen. Of er een juridische maximale doorlooptijd RCR is, zouden we evt. kunnen navragen bij [REDACTED]

Fase voor planning plaatsing van de radar zou ik grofstoffelijk houden, als in: eerst moet RCR procedure doorlopen worden, daarna volgt radar realisatie fase welke circa 1,5-2 jaar in beslag neemt.

From: [REDACTED] AL/HDB/PROJ DGB [REDACTED] [mindef.nl](#)>
Sent: woensdag 24 juni 2020 11:09
To: BS/AL/DCO [REDACTED] [@mindef.nl](#); [REDACTED] AL/DS/DAOG
< [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED] BS/AL/HDB < [REDACTED] [mindef.nl](#)>
Cc: [REDACTED] AL/HDB [REDACTED] [mindef.nl](#)>
Subject: RE: Herwijken

Voor wat betreft iets roepen over de termijn van de beantwoording van de vragen lijkt me de lijn van gisteren aanhouden (geen termijn aan te geven) die is afgestemd met de GGD

Voor wat betreft RCR procedure, hoe het proces verder verloopt/planning komen we op terug

Groet,

From: BS/AL/DCO [REDACTED] [@mindef.nl](#)>
Sent: woensdag 24 juni 2020 10:59
To: AL/HDB/PROJ DGB [REDACTED] [mindef.nl](#)>; [REDACTED] AL/DS/DAOG < [REDACTED] [mindef.nl](#)>; [REDACTED] BS/AL/HDB
< [REDACTED] mindef.nl>
Cc: [REDACTED] AL/HDB [REDACTED] [mindef.nl](#)>
Subject: FW: Herwijken

Collega's,

Zie aub onderstaande mail van de Volkskrant. Heb de journalist te woord gestaan op basis van de afgestemde lijn van woordvoering met GGD. Hij heeft echter nog aanvullende vragen, zie aub onderstaande mail. De eerste vraag moeten we, als we hier überhaupt al iets over kunnen zeggen, mijns inziens afstemmen met de GGD. Zouden jullie vandaag de informatie kunnen aanleveren op deze vragen te beantwoorden? Zal de stass en de GGD informeren dat de vragen zijn gesteld.

Mvg

[REDACTED]
Woordvoerder

Sectie Beleid en Parlement
Directie Communicatie
Ministerie van Defensie
H-gebouw | Kalvermarkt 32 | 2511CB | Den Haag | H-422
Postbus 20701 | 2500ES | Den Haag | MPC 58B

MDTN *
T
M
[REDACTED] [@mindef.nl](#)
<http://www.defensie.nl>

Van: [REDACTED] < [REDACTED] [@gmail.com](#)>
Verzonden: woensdag 24 juni 2020 10:47
Aan: BS/AL/DCO [REDACTED] [@mindef.nl](#)>
Onderwerp: Herwijken
Meneer [REDACTED]

naar aanleiding van ons telefonisch contact van zoëven:
Ik wil graag weten wanneer er duidelijkheid komt over de vragen die zijn gesteld met betrekking tot het plaatsen van een militaire radar in Herwijnen en een eventueel verband met het meer voorkomen van ALS in dit dorp.
Ook zou ik graag willen weten hoe de RCR-procedure verder verloopt. Is die voorlopig opgeschort? Lopen er nog procedures? Zit er een tijdslimiet aan de RCR-regeling waarbinnen alles rond moet zijn? Wat is in deze fase de planning voor het plaatsen van de radar?
Ik kijk uit naar uw antwoord.

--

De Volkskrant
tel: [redacted]
email: @gmail.com
twitter: [redacted]

Welkom in het voedselbos, het paradijs van de luie boer

Het voedselbos van Mac van Dinther verschijnt op 1 juli

De wereld heeft dringend behoefte aan alternatieven voor de gangbare landbouw. Voedselbossen produceren eten door met de natuur mee te werken, in plaats van ertegenin te gaan. *Volkskrant*-journalist Mac van Dinther liep – als pionier – een jaar lang rond in voedselbos Ketelbroek in Groesbeek om te praten, te kijken en te proeven. Daarvan deed hij verslag in een vierdelige reeks artikelen in *de Volkskrant*: Herfst, Winter, Lente en Zomer. Die reportages zijn nu gebundeld, aangevuld met een voorwoord, epiloog, recepten, plantenkaders en prachtige foto's van Henk Wildschut.

Gegevens

Mac van Dinther - *Het voedselbos. Vier seizoenen Ketelbroek*

Publicatiedatum: 1 juli 2020

Paperback | Prijs: € 29,99

Aantal pagina's: 176 | ISBN: 978 90 5759 432 8

Noot voor redactie, niet voor publicatie:

Voor meer informatie over het boek en het aanvragen van een drukproef, recensie-exemplaar en/of interview met Mac van Dinther kunt u contact opnemen met Alice de Ceuster-Wubbels:

E: aw@uitgeverijpodium.nl

T: 020 - 5706 116

From: "DMO/PROJN/STGP" mindef.nl>
Sent: Tuesday, June 30, 2020, 5:39 PM
To: "AL/HDB" mindef.nl>; "BS/AL/HDB"
< mindef.nl>; "mindef.nl>; "AL/HDB/PROJ DGB"
"BS/AL/DCO" < mindef.nl>; "mindef.nl>; "
BS/AL/DJZ/CI BST" < mindef.nl>
Cc: "rijksoverheid.nl" riksoverheid.nl>; "
< riksoverheid.nl>; "@rijksoverheid.nl" <j@rijksoverheid.nl>;
"DMO/PROJN/DIP PROJN" < mindef.nl>
Subject: Herwijnen/ burgerdossier
Attachments: CONCEPT Draaiboek afwikkeling burgerdossier Herwijnen v1.docx

---

Collega's,

Bijgaand een conceptdraaiboek voor de afwikkeling van het burgerdossier in project Herwijnen, samengesteld op basis van overleg tussen DMO en RVB gisteren. Op verzoek van [REDACTED] stuur ik het direct al breed rond, hoewel er nog een aantal specifieke juridische en communicatieve vragen in zitten (grijs gemarkeerd). [REDACTED] heeft namelijk maandag overleg met Stas over o.m. dit dossier.

Graag jullie commentaar.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Plaatsvervangend directeur Projecten

.....
Directie Projecten

Defensie Materieel Organisatie

Ministerie van Defensie

Kromhoutkazerne | Herculeslaan 1 | 3584 AB | Utrecht | Gebouw K7/K8 |
Postbus 90125 | 3509 BB | Utrecht | MPC 55A

.....
T [REDACTED] **mindef.nl**
E [REDACTED]
W www.defensie.nl/dmo
Gebouw K8 kamer 4.B038

From: "DMO/PROJN/STGP" <[mindef.nl](#)>
Sent: Wednesday, July 1, 2020, 2:50 PM
To: "AL/HDB/PROJ DGB" <[rijksoverheid.nl](#)>; "BS/AL/HDB" <[mindef.nl](#)>; "mindef.nl"; "[mindef.nl](#)"; "BS/AL/DCO"
<[mindef.nl](#)>; "[rijksoverheid.nl](#)"; "BS/AL/DJZ/CI BST" <[mindef.nl](#)>
Cc: "rijksoverheid.nl"; "DMO/PROJN/DIP PROJN" <[mindef.nl](#)>
Subject: RE: Herwijnen/ burgerdossier

Allen,
Dank voor de commentaren, daar wordt het verhaal sterker van.
en ik hebben het inmiddels doorgesproken, spreekt met DCO, ik heb nog twee vragen uitstaan bij Wordt vervolgd.
Met vriendelijke groet,

Plaatsvervarend directeur Projecten
Defensie Materieel Organisatie
[mindef.nl](#)

Van: "AL/HDB/PROJ DGB" <[mindef.nl](#)>
Verzonden: woensdag 1 juli 2020 13:28
Aan: "rijksoverheid.nl"; "BS/AL/HDB"
<[mindef.nl](#); "DMO/PROJN/STGP" <[mindef.nl](#)>; "mindef.nl"; "BS/AL/DCO"
<[mindef.nl](#)>; "BS/AL/DJZ/CI BST" <[mindef.nl](#)> "[rijksoverheid.nl](#)"; "r@rijksoverheid.nl";
CC: "rijksoverheid.nl"; "DMO/PROJN/DIP PROJN" <[mindef.nl](#)>
Onderwerp: RE: Herwijnen/ burgerdossier
Hierbij mijn aanvullingen in doc. Van en
From: "rijksoverheid.nl"
Sent: woensdag 1 juli 2020 10:29
To: "BS/AL/HDB" <[mindef.nl](#)>; "DMO/PROJN/STGP"
"mindef.nl"; "AL/HDB" <[mindef.nl](#)>; "mindef.nl"; "BS/AL/DCO"
<[mindef.nl](#)>; "BS/AL/DJZ/CI BST" <[mindef.nl](#)> "[rijksoverheid.nl](#)"; "r@rijksoverheid.nl";
Cc: "rijksoverheid.nl"; "DMO/PROJN/DIP PROJN" <[mindef.nl](#)>
Subject: RE: Herwijnen/ burgerdossier
Hierbij mijn opmerkingen/aanvullingen.
Groet

Van: "[mindef.nl](#)" <[mindef.nl](#)>
Verzonden: woensdag 1 juli 2020 09:10
Aan: "[mindef.nl](#)"; "[mindef.nl](#)"; "@mindef.nl";
"[mindef.nl](#)"; "[mindef.nl](#)"; "[rijksoverheid.nl](#)"; "[rijksoverheid.nl](#)";
<[rijksoverheid.nl](#)>; "[rijksoverheid.nl](#)"; "@rijksoverheid.nl";

mindef.nl

Onderwerp: RE: Herwijnen/ burgerdossier

Allen,

[redacted] dank voor het delen. Het gesprek is inmiddels gepland en zal dinsdag 7 juli plaatsvinden. Gezien agenda's was dit de enige mogelijkheid.

Bijgaand mijn op- en aanmerkingen.

Groet,

From: DMO/PROJN/STGP mindef.nl>
Sent: dinsdag 30 juni 2020 17:40
To: AL/HDB mindef.nl; BS/AL/HDB
< mindef.nl; mindef.nl; AL/HDB/PROJ DGB
BS/AL/DCO < mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl; mindef.nl
Cc: rijksoverheid.nl; @rijksoverheid.nl; @rijksoverheid.nl; rijksoverheid.nl; DMO/PROJN/DIP PROJN
< mindef.nl

Subject: Herwijnen/ burgerdossier

Collega's,

Bijgaand een conceptdraiboek voor de afwikkeling van het burgerdossier in project Herwijnen, samengesteld op basis van overleg tussen DMO en RVB gisteren. Op verzoek van [redacted] stuur ik het direct al breed rond, hoewel er nog een aantal specifieke juridische en communicatieve vragen in zitten (grijs gemarkeerd). [redacted] heeft namelijk maandag overleg met Stas over o.m. dit dossier.

Graag jullie commentaar.

Met vriendelijke groet,

Plaatsvervangend directeur Projecten

Directie Projecten

Defensie Materieel Organisatie

Ministerie van Defensie

Kromhoutkazerne | Herculeslaan 1 | 3584 AB | Utrecht | Gebouw K7/K8 |

Postbus 90125 | 3509 BB | Utrecht | MPC 55A

T

E

mindef.nl

W www.defensie.nl/dmo

Gebouw K8 kamer 4.B038

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete

From: " [REDACTED] DMO/PROJN/STGP" [REDACTED] mindef.nl>
Sent: Friday, July 3, 2020, 12:28 PM
To: " [REDACTED] BS/AL/DJZ/CI BST" < [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] AL/HDB/PROJ DGB" [REDACTED] mindef.nl>; "
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>; "
" [REDACTED] BS/AL/HDB" < [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] AL/HDB" [REDACTED] mindef.nl>; "
< [REDACTED] mindef.nl>; [REDACTED], BS/AL/DJZ/Cluster CR" [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] BS/AL/DCO"
Cc: " [REDACTED] rijksoverheid.nl" [REDACTED] rijksoverheid.nl>;
" [REDACTED] @rijksoverheid.nl>; "
" [REDACTED] DMO/PROJN/DIP PROJN" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: Herwijnen/ burgerdossier
Attachments: CONCEPT Draaiboek afwikkeling burgerdossier Herwijnen v2.docx

---

Collega's,

Dank voor alle bijdragen, die ik zo goed als mogelijk heb verwerkt in bijgaande versie 2.
Komende dinsdag ben ik weer op kantoor en zal ik secretaresse opdracht geven het gesprek te plannen. Mochten er nog prangende zaken zijn, dan hoor ik dat graag.

Goed weekend.

Met vriendelijke groet,

Plaatsvervarend directeur Projecten

Defensie Materieel Organisatie

[mindef.nl](#)

Van: [REDACTED] BS/AL/DJZ/CI BST < [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: woensdag 1 juli 2020 14:49
Aan: " [REDACTED] AL/HDB/PROJ DGB" [REDACTED] mindef.nl>; "
< [REDACTED] rijksoverheid.nl>; "
" [REDACTED] DMO/PROJN/STGP" [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] AL/HDB" [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] BS/AL/HDB" < [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] BS/AL/DCO" < [REDACTED] mindef.nl>; "
CC: " [REDACTED] rijksoverheid.nl" [REDACTED] rijksoverheid.nl>;
" [REDACTED] DMO/PROJN/DIP PROJN" < [REDACTED] mindef.nl>

Onderwerp: RE: Herwijnen/ burgerdossier

Hierbij mijn aanvullingen in doc van [REDACTED] en [REDACTED]

Van: [REDACTED] AL/HDB/PROJ DGB [REDACTED] mindef.nl>
Verzonden: woensdag 1 juli 2020 13:28
Aan: " [REDACTED] rijksoverheid.nl" [REDACTED] mindef.nl>; "
< [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] DMO/PROJN/STGP" [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] AL/HDB" [REDACTED] mindef.nl>; "
< [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] BS/AL/DJZ/CI BST" < [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] rijksoverheid.nl" [REDACTED] mindef.nl>;
CC: " [REDACTED] DMO/PROJN/DIP PROJN" < [REDACTED] mindef.nl>

Onderwerp: RE: Herwijnen/ burgerdossier

Hierbij mijn aanvullingen in doc. Van [REDACTED] en [REDACTED]

From: [REDACTED] < [REDACTED] rijksoverheid.nl>

Sent: woensdag 1 juli 2020 10:29

To: " [REDACTED] BS/AL/HDB" < [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] AL/HDB/PROJ DGB" [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] AL/HDB" [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] DMO/PROJN/STGP" [REDACTED] mindef.nl>; "
" [REDACTED] BS/AL/DCO"

< [mindef.nl](#) >; BS/AL/DJZ/CI BST < [mindef.nl](#) >
Cc: [rijksoverheid.nl](#) >; <j [@rijksoverheid.nl](#) >;
DMO/PROJN/DIP PROJN < [mindef.nl](#) >
Subject: RE: Herwijnen/ burgerdossier
Hierbij mijn opmerkingen/aanvullingen.
Groet

Van: [mindef.nl](#) < [mindef.nl](#) >
Verzonden: woensdag 1 juli 2020 09:10
Aan: [mindef.nl](#); [mindef.nl](#); [mindef.nl](#) @mindef.nl;
[mindef.nl](#); [mindef.nl](#)
CC: [rijksoverheid.nl](#) >; <j [@rijksoverheid.nl](#) >;
< [rijksoverheid.nl](#) >; [mindef.nl](#)

Onderwerp: RE: Herwijnen/ burgerdossier

Allen,

dank voor het delen. Het gesprek is inmiddels gepland en zal dinsdag 7 juli plaatsvinden. Gezien agenda's was dit de enige mogelijkheid.

Bijgaand mijn op- en aanmerkingen.

Groet,

From: DMO/PROJN/STGP [mindef.nl](#) >
Sent: dinsdag 30 juni 2020 17:40
To: AL/HDB [mindef.nl](#); BS/AL/HDB
< [mindef.nl](#); [mindef.nl](#); AL/HDB/PROJ DGB
BS/AL/DJZ/CI BST < [mindef.nl](#) >
Cc: [rijksoverheid.nl](#); [@rijksoverheid.nl](#) < [@rijksoverheid.nl](#) >; [mindef.nl](#) >; [rijksoverheid.nl](#) >; DMO/PROJN/DIP PROJN
< [mindef.nl](#) >

Subject: Herwijnen/ burgerdossier

Collega's,

Bijgaand een conceptdraaiboek voor de afwikkeling van het burgerdossier in project Herwijnen, samengesteld op basis van overleg tussen DMO en RVB gisteren. Op verzoek van stuur ik het direct al breed rond, hoewel er nog een aantal specifieke juridische en communicatieve vragen in zitten (grijs gemarkeerd). namelijk maandag overleg met Stas over o.m. dit dossier.

Graag jullie commentaar.

Met vriendelijke groet,

Plaatsvervangend directeur Projecten

Directie Projecten

Defensie Materieel Organisatie

Ministerie van Defensie

Kromhoutkazerne | Herculeslaan 1 | 3584 AB | Utrecht | Gebouw K7/K8 |
Postbus 90125 | 3509 BB | Utrecht | MPC 55A

From: " [REDACTED] .. DOSCO/DGO/CEAG/EC/SH" <[REDACTED]@mindef.nl>

Sent: Friday, July 31, 2020, 10:54 AM

To: " BS/AL/HDB" <[REDACTED]mindef.nl>; " [REDACTED] AL/HDB"
[REDACTED]mindef.nl>

Subject: RE: vraag

Goed vergelijkingsmateriaal denk ik, mooi. Wellicht doet Defensie het in dat licht nog niet zo slecht, aangezien we ons al aan IEEE-normen houden sinds 1973, de eerste publicatie van de STANAG 2345, ver voordat SZW dat ons oplegde via EC en ICNIRP.

Gr. [REDACTED]

-----Original Message-----

From: [REDACTED] BS/AL/HDB <[REDACTED]mindef.nl>

Sent: donderdag 30 juli 2020 14:00

To: DOSCO/DGO/CEAG/EC/SH <[REDACTED]@mindef.nl>; [REDACTED]
AL/HDB [REDACTED]mindef.nl>

Subject: FW: vraag

Ter info: Thales bespreekt komende week of zij een statement aan ons mee willen geven over hoe zij om gaan met straling, veiligheid en normen. Zou mooi zijn als wij mee kunnen nemen in onze TB hoe een bedrijf als Thales op haar bedrijfsterrein hiermee om gaat.

From: [REDACTED] DMO/PROJN/DIP PROJN <[REDACTED]mindef.nl>

Sent: donderdag 30 juli 2020 13:52

To: BS/AL/HDB <[REDACTED]mindef.nl>

Subject: FW: vraag

Ter informatie

Van: [REDACTED] <[REDACTED]@nl.thalesgroup.com

<mailto:Bas.VANDERSCHAAF@nl.thalesgroup.com> >

Verzonden: donderdag 30 juli 2020 10:49

Aan: [REDACTED] DMO/PROJN/DIP PROJN <[REDACTED]mindef.nl>

<mailto:[REDACTED]mindef.nl> >

Onderwerp: RE: vraag

[REDACTED]

Ik heb de vraag intern uitgezet en denk dat we wel een verklaring op kunnen stellen. Volgende week is het betreffende MT lid ook weer binnen zodat we kunnen overleggen uit wiens naam dat gaat.

Groeten,

From: [REDACTED] mindef.nl <mailto:[REDACTED] mindef.nl>
[mailto:[REDACTED] mindef.nl <mailto:[REDACTED] mindef.nl>]
Sent: dinsdag 28 juli 2020 16:18
To: [REDACTED]
Subject: vraag

Hoi [REDACTED]

Het volgende. Ik heb van jou begrepen dat Thales geen voorkeur heeft om bij de Technische Briefing (TB) op 10 september as aan de Tweede Kamer aan te sluiten. Wij begrijpen jullie standpunt. Nu is er vanuit de Directie Beleid gevraagd of jullie een statement zouden willen opstellen waarin jullie aangeven hoe jullie omgaan als bedrijf met EM-straling en veiligheid; eea om duidelijk te maken/te benadrukken als je cf de gestelde normen met EM straling omgaat, dat veilig is voor mensen. Jullie werken immers al jaren met EM straling en zijn ongetwijfeld bewust van de gevaren als je je niet aan de gestelde veiligheidsnormen houdt.

Dan zou de Defensie vertegenwoordiger bij de TB deze statement naar voren kunnen brengen om te benadrukken dat we een installatie gaan gebruiken die veilig is voor omwonenden omdat we ons aan de normen (ICNIRP) houden die daar voor gesteld zijn.

Kun je intern nagaan of jullie (Thales) zo'n statement kunnen/willen aanleveren?

Alvast dank,

KTZ(TD) bd [REDACTED] [REDACTED]

Wm. Projectleider ADSS

.....
.....

Directie Projecten

From: " [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Sent: Tuesday, August 11, 2020, 2:44 PM
To: " mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; "
< [REDACTED] tno.nl>
Cc: " rijksoverheid.nl" [REDACTED] rijksoverheid.nl>; " [REDACTED] @mindef.nl"
mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>; "
mindef.nl" < [REDACTED] mindef.nl>
Subject: RE: informatie over veldsterktes van de geplande militaire radarinstallatie te Herwijnen

---

Beste allen!

Dank voor deze informatie. Ikwerp graag een blik op de stukken. Vanf komende vrijdag ben ik echter twee weken met verlof en minder goed in staat om acuut op emailberichtgevingen te reageren.

Ter info het volgende:

Vanochtend heb ik geteleconfereerd met TUV Rheinland en met Thales (de heren [REDACTED] (TUV) en [REDACTED] (Thales)). Het ziet er naar uit dat de RadHaz metingen te Wier in de eerste week van september zullen plaatsvinden. Ik streef er naar om op de 10^e resultaten te kunnen tonen, maar het is vooralsnog niet zeker of dat gaat lukken. Al met al nemen zullen de metingen 3 a 4 dagen in beslag nemen. Er zijn vier meetlocaties voorzien en de radar zal in verschillende modi moeten gaan opereren. Een voorlopig TNO-memorandum over de meetopzet is vanochtend besproken. Naar aanleiding van de besprekking zal ik het op enkele punten aanpassen, ik verwacht dat ik jullie morgen de bijgestelde versie zal kunnen doen toekomen.

Met de vriendelijke groet,

[REDACTED]
From: mindef.nl < [REDACTED] mindef.nl>
Sent: Tuesday, August 11, 2020 2:14 PM
To: [REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>; [REDACTED] ([REDACTED] < [REDACTED] tno.nl>
Cc: rijksoverheid.nl; [REDACTED] @mindef.nl; [REDACTED] mindef.nl;
mindef.nl

Subject: FW: informatie over veldsterktes van de geplande militaire radarinstallatie te Herwijnen

Hi [REDACTED] en [REDACTED]

Alvast ter info: van de gemeente West Betuwe kreeg ik het bericht dat een bewoner contact heeft gezocht met de gemeente omrent het project Herwijnen en de technische aspecten van het project. [REDACTED] en ik waren het eens dat een dergelijk bericht en geste van een bewoner in eerste instantie door de opdrachtgever van het project en de RCR-procedure (Defensie) moet worden behandeld, niet door de gemeente, en dat Defensie waar nodig de benodigde expertise betreft. Om deze laatste reden en de analyse van [REDACTED] op de toegestuurde hard copy stukken, stel ik jullie vast op de hoogte dat ik binnenkort hardcopy een set documenten ontvang waar ik graag jullie blik op wil laten werpen.

Ik heb [REDACTED] wel aan de heer [REDACTED] mee laten geven dat ik geen beloftes of uitspraken kan doen over de termijn van beantwoording.

In de aanstaande reactie- en inspraakperioden zullen we ongetwijfeld vaker dergelijke berichten gaan krijgen. @ [REDACTED] / [REDACTED] goed om met de gemeente afspraken te maken op 20 augustus of we op deze wijze blijven werken gedurende de reactie/inspraakperioden. Ondanks dat we vanuit het project goed gaan communiceren hoe je reacties kan achterlaten/vragen kunt stellen, is het niet ondenkbaar dat mensen alsnog de gemeente gaan benaderen.

Groet,

[REDACTED]
From: [REDACTED] < [REDACTED] WestBetuwe.nl>
Sent: dinsdag 11 augustus 2020 12:02
To: [REDACTED] BS/AL/HDB < [REDACTED] mindef.nl>